

**Universita Karlova v Praze
Pedagogická fakulta**

Katedra dějin a didaktiky dějepisu

Diplomová práce

Miloš Josef Pulec a Starokatolická církev

Miloš Josef Pulec and Old Catholic Church

Autor práce: David František Wagner
Vedoucí práce: Mgr. Dušan Foltýn
2014

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci s názvem: „Miloš Josef Pulec a Starokatolická církev“ vypracoval samostatně pod vedením Mgr. Dušana Foltýna, s použitím literatury a pramenů uvedených v seznamu použitých pramenů a literatury na konci mé diplomové práce.

V Praze 20. 6. 2014

David F. Wagner

Anotace

Tato diplomová práce se zabývá osobností doktora Miloše Josefa Pulce především v jeho vztahu ke starokatolické církvi. Pulec bude postupně čerstvě vysvěceným knězem, suspendovaným, pražským farářem, vlivným mužem v pozadí jednání synodní rady starokatolické cíle a v osmdesátých letech i správcem biskupství. Sehrál významnou roli v krizi let 1969–72, která vedla prakticky k rozpadu církve na oficiální a podzemní církev a kvůli s tím spojeným problémům i k úpadku církve jak v majetku, tak v počtu věřících. Pulec byl obviněn z blízkých kontaktů se státními úřady a zneužívání těchto kontaktů v řešení konfliktů ve správě církve. Pulec pak byl nejen duchovním, ale jeho práce zasahovala do celé řady oborů: zajímal se o historii, antropologii, pragensie a mykologii. Jeho životní odkaz je prozatím hodnocen převážně negativně: práce nemá ambici toto programově měnit, cílem práce je na místo toho popsat vliv jedince na organizaci a jeho odraz v dějinách.

Klíčová slova: starokatolictví, církev, komunismus, normalizace, historická reflexe, Pulec

Annotation

This thesis focuses on Dr. Miloš Josef Pulec as a personality, and particularly on his relationship to the Old Catholic Church. We will see Pulec first as a newly ordained priest, then suspended, then as a priest of the Prague parish, an influential man behind the Old Catholic Church synod meetings, and finally in the eighties also an episcopal administrator. He played out an important role in the crisis of 1969–72, which in effect led to break-up of the church into an official and an underground one and to several problems which caused the church significant losses in property as well as number of members. Pulec was accused of being closely in contact with the authorities and misusing these contacts to solve conflicts in the church administration. Pulec was not only a clergyman, his works focused on many other fields: he was interested in history, anthropology, pragensia and mycology. His life's legacy is for now mostly seen in a very negative light – the goal of the thesis is not to intentionally change this view, but rather to describe the influence of an individual on an organization, and his reflection in the history.

Keywords: Old Catholicism, Church, Communism, Normalization, historical reflection, Pulec

PODĚKOVÁNÍ

Na tomto místě bych chtěl poděkovat paní Liběně Jírovské a starokatolické církvi, přednostně biskupovi Dušanu Hejbalovi a archiváři Petru Janu Vinšovi za nesmírně vstřícný a otevřený přístup. Ten je tím cennější, že spory v práci popsané jsou vnímány jako problémy stále živé a obě strany na ně mají velmi bolestivé vzpomínky. Stejně tak bych chtěl poděkovat za velmi trpělivý přístup Mgr. Dušana Foltýna.

Obsah

1. ÚVOD	8
1.1 MOTIVACE	8
1.2 OBJEKTIVITA A PRAMENY	9
2. STAROKATOLICTVÍ JAKO POJEM	11
2.1 „STAROKATOLICKÉ TENDENCE“ PŘED ROKEM 1870	12
2.2 DEFENSOR PACIS	12
2.3 KONCILIARISMUS	13
2.4 ČESKÁ REFORMNÍ TRADICE	14
2.5 PŘEDOSVÍCENSKÁ A OSVÍCENSKÁ REFORMNÍ Hnutí	15
2.6 UTRECHTSKÁ CÍRKEV	15
2.7 BERNARD BOLZANO	17
2.8 PRVNÍ Vatikánský KONCIL	17
2.9 RANÁ FÁZE EXISTENCE STAROKATOLICKÝCH CÍRKVÍ	20
2.10 VZNIK STAROKATOLICKÉ CÍRKVE V RAKOUSKU	20
2.11 ZAKLADATELSKÁ ČINNOST FRANTIŠKA IŠKY	22
2.12 Po IŠKOVÍ	26
2.13 KONSOLIDACE	27
2.14 OBDOBÍ PO PRVNÍ SVĚTOVÉ VÁLCE	28
2.15 VZNIK CÍRKVE ČESKOSLOVENSKÉ	28
2.16 PRAŽSKÁ OBEC NA ZAČÁTKU DVACÁTÝCH LET	29
3. POVÁLEČNÁ SITUACE STAROKATOLICKÉ CÍRKVE	33
3.1 ŠKODY ODSUNU	33
3.2 SVĚCENÍ 1945	34
3.3 ŠTĚTIHOVA AFÉRA	36
3.4 SUSPENZE MILOŠE JOSEFA PULCE ROKU 1948	39
3.5 NEZMAPOVANÉ OBDOBÍ	41
4. KRIZE 1969–1972	42
4.1 DOKTOR PODOLÁK BISKUPEM	42
4.2 ROZVOJ A KONFLIKT	45
4.3 PRAŽSKÉ ZISKY A ZTRÁTY	46
4.4 SCHŮZE SYNODNÍ RADY TŘETÍHO ŘÍJNA 1970	47
4.5 REZIGNACE A SUSPENZE	50
4.6 PŘED SYNODOU	52
4.7 „PO SYNODĚ“	55
4.8 LETNÍ DOHODA A JEJÍ DOPADY	57
4.9 ODEBRÁNÍ STÁTNÍHO SOUHLASU BISKUPU PODOLÁKOVÍ	61
4.10 KRIZE STAROKATOLICKÉ CÍRKVE JAKO PROBLÉM HISTORICKÉ REFLEXE	62
5. DOZVUKY KRIZE: 1972–1991	67
5.1 PROBLÉMY STAROKATOLICKÉ CÍRKVE	67
5.2 VNITROCÍRKEVNÍ BOJ PO ROCE LISTOPADU 1989	69
5.3 ZIMA	71
6. ZÁVĚR	73
7. ZDROJE	75
7.1 KNIHY A PERIODIKA	75

7.2 ELEKTRONICKÉ ZDROJE	80
7.3 ARCHIVY	84
7.4 DOBOVÉ TISKOVINY	85
7.5 JINÉ ZDROJE	86
8. PŘÍLOHY	87

1. Úvod

Tato práce vznikla postupným zužováním zamýšleného tématu. Původně jsem se chtěl věnovat starokatolické církvi v Československu mezi lety 1948 a 1989 jako celku, postupný průzkum dochovaných archivů a pramenů vůbec však ukázal, že taková práce by byla nesmírně rozsáhlá a v uvedeném termínu zkrátka nemožná: primárně proto, že ani v dnešní době nejsou starokatolické archivní fondy řádně zpracované, a k tomu jich velká část zkrátka chybí či je dočasně nedostupná. Zároveň jsem ovšem narážel na čím dál tím více zmínek o osobě doktora Miloše Josefa Pulce – a byly to zmínky prakticky vždy velmi negativní. Pohled na pouhý rozsah jeho práce a zájmů napovídal, že šlo jednoznačně o mimořádnou a velmi čínorodou osobnost¹. Tento rozpor mě pak nutně vedl k zájmu jeho životní příběh blíže rozpracovat, byť se silným důrazem na úlohu, kterou sehrál v církvi, která je nejlépe viditelná ve zlomovém období kolem roku 1970.

Práce ovšem není jenom pokusem sestavit životopis jedné osobnosti. Jejím cílem je i formulovat výtky vůči současnému pojetí historické reflexe života této osoby a církve vůbec v dané době a popsat vliv jednotlivce na širší společenství, najít limity možností jednotlivce. Práce se z povahy věci k látce staví výběrově: není pro nás příliš zásadní pravoslavná krize před válkou, není pro nás klíčové detailně popsat například aféry Vasilu Daniška a dvacet let před krizí i po krizi je popsáno zkratkovitě, nikoliv detailním popisem každého dokumentu, ale spíše pokusem o popsání trendů a mechanismů, které vedly ke krizi let 1969 až 1972, a pak následků krize – v obou případech spíše se zaměřením na věci které se přímo týkaly Miloše Josefa Pulce. Vedle sebe tak stojí části práce, které historii popisují detailně, někdy až skutečně dokument po dokumentu jako některé části „Starokatolictví do roku 1945“ a stěžejní kapitola „Krise 1969–1972“ a části, které se snaží po důkladné rešerši pramenů a literatury pouze vystihnout základní mechanismy a zhuštěně popsat dlouhá období.

Při práci bylo také třeba mít neustále na paměti reálný historický kontext starokatolické církve v Československu: a to, že se jednalo o církev velmi malou, bez německých věřících byl počet příslušníků církve sražen pod dva tisíce. I dnes se pak jedná o jednu z menších církví, která sice pomalu roste², ale dle mého osobního názoru a při pohledu na rychlost tohoto růstu nemá v dohledných desetiletích potenciál dorůst velikosti v řádech ani desítek tisíc v celostátním rozsahu.

1.1 Motivace

Může se pak objevit otázka motivace studia takto drobné organizace. Osobně považuji důkladné studium historie církve a jednotlivých osobností za přínosné z následujících důvodů:

1. Kulturní vliv církve byl často neúměrný její velikosti, obzvláště pak v době vzniku první Československé republiky, kdy bude výrazně ovlivňovat proces vzniku Církve československé.
2. Církev je členem Utrechtské unie církví jakožto mezinárodně významného náboženského

1 Jako určitý zjednodušující náhled může posloužit výpis jeho děl v databázi Národní knihovny. Viz *NKC – Výsledky vyhledávání* [online]. O tom je třeba zmínit, že je též nekompletní: chybí zde stovky článků a některé práce, které buď vyšly velmi malým nákladem (např. PULEC 1945), nebo i posmrtně vydané knihy jako například sborník úvah (viz PULEC 2004).

2 Jako jedna z mála náboženských organizací. Dle sčítání roku 2001 bylo starokatolíků 1605 (pro data z roku 2001 viz *Sčítání lidu, domů a bytů k 1. 3. 2001* [online]), roku 2011 se přihlásilo 1 736 věřících. Pro podrobná data z roku 2011 viz *Obyvatelstvo podle náboženské víry podle krajů – podrobné údaje* [online].

tělesa. Její historie nám pak může pomoci výrazně lépe pochopit dějiny celého starokatolického hnutí.

3. Způsob, jakým tato církev interagovala se státními orgány a pohybovala se mezi kooperací, kolaborací a čistým nepřátelstvím, to, jakým způsobem se štěpila, a další jednotlivé prvky poskytují velmi cenný studijní materiál, díky kterému můžeme zjistit mnohem více o fungování státu a o jeho vztahu k církvím. Tato práce se výrazně více zaměřuje v této interakci na pozici církve, a jak ta byla kladně či záporně přístupem státu ovlivňována. Popsání těchto principů nám pak může pomoci pochopit nejen situaci malých církví, ale věřím, že i říci něco více o různých podobách totality, které se v Československu střídaly.
4. Díky důslednému studiu historie drobné církve můžeme přesněji identifikovat širší proměny společnosti i mimo rámec interakce státu a církve. Během let se pak ve společnosti navíc mění řada postojů, které starokatolická církev poměrně pružně přijímá³, a dá se tak s jistou nadsázkou říct, že její normy můžeme považovat za průkopnické v daných oblastech.

1.2 Objektivita a prameny

Čistě osobní motivací, kterou je třeba přiznat, je, že jsem sám věřícím starokatolíkem. To samo o sobě vyvolává samozřejmě otázky o větší ztrátě objektivity, než by bylo přípustné. Mohu jen dodat, že jsem se snažil o co nejobjektivnější přístup, kdy jsem se pokusil vyslechnout obě strany konfliktu a výsledky založit jen na dochovaných dokumentech – kde jsem musel překlenout drobný problém hypotézou, naznačil jsem v práci nejpravděpodobnější variantu jak se co mohlo stát, ale nikde jsem z těchto informací nevycházel jako z faktu. Důležité bylo také nepřecenit význam daných jevů v měřítku například historie celého státu: celý popisovaný děj se odehraje v malé církvi a v podstatě je pak osobním případem několika jednotlivců. Problém ovšem nastal při kontaktování pamětníků: přes všechny pokusy jsem měl nakonec možnost kvalitních, důkladných rozhovorů pouze s biskupem Dušanem Hejbalem a paní Liběnou Jírovskou, jejichž názory tvoří prakticky mezní extrémy pohledu na spor. Cenný náhled pak poskytl MUDr. Vladimír Němec – většina ostatních pamětníků ovšem buď přímo odmítla vypovídat, schůzka nepřinesla žádné nové informace, na schůzce se nebylo možné v rámci půl roku domluvit nebo pamětník náhle přestal odpovídat či opakovaně nepřišel na domluvenou schůzku. Přesto přinesly hovory s pamětníky zásadní nové podněty: kromě specifického úhlu pohledu na věc pak hlavně přístup k novým pramenům.

Pramenná základna je k tématu dostupná velmi specifická. Chybí nám samozřejmě doklady o práci podzemní církve, která z konspiračních důvodů příliš záznamů neudržovala. Problematická je situace archivů různých bezpečnostních složek: najdeme v nich složky spíš výběrově, dlouhodobě bude nutné proniknout i do zahraničních archivů, slibné se jeví pátrání po složkách biskupa Maase a biskupa Fehervéryho. Zcela zásadním problémem, který se mi v průběhu práce povedlo výhledově odstranit (byť práci samotnou negativně ovlivnil), pak byla ztráta všech materiálů, které u sebe přechovával Pulec a které po jeho smrti měla v úschově Liběna Jírovská. O těch se vědělo pouze to, že existovaly a že zahrnovaly přibližně dvacetileté období mezi lety 1950–1970. U paní Jírovské jsem však narazil nejen na velmi pečlivě udržovanou pozůstalost po

3 Což platí dodnes: například na 43. synodě církve byl jak schválen diakonát žen, tak ve své podstatě liberální postoj k „stejnopohlavně milujícím“. Viz *Starokatolická církev v ČR >> 43. synoda Starokatolické církve v ČR (2003)* [online].

Miloši Josefu Pulcovi včetně dlouhé řady jeho životopisů, diplomů, potvrzení o svěcení atd., ale i na informaci, jak a kam byly „ztracené archivy“ předány, a hlavně jaký je skutečný rozsah: přibližně třicet šanonů, zahrnujících jak ztracená léta Farního archivu Praha (které by mohly obsahovat odpovědi na klíčovou otázku, jakým způsobem církev přežila zamýšlenou likvidaci), tak i osobní korespondenci, protokoly, zápisy a složky věnované shromažďování materiálu o jednotlivých osobnostech církve. Zisk těchto zdrojů považuji za jeden z největších pozitivních výsledků práce a za velmi dobrý odrazový můstek k dalšímu bádání.

Zde příkládám dva různé a různě motivované životopisy – jeden z nich je dotazníkem pro stát, druhý krátkým životopisem, který zpravovala paní Liběna Jírovská, první manželka doktora Pulce. Oba dva jsou sice velmi zaujaté, pro základní orientaci v životních datech jsou ale zajímavé. A konfrontace pohledu autorů těchto životopisů s pohledem práce pak může být jednou ze chvil, kdy si čtenář lépe zpřítomní Jírovské a Pulcův pohled na věc.⁴

Kromě těchto osobních archivů byly při práci využity farní archivy (předně Praha, dále pak Varnsdorf a další), archiv Státního úřadu pro věci církevní (konkrétně složka *Starokatolická církev* – když v práci referuji o „Archivu SÚC“, odkazuji se přímo na tuto složku) a fotokopie získané ze zahraničních archivů (Bern, Utrecht). Dále byla též využita dobová periodika (Communio, Národní listy, Národní katolík a další), primárně pro popis vzniku starokatolických církví jsem využil elektronicky zpřístupněné pramenné základny papežské provenience (papežské encykliky, dogmatické deklaráce a podobně).

Toliko snad vše k motivaci, proč práce vznikla, jejímu zasazení do kontextu celkového historického bádání a metodám, jakými je vypracována.

4 Viz přílohy č. 27 a 28.

2. Starokatolictví jako pojem

Následující kapitola se věnuje vyličení toho, co práce míní starokatolictvím a stručnou historií starokatolických církví do roku 1945. Tento dějinný exkurz považuji za nutný pro samotnou možnost pochopení velmi svérázného kontextu, ve kterém se doktor Miloš Josef Pulec jako duchovní starokatolické církve pohyboval.

Kdo jsou starokatolíci? Tuto otázku si ve své rané eponymní práci z roku 1945 klade sám (tehdy ještě ne doktor) Miloš Josef Pulec⁵. Tato zdánlivě banální otázka předznamenává ve skutečnosti zcela zásadní konflikt jazykově českého starokatolictví: boj o vlastní identitu. Historii jazykově českého starokatolictví totiž můžeme snadno vnímat jako příběh o snaze malé, nestabilizované skupiny bez jasného vyhranění o přežití a zachování vlastní identity. Ve chvíli samotného základního odštěpení od římskokatolické církve po prvním vatikánském koncilu, a to ve chvíli, kdy se jazykově české starokatolictví štěpí od německojazyčného a hledá si vlastní cestu čerpající z husitské minulosti. Jak v momentě vzniku první republiky a následné náhlé změny poměrů ve státě, tak v krizi druhé světové války, tak v době téměř úplného odlivu německých věřících na základě poválečného odsunu nebo ve chvílích, kdy se blížila splynutí s československou církví husitskou – budoucí administrátor církve Václav Jan Ráb hrál klíčovou úlohu při jejím vzniku. Ve chvílích sblížování s pravoslavnou církví: od blízkých kontaktů v době první Československé republiky až po signifikantní fakt, že syn (z prvního manželství) doktora Miloše Josefa Pulce Radim Pulec vstoupí do pravoslavné církve a stane se jejím arcibiskupem, z kteréhož úřadu odstoupí až po sérii komplikací a útoků⁶ v roce 2013⁷. A samozřejmě po celou dobu své existence starokatolická církev bojuje s nízkým počtem věřících⁸.

Samozřejmě, otázka „co to je starokatolictví“ zůstává nevyřešena. Pro základní orientaci tedy můžeme nahlédnout do české odborné literatury: Vojtíšek v Encyklopedii náboženských směrů v České republice⁹ dochází ve shodě s Kaňákovou prací Křesťanské církve, denominace a sekty¹⁰ k názoru, že starokatolictví se výhradně váže k momentu Prvního vatikánského koncilu a vydání buly *Pastor Aeternus*¹¹. Tato definice je z pohledu dnešního stavu bádání a hlavně sebechápání starokatolictví ve světě¹² definicí dle mého názoru spíše zastaralou.

5 Práce je dostupná pouze v archivu starokatolické církve a v osobním archivu paní Liběny Jírovské, archiv Národní knihovny ji na rozdíl od dalších Pulcových prací vůbec neregistruje.

6 Jako první přinesla veřejnou (poněkud bulvární) reportáž Televize Nova. Viz *SKANDÁL v pravoslavné církvi: Arcibiskup Kryštof má prý několik milenek a dokonce i děti! – tn.cz* [online].

7 Zde je na místě poznamenat, že jeho rezignace z 12. dubna 2013 (na synodě v Olomouci) zahájila vleklou krizi v pravoslavné církvi, ke které se ještě ve stručnosti vrátíme. Je ovšem faktem, že otec i syn Pulcovi sdílí do jisté míry břímě hlavy církve a také kontroverzí.

8 1 736 věřících dle údajů ze Sčítání lidu, domů a bytů z roku 2011. Zároveň je třeba říct, že se jedná o pravděpodobně o něco málo podhodnocené číslo, a to ze dvou důvodů. Za prvé, dle sčítání roku 2001 bylo starokatolíků 1605 (pro data z roku 2001 viz *Sčítání lidu, domů a bytů k 1. 3. 2001* [online]), jedná se tedy o rostoucí církev a dá se předpokládat, že trend pokračuje. Za druhé, téměř polovina respondentů položku „vyznání“ zcela vynechala, přes 700 000 respondentů je věřících nehlásících se k žádné církvi. Pro podrobná data z roku 2011 viz *Obyvatelstvo podle náboženské víry podle krajů – podrobné údaje* [online].

9 VOJTÍŠEK 2004.

10 KAŇÁK 1958.

11 Její anglické znění je dostupné na *Pastor aeternus – abridged* [online], k bližšímu rozboru celého prvního vatikánského koncilu a postavení koncilní minority na něm se dostaneme ještě v rámci této kapitoly.

12 Například v tomto rozhovoru – „Altkatholisch“ už ne nutně jako „staří, předkoncilní katolíci“, ale jako „alternativní katolíci“. Viz BAAS a MEESMANN 2010 [online].

2.1 „Starokatolické tendence“ před rokem 1870¹³

Starokatolictví totiž můžeme definovat v širším hledisku jako odpor proti nešvarům římskokatolické církve a jejím politickým a teologickým důsledkům uvnitř západní větve katolické církve a hlavně pak deklarovaný pokus o návrat k praxi prvotní církve. Ke kořenům starokatolického hnutí tak můžeme počítat z logiky věci jako první nejspíše clunyjské hnutí, které můžeme vnímat jako pokus vzdát se vlády nad světskými věcmi a návrat k praxi prvotní církve. Toho mělo být dosaženo dle zakládajícího dokumentu¹⁴ tím, že bude podřízena nikoliv místnímu feudálovi, ale přímo papeži, bude dodržován přísnější celibát (tím se mělo zamezit problémům s kněžským konkubinátem) a přísnější dodržování Benediktovy řehole¹⁵. Je ovšem těžší umístit clunyjské hnutí na ose centralizace – decentralizace (kde starokatolictví stojí pevně na pozici decentralizace): podřízenost přímo Římu je sama o sobě silným argumentem, na druhou stranu zakládané kláštery byly do velké míry samostatně fungující.

2.2 Defensor Pacis

Přímý vzor pro světové starokatolictví ale představuje jiný fenomén: středověký konciliarismus, ve vnímání dnešního starokatolictví pak ideálně ještě skutečně ekumenický. Základy této myšlenky obsahuje spis „Defensor Pacis“¹⁶, sestavený Janem z Jandunu (mistr pařížské university, averroista¹⁷) a Marsiliem z Padovy (rektor pařížské univerzity). Jejich spis (sepsaný v době sporu Ludvíka IV. Bavorsa s papežem Janem XXII.) pak stál na následujících principech:

- a) Primát římského biskupa je sice vysledovatelný až k apoštolu Petrovi, u toho však nemáme žádné důvody si myslet, že byl nadán nějakou zvláštní mocí. Tím pádem je sice římský biskup symbolickým prvním mezi rovnými, nemá mít ale žádná zvláštní práva mimo čistě čestných a symbolických funkcí. Římský biskup pak má být volen zástupci lidu (tzn. vládci lidu, jeho knížaty a dalšími vladaři)¹⁸.
- b) Státní a duchovní záležitosti mají být rázně odděleny (nikoliv ovšem rozdělením na dva samostatné subjekty, ale spíše odevzdáním církve do područí státu)
- c) Papežství (které mělo vzniknout sérií uzurpací a omylů¹⁹) je skutečnou skrytou příčinou konfliktu ve společnosti. Stát (který měl získat jakousi protodemokratickou obdobu

13 Údaje následující kapitoly výrazně vycházejí z přednášek Katolická alternativa v dějinách (kód LHis23, vyučující ThDr. Petr Jan Vinš, garant profesor ThDr. Jan Blahoslav Lášek, zimní semestr 2010/2011, Husitská teologická fakulta), Dějiny starokatolictví ve světě (kód LHis24, vyučující ThDr. Petr Jan Vinš, garant profesor ThDr. Jan Blahoslav Lášek, zimní semestr 2010/2011, Husitská teologická fakulta) a Dějiny starokatolictví v českých zemích (kód LHis25, vyučující ThDr. Petr Jan Vinš, garant profesor ThDr. Jan Blahoslav Lášek, letní semestr 2011, Husitská teologická fakulta).

14 Zakládací listina je dostupná v anglickém jazyce v rámci projektu zpřístupňování mediévistických dokumentů v anglickém jazyce na *Internet History Sourcebook Projects – Medieval Sourcebook: Foundation Charter of Cluny, 910* [online].

15 Její kompletní znění je díky práci vyšebrodských mnichů dostupné na *Cisterciácký klášter Vyšší Brod* [online].

16 MARSILIUS von Padua 1956. Sám Marsilius z Padovy připravil jakýsi výběr závěrů ze svého díla, který je přístupný na *Internet History Sourcebook Projects – Medieval Sourcebook: Marsiligio of Padua: Conclusions from Defensor Pacis, 1324* [online] jako shrnutí zásadních 41 tezí, se kterými autor operuje.

17 Středověký filozofický směr vycházející z arabské interpretace Aristotela. Základní myšlenkou je nadřazenost filozofie a rozumu nad vírou, odmítá existenci individuální nesmrtné duše, místo toho odkazuje na jedinou společnou duši. Averroismus byl roku 1277 odmítnut jako hereze, Tomáš Akvinský se pak s tezemi averroismu vypořádává v díle *De unitate intellectus, contra Averroistas*, ve kterém dokládá, že jejich postoje jsou jak proti Bohu, tak proti Aristotelovi, ze kterého mají domněle čerpat – viz *Latin Averroism (philosophy) – Encyclopedia Britannica* [online] a *Dějiny filosofie II – Tomáš Akvinský* [online].

18 Ti pak mají mít i možnost ho trestat.

19 Pro kontext je důležité si uvědomit, že v době vzniku *Defensor Pacis* Lorenzo Valla ještě nedokázal podvrženost Konstantinovy donace.

vyznačující se omezením moci vladaře), který má dohlížet na obecné blaho míru kvůli neustálým nesystematickým interferencím, které se navíc opírají o duchovní autoritu, nemůže racionálně fungovat a naplňovat svojí hlavní funkci: udržovat veřejný mír jako největší dobro, k jehož uskutečnění vůbec společnost existuje.

I když můžeme asi s klidem považovat velkou část závěrů spisu za zastaralé a kritika pramene naznačuje až nekritické pochlebování světským autoritám a velkou míru účelnosti (ta je pak ještě znatelnější v další práci *De translatione [Romani] imperii*, ve které potvrzuje právo římského císaře plně rozhodovat ve sňatkových otázkách, zrovna když to bylo třeba), bylo Marsiliovo a Janovo dílo důležitým impulzem pro skutečný vrchol středověkého konciliarismu: koncil v Kostnici a koncil v Basileji.

2.3 Konciliarismus

Průběh a závěry kostnického koncilu zůstávají pro českou historiografii zásadně ve stínu osudu Jana Husa a Jeronýma Pražského a celkově je koncil v Kostnici mimo pochopitelně velmi detailní mapování průběhu Husova procesu (od Flajšhansova zpracování celého procesu z roku 1905²⁰ přes Kejřovo pojetí celého procesu z pohledu středověkého práva²¹ až po edice Husových dopisů²²) na okraji zřetele české historiografie: neexistuje zatím žádná komplexní monografie, která by kostnické téma plně zpracovala se zřetelem na celosvětovou situaci. Situace ve světě je naštěstí příznivější: koncilním reformám se komplexně věnuje Philip H. Stumbs²³, detailní popis kostnického koncilu nacházíme v knize Francise Oakleyho *The Conciliarist Tradition: Constitutionalism in the Catholic Church 1300–1870*²⁴, ve které se dovídáme mnohem více.

Koncil v Kostnici naplnil konciliaristické požadavky jen částečně. Čistě utilitárně splnil svou funkci s drobnými výhradami. Koncilu se sice nepodařilo ukončit konflikt mezi Řádem německých rytířů a polským státem a smrt Jana Huse a Jeronýma Pražského v dlouhodobém hledisku způsobila výrazně více problémů, než mohl kdo čekat, ale došlo také k zásadním rozhodnutím v řadě „rutinních a provozních“ otázek, např. o podobě a výběru církevních daní, a hlavně pak volba Martina V. jako nového papeže ukončila závažné a ničivé schizma západní církve. Symbolická úloha koncilu zde dosáhla zatím nejvyššího bodu: díky tomu, že koncil jednal v situaci mnohopapežství (a tak prakticky bez papeže), se jedná o pravděpodobný historický vrchol samostatnosti koncilu vůči papeži, který je z principu nemožné překonat. Jeden důležitý požadavek ovšem kostnický koncil nenaplnil: ani při nejlepší vůli ho nelze nazvat koncilem ekumenickým, na rozdíl od pozdějšího koncilu v Basileji se jedná o koncil řešící čistě vnitřní záležitosti západní církve²⁵. Postupně vytlačeny jsou pak i dopady dvou dekretů vydaných koncilem: dekretu *Haec sancta*, který odkazuje na to, že koncil čerpá svou autoritu přímo od Krista a je nadřazen papeži

20 FLAJŠHANS 1905.

21 KEJŘ 2000. Na stránkách Evangelické teologické fakulty je k dispozici i velmi zajímavá Kejřova analýza Husova odvolání se na soud Boží. Viz KEJŘ 1999 [online].

22 Dostupné s komentáři na *Dopisy mistra Jana Husa – Listy psané v Kostnici 1415 z vězení* [online] a *Dopisy mistra Jana Husa – Listy psané v Kostnici v měsíci červnu 1415* [online].

23 STUMP 1994.

24 OAKLEY 2004.

25 Úloze koncilů v historii se detailně věnuje Norman Tanner ve své knize *The Church in Council*, která popisuje historii koncilů od nikájského po druhý vatikánský. Již z rozsahu je tak jasné, že se jedná o práci zcela jiného typu: zatímco Oakley se věnuje konciliarismu jako středověkému církevně-politickému proudu, Tanner se zabývá koncily jako takovými. A zatímco konciliarismus zmírá po bulách prvního Vatikánu, koncily jsou samozřejmě pořádány dále. Viz TANNER 2011.

(proto také mohl dva papeže hned sesadit a třetího donutit k rezignaci) a dekretu *Frequens*²⁶, který měl založit tradici pravidelného setkávání koncilů, které se měly svolávat automaticky k danému datu a tím se zbavit závislosti na papeži (který do té doby držel právo svolávat koncily pro sebe). Na základě *Frequens* a v součinnosti s Martinem V. pak byl svolán i koncil v Basileji. Čerstvě nastoupivší Evžen IV. ovšem neměl pro konciliarismus příliš pochopení a obrátným politickým manévrem se mu povedlo basilejský koncil prakticky zničit. Proti vůli koncilní majority totiž přesunul jednání do Florencie, kde se mu povedlo zacelit Velké schizma, a tím strhl pozornost na sebe. Ostrý odpor proti koncilu vedl i k vzestupu nového vzdoropapeže Felixe V. – ten byl ovšem Evženem IV. nakonec poražen a středověký konciliarismus tak do velké míry v praxi skončil velmi brzy po svém kostnickém vrcholu.

2.4 Česká reformní²⁷ tradice

Zcela jinak ale vypadala situace v Čechách, ze které pak jazykově české starokatolictví mohutně čerpá inspiraci. Nikoliv ovšem z pojetí husitsky-táborského či z pohledu Jednoty bratrské (pročež tyto církve se vymkly z rámce katolictví úplně), ale z hlediska uměřené reformy, která se později stane základem utrakvistického hnutí. Tím, kdo prakticky přináší žádané změny, ovšem není Jan Hus, ale Jakoubek ze Stříbra²⁸, který roku 1414 (již za pobytu Husa v Kostnici) začíná s podáváním „pod obojí způsobou“, krátce na to zavádí i liturgii v národním jazyce. Pozdější Jakoubkova práce na Artikulech pražských, dále přeformulovaných v dialogu s koncilními autoritami v Soudci chebském, vyústí v práci s Písmem a interpretování církevních tradic ve světle Písma způsobem, který je možno ztotožnit s pozdějším starokatolickým přístupem²⁹. A co je nejdůležitější: utrakvistická církev se pod vedením Jana Rokycany stává nezávislou katolickou církví organizovanou na synodním základě, „odspoda“.

Utrakvistická epizoda českých dějin se pak stává jedinečnou inspirací pro jazykově české starokatolictví. Ta se mohutně promítne už v době konstituování českojazyčné církve (základními požadavky Františka Išky jsou rehabilitace Jana Husa a Jeronýma Pražského, první starokatolická bohoslužba v češtině je vedena 7. 7. 1898 v Curychu a je sezvána letáky pro „Všechny dobré přátele Mistra Jana“³⁰), závažné dohry ale bude mít i později (hrozící splynutí s vznikající Československou církví husitskou, aféra „přejmenování“ církve biskupem Podolákem kolem roku 1970 jako jedna ze záminek sesazení biskupa). Starokatolická církev se pak jako následovník utrakvistické církve deklarovala i na 43. starokatolické synodě v Šumperku potvrzením návrhu farní obce Strakonice (pro hlasovalo 28 delegátů, 7 proti, 11 se zdrželo)³¹.

26 Přeložený text k dispozici na *Internet History Sourcebook Projects – Medieval Sourcebook: Council of Constance: Frequens, 1417* [online].

27 V této práci rozlišuji v kontextu snah o změnu v katolické církvi mezi „reformní“ (pokoušející se o změnu v rámci katolické církve) a „reformační“ (pokouší se o změnu, v rámci které se vydává mimo rámec katolické církve). Primitivní pomůckou pro odlišení těchto proudů může být uznávání Tradice jako zdroje teologické inspirace a snaha o dodržování apoštolské posloupnosti a jednoty církve – utrakvističtí kněží se o ní pokoušejí, kdežto Tábor a Jednota bratrská se obrací čistě k Písmu a vzdávají se celé církevní Tradice, apoštolské posloupnosti atd.: typicky kněžstvo si světi sami na základě autority Písma, církevní struktura těchto hnutí také nemá nic společného často ani se strukturou prvotní církve a jedná se o utilitární řešení pro danou dobu.

28 Blíže k hodnocení jím zavedených liturgických změn HOLETON, David: *The Role of Jakoubek of Stříbro in the Creation of a Czech Liturgy. Some Further Reflections in: HALAMA, Ota, SOUKUP, Pavel (edd.): Jakoubek ze Stříbra. Texty a jejich působení, Praha 2006,*

29 VINŠ 2008: první kapitola.

30 VINŠ 2008: 43–46.

31 Dostupné jako zápis ze 43. synody na *Starokatolická církev v ČR >> 43. synoda Starokatolické církve v ČR (2003)* [online]. Konkrétně se jedná o 26. bod jednání. Hlasovalo se o následujícím textu: „Starokatolická církev v ČR se vždy hlásila a přiznávala k odkazu české církve ‚podoboji‘, k níž patřila většina českého národa. Měla pevnou

2.5 Předosvícenská a osvícenská reformní hnutí

Konciliarismus byl poražen, odkaz práce Marsilia z Padovy a dalších ovšem žil v Evropě dále a zároveň se upevňovala pozice panovníka a státního aparátu. V této podkapitole se jen ve velké stručnosti zmíníme o třech projevech tohoto trendu: galikánství, febroniasmu a konečně nám nejznámějším josefinismu.

Galikánské uspořádání věcí církevních do velké míry navazuje na předchozí myšlenky a na práci Pierra Pithou, který v *Les libertés de l'église gallicane* (původně 1594, 1651 znovu vydáno) řeší znovu otázky nadřazenosti vládců nad papežem. Celý tento proud vyústí v *Deklaraci francouzského kléru*³², kterou je možné shrnout jako nadřazení moci koncilu nad mocí papeže a podřízení tohoto koncilu králi, který pak zároveň získává i plná práva nad klérem své země (biskupové nesměli bez svolení krále opustit zemi), omezuje možnost papeže ovlivnit dění (papežský legát může vstoupit do země jen se zvláštním povolením) a přímo vymezuje, že není možné královského služebníka církevně trestat za přestupky, které učinil ve službě králi. Tuto deklaraci papež nikdy neuzná. Začíná tak dlouhý boj, ve kterém se francouzská a později německá církev pokouší omezit vliv papeže, což vyvrcholí až emžskou punktuací³³. Další změny přináší Pistoiská synoda, která již do širšího hnutí inkorporovala i josefínské tendence, zasazovala se o zakázání odpadků a liturgickou a monastickou reformu³⁴.

Josefínské tendence pak jsou svéráznou aplikací tužeb po reformě církve do českého prostředí. Jejich aplikace zde zahrnuje rušení far, zakládání nových, rušení klášterů, přeměnu zásadních kulturních center na kasárna a skladiště, pokus o přeměnu kněží na úředníky, vymanění rakouských biskupů z přímého kontaktu s papežem a zavedení přísahy věrnosti státu pro duchovní³⁵. Josefínskou epizodu také reflektuje doktor Miloš Josef Pulec jako šanci na obrodu českého utrakvismu, která ovšem i přes vůli panovníka (1782 povoleno vyznání husitské) kvůli diskontinuitě a neexistenci duchovenstva selhala³⁶.

2.6 Utrechtská církev

Na začátku osmnáctého století vzniká v Utrechtu první skutečně starokatolická církev, která má

organizaci, dobré kněžstvo, dolní konzistoř, voleného arcibiskupa a nepopiratelné pastorační úspěchy. Navrhujeme, aby se Starokatolická církev v ČR veřejně a slavnostně na 43. synodě přihlásila jako dědička a pokračovatelka české církve podobojí. V této církvi kališné vidíme totiž své hluboké historické kořeny. Z jejího více než 200 let pozeňhaného působení v našich zemích a z jejího duchovního zápasu chceme čerpat povzbuzení a novou inspiraci, jak oslovit dnešního člověka u nás v jeho hledání životních hodnot. Víra našich předků, kteří pro pravdu evangelia a hájení kalicha byli schopni i nejvyšších obětí („až do hrdel a statku“), je pro nás příkladem a posilou. Kalich není jen symbolem pevné křesťanské víry Čechů a touhy po obnově církve, ale je především znamením veliké obětující se lásky našeho Pána k celému lidstvu a zároveň tajemstvím jeho hlubokého spojení s námi. Zde se uskutečňuje mystické *communio*, odtud pramení do církve nový život jako stálý impuls k reformě z Božího Ducha. V přijímání podobojí způsobou a ve svobodném hlásání Božího slova spatřujeme pokračování Božího díla – díla Ducha svatého v našich zemích. Chceme tedy dál vědomě prohlubovat identitu naší víry – víry, kterou současný český člověk postrádá. Na základě studia historických pramenů a liturgických pramenů doporučujeme využít zkušenosti našich předků pro současnou pastoraci (např. mešní formuláře českých světců a mučedníků, udělování svátostí – sakramentář, poučení snoubenců, příprava katechumenů apod.).“ Čistě historicky je v textu možné napadnout oněch „více než 200 let pozeňhaného působení“, jako jistá zvláštnost může působit výčet toho, co vše utrakvistická církev měla.

32 Galikánská církev jako celek je podrobně rozebrána v *Katolické encyklopedii*, elektronická verze dostupná na *CATHOLIC ENCYCLOPEDIA: Gallicanism* [online]. (doplňená a opravená verze tvořená na základě verze vydané Robert Appleton Company v New Yorku v roce 2013).

33 Odmítá papežskou plnou svrchovanost (i na základě odporu proti „Konstantinově donaci“) a žádá větší autonomii „národních“ církví.

34 Pistoiskému synodu se věnuje z mně dostupné literatury jen BOLTON 1964.

35 WINTER 1945.

36 PULEC 1984.

k takovému statutu zvláštní předpoklady, především díky svému zvláštnímu právu volit si své biskupy (potvrzeno císařem roku 1145) a „tradici“ konfliktu s Římem (ohledně jansenistických myšlenek v sedmnáctém století)³⁷. Historie tohoto odštěpení od Říma začíná v pozdním jansenismu: hnutí, které do sebe strhává řadu reformních proudů (začleňuje do sebe i galikánské a febroniastické principy) a zároveň opouští některé koncepty původního Jansenova učení (např. predestinaci jako základ všeho³⁸). Roku 1702 byl arcibiskup Peter Codde povolán do Říma k vyšetřování a sesazen, na jeho místo měli být nasazeni jen z Říma dosazení apoštolští vikáři. S tím se utrechtská církev nesmířila a roku 1723 dochází k volbě nového arcibiskupa, kterým se stává Cornelius Steenoven³⁹, později vysvěcený titulárním biskupem babylonským, Francouzem Dominikem Maria Varletem, který později vysvětil tři další biskupy⁴⁰. Utrecht až do roku 1870 informoval o všech svěceních biskupů do Říma, odpovědí byla vždy okamžitá exkomunikace.

Utrechtská církev je pro kořeny starokatolictví zcela klíčová z celé řady důvodů. Nejen jako symbolická ukázka možného odporu proti papežské moci, ale i z motivů ryze praktických: právě z Utrechtské církve čerpají všechny ostatní starokatolické církve vzniklé po prvním Vatikánu svou apoštolskou posloupnost (utrechtští biskupové světili biskupy národních starokatolických církví) a tyto církve se také sdružily do Utrechtské unie církví jako dodnes největšího společného orgánu starokatolických církví, který sdružuje většinu národních církví. Jedná se také o jednoznačné dovršení principu nezávislé národní církve, naznačeného galikánskými, febroniastickými a josefínskými tendencemi, až v Utrechtském schizmatu ale prakticky plně realizovaného.

Ne bez zajímavosti je pro nás fakt, že pozdní jansenismus měl svoji odezvu i v Rakousku, kde dokonce Eduard Winter mluví o „kruhu Bernarda Bolzana“⁴¹. Do něj měla patřit řada duchovních a šlechticů (včetně hraběte Šporka, který nechal přeložit jansenistické spisy do němčiny), dokonce s vlivem přímo na Marii Terezii: výsledkem jejich snah pak mělo být vystoupení Marie Terezie na obranu Utrechtské církve v roce 1769⁴² nebo působení Gerharda van Swietena⁴³, který byl sám příslušník Utrechtské církve a jako lékař a poradce Marie Terezie se významně zasloužil o změny ve vzdělávání, reformu cenzury (kterou odebral jezuitům) a boj proti pověrám: pověstným se stal jeho boj proti víře v upíry⁴⁴, mýty o nichž měl ve východních částech

37 Celé záležitosti se detailně věnuje NEALE 1858. Kniha je sice už poněkud staršího data, ale je dostupná a obecně uznávaná jako autoritativní. Kniha je volně dostupná v elektronické podobě.

38 Debata o tom, jestli právě tehdy došlo k jansenistické herezi nebo ne, stále pokračuje: Řím v ní zastává stanovisko, že tehdy k herezi došlo, starokatolické církve zastávají názor opačný. K věci se vyjádřil i první starokatolický kongres v Mnichově roku 1871 (zápis dostupný na německých starokatolických stránkách je z *Information > Geschichte > Dokumente > München II* □ *Katolisches Bistum der Alt-Katholiken in Deutschland* [online]), přesněji bylo konstatováno že: *Wir erklären, daß der Kirche von Utrecht der Vorwurf des Jansenismus grundlos gemacht wird und folglich zwischen ihr und uns kein dogmatischer Gegensatz besteht.*

39 Ten byl vybrán jako v podstatě kompromisní kandidát se vztahem k Římu, umírněnými názory a přímo účastný vyšetřování Petera Codde v Římě. Po jeho zvolení také nastalo krátké období naděje na sjednocení s Římem: umírající Inocent XIII. neodpověděl na tuto volbu ani pozitivně, ani negativně. Byly odeslány další dopisy a ticho se táhlo až do nástupu Benedikta XIII., který i přes nejponížnější dopisy z Utrechtu volbu a svěcení radikálně zamítl, akt svěcení prohlásil za neplatný a zapověděl všem katolíkům interakce s arcibiskupem. NEALE 1858: kap. „Cornelius Steedhoven“.

40 Konkrétně Cornelia Johna Barchmana Wuytierse (1725–1733), Theodora Van der Croona (1734–1739) a Petera Johna Meindaerts (1739–1767). Posloupnost biskupů z Utrechtu, Haarlemu a Deventeru do roku 1858 zpracoval Neale v jednom z dodatků ve své knize. V jednoduché tabulce stojí za povšimnutí velká míra prolnutí diecézí: jediným cizorodým světícím prvkem je právě Dominik Maria Varle, jinak se jedná o plně uzavřený okruh, kde se biskupové z těchto tří diecézí světili navzájem. Dodatek je přímo dostupný na *A History of the So-Called Jansenist Church of Holland, by John Mason Neale (1858)* [online].

41 WINTER 1935.

42 Zde čerpám z přednášek doktora Vinše, který se odvolává na JANSSONIUS 1870. Zdroj jsem sám neprostudoval.

43 Myšlenkovému světu tohoto osvícence se věnuje BRECHKA 1970.

44 Na toto téma vydal i studii *Abhandlung des Daseyns der Gespenster* (Rozprava o existenci duchů), ve které vyvrací

říše přezkoumat.

2.7 Bernard Bolzano

Na odkaz josefínských představ o státě odkazuje ve svém díle „O nejlepším státě“ Bernard Bolzano⁴⁵: jehož reformní názory jsou jedním ze zdrojů českého starokatolictví. Bolzano pak kolem sebe vytvořil svérázný kruh přátel⁴⁶. Do něj patřil například i Josef Dobrovský⁴⁷, kterého známe jako jednoho ze zakladatelů české historiografie⁴⁸, filologie⁴⁹ a příslušníka první generace národního obrození (byť sám nevěřil v zachování češtiny). Pro účely této práce je ale mnohem zásadnější jeho činnost na poli náboženském: Dobrovský prosazoval a sám proti přímému zákazu konal mši v národním jazyce (v jeho případě poněkud překvapivě česky) a ač jezuita, široce kritizoval Řím⁵⁰. Bolzano sám pak do velké míry⁵¹ předznamenává velkou část starokatolických východisek (např. nadřazení koncilu papeži, odkaz na prvotní tradice církve⁵², zdobrovolnění celibátu kněží, rozlučitelnost manželství a popření jurisdikčního primátu papeže. V práci Bernarda Bolzana pak dnešní jazykově české starokatolictví vidí přípravu, ze které starokatolické kněžstvo mohutně čerpalo inspiraci teologickou i organizační. Pravděpodobně nejsložitější otázkou pak je, proč se k odkazu Bernarda Bolzana nijak nepřihlásil Ignác Dollinger, když se myšlenky raného německého starokatolictví s těmi Bolzanovými často téměř identicky překrývají.

2.8 První vatikánský koncil

V této práci nemůže být provedeno skutečně komplexní hodnocení prvního vatikánského koncilu a jeho příčin a dopadů, omezíme se proto na velmi stručné zhodnocení zaměřené hlavně na kontext vzniku starokatolických církví. Tato kapitola mohutně čerpá jak ze zpracované pramenné základny dokumentů koncilu⁵³, tak z četné sekundární literatury⁵⁴.

Prvně je třeba si uvědomit, v jakém celoevropském kontextu byl první vatikánský koncil držen. Světské panování papeže bylo omezeno na prostor vatikánského ministátu, državy papežského státu byly ztraceny⁵⁵ v procesu sjednocování Itálie. Převážně díky tomu, že Francie

mýty o upírech, dává přirozená vysvětlení zvláštnímu rozkladu těl údajných upírů a prohlašuje tyto pověry za barbarské. Na základě této studie byly „protiupířské“ praktiky Marií Terezií zakázány.

45 BOLZANO 1982.

46 WINTER 1935.

47 Aktuální je např. článek Pavla Běliny ke 250. výročí Dobrovského narození. Viz BĚLINA 2003. I ten se ale téměř nevěnuje Dobrovského činnosti náboženské.

48 Jako jeden z prvních odhalil Rukopisy jako falzum a upozornil na tento fakt Jungmanna.

49 Objevil například indoevropskou jazykovou rodinu a zařadil do ní slovanské jazyky.

50 KAŇÁK 1954.

51 Alespoň v hodnocení profesora Láška, který se reformnímu odkazu Bernarda Bolzana věnoval detailně ve své diplomové práci. Viz LÁŠEK 1979.

52 A nikoliv přímo na Písmo bez dalších dodatků.

53 Nejzásadněji edice *Dokumenty prvního vatikánského koncilu*. Praha 2006, jako vedlejší zdroj pro rychlou referenci a pro vyhledávání dokumentů vzniklých mimo První vatikánský koncil jsem užíval do angličtiny přeložených encyklik a dalších dokumentů dostupných na *Papal Encyclicals Online* [online]. Stránky mají požehnání Libreria Editrice Vaticana, které můžeme považovat za jakési „vatikánské nakladatelství“ a i z tohoto důvodu (a po srovnání s dalšími edicemi) je považuji za důvěryhodnou svého druhu edici.

54 Z české literatury je na místě zmínit sborník HANUŠ 2001, ze zahraniční je velmi zajímavá edice deníků lorda Actona od CAMPION 1975. Starokatolický úhel pohledu jsem čerpal z výše uvedených přednášek, které se jako na autoritu odkazují na FRIEDRICH 1877–1887. Při porovnávání těchto zdrojů je třeba mít stále na paměti, že se pro badatele a autory publikací jedná o stále živou historii: i římskokatolická i starokatolická pozice dnešní doby se se závěry koncilu buď ztotožňuje, nebo se proti nim ostře vyhraňuje.

55 I přes vznik dobrovolnických jednotek papežských zuávů, které jsou zajímavé jako určitá historická kuriozita a zároveň sehrály důležitou roli při vzniku beuronské kongregace. Celou věcí jsem se detailněji zabýval v historickém úvodu své bakalářské práce. WAGNER 2012.

jako silně ultramontánní⁵⁶ stát byla vyřazena válkou s Pruskem, ve které byla v krvavých střetech u Sedanu a dalších drtivě poražena. Proti ultramontánním tendencím (vlastním spíše Itálii, Francii, v omezené míře Španělsku) se pak zvedaly i odstředivé snahy budování národních církví: přežívá zde odkaz galikánský, německojazyčná území mají stále jisté autonomní sentimenty. Národ jako pojem se již také etabloval a vzniká nový směr kritiky církevního uspořádání věcí: církev nadnárodní pro všechny ztrácí svojí lákavost, do popředí se derou národní jazyky⁵⁷ a římské katolictví jako takové (se svojí vazbou na zahraniční autoritu nezávislou na státu) je pro některé evropské státy latentním problémem, který se snaží vyřešit a který brzy po prvním vatikánském koncilu exploduje⁵⁸. Koncil sám pak bude přerušen obsazením Říma italskými vojsky.

Postup, který zvolil papež Pius IX.,⁵⁹ změnil dějiny církve. Předně, na rozdíl od minulého tridentského koncilu (1545) byly předjednány a určeny všechny jednací pořádky a bylo jasné stanoveno, jakým způsobem se koncil bude vést. Už tento způsob mohl naznačit jisté problémy – velmi zjednodušeně⁶⁰, schémata k projednání mohl předložit jen sám papež. Koncil pak stihl (před

56 Ultramontánní – tendence podporující vměšování papeže do národní politiky a jeho svrchovanou moc nad všemi ostatními složkami církve. Doslova znamená „za horami, přes hory“ a má pejorativně označovat ty, kteří nadřazují vzdáleného vladaře (který je v případě Francie i německých oblastí za Alpami) vlastnímu panovníkovi. Z RÉMOND 2003: 107. První vatikánský koncil pak můžeme oprávněně považovat za vítězství ultramontanismu v církvi, který bude přetrvávat až do reformy druhého vatikánského koncilu.

57 V Čechách do velké míry souběžně s národním sebeuvědoměním navíc dochází i k vyhraňování vůči římskokatolické církvi na „historických základech“. Zde je na místě drobný exkurs do budoucnosti pro lepší objasnění souvislostí a ukázkou velmi těsného myšlenkového propojení a vzájemného ovlivňování se myšlenkových proudů na náboženském poli v českých zemích v dané době: Palacký úspěšně konstruuje obraz českých dějin jako obraz dějin do velké míry nábožensky reformačních a položí tak základ pro myšlení, které ústí v husitské resentimenty, které se projevují široce ve společnosti od různých kostýmovaných průvodů po volání k reformě „pod obojí“ až konečně k dovršení o 40 let později, kdy se legie budou stylizovat do podoby husitských vojsk a přijímat tuto symboliku. Myšlenkově tuto konstrukci dokončuje Masaryk, který staví myšlenkovou osu českého národa do symbolické roviny „Hus – Komenský – Masaryk“ a určuje jako specifický úkol a vyvolení českého národa boj o náboženskou svobodu a snahy reformační (blíže viz MASARYK 1895, 1969, 1990a a 1990b). I z těchto myšlenek později vyrostle Československá církev husitská pod vedením Karla Farského a za jistého přispění starokatolíka Václava Jana Rába. Na místě je též zmínit, že doktor Miloš Josef Pulec byl do roku 1945 členem Československé církve husitské.

58 Nejsilněji Německá říše a její relativně čerstvě získaná masivní katolická „menšina“, kde se stane první vatikánský koncil dokonce spouštěčem vyhrčeného kulturního konfliktu, tzv. Kulturkampf, ve kterém se bude snažit nově vzniklé Německé císařství podrobit si církev, zlomit kulturní a misijní vliv mnišských řádů (které sem paradoxně často přišly jako vyhnanci z jiných zemí, typicky jezuité) a plně zesvětšit vzdělávací systém. V tomto boji padl prakticky jen jediný skutečný výstřel (pokus radikálního katolíka Eduarda Kullmana zastřelit kancléře Bismarcka 13. července 1874), jinak se jednalo ale o tvrdou výměnu propagandy, zákonů (například Kanzelparagraph zapověděl duchovním vyjadřovat se politicky na mši i mimo ní k politickým záležitostem), politiky (vyhnání jezuitů), diplomatických kliček (Bismarck se neúspěšně pokusil sjednotit evropské panovníky k plánu, který měl ústit v „předvýběr“ kandidátů na papeže tak, aby nikdy nemohl nastoupit silný papež, Vatikán naopak kontroval tím, že za kulturním bojem stojí zednářské lóže) a nakonec chvíle, kdy pod tlakem katolíků sjednocených ve straně „Střed“ (*Zentrumspartei*) musí Bismarck ustoupit a dochází k postupnému smíření s papežem. Celý problém je detailně rozebrán v GROSS 2005.

59 Vlastním jménem Giovanni Maria Mastai-Ferretti, v úřadě od roku 1846 do roku 1878 (nejdelší pontifikát vůbec). Zvolen jako liberální kandidát, ale krvavý průběh revolucí roku 1848 z něj vykoval tvrdého konzervativce a centralistu. Ještě před prvním vatikánským koncilem odsoudil komunismus (encyklika *Qui Pluribus*, 1846, dostupná v anglickém překladu na *QUI PLURIBUS* [online]), prosadil kontroverzní dogma o neposkvrněném početí Panny Marie (roku 1854 v dogmatické konstituci *Ineffabilis Deus* dostupné na *Ineffabilis Deus* [online]; dogma se stane předmětem řady sporů a jedním ze dvou nejvýraznějších důvodů odporu koncilní minority), odsoudil v jediné encyklice celou řadu moderních myšlenkových směrů od liberalismu přes odluku státu a církve až po rovnost náboženství (1864, encyklika *Quanta cura* dostupná na *Quanta Cura* [online]). K encyklice byl ještě vydán *Syllabus omylů*, pro snazší orientaci v bludech. Ten je zajímavý jako ukáзка dobového myšlení. Viz *THE SYLLABUS OF ERRORS CONDEMNED BY PIUS IX* [online]. Událostem a výsledkům prvního vatikánského koncilu se podrobně věnuji v hlavním textu práce. Po obsazení Říma Pius IX. definitivně zahořkl, odmítal dohody a postavil se do role „vatikánského vězně“. Čerpáno převážně z výše uvedených knih zaměřených na koncil jako takový a ze spíše omluvné/ oslavné biografie MATTEI 2004.

60 Koncil měl také předem stanovených 5 komisí, stálé deputace a podobně. Pro účely práce je zanedbáme.

svým předčasným ukončením) schválit jen dva dokumenty. Prvně dogmatickou konstituci Dei Filius⁶¹, která se vyjadřuje k možnostem lidského rozumu a ducha v uchopení víry a kontaktu s Bohem. Za druhé, a to mnohem výrazněji (byť i Dei Filius představuje důležitou normu) dogmatickou konstituci Pastor Aeternus⁶². Ta postupně deklaruje apoštolský primát Petra v Církvi, poté trvání tohoto primátu zachováním posloupnosti Petrova stolce, třetí hlava pak objasňuje povahu nadřazenosti tohoto primátu a konečně poslední hlava určuje onu slavnou papežskou neomylnost. Ta je pak oproti názoru laiků hrubě omezená: týká se prakticky jen chvil, kdy papež mluví jako pastýř všech křesťanů a vyjadřuje se k zásadním mravním a teologickým, nikoliv např. politickým otázkám. Tato neomylnost pak má sama o sobě ještě jistá omezení: předně, je vymezena spíše negativně. Duch svatý zabraňuje papeži říct úplný blud, ovšem neznamená to, že papež mluví celou a dobrou pravdu. Za druhé, působení Ducha svatého je pouze přechodné: papež není jeho působením učiněn lepším člověkem navždy.

Dogma rozdělilo koncil na majoritu hlasující pro a odpůrce⁶³, dalo vzniknout rychlé reakci německých intelektuálů kolem Ignáce Döllingera, byla ustanovena první farnost, která rovnou naváže kontakt s Utrechtem (farnost Mering v augsburské diecézi pod vedením faráře Josefa Rentla⁶⁴), a v Německu vznikají centrální výbory rozezlených katolíků. Nepřehledné situaci se zde nebudeme do detailu věnovat – postačí nám informace, že ve dnech 22.–24. září 1871 proběhne v Mnichově „Katholikenkongress“, který formuluje následující zásady⁶⁵:

- a) přítomní se stále cítí být členy katolické církve,
- b) odmítají snižování autority místních biskupů nad místními církvemi,
- c) dogmatické deklarace koncilu musí tedy z principu zamítnout (argumentováno církevními dějinami a odkazem na sv. Vincence Lerinského),
- d) přítomní uznávají primát římského biskupa, ovšem jen ve smyslu starého, symbolického primátu,
- e) kde bude třeba, je možné zřizovat nové farnosti. Pokud bude třeba, je na místě do nich povolávat nové biskupy ze zahraničí (zde již bylo v plánu využít Utrechtu),
- f) přítomní mají nárok na majetek církve, neb je to i jejich majetek.

Mnichovský kongres je pak tradičně považován za bod vzniku postkoncilních starokatolických církví⁶⁶. I přes to, že poslední odpůrce z řad římskokatolického episkopátu (biskup Strossmayer z Djakova) se podrobil na sklonku roku 1872, základ pro práci starokatolických církví byl dán. V této době ještě žila představa, že se desetitisícové hnutí bude dále masivně rozrůstat – živená z velké části i tím, že Starokatolická církev se měla stát přirozeným spojencem Bismarcka v jeho boji proti Římu.

61 Latinský originál dostupný přímo se zrcadlovým anglickým překladem dostupný na *Creeds of Christendom, with a History and Critical notes. Volume II. The History of Creeds. – Christian Classics Ethereal Library* [online].

62 Její český překlad je možno nahlédnout na *Vendée – Pastor Aeternus* [online] (stránky jsou silně římskokatolicky zaměřeny), plně důvěryhodná anglická verze je dostupná zde *Pastor aeternus – abridged* [online].

63 Převážně z větších diecézí (jako Praha nebo Vídeň) a německy mluvících a slovanských zemí Viz CONZEMIUS 2000.

64 KAŇÁK 1982: 26.

65 Anglický překlad dostupný na *Declaration of the Catholic Congress at Munich | St. Francis Old Catholic Church* [online]. Stenografický přepis celého kongresu vyšel jako *Stenographischer Bericht über die Verhandlungen des Katholiken-Congress, abgehalten vom 22. bis 24. September 1871 in München*, München 1871.

66 A jak jsem upozornil na začátku kapitoly, i starokatolických církví obecně. Dle mého názoru je ovšem na místě uznat alespoň (i vzhledem k další historii) Utrechtskou církev jako první starokatolickou církev.

2.9 Raná fáze existence starokatolických církví

Prvním biskupem starokatolické církve po prvním vatikánském koncilu se volbou 4. června 1873 stává po volbě schválené Bismarckem⁶⁷ vratislavský⁶⁸ profesor teologie Josef Hubert Reikense, vysvěcený posléze 11. srpna v Rotterdamu deventerským biskupem Hermanem Heykampem⁶⁹. V reakci na to je starokatolická církev dovolena v Prusku, Bádensku a Hesensku, Švýcaři si pak zvolí svého biskupa Eduarda Herzoga 7. června 1876 v Olten, svěcen byl už biskupem Reinkensem 18. září v Rheinfeldenu⁷⁰. Švýcarská Kristokatolická církev ve Švýcarsku se pak stává jednou ze tří zemských církví.

Tímto momentem bych rád uzavřel exkurz do světové historie starokatolictví a zaměřil se již jen na situaci v českých zemích.

2.10 Vznik starokatolické církve v Rakousku

První epizoda, ve které je naznačen vznik českojazyčné starokatolické církve, se paradoxně odehraje mimo české země: přesněji na Volyni. Vzhledem k tomu, že byla detailně rozpracována Petrem Janem Vinšem⁷¹, se budeme celé věci věnovat jen stručně.

Zde usedlí čeští kolonisté se totiž dostávají do složité situace. Sami sebe vnímají jako „potomky husitů“⁷², svatby a křty pro ně koná římskokatolický farář z města Rovna, kdežto pohřby a zaopatření nemocných řeší pravoslavný pop z vesnice Kornina⁷³. Kolonisté pak předstoupili před ruské úřady s tím, že by si rádi založili vlastní husitskou církev, k čemuž úřady také daly svolení, na základě kterého vznikly tři farnosti. Když však byli faráři vyzváni, aby formulovali společnou víru, došlo ke konfliktu mezi starokatolickým směrem reprezentovaným farářem Janem Saskou⁷⁴ a směrem spíše reformačním, odvolávajícím se na Českou konfesi. I přesto ruský stát vyplácel duchovním platy a doufal, že se Češi co nejdříve domluví. To se ovšem nepovedlo ani na prvním sněmu v Kvasilově roku 1880, ani na druhém kvasilovském sněmu 1881 – oba dva skončily patem, kdy majorita byla spíše reformační, minorita spíše starokatolická bez jasného vymezení. Společné pak byly oběma skupinám odkazy na prvotní církev a sympatie k pravoslaví⁷⁵. Obzvláště druhý sněm pak ukázal „nepřekonatelné rozpory“, které vyústily až v nemožnost dalších sněmů⁷⁶. Stát toleroval nerozhodnou situaci až do roku 1888, kdy projekt české husitské církve⁷⁷ ukončil a osadníkům oznámil, že si mají vybrat některou z povolených církví – drtivá většina včetně farářů si pak měla zvolit pravoslaví⁷⁸ (i přesto, že nesplňovali pravidla pravoslavné církve pro kněze a museli si najít jiná zaměstnání).

Pro téma práce je nejdůležitější ovšem to, že se jedná o první „konflikt“ (spíše prolínání, vzájemné ovlivňování) starokatolictví vůči pravoslaví. Nepřekvapí ani to, že vědecky se problému věnoval i Miloš Josef Pulec ze starokatolických pozic, i Radim Pulec z pravoslavných pozic.

Volyňská epizoda ovšem pro starokatolictví v Čechách neměla většího než symbolického

67 Volbu schválil kancléř Bismarck – je třeba mít na zřeteli, že Kulturkampf je v plném proudu.

68 Německy Breslau.

69 KŮRY 1982: 69–70.

70 KŮRY 1982: 88.

71 VINŠ 2008: 32–33.

72 PULEC 1984: 15.

73 Dle článku PULEC 2002. Radim Pulec se v něm odkazuje na VELENSKY 1929, na kterého se také odkazuje ve své práci Vinš. Přímou s touto kronikou jsem ovšem neměl možnost pracovat.

74 PULEC 1989: 40.

75 PULEC 2002: 11.

76 KOLÁČEK 2006: 37.

77 Nejspíše motivovaný snahou přilákat více českých kolonistů.

78 PULEC 2002: 12.

významu. České země měly navíc velmi dobré podmínky pro přijetí starokatolictví obecně.

- a) Jedním z vůdců koncilní minority byl pražský arcibiskup a kardinál Bedřich Schwarzenberg, který v průběhu koncilu několikrát vystoupil proti novým dogmatům, obzvláště proti papežské neomylnosti, oproti které zdůrazňoval kolegiálnítu⁷⁹.
- b) Rakouská vláda vypověděla konkordát na základě toho, že smluvní partner se změnil⁸⁰.
- c) Byly organizovány i relativně hojně navštěvované tábory lidu⁸¹, byť jejich počty a hlavně dopad je nutno podrobit kritické analýze v porovnání s jinými dobovými shromážděními.

V říjnu roku 1871 byl vídeňským starokatolíkům pod vedením Aloise Antona propůjčen Salvator-Rathauskirche, nad kterým kardinál Rausher okamžitě po převzetí vyhlásil interdikt⁸² (zde je třeba říct, že Rausher původně patřil ke koncilní minoritě, rozhodnutí koncilu se podrobil až později). Vídeňská starokatolická komunita se pak bude dále rozrůstat a stane se klíčovou oporou starokatolictví v monarchii.

Z dnešního pohledu nejvýznamnější ale nebude spíše intelektuálně laděná, „výběrová“ vídeňská obec, ale masové starokatolictví typické pro oblast dnešních Severních Čech. Jejím zakladatelem je bývalý římskokatolický duchovní Anton Nittel, který pro šíření starokatolických myšlenek založil list *Abwehr*⁸³. První roky působení Antona Nittela se nesou ve znamení ne zakládání nové církve, ale snahy o vytvoření reformního proudu, který změní římskokatolickou církev zevnitř. Na tomto základě se ale dostane do konfliktu nejen s církví, ale hlavně se státem, který začne typicky starokatolické sňatky duchovních atp. prohlašovat za neplatné a znemožní příjezd biskupa Reikense roku 1885⁸⁴. Až s definitivní emancipací od Říma a založením vlastní církve, která byla 18. 10. 1877 uznána nařízením č. 99 říšského zákoníku⁸⁵, se problémy církve s úřady snížily na dlouhodobě přijatelnou hladinu. Sídlo církve bylo prve ve Vídni, ale brzy bylo přesunuto do Varnsdorfu (1896)⁸⁶, jako oficiální obce byly uznány Ried, Varnsdorf a Vídeň. V praxi vznikaly i další obce: pro nás nejzajímavější jsou Desná (1884⁸⁷), Arnultovice/ Bor (1887⁸⁸), Krásná Lípa (1890⁸⁹) a Jablonec (1897⁹⁰). Správcem biskupství byl 1888 zvolen Miloš Čech, biskupské svěcení úřady nepovolily^{91,92}.

Tato církevní obec se pak stala jedinou organizací, skrze kterou se mohli čeští starokatolíci vyjadřovat. Na ni také byla navázaná pražská starokatolická obec založená Františkem Iškou, která

79 *Řeč kardinála Schwarzenberga k otázce osobní neomylnosti nejvyššího Velekněze – 18. V. 1870* in: Teologický sborník 1/2000, 43–48.

80 CONZEMIUS 1969: 90.

81 DEMMEL 1996: 15.

82 KOLÁČEK 2006: 35.

83 KOLÁČEK 2006: 35.

84 KOLÁČEK 2006: 36.

85 Zákoník říšský pro království a země v radě říšské zastoupené, roč. 1877. V tomto nařízení je také jasně vyřčena identita této starokatolické církve jako „Ti katolíci, kteří odmítají nové učení o neomylnosti papeže a jeho neomezené moci nad celou církví, usnesené na prvním vatikánském koncilu, zasedání IV. a vyhlášené papežskou bulou 'Pastor aeternus', tvoří náboženské společenství pod názvem 'starokatolická církev'“

86 KÜRY 1982: 93.

87 KOLÁČEK 2006: 75–106.

88 KOLÁČEK 2006: 123–135.

89 KOLÁČEK 2006: 143–158.

90 KOLÁČEK 2006: 106–121.

91 VINŠ 2008: 36.

92 Úloha správce biskupství bez biskupského svěcení tak stojí prakticky hned na začátku českojazyčné starokatolické církve, vrátíme se k ní zpátky v druhé polovině dvacátého století.

bude dalším předmětem našeho zájmu.

2.11 Zakladatelská činnost Františka Išky

František Iška je sám o sobě velmi zajímavou osobou zasluhující vlastní monografii, nám prozatím ale postačí krátké shrnutí jeho životní cesty na základě jeho nedokončeného životopisu⁹³. Podle něj se Iška narodil 3. prosince 1863 v jižních Čechách jako jeden z osmi dětí. V dětství byl opakovaně velmi nemocen, na přání matky vstoupil do semináře v Českých Budějovicích, ve kterém byl národně velmi ovlivněn česky cítícím biskupem Janem Valeriánem Jirsíkem⁹⁴. Zároveň se ale cítil orientován liberálně a tento směr jeho citění neměl v Českých Budějovicích možnost se rozvíjet, Iška proto odchází do litoměřického semináře. Tam se ovšem dostal do konfliktu s německy mluvícím vedoucím semináře, byl téměř vyloučen a až v poslední chvíli byl zachráněn přímo intervencí biskupa, který mu také udělil dispenz pro včasné vysvěcení na kněze 16. 5. 1886⁹⁵ (bylo mu 22 let).

Po primici v Praze byl přesunut k Teplicím, kde byl napadán pro užívání českých prvků mše v německém jazykovém prostředí⁹⁶, poprvé se také dostal do kontaktu se starokatolicstvím: zprostředkovaně díky soudnímu sporu, ve kterém Anton Nittel vyhrál konflikt s jezuitou Oppitzem – Iška se pak zastával Nittela⁹⁷. Išku pak čekají ještě další složité spory a přesuny po německojazyčných farnostech, disciplinární napomenutí ze strany církve, podpora českého národního hnutí a nakonec i vystoupení z římskokatolické církve, těsně po kterém se ožení s bohatou vdovou Traegnerovou, začne studovat práva ve Vídni, a hlavně vstoupí do Starokatolické obce Vídeň⁹⁸. Po tomto se stal terčem řady útoků jak ze strany církve, tak ze strany státu, kde většinou šlo o prohlášení manželství za neplatné, církevní žádosti o uvěznění obou manželů, a dokonce i osobní exkomunikace⁹⁹. Vídeňské starokatolictví tehdejšímu Iškovi učarovalo svou jednoduchostí, národním jazykem a odstraněním přebytečného žehnání a podobně¹⁰⁰, po krátké vídeňské zkušenosti je pak pozván biskupem Herzogem do Švýcarska, kde dokončuje zároveň studium práva a skládá rigorózní zkoušky z teologie.

93 Ten byl z fragmentů sestaven Josefem Königem (viz KÖNIG 2000). Edice vychází z díla samotného Františka Išky (viz IŠKA nedatováno). Zde je třeba mít na paměti, že tyto paměti sestavoval Iška na konci života v USA a již s úplně jiným pohledem na svět než zastával v době své kněžské služby v Praze.

94 BENEŠ 1964: 326–331.

95 IŠKA nedatováno: 15.

96 IŠKA nedatováno: 18. Iška měl být mnohokrát označen za „největšího českého štváčského kněžoura“.

97 Přesněji – když byl vyzván, aby se přidal ke skládání peněz, které za účelem zaplacení pokuty za Oppitze pořádal další jezuitě, vyjádřil se, že ve sporu je na straně Išky. Celá pasáž následuje: „Vzpomínám následujícího výstupu při podobném obědě (tj. obědě v jezuitském konventu, kam Iška, jako mnoho dalších duchovních včetně biskupa, příležitostně docházel v postní dny pro tamní vyhlášenou rybí kuchyni, pozn. aut.): Bylo to po odsouzení Pátera Oppitze, bojovného římského kohouta, ku značné pokutě pro urážku starokatolického faráře Nittla, jemuž vyčetl jakési styky s dámou, jež týž měl před 20 lety jako římsko-kat. kněz. Jeden z Jezuitů navrhl sbírku na hrazení té pokuty. Když přišli vybíratí ku mne, odepřel jsem příspěvek, hlasitě dokládaje: ‚Pater Oppitz udělal nám celým soudem jen ostudu. Ukázalo se, že Nittel, který snad byl darebákem, pokud náležel k naší církvi, je řádným člověkem po 20 let, co vystoupil. To není pro nás příliš lichotivé.‘ Patres byli ztuhlí, ale biskup přerušil hrobové mlčení poznámkou: ‚Nedá se upřít, že v tom, co P. Iška povídá, je něco pravdy,‘ a zavedl hovor na jiné pole.“; IŠKA nedatováno: 19.

98 Dopis ze dne 23. 4. 1900 od Františka Išky Synodní radě starokatolické církve Rakouska, SUA Praha, fond Starokatolické biskupství a fara Varnsdorf, karton 13.

99 *Alt-katholisches Volksblatt*, Bonn 22. 2. 1901: 197.

100 „Žádná latina, každé slovo v živé řeči, žádné mechanické odřikávání Otčenášů a Zdravasů, žádné čarování a žehnání kněžské, žádné zpovídání – a na kazatelně slova ostré polemiky proti duševnímu zotročování lidu Římem, proti svatokupectví, proti škapulíři a amuletům (v čemž si p. farář Čech zvláště liboval). Každé slovo bylo mi mluveno z duše a při celé bohoslužbě vždy jsem jen želel, že český národ nemá nic podobného.“ Viz IŠKA nedatováno: 33.

V letech 1896–1898 pak probíhá jakási příprava vzniku české starokatolické církve, do které Iška hledá duchovní (uspěje nakonec jen s Josefem Peřinou), koná naučné přednášky i v českých zemích, a konečně píše do různých periodik osvětové články. Dostane se ovšem do konfliktu nejen s rakouskou-uherskými úřady, ale i s německy smýšlejícími starokatolíky, pro něž bylo vpuštění Čechů do církve jen velmi obtížně přijatelné¹⁰¹. Na roku 1897 Iška navrhne jako bod programu rehabilitaci Husa a Jeronýma Pražského, ale tento bod je z důvodů „politických proudů v Rakousku“ stažen¹⁰². Iška sám na kongresu vystoupí, popře politickou orientaci svého hnutí a popíše české země a Slovensko jako ideální prostor k šíření starokatolictví¹⁰³. V reakci na tento proslov se objeví podporovatelé Išky a poprvé zazní z úst poslance Josefa Bendela koncepce dvou církevních celků na jednom území, lišících se jazykem a národností, kdy každý z nich by pak lépe naplňoval národní potřeby svých věřících¹⁰⁴. Kongres se pak dokonce odhodlá a začne řešit otázku přehodnocení procesu Mistra Jana Husa, jehož upálení bylo prohlášeno za nekřesťanské a bylo rozhodnuto, že obnovení české národní církve bude důležitým navázáním na staré tradice¹⁰⁵. Iška ve spolupráci s biskupem Herzogem a ve spolupráci s představiteli ruského státu¹⁰⁶ vytvořil českou verzi starokatolické liturgie¹⁰⁷, která je poprvé užita na dopředu velmi propagované a i ze strany švýcarské Kristokatolické církve, i ze strany místního krajanského spolku Hus podporované akci¹⁰⁸: mši k 7. 7. 1898 v Curychu. Na této národně manifestační bohoslužbě byly také vyhlášeny další plány: založení národní církve, různé shromážděné osobnosti národního života se zavázaly samy k tomuto projektu přispět a byla přijata řada blahopřejných telegramů¹⁰⁹.

Reakce tisku už byly rozporuplnější. Zatímco starokatolíky a evangelicky zaměřeni autoři byli akcí vesměs nadšení, římskokatoličtí autoři upozornili na výlučnou pozici německého jazyka ve starokatolictví a označili ho za projekt, který povede jen k další germanizaci¹¹⁰. Nečekaně ostrá kritika přišla i přímo z řad starokatolíků, kteří odmítali působení Čechů¹¹¹ ve své církvi a dokonce žádali, aby církev přestala přijímat Čechy za duchovní¹¹². Plány na založení samostatné církevní obce pak byly důkladně blokovány nejen vnitřním tlakem z církve, ale i rakousko-uherskými zákony: ty požadovaly prokázání určitého základního majetku¹¹³, kde konkrétně pro starokatolickou obec v Praze měly být podmínky nastaveny tak, že musí být schopna rok provádět pastorační činnost, výuku náboženství a další náležitosti jen z úroku z prokázaného majetku¹¹⁴. Řešením je nakonec to, že obec je založena jako filiální obec Curyšské církve s přiznanou vyšší mírou samostatnosti¹¹⁵. První stanovy¹¹⁶ pak určí základní cíle a pravidla této církve:

101 VINŠ 2008: 40–44.

102 *Alt-katholisches Volksblatt*, Bonn 28. 7. 1897: 197.

103 Bericht über den vierten Internationalen Altkatholiken-Kongress in Wien 31. 8.–3. 9. 1897, Bern 1898: 21.

104 Bericht über den vierten Internationalen Altkatholiken-Kongress in Wien 31. 8.–3. 9. 1897, Bern 1898: 20–21.

105 IŠKA nedatováno: 43.

106 Pro Rusy se zdálo utvoření české národní církve kvalitním řešením pro další politickou práci. Hlavním autorem tohoto konceptu pak byl generál Kirejev.

107 IŠKA nedatováno: 43.

108 Rozhodnutí 37/1898 starokatolické církevní správy v Curychu, citováno in PULEC 1989: 41.

109 IŠKA nedatováno: 43.

110 VINŠ 2008: 46

111 Národnostně citících Čechů, s působením konkrétně Miloše Čecha žádné velké problémy neměly.

112 Dopis ze dne 8. 9. 1898 Sdružení starokatolických přátel pokroku ve Vídni synodě v Arnsdorfu, SÚA Praha, fond Starokatolické biskupství a fara Varnsdorf, složka Synody. 19. synoda.

113 Velmi podobným způsobem bude postupovat československý stát vůči Novoapoštolské církvi v padesátých letech, kdy je tato nakonec 4. 2. 1952 zrušena s tím, že nedokázala předložit rozpočet.

114 *Alt-katholisches Volksblatt*, Bonn 9. 9. 1898: 189–190.

115 PULEC 1989: 75.

116 *Národní Katolík*. Praha 10. 6. 1899: 2–3.

- a) je zárodkem budoucí národní církve,
- b) vychází z nerozděleného křesťanství,
- c) jedná se o církev autokefální podřízenou pouze ekumenickému koncilu,
- d) nejvyšší mocí v církvi je synoda, v níž navíc musí většinu držet laici,
- e) vše má být konáno v češtině či staroslověnštině, v případě velkého přívalu věřících z jiného slovanského národa je možno bohoslužby konat i v příslušném slovanském jazyce.

Do českojazyčné obce v Curychu se přihlásilo kolem 49 dospělých a 31 dětí¹¹⁷. Mezitím se i v Čechách, hlavně v Praze a Nové Pace objevují další perspektivní starokatolíci, zároveň ovšem přichází další úder ze strany německy cítících starokatolíků: Alois Nittel v rozsáhlém článku v *Abwehru* popisuje, proč není možná jakákoliv forma koexistence mezi Čechy a Němci v jedné církvi možná¹¹⁸.

Mezitím se ale výrazně změnil vztahy mezi Františkem Iškou a biskupem Herzogem. Do detailů aféry se zde pouštět nebudeme, celá záležitost se pak točila kolem platu pro Josefa Peřinu, který biskup pozastavil, Peřina spustil v tisku silnou polemickou kampaň, Iška mu poskytl dar... a celá situace vy eskalovala suspenzí Išky a jeho odchodem do Čech.¹¹⁹ Zde zahájí svou činnost založením listu *Národní katolík*, jehož celé první číslo zabaví cenzura¹²⁰. U všech dalších čísel již Iška postupuje o řád opatrněji a vždy celou věc probere s cenzurou, načež měl často žádat o pomoc různé spřátelené poslance, hlavně národně sociální, předně pak Václava Klofáče. Díky jejich zásahům se povedlo většinu textů zachránit, a ty tedy buď vyšly, nebo se v nejhorším pozdržely o číslo¹²¹. Na půdě *Národního katolíka* pak Iška nejen zveřejní stanovы starokatolické obce, ale jasně deklaruje orientaci na utrakvistické dědictví – a dokonce věnuje celé číslo výročí upálení mistra Jana Husa.¹²² *Národní katolík* se stane celkově Iškovou hláskou: z jeho pročitání můžeme usoudit, jaké body považoval Iška za nejdůležitější. Vydá tak například tři dílný seriál o celibátu¹²³, vydá přeložení pojednání generála Kireleva o starokatolictví jako cestě jak sblížit západní Slované s pravoslaviem¹²⁴, několik spisů věnuje Husovi¹²⁵, odvolává se katolické reformní proudy a Karla Havlíčka Borovského¹²⁶, považuje Řím za nereformovatelný¹²⁷, silně bojuje proti různým dobovým náboženským představám (typicky proti kultu Božího srdce¹²⁸) a je možné i sledovat i měnící se vztah k německojazyčné Starokatolické církvi, který se pohybuje od distancování se a odmítnutí vůbec možnosti organizačního spojení¹²⁹ až po rezignované přijetí kooperace se Starokatolickou církví Rakouska v době, kdy se církev musí rozšířit z Iškova bytu¹³⁰. Na 25. 12. 1899 pak Iška naplánoval první bohoslužbu, která se konala celá v češtině, byla doplněna

117 *Alt-katholisches Volksblatt*, Bonn 20. 1. 1899: 13.

118 Přetištěno v *Alt-katholisches Volksblatt*, Bonn 4. 11. 1898: 235.

119 VINŠ 2008: 51.

120 Jak se dovídáme z druhého čísla, které již vyšlo. *Národní Katolík*, Praha 10. 6. 1899: 7.

121 IŠKA nedatováno: 45.

122 *Národní Katolík*, Praha 6. 7. 1899.

123 Kompletní znovuvydání jako IŠKA 1902.

124 KIRÉJEV 1900.

125 IŠKA 1901, 1902.

126 LAŠEK [rok vydání]: 197–200.

127 *Národní Katolík*, Praha 6. 7. 1899: 22.

128 *Národní Katolík*, Praha 10. 6. 1899: 4.

129 *Národní Katolík*, Praha 6. 7. 1899: 23. Za těmito postoji pravděpodobně nestál jen Iškův silný národovecký cit, ale i jistá ukřivdnost a nepřátelství s biskupem Herzogem. Silnými faktory pak musel být strach z označení starokatolické církve jako výlučně německé záležitosti, které by Iškovi vzalo všechnu sílu specificky národní církve pro Čechy, odkazující se na hrdou husitskou tradici.

130 *Národní Katolík*, Praha 15. 3. 1900: 26.

řadou národních písní včetně budoucí hymny „Kde domov můj“ a konala se díky platným zákonům v Iškově bytě¹³¹. Iška se totiž chtěl činností distancovat od všech ostatních církví včetně tehdejší Starokatolické: tím pádem měl ovšem právo uspořádat jen tzv. domácí pobožnost, kterou skutečně svolal do svého prostorného bytu na Komenského náměstí 3¹³². Dle Išky na ní dorazilo 60 osob a stala se základem pravidelné tradice, kdy se každých 14 dní u Išky v bytě scházeli věřící. Jejich počet pak měl prudce růst, až dosáhl 200 lidí na jednu pobožnost, což již Išku donutilo poohlížet se po vhodném svatostánku¹³³.

Vztah státu vůči jeho společenství vnímal Iška jako krajně nepřátelský, na možnost oficiálního státního uznání tak časem nejspíš úplně rezignoval. Dvanáctého března se totiž obrací na správce biskupství Miloše Čecha s dopisem¹³⁴, ve kterém žádá o možnost využívat, než překoná všechny byrokratické obtíže, práv Starokatolické církve, slibuje, že nebude nikterak na obtíž, a připojuje podpisy 31 osob a 9 dalších, za které je zplnomocněn jednat¹³⁵. Čechem je odmítnut, ale je mu doporučeno se obrátit na synodní radu Starokatolické církve. To Iška také učiní¹³⁶ dopisem, ve kterém se mimo jiné zapřísahá, že nebude nikterak působit v německojazyčných obcích, jen pokud by k tomu byl přímo vyzván. Synodní rada jeho žádost přijme a Iška tak může v dalším Národním katolíku vyhlásit, že se chystají veřejné mše, mohou být konány svatby, křty, pohřby atd.¹³⁷

Pražské starokatolické obci ale nebude dopřáno příliš štěstí. Za účelem první bohoslužby pronajme Iška Konviktský sál, který uvítá tisícovku návštěvníků, celá akce pak bude mít mohutnou odezvu v tisku – pozitivní i vyloženě nepřátelskou¹³⁸. Nepřátelský postoj římskokatolické církve a úřadů pak povede k zákazu druhé bohoslužby, která měla proběhnout na Žofině. Oficiálním důvodem je strach z demonstrací, které by bohoslužba vyvolala, druhotným nedůstojnost tanečního sálu pro mši¹³⁹, po podání stížnosti se úřady odvolají na nevyjasněný poměr mezi Iškou a Varnsdorfem na základě minulých vyjádření Išky, který sám sebe označoval za kněze vznikající národní církve, a tedy nemůže být logicky pomocným duchovním pro Varnsdorf¹⁴⁰. Dvacátého devátého července měl konat v Sokolovně na Vinohradech Iška další mši, ale pronajimatel mu těsně před konáním na nátlak úřadů pronájem vypověděl¹⁴¹. Starokatolická církev Rakouska pak zasype stát řadou stížností a mezitím Iškovi poradí, ať pronájmy vůbec nehlásí¹⁴². Další cesta Išky k vlastní modlitebně bude trnitá, my se spokojíme se zjednodušením, že na druhý pokus skutečně modlitebnu

131 IŠKA nedatováno: 45.

132 *Národní Katolík*, Praha 7. 12. 1899: 66.

133 IŠKA nedatováno: 45. Osobně považuji udávaná čísla za poněkud fantasticky znějící. Je sice pravda, že Iška mohl husitským odkazem, národním jazykem a odporem k Římu získat širokou podporu, ale už jenom chvíle, kdy se v bytě sejde 200 věřících, ve mně vyvolává jisté pochybnosti. Jiné zdroje k věci ovšem neexistují: je ještě možné citovat občasně zpravodajství z Národního katolíka, ovšem toho také psal Iška.

134 IŠKA, František: Dopis ze dne 12. 3. 1900 správci varnsdorfského biskupství Miloši Čechovi, SUA Praha, fond Starokatolické biskupství a fara Varnsdorf, karton 28.

135 Je třeba říct, že 40 osob je přece jen výrazně malé číslo oproti stovkám, které se měly účastnit bohoslužeb. Jestli šlo o dílo spěchu, obec byla ve skutečnosti mnohem menší nebo jestli Iška stále doufal založit vlastní národní církev a chtěl si většinu příznivců „ponechat“ k registraci do ní těžko říct.

136 Dopis ze dne 23. 4. 1900 Františka Išky Synodní radě starokatolické církve Rakouska, SUA Praha, fond Starokatolické biskupství a fara Varnsdorf, karton 13.

137 *Národní Katolík*, Praha 24. 5. 1900: 50.

138 *Národní Katolík*, Praha 14. 6. 1900: 53-54.

139 *Národní Katolík*, Praha 26. 7. 1900: 65.

140 IŠKA, František: Dopis ze dne 11. 7. 1900 Synodní radě starokatolické církve Rakouska, SÚA Praha, fond Starokatolické biskupství a fara Varnsdorf, karton 21. Iška se pak brání, že toto prohlášení měl učinit v lednu a jako pomocný duchovní byl ustanoven v červnu, osobně toto upozornění na jistou Iškovu zbrklou považuji za poměrně trefné, byť právně irelevantní.

141 IŠKA nedatováno: 46.

142 Dopis Synodní rady starokatolické církve Rakouska Františku Iškovi z 2. 8. 1900. Farní archiv Praha (SkC)

nalezne: prostor bývalé tiskárny v Jeruzalémské ulici¹⁴³. Tam k policejnímu zásahu dojde až při druhé bohoslužbě – a to poněkud grotesknímu. Policejní zřízenec dorazí zatknout Išku již před mší, ale nemá sebou zatykač, Iška s ním proto neodejde a začne sloužit mši¹⁴⁴. V průběhu té dorazí policejní oddíl, který chce Išku zatknout, ten ovšem odmítá. Těsně před eucharistií je tak násilím v plném ornátu odveden na policejní stanici, zcela pochopitelně na ulici následován mohutným davem. Sepíše protokol a je propuštěn: okamžitě se pak vrátí dosloužit mši. Ta chvíli pokračuje, ale opět do kaple vnikne policejní oddíl – tentokrát neodvede Išku, ale všechny věřící a Iška pak doslouží před prázdnou kaplí¹⁴⁵. Celá věc vzbudí mohutnou odezvu a následuje vlna zákazů, stížností a podobně: celá situace se pak uklidní až v prosinci, kdy Iška sice nezíská oficiální povolení, ale úřady přestanou jeho běžnou pastorační činnost narušovat. Celá situace se pak dostane do snesitelného stavu, je přijat Josef Peřina jako pomocný duchovní, Miloš Čech navštíví pražskou farnost a počet členů roste¹⁴⁶. Církev ale měla zásadní vnitřní problém: na osobě Františka Išky byla závislá jak duchovně, tak hlavně materiálně: Iška celou činnost církve dotoval ze svého.

2.12 Po Iškovi

V roce 1902 se ale velmi rychle situace změní. Ve zkratce: Iška se nadchne pro myšlenku budování starokatolické církve mezi Čechy v USA a již v květnu 1903 odjede definitivně do USA¹⁴⁷, navíc už v situaci, kdy starokatolické myšlenky v podstatě opouští¹⁴⁸. Jeho činnost pak zasáhne do dějin českého starokatolictví prakticky jen aférou, kdy byl v rámci polemik s Eduardem Benešem označen za rakouského agenta – a tento stín měl pak později výrazně negativně ovlivnit postoj Čechů ke starokatolické církvi po první světové válce¹⁴⁹.

Mezitím se v Praze rozhořely spory o to, jestli zůstat starokatolíky nebo se více přiklonit k pravoslaví. Krize vyeskalovala v březnu 1903 požadavkem částí církevní rady (podporované mimo jiné generálem Kirelevem a skrze něj ruským státem) na připojení se k pravoslavné církvi. Toto většina církevní rady odmítla¹⁵⁰. Pravoslavná frakce pak z církevní rady rezignovala, zůstala ale v obci a dále pokračovala ve své agitaci. Ta se navíc zdála poměrně rozumnou variantou: po odchodu Išky měla farní obec výrazné finanční problémy, které by spojení s pravoslavnou církví vyřešilo. Pravoslavně orientovaní členové poté vyhledali pravoslavného duchovního Nikolaje Ryžkova, skrze kterého se kontaktovali s petrohradským metropolitou Antonijem a společně začali pracovat pro získání pražských starokatolíků pro pravoslavnou církev¹⁵¹ – mimo jiné v rámci propagační kampaně uvedli, že v Čechách přestoupilo od starokatolíků k pravoslavným na tři tisíce českých starokatolických rodin. Proti tomu se Varnsdorf rychle ohradil, že takové množství českých starokatolíků nejspíše ani neexistuje a že k tomu počet výstupů z církve je minimální a jedná se jen o osamělou akci několika málo rusofilů¹⁵². Následuje pak určitá krize identity starokatolické církve:

143 IŠKA nedatováno: 46.

144 IŠKA nedatováno: 46–47.

145 *Národní Katolík*, Praha 1. 11. 1900: 92.

146 VINŠ 2008: 66.

147 SCHNABEL, Bohuslav: Dopis ze dne 25. 5. 1902 Miloši Čechovi, SUA Praha, fond Starokatolické biskupství a fara Varnsdorf, karton 28.

148 Zpětně se k tématu vyjadřuje v časopise *Vesmír*. *Vesmír* 1/VIII (říjen 1916): 8.

149 RÁB, Václav Jan: Dopis ze dne 6. 11. 1919 Miloši Čechovi, SUA Praha, fond Starokatolické biskupství a fara Varnsdorf, karton 29.

150 KLIMENT, Václav: Dopis ze dne 1. 11. 1904 Miloši Čechovi, SUA Praha, fond Starokatolické biskupství a fara Varnsdorf, karton 21.

151 GRIGORIČ 1926: 118–119.

152 *Freie Kirchenstimmen*, Varnsdorf 10. 1. 1905: 75.

ta je na jednu stranu napadána ze strany pravoslavné církve¹⁵³, na druhou stranu má sama těžké finanční problémy a je nucena opustit vlastní modlitebnu a začít užívat společného pronájmu v budově evangelické farnosti u Salvátora. Ten jí ovšem též nevydrží dlouho, protože přijetím podmínek evangelíků se nevědomky právně poškodí a musí na nátlak úřadů odejít a vrátí se tak do prostor bývalé tiskárny v Jeruzalémské¹⁵⁴. Finanční problémy se protnou s personálními ve chvíli dočasného odchodu Josefa Peřiny¹⁵⁵, kdy kromě biskupa Čecha je již posledním českým starokatolickým duchovním na čas Alois Pašek (budoucí biskup) – který ovšem odmítá v Praze pastoračně vypomáhat na základě svého špatného postoje vůči pražské farnosti¹⁵⁶. Obrat přichází až se vstupem Václava Rába¹⁵⁷ (bývalého římskokatolického kněze) a Františka Loskota¹⁵⁸ (též původně římskokatolický kněz). Změna postoje c. k. úřadů¹⁵⁹ umožní pražské obci jistou omezenou autonomii jako samostatné filiální obci¹⁶⁰. Na stejném shromáždění se do církve vrátí Peřina, a byť jeho aktivita bude silně kolísat, církev vstupuje hlavně díky práci Václava Rába do nového období.

2.13 Konsolidace

Další roky se obejdou bez výraznějších skandálů a nesou se spíše v rovině postupné konsolidace církve. Ta s obtížemi řeší své finanční problémy nakonec přesunem do magistrátem zdarma poskytnuté modlitebny sv. Máří Magdalény pod Letnou¹⁶¹, kterou si ponechala dodnes. Konsolidaci církve také napovídá vydávání vlastního periodika od roku 1910¹⁶², od roku 1908 se pak začne zase zvyšovat počet věřících¹⁶³. Určité problémy pak církvi přináší jen fluktuace duchovních – do církve vstupují duchovní, kteří potřebují urgentně vyřešit problém s celibátem, málokdy se ale věnují další pastorační činnosti, převážně pak z finančních důvodů¹⁶⁴.

Zajímavá svojí určitou podobností s pozdějšími problémy pro nás bude jen kauza Hanuše Jůzy¹⁶⁵. Ten přichází do církve v době, kdy není dostatek aktivních kněží, a Ráb tak žádá Čecha, aby mohl vysvětit Jůzu alespoň na lektora, neb na jáhna nemá dostatečné vzdělání. Čech tak také učinil a Jůzovy povinnosti specificky vyjmenovává tak, aby mohl být co nejvíce nápomocen pražské obci¹⁶⁶ (mohl konat laické mše, vyučovat katechumeny, výjimečně křtít, přisluhovat při mši...). Jůzovi ovšem lektorské svěcení brzy přestalo stačit a chtěl získat svěcení vyšší. Obrátil se

153 Nakonec přestoupí asi sto osob. *Freie Kirchenstimmen*, Varnsdorf 10. 1. 1905: 75. Podobné počty odpovídají i v MAREK 2004: 25.

154 Dopis ze dne 4. 7. 1905 c. k. presidia místodržitelství v Čechách Synodní radě starokatolické církve Rakouska, SÚA Praha, fond Starokatolické biskupství a fara Varnsdorf, karton 21.

155 Dopis ze dne 5. 6. 1907 pražské církevní rady Miloši Čechovi, SUA Praha, fond starokatolické biskupství a fara Varnsdorf, karton 21.

156 PAŠEK, Alois: Dopis ze dne 3. 5. 1907 Miloši Čechovi. SUA Praha, fond starokatolické biskupství a fara Varnsdorf, karton 21.

157 RÁB, Václav Jan: Dopis ze dne 25. 9. 1907 Miloši Čechovi, SUA Praha, fond starokatolické biskupství a fara Varnsdorf, karton 21.

158 *Alt-katholisches Volksblatt*, Bonn 6. 7. 1900: 121–122.

159 Které pravděpodobně přestaly vnímat českojazyčnou starokatolickou církev jako reálnou hrozbu.

160 Protokol o 9. církevním shromáždění výročním české filiální obce starokatolické v Praze dne 26. 1. 1908, SUA Praha, fond Starokatolické biskupství a fara Varnsdorf, karton 21.

161 Ráb, Václav Jan: Dopis z 15. 10. 1908 Miloši Čechovi, SUA Praha, fond Starokatolické biskupství a fara Varnsdorf, karton 28.

162 Hus, Praha červenec 1910.

163 *Freie Kirchenstimmen*, Varnsdorf 25. 1. 1909: 15.

164 VINŠ 2008: 66–87.

165 Hanuš Jůza měl nad rámec základního vzdělání jen jednu třídu reálky, ze které ale z finančních důvodů odešel do Prahy stát se hercem. Jeho kariéru ale přerušil těžký úraz, po kterém byl penzionován. JŮZA, Hanuš: Dopis ze 7. 3. 1910 Miloši Čechovi, SUA Praha, fond Starokatolické biskupství a fara Varnsdorf, karton 21.

166 ČECH, Miloš: Dopis z 13. 11. 1910 pražské obci, SUA Praha, fond Starokatolické biskupství a fara Varnsdorf, karton 21.

proto na polského mariavitského biskupa Golembiowského, který ho ovšem odmítl na základě Jůzova nedostatečného teologického vzdělání¹⁶⁷. Ráb, jakmile se o Jůzově pokusu dověděl, se proti němu a jeho podporovateli Rudolfu Kysilkovi velmi ostře postavil, obvinil ho z pokusu o překročení pravomoci, štěpení církve a zbavil ho lektorského úřadu¹⁶⁸. Tento postup se zdál ovšem příliš příkrý několika členům církevní rady včetně předsedy Františka Mikoláška, který se nejen Jůzy zastal, ale bez Rábova vědomí ho nechal sloužit laické mše ve svém bytě¹⁶⁹.

Rozkol byl zažehnán na poradě církevní rady pátého listopadu 1911. Zde byli příznivci Jůzy přehlasováni, Rábův postup potvrzen a Kysilka jako podporovatel Jůzy opouští církev¹⁷⁰. Další dohra sporu je pak již spíše komická: Jůza a Ráb se budou navzájem nějakou dobu žalovat, až je soudní pře vyřešena 48hodinovým pobytem Jůzy v cele¹⁷¹. Kysilka se ovšem s Rábem ještě setká: při zakládání Církve československé.

2.14 Období po první světové válce

V době po první světové válce byla českojazyčná starokatolická obec v podstatě ve velmi dobré pozici. Její národní program, silné husitské zaměření, Rábem vytvořená komplexní česká teologie¹⁷² a další mohly „na trhu církví“ znamenat marketingově silné body. Církev se stala do velké míry církví výrazně moderní¹⁷³: odmítá pověry, uctívání ostatků (kvůli podvrhům), povinné zpovědi, povinné pústy, povinný celibát kněží (to, že nejsou tyto prvky povinné, ale neznamená, že nejsou doporučené) a latinu na bohoslužbách (pro nesrozumitelnost). Rábem navržený disciplinární a vnitrocírkevní řád¹⁷⁴ do velké míry souznil s potřebami a názory katolické moderny¹⁷⁵.

2.15 Vznik Církve československé

Ta se s koncem války začíná sama probouzet k životu: na šestnáctého ledna Jindřich Šimon Baar svolá schůzku několika kněží do Měšťanské besedy, která odstartuje další jednání a procesy¹⁷⁶. Zprvu se reformní duchovní pokouší smluvit s vyšším klérem, ale po selhání těchto pokusů se rozhodnou k radikálnější taktice, která započne 28. 9. 1918, kdy se v denním tisku reformní duchovní (zatím neorganizovaní v žádném spolku) postaví za republiku a prohlásí, že chtějí zachovat svaté jádro církevního učení a zároveň přiblížit víru lidu¹⁷⁷. Dvacátého osmého října je pak v Národním domě na Smíchově založena Jednota československého katolického duchovenstva, která se začne rychle rozrůstat¹⁷⁸. Ta v roce 1919 vydá i prohlášení, ve kterém v podstatě definuje své dva nejdůležitější cíle: a) závislost jen přímo na Vatikánu, b) odstranění celibátu¹⁷⁹. Tento program (i oproti myšlenkám z doby předválečné výrazně okleštěný) pak můžeme považovat

167 GOLEMBIOWSKI, Leon: Dopis ze dne 5. 6. 1911 Hanuši Jůzovi, SÚA Praha, fond Starokatolické biskupství a fara Varnsdorf, karton 21.

168 RÁB, Václav Jaromír: Dopis ze dne 29. 9. 1911 Miloši Čechovi, SÚA Praha, fond Starokatolické biskupství a fara Varnsdorf, karton 21.

169 MIKOLÁŠEK, František: Dopis ze dne 24. 10. 1911 Miloši Čechovi, SÚA Praha, fond Starokatolické biskupství a fara Varnsdorf, karton 21.

170 *Freie Kirchenstimmen*, Varnsdorf 10. 2. 1912: 21–22.

171 RÁB, Václav Jaromír: Dopis ze dne 8. 12. 1914 Miloši Čechovi, SÚA Praha, fond Starokatolické biskupství a fara Varnsdorf, karton 21

172 RÁB 1918.

173 RAB 1918: 19.

174 RÁB 1918. Zde je třeba poznamenat, že první vydání je z roku 1915.

175 KUČERA et al. 2002: 98–134.

176 FRYDL 2001: 33–34.

177 KOVÁŘ 1930: 17.

178 MAREK 2005: 54.

179 *Viz Obnova církve katolické v Československé republice. Návrh Jednoty československého duchovenstva v Praze.*

hlavně za jakýsi nejnižší společný jmenovatel, na kterém se všechny složky Jednoty mohly shodnout. Na jaře roku 1919 se v reakci na tuto umírněnost kolem Karla Farského zformuje radikální neformální klub Ohnisko¹⁸⁰, které hodlalo prosadit své cíle „cestou činů“. Ohnisko se také pokusí získat na valné hromadě Jednoty československého katolického duchovenstva vedoucí posty, po tom, co tento plán selhává, je založen Klub reformních kněží, který si záhy do svého čela zvolí Farského¹⁸¹. Klub začne důsledně uplatňovat cestu činů: duchovní se žení a připravují bohoslužby v češtině, zatímco jsou celou dobu v kontaktu např. s Emilem Dlouhým-Pokorným, bývalým vikářem pražské starokatolické obce (právě on měl zařídit pronájem kaple pod Letnou). A bude to právě dlouhý a emotivní proslov Emila Dlouhého-Pokorného, který započne hlasování o vytvoření samostatné církve, Církve československé¹⁸².

2.16 Pražská obec na začátku dvacátých let

Česky mluvící starokatolíci mají zatím velmi šťastné období. Přístupuje k nim řada římských katolíků (hlavně duchovních), jednání s Varnsdorfem na téma konečného vytvoření samostatné církevní organizace vypadají nadějně a nově vzniklý československý stát pohlíží na starokatolíky rozhodně lépe, jak plyne i z částečného úspěchu žádosti o zřízení úřadu referenta pro starokatolíky: ministerstvo přislíbilo, že když už nemůže z personálních důvodů tento úřad zřídit, bude alespoň intenzivně komunikovat se synodní radou¹⁸³. Synodní rada je pak pozvána i na audienci k prezidentu republiky, Tomáši Garrigue Masarykovi¹⁸⁴.

Radost mohly kalit jenom technické problémy. Varnsdorf musel řešit složitou situaci starokatolíků, kteří se nyní ocitli na území jiného státu – ta se úspěšně vyřešila až vznikem rakouské národní církve v roce 1922 – a i specifické požadavky Čechů: konfliktní otázkou bylo, jestli pražská farnost má pojmout i Čechy žijící v obcích do teď spravovaných Varnsdorfem¹⁸⁵. Spor se vyřešil až ustanovením české farnosti v obvodu Velké Prahy 17. dubna 1923¹⁸⁶. Otázkou pak stále zůstává reálné osamostatnění české starokatolické církve. Miloš Čech pak vidí možnost řešení v navázání hlubších kontaktů s reformisty z Jednoty československého katolického duchovenstva a dalšími reformně naladěnými kněžími a jejich zapojením do života starokatolické církve: tím by pražská farnost i dostatečně zbytněla a mohla se osamostatnit¹⁸⁷.

Ráb na to odvětil, že je s reformisty již v čilém kontaktu a ví o čtyřech stech takových, kteří by rádi vystoupili z církve¹⁸⁸. Zde je třeba poznamenat, že nejspíše došlo k omylu a zatímco Čech mluví o kontaktu s Jednotou, Ráb byl v kontaktu s Ohniskem. Čilé snahy v tomto směru vyvíjel i ze Švýcarska Anton Absenger, který dokonce připravil praktický návod, kterak může římskokatolický kněz skrze starokatolickou církev do manželství přijít¹⁸⁹¹⁹⁰. Zájem směrem z Ohniska ale byl

180 FRYDL 2001: 95–104.

181 MAREK 2005: 119.

182 MAREK 2005: 212–216.

183 Dopis ze dne 14. 6. 1919 Presidia ministerstva vyučování a národní osvěty Synodní radě starokatolické církve dřívějšího Rakouska, SÚA Praha, fond Starokatolické biskupství a fara Varnsdorf, karton 29.

184 *Alt-katholisches Volksblatt*, Bonn 31. 10. 1919, str. 275. Nedošlo ovšem bohužel k filozoficko-teologickému dialogu mezi starokatolíky a prezidentovým svérázným pohledem na teologii.

185 RÁB, Václav Jaromír: Dopis ze dne 22. 1. 1920 Miloši Čechovi, SUA Praha, fond Starokatolické biskupství a fara Varnsdorf, karton 21.

186 Rozhodnutí ministerstva školství a národní osvěty č. j. 104.733-VI, 17. 4. 1923.

187 ČECH, Miloš: Dopis ze 4. 11. 1919 Církevní radě v Praze, SUA Praha, fond Starokatolické biskupství a fara Varnsdorf, karton 29.

188 RÁB, Václav Jaromír: Dopis ze dne 6. 11. 1919 Miloši Čechovi, SUA Praha, fond Starokatolické biskupství a fara Varnsdorf, karton 29.

189 *Der Katholik*, Bern 27. 12. 1919: 383.

190 Jistou úlohu v celé záležitosti naplňování reformu cestou činů musela sehrát i válka, po které zůstalo v zázemí

výrazně menší. I když Karel Farský přiznal velkou podobnost východisek a programu mezi oběma církvemi¹⁹¹, starokatolictví se ukázalo pro reformní kněží méně lákavé než projekt Církve československé. Ať už za to mohla pověst „německé“ církve, nedostatečná propagace a osvěta nebo jenom nevhodná doba, reformní kněží byli vůči starokatolickým nabídkám spíše hluší. Církev československá pak odčerpala jazykově českému starokatolictví i část věřících.

Ke vzniku československé církve pošle Čech jejímu výboru gratulaci, ve které naznačí blízkost obou církví a pogratičuje k osvobození od římského jha.¹⁹² Dále situaci bedlivě sledují zahraniční starokatolíci, obzvláště Anton Absenger se v listě *Der Katholik* rozepisuje o každém kroku nové církve¹⁹³. Kontroverze přichází až ve chvíli, kdy začne Farský tvrdit, že o svěcení vyjednává se starokatolíky v Holandsku, Skotsku a Švýcarsku¹⁹⁴ – k této skutečnosti pak Vinš dokládá, že průzkum náležitých archivů v Holandsku a Švýcarsku a neexistence skotské starokatolické církve naznačuje, že k žádným takovým jednáním nedošlo¹⁹⁵. V kontaktu s novou církví ale nebyl jen Absenger (který ve Švýcarsku pořádal dokonce přednášky o Církví československé¹⁹⁶), pro další vývoj ještě důležitějším kontaktem bude budoucí starokatolický biskup Alois Pašek, který mimo jiné Farskému bude radit opatřit si svěcení od zahraničních starokatolíků, aby mohl Římu prokázat apoštolskou posloupnost¹⁹⁷. Tyto prvotní kontakty pak předpokládaly, že Církev československá bude vycházet ze stejných teologických pozic jako Starokatolická církev a obě církve se pak přirozeně spojí. K tomuto byly učiněny i zcela konkrétní kroky, 28. 5. Farský přichází s touto myšlenkou na jednání výboru Církve československé, 31. 5. se jednání účastní již i Ráb¹⁹⁸ a vše vypadá natolik jistě, že v červnu již Miloš Čech píše synodní radě, že Ráb a jeho farnost církev brzy opustí¹⁹⁹. Starokatolíci měli před vstupem do nové církve jedinou podmínku: vysluhování pod obojí. Tento impulz pak vedl k zavedení přijímání pod obojí nejen jako možnosti, ale již na podzim stejného roku jako jediné možnosti v celé Církví československé²⁰⁰.

Dvacátý červenec 1920 pak bude znamenat jeden z možných konců pražské starokatolické obce – Ráb prosadí její zrušení, převod majetku na Církev československou a navrácení Kaple sv. Máří Magdalény zpět magistrátu²⁰¹. Tento postup ale nebude všeobecně přijat a objeví se silné křídlo, které bude chtít zůstat starokatolíky a bude psát četné stížnosti a petice do Varnsdorfu²⁰². Celá situace pak vyvrcholila na podzim při Rábově pokusu o předání klíčů od sv. Máří Magdalény. Československá církev, vědoma si rozkolu, ale odmítla klíče přijmout, což Rába rozezlilo²⁰³. Na základě tohoto oslovil Varnsdorf odpůrce sjednocení, byla vytvořena nová církevní rada, Ráb k 30.

mnoho vdov a žen bez partnera. Najít si ženu tak (pokud ji neměli již předtím) muselo být pro reformně naladěné kněží o něco snadnější než jindy.

191 FARSKÝ 1920: 49.

192 ČECH, Miloš: Dopis ze dne 14. 1. 1920 výboru Církve československé v Praze, SUA Praha, fond Starokatolické biskupství a fara Varnsdorf, karton 21.

193 *Der Katholik*, Bern 18. 9. 1920: 283; *Der Katholik*, Bern 8. 10. 1920: 304; *Der Katholik*, Bern 30. 10. 1920: 322; *Der Katholik*, Bern 4. 12. 1920: 351; *Der Katholik*, Bern 11. 12. 1920: 257; *Der Katholik*, Bern 25. 12. 1920: 274.

194 MAREK 2005: 218.

195 VINŠ 2008: 105–106.

196 *Česky zapas*, Praha 11. 3. 1921: 10.

197 PAŠEK, Alois: Dopis ze dne 1. 5. 1920 Emilu Dlouhému-Pokornému, UAMCČSH Praha, fond Emil Dlouhý-Pokorný.

198 KRŠKO 2003.

199 ČECH, Miloš: Dopis ze dne 29. 6. 1920 neznámému členovi Synodní rady, SUA Praha, fond Starokatolické biskupství a fara Varnsdorf, karton 29.

200 KRŠKO 2003: 4.

201 Zápis ze zasedání církevní rady 20. července 1920, SUA Praha, fond Zemský úřad Praha, oddělení církevní, nadační a školské, karton 5.

202 KRŠKO 2003: 5.

203 *Česky zapas*, Praha 13. 9. 1920: 7.

srpnu odešel z církve spolu s řadou příznivců a byl dosazen nový kněz²⁰⁴. Konflikt měl ještě silnou dohru na podzim, kdy se mělo odehrát hlavní jednání o dalším osudu církve. Po vyloučení Rába a dalších, kteří již přestoupili do Církve československé a formálně tak neměli hlasovacích práv, byl rozkol do velké míry dokončen: Ráb se nadále přestal věnovat obci a začlenil se plně do vyšší hierarchie Církve československé²⁰⁵. V ní dosáhl například funkce předsedy biskupské rady²⁰⁶, měl zásadní vliv na tvorbu prvních ustanovení a dosáhl i slušných úspěchů při volbě prvního biskupa (dostal se na páté volené místo, předpokládalo se vysvěcení sedmi, z čehož nakonec sešlo²⁰⁷). Vliv bývalých (v případě Rába i budoucích) starokatolíků byl nezanedbatelný: z deseti členů konsistoře to byly tři osoby: Emil Dlouhý-Pokorný, Rudolf Kysilka a Václav Jaromír Ráb.²⁰⁸

Ráb sám na konci roku 1921 z Církve československé opět vystoupí, vrátí se do církve starokatolické a v ní se postupně stane přes protesty svých odpůrců opět vikářem²⁰⁹.

2.17 Národnostní krize Starokatolické církve

Třicátá léta a obzvláště druhá světová válka obnaží německví většiny církve jako zásadní problém. Téma by zasloužilo řádově hlubší rozpracování, my se zde z důvodu nutné stručnosti práce zaměříme pouze na zhodnocení těch nejzásadnějších dopadů. Hodnocení činnosti jednotlivých osob za války pak není vzhledem k určité roztržiténosti jejich působení možné provést synteticky pro celou církev, bude pak vždy naznačeno u jednotlivých aktérů v kapitole Osobnosti.

Pro možnost vyhodnotit dopady nám může velmi pomoci drobná statistika, kterou vytvořil někdy v roce 1940 biskup Pašek pro starokatolíky vyjma Prahy (o zvláštním, spíše autonomním postavení pražské obce jsem již pojednal v minulé podkapitole)²¹⁰.

Obec–nemovitosti–duší

Arnultovice	kostel, fara	1300
Brno		300
Břidličná	kostel	1600
Desná	kostel, fara	3500
Děčín		500
Jablonec	kostel, fara	3000
Krásná Lípa	kostel	1600
Mistrovice	kostel	300
Smržovka		2000
Světec	kostel	300
Šumperk	kostel, fara	2500
Varnsdorf	kostel, fara	5000

Duchovní

Varnsdorf	biskup Alois Paschek osobní farář Emil Mochmann
-----------	--

204 *Freie Kirchenstimmen*, Varnsdorf 20. 9. 1920: 4

205 RÁB, Václav Jaromír: Dopis ze dne 26. 10. 1920 Miloši Čechovi, SUA Praha, fond Starokatolické biskupství a fara Varnsdorf, karton 29.

206 MAREK 2007: 237.

207 MAREK 2007: 240–241.

208 KRŠKO 2003: 5.

209 Dopis ze dne 28. 12. 1921 Zemské správy politické v Praze synodní radě, SUA Praha, fond Starokatolické biskupství a fara Varnsdorf, karton 21.

210 Neoznačený přehled z roku 1940, autor pravděpodobně Pašek, dokument ještě není řádně archivně zpracován, momentálně je uložen v archivu ordinariátu starokatolické církve v Praze.

	farní vikář Anton Reinelt
Arnultovice	Josef Theußl
Brno	Franz Storch
Břidličná	Karl Erhart
Desná	Ignaz Deprida
Jablonec	Hermann Mertz
Krásná Lípa	Franz Fuchs
Smržovka	Josef Siehr
Šumperk	Josef Ferge
	farní vikář Anton Maschek

Tento přehled poměrně důvěryhodně nastiňuje válečnou situaci. Každopádně, ke konci války dojde ze strany biskupa Paška k vlně svěcení, která má církve zachránit. O tom a o rozsahu ztrát ale až v další kapitole, ve které se poprvé výrazněji²¹¹ objevuje na scéně starokatolické církve doktor Miloš Josef Pulec, který se symbolicky objevuje ve stejné chvíli jako doktor Podolák.

211 I přes druhoválečné kontakty s Martinem Janem Vochočem a jinou drobnou, špatně dokumentovanou činností.

3. Poválečná situace starokatolické církve

Tato kapitola se věnuje situaci, ve které se starokatolická církev ocitla po druhé světové válce s důrazem na řešení, která si jako cestu z krize volila a samozřejmě na procesy, ve kterých sehrál roli Miloš Josef Pulec. Toto období je také silně stíženo ztrátou materiálů, které na začátku devadesátých let nebyly předány novému vedení Starokatolické církve a až nyní se mi povedlo tyto materiály vypátrat a zahájit proces, který snad povede k zisku alespoň jejich kopií.

3.1 Škody odsunu

Nebudeme zde hodnotit dopady Benešových prezidentských dekretů na Němce jako takové, této rozsáhlé problematice se začíná v posledních letech věnovat náležitá pozornost a tato práce nemá ambice rozšířit historické bádání v této oblasti. Zde je třeba upozornit na dílo Tomáše Staňka, ze kterého jsem při přípravě práce vycházel jako ze základní literatury²¹². Pro účely práce tedy připomeneme jen drobnou makrostatistiku, než se dostaneme na úroveň konkrétních projevů problémů ve starokatolické církvi.

Předně, podle posledního sčítání lidu v roce 1930 žilo v Československu obyvatel hlásících se k německé národnosti 3 149 820²¹³. V rámci organizovaného odsunu odešlo 2 232 544 Němců²¹⁴, dalších sto až sto padesát tisíc osob zemřelo na frontě. V Československu zůstalo v roce 1947 asi 240 000 Němců²¹⁵, provedením jednoduchého²¹⁶ rozdílu se tak dá odhadnout, že při divokém odsunu opustilo stát či zemřelo na půl milionu osob německé národnosti. V roce 1950 se k německé národnosti přihlásí 159 938 osob²¹⁷. V tomto sčítání je také rozepsána podle národností i příslušnost k různým náboženstvím: pro nás může být zajímavé, že starokatolická církev je shrnuta pod „jiné“, kde figuruje 1 838 osob německé národnosti.

Starokatolická církev tak ztratí drtivou většinu věřících, je pro ni vytvořena Národní správa²¹⁸ a dostává se do mohutných finančních problémů²¹⁹. V poválečném chaosu dochází i k poměrně kuriózní aféře.

Karl Hanf, vyloučený z obce starokatolické a nyní nadšený pravoslavný křesťan měl dle stížnosti správy Starokatolické církve²²⁰ zneužít informací a kartoték z doby, kdy byl předsedou farní rady v Praze, předvyplnit přestupové lístky do pravoslavné církve, tvrdit o nich, že jsou jen přestupem do českojazyčné starokatolické církve, a takto vybaven obcházet stavení a získat tak padesát duší, které „konvertovaly“ k pravoslaví v dobré víře, že se pouze přepisují k jazykově českému starokatolictví. Po tomto měl vznést nárok na faru a kostel v Desné s tím, že většina obce je pravoslavná, a takto také obelhávat samu pravoslavnou církev tvrzeními o masových přestupech, které však státní úřady nepotvrdily a ani o nich nic nevěděly. Dále pak odmítal vydat klíče,

212 STANĚK 1991, 1992.

213 Výsledky Sčítání lidu, domů a bytů z roku 1930, dostupné elektronicky na *Přítomné obyvatelstvo podle národnosti a věkových skupin k 1. 12. 1930* [online].

214 MACHÁČEK 2002: 122 a násl. (kapitola Vývoj německé menšiny v ČR).

215 Tamtéž.

216 A pouze pro velmi přibližnou orientaci použitelného.

217 Výsledky Sčítání lidu, domů a bytů z roku 1950, dostupné elektronicky na *Tab. 4 Přítomné obyvatelstvo podle náboženského vyznání a národnosti k 1. 3. 1950* [online].

218 Její složení bude i terčem kritiky z řad brněnských starokatolíků, kteří si budou stěžovat, že pět správců z pěti jsou Pražané a zástupci země moravsko-slezské by měli mít alespoň dvě místa. Viz Dopis zástupců církevní obce starokatolické biskupství Varnsdorf v Brně z 12. 2. Farní archiv Praha (SkC).

219 O tom nejlépe mluví pravděpodobně interní rozpočet církve, který byl vypracován 19. 9. 1946. Rozpočet na rok 1946: plán výdajů 107 070; plán příjmů 39 854; nekryto 67 216. Z: Farní archiv Praha (SkC).

220 Správa starokatolické biskupství v ČR Zemskému národnímu výboru v Praze, 1946. Farní archiv Praha (SkC).

zpřístupnit budovu, fyzicky napadl českého²²¹ duchovního správce a dopustil se dalších prohřešků, za nejzávažnější je možné považovat pokus o konfiskaci vybavení kostela. Po podání stížnosti se ráz problémů změnil a v Desné pokračují přestupy do pravoslavné církve²²².

Doba se změnila pro starokatolíky prozatím velmi nepříjemně. Odsun Němců a neustálé zdůrazňování kontroly spolehlivosti německých duchovních prakticky úplně rozloží do teď mnohem silnější a pražskou obec dotující severočeskou základnu starokatolíků v Československu. Velmi důležité je ovšem to, co v dokumentech již explicitně není. Odliv věřících bude znamenat boj o zachování jednotlivých obcí (viz také další podkapitola „Uznání církevních obcí“). Na první pohled lépe řešitelný, ale vzhledem ke zvolenému postupu též nemálo destruktivní problém bude znamenat nedostatek kněží²²³. Biskup Pašek se totiž na úplném sklonku svého života²²⁴ rozhodne k radikálnímu řešení a vysvětlí celou řadu českojazyčných kněží.

3.2 Svěcení 1945

Vědom si toho, že církev při odsunu přijde o většinu duchovenstva, světlí biskup Pašek dle mého názoru zcela účelně širokou řadu kněží. V roce 1945 dochází k vlně svěcení a přestupů, které může velmi slabě konkurovat jen činnost biskupa Podoláka na začátku sedmdesátých let.

Miloš Josefa Pulec je po odchodu z Církve československé husitské²²⁵ svěcen na kněze 24. 5. 1945²²⁶.

Pulec také na svěcení navrhne svého přítele Miloše Jana Nováka, kterého doporučuje pro nižší svěcení, protože Novák má jen nižší vzdělání, pracuje ovšem pilně a bez nároku na odměnu pro obec²²⁷. V debatě o Novákovi se pak poprvé objevuje konflikt mezi Rábem a Pulcem: Ráb upozorňuje, že Pulec má v Jablonci špatnou pověst a že lépe by bylo, aby Novák pracoval jinde než jako jeho ministrant²²⁸. K vysvěcení Nováka na akolytu pak dojde též v prosinci 1945²²⁹. Dle schematismů²³⁰ pracuje až do roku 1948 jako lektor v Jablonci, kde v nepřítomnosti odsouzeného Vochoče plnil některé pastorační úkoly. Po roce 1948 mizí ze záznamů církve.

Do církve počnou vstupovat i jiní duchovní. V prosinci přistoupí i doktor Bohumír Petr, bývalý beuron, který dle dopisu Rába Paškovi „nám chce pomáhat“²³¹. Pašek ho vyhodnocuje ve svém dopise arcibiskupovi do Utrechtu jako velkou posilu („... je dvojitým doktorem a profesorem na gymnáziu a spolu se mnou vypracoval předlohu pro nový synodní řád...“²³²). Doktor Petr je pak

221 Národnostní moment je v dopise velmi akcentován, nejvíce pak v pasáži závěrečné, kde je podtržena skutečná a historicky podložená česká orientace této farnosti.

222 Národní archiv, fond Starokatolické biskupství a fara Varnsdorf, složka Výstupy.

223 Se kterým se sice i přes časté přestupy římskokatolických kněží potýkala již v době před první světovou válkou pražská obec a celá českojazyčná větev starokatolické církve, pro církev jako celek to ovšem bylo do velké míry novum.

224 Umírá v létě 1946 po těžké nemoci, již roku 1945 pak byl dle řady zdrojů (a zcela pochopitelně) velmi unaven.

225 Viz příloha č. 26.

226 Viz příloha č. 20, z osobního archivu Liběny Jírovské.

227 PULEC, Miloš Josef: Dopis biskupu Paškovi z 11. 8. 1945. Z Archiv Varnsdorf – složka Korespondence biskupa Paška 1945–46.

228 RÁB, Václav Jaromír: Dopis Paškovi z 23. 9. 1945. Z Archiv Varnsdorf – složka Korespondence biskupa Paška 1945–46.

229 Dekret o svěcení 16. 12. 1945 pro Miloše Jana Nováka, oba uloženy v Národním archivu, fond Starokatolické biskupství a fara Varnsdorf.

230 KÖNIG, nepublikováno. Jedná se vzhledem k úmrtí autora o rozpracované dílo dostupné zatím pouze v archivu starokatolické církve.

231 RÁB, Václav Jaromír: Dopis Paškovi z 10. 12. 1945. Z Archiv Varnsdorf – složka Korespondence biskupa Paška 1945–46.

232 PAŠEK, Alois: Dopis arcibiskupovi do Utrechtu 24. 3. 1946 Z Archiv Varnsdorf – složka Korespondence biskupa

veden ve schematismech až do roku 1960, kdy jeho stopa mizí.

Dle Nekvindy²³³ vstupuje roku 1945 do církve i budoucí biskup Augustin Podolák. Přesné datum nebo i rok vstupu je poměrně těžké určit, skrze jeho činy bych se však držel roku 1945. Tento je podložen jak zápisem z doby, kdy se stal biskupem (kde se zmiňuje, že do církve vstoupil za doby biskupa Paška – ten umírá roku 29. 6. 1946²³⁴), tak i činy: dle matrik se měl oženit 29. 9. 1945 v Moravské Třebové s Marií Příbylovou, církevní sňatek následoval až 25. 1. 1948.

V roce 1945 také do církve přistupuje bývalý římský kněz Jaroslav Rouček, nyní politik v Brně, kterého Ráb navrhuje na místo mimořádného člena synodní rady²³⁵, další zprávou o něm je až kusá zmínka v Pulcově shrnutí historie brněnské farnosti²³⁶.

Jako o záložní možnosti, kdyby bylo nutně třeba doplnit synodní radu (nejspíše v případě, kdy by více osob bylo po válce zatčeno) se zmiňuje Ráb o jistém Aloisovi Slabém²³⁷, duchovním ze Záběhlic²³⁸. Ten pak kromě této okrajové zmínky zcela zmizí z historie starokatolické církve.

Roku 1945 je též vysvěcen na kněze Viktor Štětina. Ten začal se starokatolickou církví spolupracovat již roku 1939 a jeho životopis²³⁹ je sám o sobě zajímavé čtení. Podle vlastních slov působil v italských legiích, pracoval rok a půl jako obchodní zástupce u Bati, aby se později přesunul pracovat do Le Havre, načež navázal dlouhou činností novináře a úředníka v různých nakladatelstvích (Aventinum, Čin, Melantrich). Svou primici vedl v červenci 1945 v Desné, byť byl ještě v červnu Vochočem označen jako nezpůsobilý pro svěcení, chybět mu měla hlavně maturita, kterou Štětina sliboval získat²⁴⁰ – je pak prakticky jisté, že Štětina během měsíce svou kvalifikaci nezlepšil. Vysvětlení Paškova kroku ale přináší záhy dopis Paška Törökovi: Štětina s ním trávil poslední dobou hodně času a velmi mu pomáhal²⁴¹, po Paškově smrti se pak stává Štětina pomocným duchovním ve Varnsdorfu. Již v roce 1947 se ale dostává Štětina do ostrého sporu s Rábem, o kterém pojednáváme v následující podkapitole a který bude zahrnovat i velmi aktivní vystupování Miloše Josefa Pulce. Spor začíná obviněním z rozkrádání církevních peněz, které ovšem Štětina popírá a tvrdí, že církvi naopak přispěl²⁴².

V prosinci jsou vysvěceni ing. Vladimír Geisler a František Stolička 15. 12. na akolytu, 16. 12. na podjáhna, jáhna a kněze²⁴³. Mezi oběma pak bude úzký pracovní vztah: Geisler je totiž sice zaměstnanějším z dvojice (pracuje na Zemském národním výboru), na rozdíl od Stoličky má ale žádané vzdělání, a tak je Geisler ustanoven administrátorem²⁴⁴. Geislerovým spolupracovníkem je po Stoličkově smrti Heger, Geislerova stopa mizí dle dochovaných schematismů někdy kolem roku 1960.²⁴⁵

Paška 1945–46.

233 NEKVINDA 1999: 42.

234 Altkatolischer Kalendar Bonn 1969/II.

235 RÁB, Václav Jaromír: Dopis biskupu Paškovi z června 1945. Z Archiv Varnsdorf – složka Korespondence biskupa Paška 1945–46.

236 PULEC 1987: 47.

237 RÁB, Václav Jaromír: Dopis Paškovi z června 1945, Archiv Varnsdorf – složka Korespondence biskupa Paška 1945–46.

238 VOCHOČ, Martin Jan: Dopis biskupu Paškovi z července 1945. Archiv Varnsdorf – složka Korespondence biskupa Paška 1945–46.

239 ŠTĚTINA, Viktor: Vlastní životopis ze 13. 7. 1945. Archiv Varnsdorf – složka Červenec 1945.

240 VOCHOČ, Martin Jan: Dopis Paškovi z 15. 6. 1945 Archiv Varnsdorf – složka Korespondence biskupa Paška 1945–46.

241 PAŠEK, Alois: Dopis Törökovi z 20. 10. 1945.

242 ŠTĚTINA, Viktor: Dopis správci biskupství Rábovi 17. 2. 1947. Farní archiv Praha (SkC).

Dekret o svěcení 16. 12. 1945 pro Vladimíra Geislera, dekret o svěcení 16. 12. 1945 pro Františka Stoličku, oba uloženy v Národním archivu, fond Starokatolické biskupství a fara Varnsdorf.

244 HEGER, Jan: Dopis ÚNV v Brně z 16. 1. 1950.

245 KÖNIG, nepublikováno. Schematismus 1954–1960.

Geislerovým kolegou pak byl František Stolička, bývalý příslušník malé tzv. Sawatijovy pravoslavné církve, po jejímž rozpadu se stal starokatolíkem. Po svém svěcení odešel na místo pomocného duchovního do Brna, kde ovšem 1947 umírá²⁴⁶. Do církve vstoupil i jeho syn, který se oženil s dcerou budoucího generálního vikáře Hegera²⁴⁷ a roku 1947 obdržel od Rába lektorské svěcení²⁴⁸.

Velmi brzy se ale začne ukazovat, že plošné svěcení českých kněží přinese i problémy. Konflikty vyvstanou mezi Pulcem a Rábem a Rábem a Štětinou. Oba se odehrají prakticky ve stejné době a budou se skrze osoby aktérů výrazně prolínat, vzhledem k jejich různým výsledkům ale o nich budu referovat postupně.

3.3 Štětinaova aféra

Přesný začátek Štětinaovy aféry je velmi těžké datovat, protože jestli existovaly už nějaké stížnosti před rokem 1947, nejsou nám známy. První dokument, který naznačuje možný konflikt mezi Viktorem Štětinou a správcem biskupství Rábem se objevuje až v únoru 1972, kdy Štětina píše do Prahy (kam byla Rábem přesunuta správa biskupství²⁴⁹), že on peníze z pokladny nezczizil, naopak ještě navíc ze svého vyplácel navíc²⁵⁰.

Někdy v průběhu roku 1948 ale dojde ke značnému vyhocení situace, které vyeskaluje až v suspenzi Štětiny Rábem. Na to pak 20. 9. 1948 reaguje skupina rebelů dopisem²⁵¹ rozeslaným jak správě Starokatolické církve, tak hlavně státním úřadům. V něm je suspenze Štětiny prohlášena za protiprávní, Štětina je uváděn jako „osobní farář biskupa“ a „administrátor“ ve Varnsdorfu. Příčinou Štětinaovy suspenze pak mělo být to, že Štětina v dobré víře spolu s dalšími duchovními²⁵² požádal Rába, aby jako persona minus grata odstoupil, ten ho ale bezprávně a proti synodě suspendoval. Shromáždění duchovní tímto dopisem žádají stát o zásah, zrušení suspenze a potrestání viníka. Jako duchovní jsou zde podepsáni: prof. Dušek²⁵³, dr. Boh. Petr²⁵⁴ a Mil. Pulec.

Státní úřady v této věci nejspíše skutečně vyvinuly jakousi činnost. Dopis, ve kterém by byl Ráb vyzván se k situaci vyjádřit, nemáme, máme ovšem jeho odpověď²⁵⁵. V té se „vzhledem k četným stížnostem“, které mělo Ministerstvo školství obdržet, vyjadřuje následovně:

- a) Stěžovatelé vůbec nejsou kněžími. Protože Pulec byl suspendován²⁵⁶, Dušek nikdy ani duchovním nebyl a Petr není duchovním starokatolické církve.
- b) Štětina byl jenom prozatímním správcem a byl suspendován za ohromnou nekázeň.
- c) Důvodem pro suspenzi Štětiny pak nebylo jeho pokrokové směřování. Naopak. Všichni

246 KÖNIG, nepublikováno. Konkrétně Schematismus 1948.

247 HEGER, Jan: Dopis ÚNV v Brně z 16. 1. 1950. Farní archiv Praha (SkC).

248 KÖNIG, nepublikováno. Schematismus 1948.

249 PULEC 1972: 77.

250 ŠTĚTINA, Viktor: Dopis V. J. Rábovi ze dne 17. 2. 1972. Farní archiv Praha (SkC).

251 Dopis kolektivu autorů zaslaný Ministerstvu školství, ONV ve Varnsdorfu, ZNV v Praze, správci starokatolického biskupství a Národní správě starokatolické církve v Praze ze dne 20. 9. 1948. Dopis je uložen pouze v archvech SÚC (Státního úřadu pro věci církevní).

252 Nepřáteli biskupa pak byli pravděpodobně Pulec a dr. Petr. Doktor Petr je za nepřitele správce Rába označován i Radimem Pulcem v PULEC 1972: 78. (zde je pochopitelné, že Pulec mladší nijak neakcentuje různice mezi Rábem a svým otcem).

253 Profesor Dušek byl v církvi činný jako laik a živil se jako profesor hudby. Jírovská ho zpětně hodnotí jako jednoho z mála Pulcových přátel, viz „Přepis druhého rozhovoru s Jírovskou“.

254 Do církve vstoupil v roce 1945, viz výše.

255 RÁB, Václav Jaromír: Dopis Ministerstvu školství z 2. října 1948. Archiv SÚC, viz také přílohy č. 16 a 17.

256 O celé Pulcově aféře pojednává další podkapitola. Ve zkratce je možné říct, že Pulec bude v lednu 1948 odvolán. Jeho činnost v boji proti odvolání Štětiny a na straně křídla kolem dr. Petra je tak nutné vnímat i v kontextu toho, že sám měl přímý zákaz vykonávat kněžskou službu.

duchovní i místopředseda správní rady jsou členy KSČ, Ráb je nestranný a není členem strany žádné, ale není proti lidově demokratickému zřízení.

d) Za jediné skutečné starokatolické kněží prohlašuje PhDr. Podoláka, Trnku²⁵⁷ a Štorcha²⁵⁸.

Celý tón dopisu pak naznačuje, že Ráb považuje Štětinaova provinění za natolik markantní a jasná, že není příliš ochoten se bavit o jakékoliv jiné možnosti než suspenzi.

Odpověď z 26. 10.²⁵⁹ z Ministerstva školství pak opět hájí Štětina. Argumentem je jak to, že místní výbory nemají s jeho prací žádný problém a neví o žádných stížnostech, tak Rábovo „matení pojmů“, kde si Ministerstvo stěžuje, že je Štětina Rábem každý rok uváděn pod jiným názvem pozice od „duchovního správce“ přes „pomocného duchovního správce“ až po „zatímního duchovního správce“. Ministerstvo školství pak stojí na tom, že suspenze uvalená Rábem a národní správou starokatolické církve není na místě a vydává nařízení, která činí Štětinaovo odvolání neplatným.

Ráb na tento dopis odpovídá 18. 11. až nečekaně ostrou a odvážnou reakcí (vzhledem k dobovému kontextu), kterou zasílá Zemskému národnímu výboru v Praze²⁶⁰. V ní zdůrazňuje, že vzhledem k tomu, že Štětina nemá odpovídající (ani gymnaziální, ani bohoslovecké vzdělání) a nebyl ani hlášen příslušným úřadům, jeho odvoláním tak národní správa církve a správce biskupství jen napravili existující bezprávný stav. Zdůrazňuje pak, že Štětina byl ustanoven jen církevně a může být tedy kdykoliv církevně odvolán²⁶¹.

Dochoval se nám pak krátký dokument z 6. 12. 1948, ve kterém je upomenuto, že církvi bylo telefonicky v listopadu oznámeno, že má do 10. 12. 1948 předložit kompletní seznamy všech duchovních, které eviduje, ale nebyli oznámeni úřadům.

Tento seznam byl nejspíše předložen a nedochoval se, neboť v další korespondenci z 14. 12. 1948 Ráb vypisuje jednotlivé Štětinaovy přečiny a nekázně²⁶². Mezi ty řadí především:

- u fy Kozdera v Nuslích objednal svíčky, nezaplatil (byť na ně vzal církevní peníze)
- po úmrtí biskupa neodvolal telefon, i když jej nebylo jak platit, později zapláceno v exekuci 1 602,-
- něco objednal na kostel – vede se exekuce na 420,-
- neodvolal telefon v Krásné lípě – vede se exekuce na 582,-
- nestaral se o placení nemocenského pojištění, exekuce na 2 070 Kčs 70h
- světlo v kostele nechává svítit do rána
- provaz u zvonu je v havarijním stavu
- podváděl stát na výživném, subvencích a příspěvcích
- nevedl vůbec žádnou evidenci, pokladnu ani účetnictví.

257 Bývalý římskokatolický kněz, církve v Československo opustil roku 1950.

258 Ten není dohledatelný v žádném zpracovaném církevním dokumentu ani schematismu, jeho působení v církvi bylo buď nesmírně krátké, nebo byl Rábem uveden kněz, který ještě nebyl ve své roli úplně potvrzen. Jediná další zmínka o něm pochází z „Trnkovy“ aféry, kde je uveden ve zprávě ONV Liberec jako kněz v Novém Boru. Uvedená zpráva je také cenná pro své vyličení začátku celé aféry, který klade do chvíle, kdy si Pulec a Štětina stěžují úřadům, že jim Ráb kráčí platy. Viz Zpráva ONV Liberec z 2. 9. 1949. Archiv SÚC.

259 Dopis Ministerstva školství Správě biskupství z 26. 10. 1948. Archiv SÚC

260 RÁB, Václav Jaromír: Dopis Zemskému národnímu výboru v Praze z 18. 11. 1948. Archiv SÚC.

261 Tato logika dovedená do důsledků by znamenala v otázkách jmenování a odvolání kněží významnou převahu církevní moci nad světskou. Ač se tak v první chvíli mohl zdát Rábovi strategický posun z „odvolali jsme Štětina kvůli nekázní“ k „odvolali jsme Štětina, abychom napravili neexistující souhlas úřadů“ velmi přínosný, okamžitá rychlá reakce úřadů celou věc výrazně zproblematizuje a mění se i tón, kterým s Rábem úřady komunikují.

262 RÁB, Václav Jaromír: Dopis Ministerstvu školství z 14. 12. 1948. Archiv SÚC.

Tento dopis je pak na několik měsíců posledním dokumentem, který k celé věci máme. Dalším pak je až rezignační dopis Štětiny²⁶³, ve kterém oznamuje Rábovi, že z „existenčních důvodů, jakož i pro neshody s vámi“ opouští církev, správu Jablonce a duchovní činnost jako takovou a odchází do „zaměstnání hospodářsky důležitějšího“. Dalším dokumentem je pak protokol z druhého dubna²⁶⁴, ve kterém Štětina podepisuje předání všech náležitostí Trnkovi a stvrzuje svou rezignaci na místo faráře.

Štětinaova aféra by se pak mohla zdát být již uzavřenou. Bude mít ovšem dohru ve dvou liniích:

- a) Oldřich Trnka, nástupce Štětinův, se sám zaplete do řady nepříjemných skandálů a bude obviněn z řady podvodů.²⁶⁵ Tyto spory pak musely výrazně poškodit jméno církve jak v obcích v severních Čechách, tak postavení před úřady. Oldřich Trnka pak vše dovršil tím, že před obviněními a hrozícím soudem utíká do zahraničí, kde se přes Bavorsko dostává do Velké Británie a tam se vrací do římskokatolické církve²⁶⁶.
- b) Štětina sám se nějakým zvláštním způsobem do církve vrátí, byť kvůli chybějícím archivním svazkům nemůžeme přesně říct proč a jak. Ve svém dochovaném životopise z 6. 10. 1958²⁶⁷ se zmiňuje, že po konci svého angažmá faráře (při kterém docházel do práce jako prve tkadlec, později úředník ve Varnsdorfu), zůstal nějakou dobu v okolí Varnsdorfu (červen 1951 až únor 1952 účetní JZD Krásná Lípa), poté odchází na místo redaktora závodních novin do Ostravy v období březen 1952 až únor 1957) a po krátké epizodě v Přelouči (redaktor závodních novin říjen 1957 – prosinec 1957) odchází do důchodu v Praze, kde se podle schematismu²⁶⁸ měl angažovat jako duchovní starokatolické církve v letech 1958 až 1960, kdy v psychiatrické léčebně Bohnice umírá²⁶⁹. Jestli a případně kdy u něj došlo k revizi procesu, nevíme přesně, můžeme jen zkusit odvozovat z Pulcova případu. Tomu byla suspenze zrušena výnosem Národní správy starokatolické církve z 15.

263 ŠTĚTINA, Viktor: Rezignační dopis k rukám Václava Jaromíra Rába z 31. 3. 1949. Archiv SÚC.

264 Protokol o resignaci a předání majetku podepsaný Viktorem Štětinou a Oldřichem Trnkou 2. 4. 1949. Archiv SÚC.

265 Podvody vůči svojí osobě (vylákání peněz, lhaní, neproplácení faktur a nákladů, vnučení stroje po odsunutých Němcích) shrnuje Josef Wenzel ve svém svědectví podaném na církevní oddělení KNV v Liberci 10. 9. 1949 (WENZEL, Josef: Stížnost na starokatolického faráře Trnku, 10. 9. 1949. Archiv SÚC), širší rámec vyšetřování pak poskytují již zmíněná zpráva: Zpráva ONV Liberec z 2. 9. 1949. Archiv SÚC.

266 Alespoň toto vyplývá z informací uvedených v Bistumsarchiv Bonn, Gregor-Mendel-Str. 26. Přikládám celý dopis: Nürnberg, den 30. 10. 1950: Hochwürdigster Herr Bischof! [an Kreuzer] Am Freitag, den 27.10. hat sich bei mir ein Herr im Priesterkolar gemeldet und als Oldřich Trnka, ehemaliger altkatholischer Pfarrer českischer Nationalität ausgewiesen, der in Schönlinde und Warnsdorf in der altkatholischen Seelsorge seit 1948 tätig gewesen sein soll. Er hat sich mit einem Empfehlungsschreiben des pensionierten Bistumsverwesers Herrn Ráb ausgewiesen. Er wurde von einem českischen Gericht nach seiner Angabe zu 5 Jahren Gefängnis und 5000 K Geldstrafe verurteilt. Weil er nach Versiegelung der Kirche in seiner Wohnung eine Haukapelle errichtet habe und hat sich dem Strafvollzug entzogen durch Flucht nach Bayern, hat sich den amerikanischen Stellen gemeldet und ist in das hiesige Tschechenlager „Válka“ überwiesen worden, wo über 3000 Tschechen, illegale Flüchtlinge, auf deutsche Kosten untergebracht sind. Ich habe ihn gut aufgenommen und konnte ihm nur 5 DM geben, mehr hatte ich nicht. Ich habe ihn eingeladen, öfter zu mir zu kommen und will ihn in einer Sitzung unserem Kirchenvorstande vorstellen. Er macht einen gedrückten, aber ordentlichen Eindruck. Seine Familie, Frau und zwei Kinder, musste er zurücklassen. Ich bitte um Weisung. Er will auf kürzestem Wege über Hamburg nach England, wohin er eingeladen sei. Ehrfurchtsvollst ergebener Fuchs.

267 ŠTĚTINA, Viktor: Dotazník z 6. 10. 1958. Kopie v: Farní archiv Praha (SkC).

268 KÖNIG, nepublikováno. Schematismu 1954–1960.

269 HANOUSEK, Antonín: Dopis z 11. 12. 1960 KNV v Liberci. Archiv Ústí nad Labem (SkC). Hanousek v dopise též upozorňuje, že by rád zaplnil Štětinou uvolněné místo, je tedy potvrzeno, že Štětina se vskutku věnoval duchovní práci.

4. 1950²⁷⁰).

Celkově je pak Štětina aféra zajímavá hlavně pro úzké paralely s výrazně mladším Milošem Pulcem, se kterým se minimálně překrývaly jistou dobu Štětiny zájmy. Celý problém kolem Viktora Štětiny také velmi zajímavě odráží od začátku problematickou situaci církve po odsunu: mohlo se samozřejmě jednat o sadu náhod a nedorozumění, faktem ovšem je, že hned tři kněží ze čtyř (kde o Štorchovi celkově víme velice málo) měli postupně zásadní disciplinární problémy, z nichž některé dopadly až vyšetřováním a stížnostmi na úřadech. I když vynecháme z celého posouzení otázku morálky Pulce, Štětiny a Trnky (a částečně samozřejmě i Rába), nemyslím si, že bude přehnané jejich působení v náročném prostředí Sudet čerstvě po odsunu označit za selhání, minimálně po stránce sociálních dovedností kněze. Hůře se nám zde bude hodnotit činnost Václava Jaromíra Rába jako správce biskupství: na místě je zdůraznit, že se mu podařilo suspenze prosadit v součinnosti alespoň s národní správou církve a nejednalo se o rozhodnutí, která by ležela pouze na něm.

3.4 Suspenze Miloše Josefa Pulce roku 1948

První náznak Pulcových problémů se objevil prakticky okamžitě potom, co nastoupil do úřadu. Velmi krátce po vysvěcení byl pověřen biskupem Paškem, aby ochránil starokatolický majetek a zabránil tomu, aby byl rozchvácen a zničen²⁷¹.

V obsáhlém dopise ze 17. 11.²⁷² Rábovi biskup Pašek o Pulci píše, že se dopouští finančních podvodů na věřících („Jedna paní musela u Pulce zaplatit za tři výtahy z matriky s kolkem asi 100 korun, ačkoliv mohl žádati pouze 33“), nevěnuje se své farnosti („On jezdí často do Prahy a zanedbává doma své povinnosti... za jeho nepřítomnosti vykonává pohřby pravoslavný duchovní“), mezi věřícími je neoblíbený („Mají z něho strach, neboť jeho horlivost hraničí až s drzostí a hrabivostí“) a má špatný vztah i se svým jediným podřízeným kostelníkem („...hrozí vystěhováním... hrozí vystěhováním, protože už půl roku neobdržel ani korunu, ačkoliv opatruje a čistí kostel a kancelář...“). Jako zásadní bod sporu byla také prezentována Pulcova matka a babička²⁷³. Ty popsal Pašek jako osoby, které se stále pletly do cizích věcí a rozbíjely Pulcovu autoritu²⁷⁴. Z Varnsdorfu je pak Pulec biskupem Paškem k 15. 1. 1946²⁷⁵ odvolán, aby bylo vyhověno jeho touze přesídlit do Prahy (na Pulcovo místo přišel Vochoč). Na místě pomocného duchovního v Praze je však Pulec Rábem potvrzen až výnosem z 28. 11.²⁷⁶

V lednu 1948 je pak Pulec Rábem s jednomyslnou podporou Národní správy

270 Národní správa církve starokatolické bratru Miloši Pulci 15. 4. 1950. Viz příloha č. 25.

271 PAŠEK, Alois: Pověřovací list z Milošu Pulci z 13. 7. 1945. Z osobního archivu Liběny Jírovské. Pravost dokumentu není vnímána jako stoprocentní danost – takový povel by byl přece jen poměrně zvláštní a jsou tací, kteří naznačují, že Pulec si povel napsal a podepsal sám. Osobně se k této teorii nepřikláním. VIZ PŘÍLOHA POVERENIZACHRANITMAJETEK 1945.

272 PAŠEK, Alois: Dopis Václavu Rábovi ze 17. 11. 1945. Archiv Varnsdorf – složka Korespondence biskupa Paška 1945–46.

273 S těmi, nejspíše poněkud výstředními a panovačnými dámami, měla velké střety údajně i Pulcova první žena Liběna. Z rozhovorů s ní vyplynulo, že obě ženy ji prve neschválily jako „mrzáka nehodného jejich syna“, když pak zjistily o jejím majetku, jejich vztahy se trochu změnily, ale stále nebyly zdaleka ideální. O vztahu Pulce s matkou pak řekla: „...maminku poslouchal na slovo teda. Co řekla maminka, tak to bylo všechno jako správný a... a bohužel když jsem se tam přistěhovala k němu potom po svatbě, tak maminku pořád poslouchal a... mě jako malou měl asi jako za žačku.“

274 „...se pletou do věcí, kterým nerozumějí, a svou drzostí své okolí přímo terorizují. Jejich lakomost a ješitnost nemá mezí. Zesměšňují ho v očích věřících...“

275 PAŠEK, Alois: Dopis o odvolání z duchovní funkce, nedatovaný. Z osobního archivu Liběny Jírovské.

276 RÁB, Václav Jaromír: Dopis o potvrzení jmenování v duchovní službě, z 3. 12. 1946. Z osobního archivu Liběny Jírovské.

suspendován²⁷⁷. Pulec pak pravděpodobně žádal o přezkum celé věci: a ten skutečně přichází. V nepodepsaném dopise z 3. května 1948²⁷⁸ je Pulec upozorněn, že díky benevolenci vedení církve byla jeho suspenze přezkoumána a může se vrátit do duchovenské služby: ovšem jen za podmínky, že prve dokončí svůj doktorát na filozofické fakultě. Pozoruhodnými dobovými dokumenty jsou pak obžaloba Rábova i obhajoba Pulcova, které obě v bodech shrnují nejdůležitější křivdy či přínosy kterých se měl Pulec dopustit²⁷⁹.

Dovolím si zde jen velmi krátké shrnutí Rábovy obsáhlejší kritiky rovnou s komentářem:

- a) Pulec měl obcházet farní obce po severních Čechách a vybírat tam církevní předměty s poukazem na to, že byl Rábem pověřen. Ten celou věc popřel a trval na svém obvinění.
- b) Jezdil po severních Čechách a Rábovým jménem konal inspekce.
- c) Měl v Jablonci pomluvit Rába, že tento nic nedělá a Pulec mu musí stále vypomáhat v Praze.
- d) Používal razítek, ke kterým neměl právo.
- e) I přes to, že se měl starat duchovně o Jablonec i o Desnou, uzavřel s Karlem Hanfem tajnou dohodu: Desná bude Hanfova, Jablonec Pulcův.
- f) Měl rozhlášovat, kterak z milosti trpí paní Vochočovou na faře z vlastní vůle, kdežto ta tam byla dosazená jako církevní úřednice na služební byt.
- g) Vyvolával rozbroje s dalšími církvemi, najmě s církví československou
- h) Tvrdí, že pomocí vkladních knížek odeslal spolu s Gamprem do Varnsdorfu větší částky peněz. O těchto penězích kněz ve Varnsdorfu Štětina, ovšem vůbec nevěděl.
- i) Nejzávažnější obvinění pak vycházelo ze svědectví „kostelnice v Jablonci“: ta tvrdila, že ještě s další svědkyní předala Pulcovi vkladní knížky na 120.000 K. Tyto peníze se už nikdy nenašly a Pulec odmítl, že by s nimi měl co do činění.
- j) K výčtu obvinění přidal Ráb výňatky z korespondence s biskupem Paškem: ten se pak o Pulcovi vyjadřuje velmi kriticky, považuje chybu jeho přijetí do církve, je to člověk příliš mladý a ambiciózní. Velmi zajímavé pro nás bude jeho hodnocení Pulce jako „člověka přepjatého...co rozdělá deset věcí a žádnou nedodělá...s takovými silami více se zničí, než vybuduje“²⁸⁰.

Jak se hájil Pulec? Jeho obhajoba byla hlavně reakcí na Rábovu žalobu. Vzhledem k tomu, že obě jsou nedatované, víme jen, že žaloba vznikla první: Pulcova obhajoba je postavena na následujících základních bodech:

- a) Nejprve přiloženými dokumenty dokazuje, že jeho práce v severočeských farnostech byla oprávněná a zadaná od biskupa Paška²⁸¹.
- b) Koná výčet věcí, kterými církvi pomohl: v krátké době svého působení jí tak měl získat jisté

277 RÁB, Václav Jaromír: Suspenze Miloše Josefa Pulce z 19. 1. 1948. Osobní archiv Liběny Jírovké.

278 Dopis Národní správy starokatolické církve Miloši Josefu Pulci z třetího května 1948.

279 Viz přílohy č. 13, 14 a 18.

280 Tyto definice i v budoucnosti vystihnou Pulce a budou temnou stránkou jeho nadšení a širokého rozsahu znalostí a zájmů.

281 Již výše bylo zmíněno, že pravost dokumentů je kontroverzní. Na místě je zmínit proč hlavně: je skutečně jen těžko uvěřitelné, že by biskup Pašek povolal velmi mladého, čerstvě vysvěceného konvertitu zajišťovat rozsáhlé majetky a konat inspekce ve farnostech. Jsou zde ovšem dva tři silné argumenty, proč by tak učinil: a) Pulec dokázal být často velmi výmluvný a působivý, b) Pašek sám byl již starý a nemocný, c) situace byla zoufalá a Pašek zkrátka neměl nikoho jiného, než čerstvě vysvěceného českého kněze.

finanční obnosy, zajistit vydání propagačních publikací (viz *Kdo jsou to starokatolíci*^{282?}), odsloužit celou řadu mší, podílet se mohutně na vydávání starokatolického kalendáře a pořídil řadu drobného liturgického vybavení.

- c) Jeho cílem je církev omladit, učinit aktivní a novou a v křesťanské lásce ji rozvíjet dále. Pulec zde jasně vyjadřuje, co vše by se dalo dělat, co vše by mohl dokázat a jak by mohla církev mohutně ožít.

Na pomoc Pulce pak vystoupí i očití svědci. Kostelnice z Jablonce Vejputová učiní prohlášení sedmého dubna prohlášení, ve kterém se staví za Pulce, jeho oblibu v Jablonci a píše, že své duchovenské povinnosti plnil dobře²⁸³.

Ani toto však nepomůže. Šestnáctého května 1948²⁸⁴ se národní správa i správa církve shodnou a potvrdí dřívější suspenze na základě nekázně a pro přátelské styky s nepřitelem církve (míněn je zřejmě Hanf).

Celý tento vývoj pravděpodobně vede Pulce k zapojení do Štětínovy aféry, ve které nejspíše vycítil možnost dosáhnout nápravy své suspenze. Zajímavá pak bude Pulcova určitá vytrvalost: jen v roce 1949 se bude hlásit zpět do církevní služby dvakrát, ani jednou neuspěje²⁸⁵. Průlom přichází až patnáctého dubna 1950²⁸⁶, kdy je rozhodnutím národní správy církve Pulec očištěn a předchozí tresty jsou prohlášeny za neplatné. Až 1. 2. 1951²⁸⁷ ovšem Pulec zažádá o souhlas státních orgánů. Kauzu jeho první suspenze tak považují za skutečně ukončenou až k tomuto datu.

3.5 Nezmapované období

Popsáním kauzy suspenze Miloše Josefa Pulce končí i naše výběrové pojednání o historii české starokatolické církve po druhé světové válce. Následující období je totiž obdobím, o které se nám nejen zachovalo extrémně málo dokumentů, a prozatím zcela chybí silný, ucelující archiv který by měl podobnou váhu jako Farní archiv Praha nebo archiv Státního úřadu pro věci církevní. Osobní archiv Liběny Jírovské je také k tomuto období spíše mlčenlivý: samozřejmě, dovídáme se o řadě rodinných změn v životě Pulce. Svatba, narození Radima Pulce, rozvod s Liběnou Jírovskou... co se týče jeho literárního díla, je toto období obzvláště neplodné, až na mykologické přehledy a kuchařky²⁸⁸.

Práce tak navazuje až v roce 1968, kdy změny v postoji státu k církvím přinesou do starokatolického společenství postupně zásadní rozpory a rozštěpí církev. V této kauze bude hrát zcela zásadní roli Miloš Josef Pulec.

282 PULEC 1945b.

283 VEJPUTOVÁ, Magdalena: Prohlášení ze 7. 4. 1948. Osobní archiv Liběny Jírovské.

284 Dopis Národní správy církve Miloši Josefu Pulci z 16. 5. 1948. Osobní archiv Liběny Jírovské.

285 PULEC, Miloš Josef: Dopis národní správě církve starokatolické ze 7. března 1949. Osobní archiv Liběny Jírovské.
Tento dopis je pak pozoruhodný nejen Pulcovým „zralým zvážením všech okolností“, ale hlavně pro rok 1949 netypickou datací – „na narozeniny TGM“. PULEC, Miloš Josef: Dopis národní správě církve starokatolické z 12. 10. 1949. Osobní archiv Liběny Jírovské.

286 Rozhodnutí národní správy ve věci Miloše Josefa Pulce z 15. 4. 1950. Osobní archiv Liběny Jírovské.

287 PULEC, Miloš Josef: Žádost o souhlas ve výkonu kněžského povolání. 1. 2. 1950.

288 PULEC 1962 a 1966.

4. Krize 1969–1972

Pravděpodobně nejdramatičtější ukázkou Pulcova vlivu přímo v církvi pak jsou dokumenty z přelomu šedesátých a sedmdesátých let, kdy dochází k pravděpodobně nejzjevnější vnitřní krizi starokatolické církve. I když je samozřejmě velmi těžké porovnávat závažnost těchto událostí se stále přítomnou hrozbou úplného zrušení církve, které hrozilo v padesátých letech²⁸⁹, roztržka mezi synodní radou a biskupem Podolákem měla zásadní vliv na další směřování církve, zcela konkrétní dopady na životy a kariéry jednotlivých aktérů (od řady exkomunikací až po sledování STB) a dala podnět ke vzniku starokatolické podzemní církve.

Spor pak můžeme velmi zjednodušeně chápat jako konflikt mezi doktorem Milošem Josefem Pulcem a jeho příznivci (Heger, Štursa, Trousil) s biskupem Augustinem Podolákem a jeho příznivci (nejvýrazněji Hejbal). K pochopení rozložení sil a pozadí celého sporu doporučuji nalistovat kapitulu „Osobnosti“, ve které se může čtenář seznámit se všemi zmíněnými osobami v širším kontextu²⁹⁰. Zde považuji za vhodné jen rychle zmínit, které funkce kdo zastával:

- Augustin Podolák sloužil jako biskup Starokatolické církve – a osobně pobýval ve Varnsdorfu.
- Dušan Hejbal byl v té době pouze bohoslovcem. Studoval v Praze, měl velmi blízko k biskupu Podolákovi, určitou dobu sloužil jako ministrant doktoru Pulci, z tohoto období také pochází jeho ostrá kritika Pulce jako liturga²⁹¹.
- Doktor Miloš Josef Pulec byl farářem v Praze. Dle dosavadních závěrů měl mít zcela zásadní vliv na celou synodní radu.
- Doktor Jan Heger sloužil jako kněz na farnosti v Brně.
- Judr. Rudolf Štursa byl činným v synodní radě, měl blízko k doktoru Pulcovi²⁹².
- Rudolf Trousil, farář v Desné.

4.1 Doktor Podolák biskupem

Začátkem této konkrétní krize je nejspíše změna státní politiky vůči církvím v roce 1968. Uvolněnější politika se dotkla i Starokatolické církve. Ta do té doby byla stále spravována Národní správou, k synodě, na které měl být zvolen biskup, ještě nedošlo²⁹³. Tím větší překvapení bylo, že Heger jako předseda Národní správy byl 24. 4. 1968 náhle vyzván, aby se dostavil na Ministerstvo kultury. Stejného dne večer telefonoval Dr. Podolákovi, kterého požádal, aby přijel do Prahy, aby se mohli zúčastnit společně²⁹⁴. Do Prahy se vypravil i se ženou, která mu tlumočila (trpěl velmi

289 Pregnantně je to formulováno v dokumentech podaných ve věci exekuce dlužného nájemného. Státní úřad pro věci církevní žádá Obvodní národní výbor, referát pro výstavbu o nepodávání exekuce proto, že se blíží úplná likvidace církve, po které budou místnosti okamžitě vyklizeny. Viz příloha č. 11. Jak již bylo vysvětleno výše, dobové dokumenty mapující věc z pohledu církve jsou momentálně nepřístupné a lze jen doufat, že jsou součástí „ztraceného archivu“ předaného paní Liběnou Jírovskou Státnímu ústřednímu archivu, jehož získání je stále v jednání.

290 Osoby, které do věcí zasáhnou jen velmi jednorázově, budou případně rozpracovány jen stručně v poznámce pod čarou.

291 VIZ PŘEPIS HOVORU S HEJBALEM JEDNA.

292 Liběna Jírovská ho uvádí jako jednoho z jeho nejbližších přátel, viz druhý rozhovor (příloha: přepis druhého rozhovoru): Tazatel: „A mě by zajímalo, jestli by Vás napadli nějaký další takhle jeho známí.“ R: „Ano, to by mě napadlo. A sice... Jeho velice dobrý přítel byl doktor Štursa, to byl příbuznej toho sochaře Štursy.“

293 Synoda byla připravována na 12. 2. 1950, ale byla na žádost Státního úřadu pro věci církevní na poslední chvíli odložena bez dalšího vysvětlení. Viz Příloha č. 21.

294 Viz dopis Jana Hegera G. A. Kleefemu z 20. 5. 1968: „Byl jsem 24. 4. znenadání ministerstvem kultury předvolán

špatným sluchem). K církvi velmi příznivý přístup ministerstva oba dva dokonale zaskočil, obzvláště podivně pak musela působit možnost vybrat si biskupa svobodně a až poté ho nechat schválit ministerstvem: Podolák musel mít ještě v živé paměti situaci z roku 1950, kdy musel být před synodou odevzdán kompletní profil a posudek budoucího biskupa²⁹⁵. Zbývalo překonat jen některé drobné obtíže: například zajistit dostatečný počet farních obcí a tam, kde to bude potřebné, zvolit kněží a kandidáty na synodu. Došlo tak k obnovení pražské farnosti (ta byla filiální obcí živější jablonecké farnosti), farářem zde byl volbou potvrzen doktor Pulec. Do volby se zapojilo svérázným způsobem i zahraničí: zde je třeba poznamenat, že velká část komunikace probíhala přes doktorku Elfriede Kreuzeder²⁹⁶ a doktora Pulce, kterému Kreuzeder tlumočila názor utrechtského arcibiskupa Andrese Rinkela, který žádá, aby se prve odehrála jedna synoda, pak až druhá, na které bude zvolen za jasných podmínek biskup. Jasně se pak i vyjádřil, že biskupem nemůže být nikdo, kdo byl vysvěcen jedním z vagrantních²⁹⁷ biskupů²⁹⁸. O tomto pochopitelném požadavku pak Marek Bárta ve své práci „STAROKATOLICKÁ CÍRKEV 1968–1971“²⁹⁹ soudí, že byl tím, co odradilo Hegera, a hlavně Pulce od kandidatury na biskupa. Osobně jsem považoval tyto úvahy spíše za součást určitého ústně šířeného folkloru, který se kolem osoby doktora Pulce vytvořil. Podle jedné verze měl být vysvěcen biskupem Maasem³⁰⁰, podle jiné biskupem Tomášem Fehervérym³⁰¹, další ústně tradované verze pak nabízejí i kombinace těchto možností či vysvěcení Pulce na opata grónského. Vzhledem k tomu, že dlouho nebyl nalezen jediný pevný důkaz, který by tyto teorie podporoval, jsem se klonil spíše k tomu, že dr. Pulec žádným „tajným biskupským svěcením“ neprošel. Můj postoj k celé věci se ale dramaticky změnil při důkladném prohledání Pulcova do poslední doby nepřístupného osobního archivu – v něm zůstal uchován list, ve kterém mu Tomáš Fehervéry uděluje benedikci na „opata pod obojí Na Slovanech“³⁰². Z neurčitých řečí se tak stala jistota. Toto zpětně odpovídá i životopisu doktora Pulce, který byl sepsaný v devadesátých letech Liběnou Jírovskou, ve kterém je uvedeno, že se Pulec stal (přibližně ve stejném období jako měl obdržet svěcení od Fehervéry) „titulárním biskupem gandarským“³⁰³ – což je diecéze v Grónsku. Biskup Dušan Hejbal pak také v telefonickém rozhovoru³⁰⁴ uvedl, že Pulce v šedesátých

na příští den do Prahy. Ještě též večer, to jest 24. 4., jsem se telefonicky domluvil s bratrem Dr. Augustinem Podolákem, aby i on přijel do Prahy. Protože ale špatně slyší, přijel se svou ženou, která dělala tlumočnici... Výsledkem toho pohovoru bylo, že jsme dostali svolení, že můžeme naši církev dávat do pořádku a nebudou nám při tom kladeny žádné překážky. Dokonce nám bylo nabídnuto, abychom se nejprve shodli na nějakém pevném kandidátu na budoucího biskupa, toho na synodě zvolili a pak ho představili ministru kultury.“ Biskupský archiv Amersfoort, N11, Kart 1, P1250286.

295 Viz příloha č. 5. U tohoto dokumentu je pravděpodobně mnohem důležitější to, co neříká: celá Podoláková činnost v Kuratoriu pro výchovu mládeže a v antibolševické lize jsou taktně zamlčeny.

296 Pověřená na rakouském biskupství kontaktem se zahraničními církvemi, později jako první starokatolička vysvěcená na kněze. K příležitosti jejího úmrtí vydala ORF krátkou zprávu. Viz *Erste altkatholische Priesterin gestorben – religion.ORF.at* [online].

297 Mimo církev vysvěcení biskupové nepatřící do žádné uznané církve, kteří buď nemají vůbec žádnou diecézi, nebo okruh věřících, který se soustřeďuje čistě kolem jejich osoby. „Vysvěcení“ takovým biskupem je pak samozřejmě neplatné.

298 KREUZEDER, E., Dopis A. Rinkelovi ze 14. 6. 1968, Biskupský archiv Bern, Kart. A115b.

299 BÁRTA 2010.

300 Pravděpodobný spolupracovník tajných služeb, mariavita, dr. Pulec názor na něj během života očividně několikrát změnil: v jednom ze svých životopisů (viz příloha č. 24) se o něm zmiňuje jako o neupřímném hochštaplerovi, byť o něm měl na základě doporučení okresního církevního tajemníka p. Brauna dobré mínění. Jindy se zase Maase zastával a zcela očividně s ním spolupracoval jako s autoritou – viz např. Dopis Pulce Trousilovi z léta 1972, ve kterém se odvolává na Maasovy dobré rady. PULEC, Miloš Josef: Dopis Rudolfovi Trousilovi z 21. 6. 1972. Farní archiv Praha (SkC).

301 O něm měl mínění konzistentnější: ve výše zmíněném dokumentu ho označuje též jako neupřímného hochštaplera.

302 Viz přílohy č. 6 a 7. Takováto funkce neexistuje.

303 Viz příloha č. 4.

304 12. 6. 2014, bez záznamu.

letech konfrontoval dotazem, proč užívá pontifikálie³⁰⁵. Ten mu na to měl odpovědět, že je to proto, že je titulárním „opatem grónským“. Tato odpověď dává v kontextu nových objevů překvapivě smysl: pokud doktor Pulec obdržel benedikci opata pod obojí Na Slovanech a později případně biskupské svěcení biskupa gandarského, mohl v odpovědi Dušanu Hejbalovi obě věci smotat dohromady. Důležité pro pochopení jeho odpovědi je také kalkulovat s tím, že opat MOHL nosit biskupské insignie, neměl ovšem biskupské svěcení (umožňující mimo jiné světit další biskupy a zakládající tak na rozšiřování problému potulných biskupů). Pokud ale skutečně padlo, že byl „opatem grónským“, může jít o to, že došlo v nutnosti rychlé odpovědi a zároveň jistého strachu z Podolákova agenta³⁰⁶ k tomu, že Pulec spletl dohromady své opatské³⁰⁷ a biskupské gandarské tituly³⁰⁸. Tato shoda pak nepřímou potvrzuje i Pulcovo biskupské svěcení: i když se nedochoval protokol o svěcení, tak šance, že by Liběna Jírovská uvedla „biskup gandarský“ pouze omylem a Pulec tehdy odpověděl Hejbalovi „opat grónský“ shodou náhod, je jen velmi malá. Faktem ale zůstává, že i pokud měla IBK³⁰⁹ nějaké pochyby o Pulcovi, Podolák je nejspíše neznal a pro doktora Pulce neměla aféra s potulnými biskupy žádné konkrétní následky.

To mu ovšem nepomohlo ke štěstí. Kreuzeder napíše arcibiskupu Rinkelovi totiž: „Pulec přišel s vítěznou náladou a odcházel docela zdrcený. Aniž bych byla nějak konkrétní, mohla jsem mu dát vědět, že zde víme více, než je mu milé“³¹⁰. O čem věděla doktorka Kreuzeder, se pravděpodobně jednoduše nedovíme, faktem zůstává to, že Pulec na biskupa nekandidoval.

Jediným kandidátem tak byl doktor Augustin Podolák, který také 22. června 1968 byl v dopoledních hodinách zvolen poměrem hlasů 20 ku 7. Synodní rada pak vypadala následovně: Rudolf Trousil, Miloš Pulec, Rudolf Kupka (místopředseda), Jana Vochočová (dcera faráře Vochoče) a Maria Machalitzká (zástupkyně německy mluvících členů). Mimořádní členové:

Jan Heger, Vasil Danišek, Vladimír Pacovský a Rudolf Štursa (současně syndikus církve)³¹¹. Státní úřady daly do měsíce souhlas a nově zvolený biskup tak obratem žádá arcibiskupa Rinkela o konsekraci³¹². Prve byla dohodnuta návštěva, při které se hodlali biskupové IBK pro jistotu podívat, jak je na tom biskupský kandidát. Tato návštěva byla také 28. října 1968 (už ve výrazně změněném politickém prostředí) provedena a synodní rada na to téma vydá prohlášení, ve kterém potvrdí samozřejmost Podolákovy funkce a to, že biskupové mohou být nadále svěceni jen biskupy sdruženými v Utrechtské unii³¹³. Pokud přijmeme teorii³¹⁴ o svěcení Pulce (a případně i Hegera) potulnými biskupy/ mariavity, tak by se mohlo jednat o jasnou obranu proti potulným biskupům. Vzhledem k tomu, že tento materiál ale prohlasovala sama synodní rada, ve které měly sedět osoby tímto „problémem“ nejvíce stížené a jejich příznivci, jsem nakloněn spíše tomu, že buď neměl Pulec ještě radu dostatečně pod kontrolou, nebo věřil, že se na jeho biskupské svěcení nepříjde (pravděpodobné) či se sám nehodlal už nikdy ucházet o biskupský stolec. Tak jako tak, Podolák byl jasně zvolen, potvrzen a schválen a odjíždí do Utrechtu se nechat vysvětit.

Konsekrace proběhla patnáctého prosince v Utrechtu. Slavnostní intronizace proběhla ve

305 Roucha a další odznaky biskupského úřadu, vyhrazené pouze biskupovi a několika málo dalším výjimkám.

306 Pro biskupa Podoláka by byla informace, že doktor Pulec byl svěcen potulným biskupem z pohledu Pulce jistě vítanou „municí“.

307 Potvrzené výše uvedenými dokumenty.

308 Nepotvrzené přímými důkazy, pouze zmíněné ve výše uvedeném životopise.

309 Mezinárodní starokatolická biskupská konference (Internationale *Alt-katholische* Bischofskonferenz).

310 Také v KREUZEDER, E., Dopis A. Rinkelovi ze 14. 6. 1968, Biskupský archiv Bern, Kart. A115b.

311 PULEC, M., Dopis starokatolické církvi Rakouska z 23. 6. 1968, Biskupský archiv Bern, Kart. 15b, Podolák.

312 PODOLÁK, A., Dopis A. Rinkelovi z 11. 8. 1968, Biskupský archiv Bern, Kart. 15b, Podolák.

313 Návrh prohlášení synodní rady ze dne 23. 11. 1968, Biskupský archiv Bern, Kart. 15b, Podolák.

314 Zde je na místě upozornit, že zatímco opatská benedikce udělená Fehervéřem je věc jistá, biskupské svěcení (které by bylo skutečným problémem) je jen vysoce pravděpodobné na základě nepřímých důkazů.

Varnsdorfu za účasti zástupců ministerstva kultury.

4.2 Rozvoj a konflikt

Zatímco navenek bylo pro církve vše perfektní, vnitřní situace byla daleka ideálnímu stavu. Už ve vlaku cestou z intronizace se radili spiklenci co dále, jak zaznamenal a později odpřisáhl rev. Zázvorka. Nejzajímavější část Zázvorkova svědectví je jednoznačně: „...dne 23. 12. 1968, když jsme se vraceli z intronisace biskupa Podoláka z Varnsdorfu, byl ve vlaku ku Praze veden hlasitý hovor mezi Dr. Pulcem, Dr. Štursou a dalším pracovníkem, jehož jmenovali profesorem³¹⁵ v tomto smyslu a lze říci skoro doslovně: „Tak to Augustin vyhrál, necháme mu tu radost tak na dva roky...a pak musí být odstraněn...protože s tou jeho hluchotou³¹⁶, by to nikam nevedlo...a přivedl by církve do zkázy“³¹⁷.

Na přivádění do zkázy to zatím rozhodně nevypadalo. Starokatolická církev vstoupila do národní ekumenické rady církví a byla jí přidělena vlastní katedra³¹⁸ na Husitské teologické fakultě. Ke studiu tak mohlo nastoupit pět bohoslovců, mezi nimi Dušan Hejbal³¹⁹ a Radim Pulec³²⁰. Vyučování se věnoval biskup Podolák, až v letním semestru 1970 se přidal i doktor Pulec³²¹. Tam se dále vyostřila rozmlůvka mezi ním a biskupem Podolákem – ten napíše Pulci mimo jiné „Máš jejich talenty, schopnosti, elán, nadšení pro věc boží, iniciativu rozvíjet, nikoli zabíjet špehováním, kacěrováním, zasahováním do jejich čistě osobních věcí, ba dokonce i věcí svědomí.“³²²

Rád bych zde drobně odbočil k povaze doktora Pulce. Myslím totiž, že se do jisté míry jedná o podobný problém, se kterým se již Pulec setkal před mnoha lety v severních Čechách: o projevy jeho jisté, jak se vyjádřili jednohlasně pamětníci, sociální neskladnosti. Vypadá to, že přes všechny svoje pozitivní vlastnosti a populární projevy měl doktor Pulec problém pracovat dlouhodobě s autoritou v církvi, ať vůči nadřízeným³²³ nebo podřízeným³²⁴. K povšimnutí pak je fakt, že většina jeho přátel se buď pohybovala v církevním prostředí jen částečně, NEBO působila drtivou většinu času mimo Prahu³²⁵. Při syntéze dostupných zdrojů a typů prohrěšků, kterých se dopouštěl (a

315 Jedná se nejspíše o Vladimíra Pacovského.

316 Myšlena pravděpodobně hluchota doslovná, ale nevylučuji ani možnost metaforického obratu „hluchoty k potřebám církve“.

317 Místopřisežné prohlášení rev. Zázvorky z 20. 11. 1970, archiv ordinariátu starokatolické církve.

318 Dnes již kabinet. Viz *Starokatolická církev v ČR >> Informace a odkazy* [online].

319 Ten byl výjimečně činný v církvi již v rámci studia. To potvrzuje například dopis církevní rady Praha okresnímu církevnímu tajemníkovi Teplice: „Zkušenosti naší pastorace filiální obce ve Světci ukazují, že nelze vyhověti oprávněným požadavkům věřících, aniž by byl pro teplický okres určen pomocný duchovní. Církevní rada se proto rozhodla povolat k této funkci bratra subdiákona Dušana Hejbalu, studujícího bohosloví. Bratr Hejbal vlastní režijní jízdenku, kterou uplatní při cestách do Světce ke konání bohoslužeb a vyučování náboženství. Žádáme proto, abyste ho uznali jako neplaceného duchovního.“ Církevní rada Praha OCT Teplice, 18. 11. 1969.

320 Syn doktora Miloše Josefa Pulce z prvního manželství s paní Liběnou, nyní Jírovskou, Radim se věnoval historii starokatolické církve ve své diplomové práci „Před rozhodujícím krokem“, titulním rozhodujícím krokem pak pravděpodobně měl být odchod k pravoslaví. DOPLNIT DETAILS Z ROZHOVORU S DUŠANEM

321 PULEC, M. *Dopis Starokatolické teologické fakultě v Bernu z 26. 3. 1970*, Biskupský archiv Bern.

322 PODOLÁK, A., *Dopis Miloši Pulcovi ze dne 5. 8. 1970*, Archiv A. Podoláka.

323 Nejen krize a konflikt s biskupem Podolákem, ale i vyostřený konflikt s Václavem Janem Rábem, ve kterém byl z církve na krátkou dobu prakticky vyloučen, viz výše.

324 Konflikt s bohoslovci, konflikt s Hejbalem (kde dle mého názoru blízkost Podoláka a Hejbalu byla vyvolána právě silným konfliktem mezi Hejbalem a Pulcem).

325 Čerpat informace o Pulcových vztazích je možné nejen z korespondence a hovorů s pamětníky, ale i méně zjevnými cestami. Unikátním zdrojem naznačujícím Pulcovy priority, a koho vnímal jako blízké, je jeho závěť, kterou pod dojmem problémů se srdcem sepsal v roce 1962. Veškerý majetek odkazuje matce plus následující výjimky: synovi Radimovi odkazuje zlatý dukát, všechny hračky a Dějiny literatury. B. J. Duškovi (profesor hudby), V. Pacovskému (profesor, člen synodní rady a jeden ze spiklenců z vlaku z intronizace), E. Kohoutové (neznámá), R. Nešporové (neznámá), dr. Janišové (neznámá), inž. Střemchovi (neznámý), Janu Hegerovi (farář v Brně), M. J. Vochoč (klíčová postava starokatolické církve, básník, prozaik a kněz, pro Pulce zásadní vzor, viz kapitola

v kombinaci s potvrzením teorie o minimálně benedikci od potulného biskupa) docházím pak k tomu, že Pulec poněkud příliš prosazoval svoji osobu a vnímal sám sebe jako výjimečného člověka. A minimálně vzhledem k jeho úctyhodné publikační činnosti³²⁶ je velmi snadné pochopit, jak tohoto dojmu dosáhl.

4.3 Pražské zisky a ztráty

Na jaře 1970 se začnou v Praze dít další věci. Na konci února se Starokatolická církev budovatelsky přihlásí k opravě barokní kaple sv. Rodiny pod Nuselskými schody³²⁷, čímž jí získá pro své užívání. Na krátkou dobu tak má poměrně malá, ale nejspíše rostoucí pražská farnost k dispozici hned tři modlitebny: kostel sv. Martina ve zdi (ten měla v dlouhodobém pronájmu Českobratrská církev evangelická, starokatolíci do něj byli vpouštěni na zvláštní povolení), kapli sv. Rodiny pod Nuselskými schody³²⁸ a rotundu Nalezení sv. Kříže³²⁹. Situace se ale změnila v červnu, kdy nejspíše vygradují dlouhodobé stížnosti a evangelická synodní rada se čtvrtého června obrací dopisem se stížnostmi na starokatolickou synodní radu: problémem je stavění oltáře, užívání svíček, kadidel, vylepování plakátů a tak podobně³³⁰. Situace vyvrcholí až v to, že kostel přestane být Starokatolické církvi dostupný a zůstanou jí tak pouze dvě malé kaple, k větším shromážděním nevyhovující.

Na jaře 1970 dojde také k pro biskupa Podoláka velmi nepříjemnému přehmatu. Vysvětlí pět jáhnů a tři kněze – problémem je, že jedním z nich je jistý Sawoy, student teologie z USA, který se má přes Prahu vracet ke svým slovenským kořenům. Biskupa si zcela získal (nepravděpodobnými) řečmi o tom, kterak byl velmi činný v krajanské starokatolické obci v USA. Toto unáhlené svěcení bez dostatečných podkladů bylo reflektováno i IBK – biskup Podolák byl pokárán³³¹.

IBK se pak týkal i další jeho rozhovor s Pulcem, který vedl, když na začátku července 1970 jel kvůli vyšetření do Prahy. Pulec ho žádal, aby se za něj přimluvil u IBK³³², která měla Pulce jmenovat biskupem – koadjutorem³³³. To bylo pro IBK pravděpodobně nemožné hned ze dvou

Osobnosti), inž. M. Smotlachovi (mykolog, spolupracovník Pulce na poli mykologie), M. Novákovi (neznámý) poslat po stříbrné stokoruně. K tomu chce poslat do Žitavy biskupu Maasovi knihu o Husovi. Viz příloha č. 23. Závěť jako dokument mapující různá přátelství je pak důležitá, jak tím, kdo v ní je zmíněn, tak i tím, kdo zde zatím zmíněn není – například chybějící JUDr. Štursa naznačuje, že ke sblížení Pulce a Štursy došlo až po roce 62, stejně tak absentuje Rudolf Trousil. Překvapí i to, že Pulec vynechal ze závěti svoji první ženu, zajímavým úkolem by bylo zmapovat identity žen zmíněných v závěti.

326 Dokázal připravit celou dlouhou řadu vycházek v rámci své práce, ale věnoval se intenzivně i antropologii, pragensiím, teologickým spisům a dokonce i mykologii.

327 „Ve snaze podílet se aktivně na současném budovatelském úsilí všeho našeho lidu, rozhodli jsme se nabídnout jako závazek v letošním jubilejním roce provedení nezbytné opravy velmi ohrožené památné barokní kaple sv. Rodiny pod Nuselskými schody...“ Z dopisu Farní obce Praha ONV Praha 2 z 28. 2. 1970.

328 Stále v držení církve. Viz *Starokatolická církev v ČR >> Kaple svaté Rodiny u Nuselských schodů* [online].

329 Stále v držení církve. Viz *Starokatolická církev v ČR >> Rotunda Nalezení sv. Kříže* [online].

330 „Starokatolická církev má v Praze dva kostely a má tedy dostatek prostoru, kde by její členové, počtem nemnozí, se mohli k bohoslužbám shromažďovat. Nelze nedbat stížností příslušníků českobratrské církve evangelické, kteří neradi vidí, že se v kostele sv. Martina ve zdi při Vašich bohoslužbách staví oltář, že se při nich užívá svíček, kadidla atd., kteréžto věci jsou cizí pobožnosti naší. Informační plakáty, které jste lepili na vnější zdi kostela, rovněž nepůsobili dobře...“ Dopis Evangelické synodní rady Starokatolické synodní radě ze 4. 6. 1970. Z Farního archivu Praha (SKC).

331 Protokol IBK 20.– 22. 5. 1970, Biskupský archiv Bern, Kart AI7c 716 0008 - 0009 + Kart. Tschechien I P 716 00990100.

332 PODOLÁK, A. Poznámka na telegramu z 1. 7. 1970, Archiv A. Podoláka.

333 Zvláštní forma biskupského titulu specifická pro katolickou a anglikánskou církev. Biskup koadjutor je spolusprávcem diecéze (ve výjimečných případech může být poměr reálně vykonávané moci nastaven jak extrémně na jednu stranu (biskup koadjutor reálně diecézi spravuje), tak i na druhou (biskup koadjutor se administrativně nevěnuje vůbec)), který má nástupnické právo po současném biskupovi. Dá se tedy odvodit, že doktor Pulec byl motivován jak touhou po právu nosit pontifikálie (viz výše aféra s „opatem grónským“), tak po moci v diecézi, a hlavně po automatickém nástupnictví.

důvodů: za prvé, Pulec byl již v té době podruhé rozveden, za druhé je tu stále záležitost se svěcením od potulného biskupa Maase nebo Fehervéryho, která je pravděpodobná a o které mohla IBK vědět. Každopádně dokument, ve kterém by IBK tuto žádost jasně zamítla, není dostupný, je tedy ještě možná varianta, že biskup Podolák žádost ani dále nepostoupil.

Někdy v této době také začíná zmatečná aféra Vasilu Daniška: ten měl kontaktovat švýcarského biskupa s tím, že by rád utekl do Švýcar, a též psát zahraničním starokatolíkům, ať místo peněz na auta a kostely (Podolák obdržel v únoru ze Švýcarska příspěvek na automobil pro biskupa³³⁴) raději posílají peníze jemu. Konkrétní dopisy ovšem nejsou k dispozici, jedná se o hypotézu na základě kritiky ze schůze synodní rady třetího října 1970.

Podzim 1970 ale přináší pro Starokatolickou církev vlnu úplně nového jevu: normalizace. Po krátkém obrodném období se situace znovu utužuje a na post vedoucího Sekretariátu pro věci církevní se vrací (po krátkém působení reformně naladěné socioložky dr. Eriky Kadlecové) stalinista Karel Hruza a aktivuje agenturní síť agentů STB³³⁵. Změny v politice vůči církvím jsou také nejspíše důvodem, proč biskup Podolák v září ruší úřad generálního vikáře, což má zásadní dohru na klíčové schůzi synodní rady 3. 10. 1970. Té věnujeme celou podkapitolu.

4.4 Schůze synodní rady třetího října 1970

V podrobnějším rozpracování průběhu synody vycházím ze zápisu schůze dochovaného ve starokatolickém Farním archivu Praha (SKC Pr). Jak schůze probíhala krok po kroku?

Ad 1) Na minulé schůzi SR bylo nabídnuto bratru Janovskému³³⁶, aby se nastěhoval do farní budovy v Novém Boru. Nerozhodl se hned, ale slíbil, že se rozhodne do konce srpna – stále se ovšem nerozhodl³³⁷.

Ad 2) Prof. Pacovský přednesl delší příspěvek, ve kterém obviňuje bratra biskupa z hlediska filosofického, historického, právního a praktického z činnosti proti naší církevní ústavě. Tyto přestupky omlouvá zdravotním stavem způsobeným policejními výslechy, nicméně navrhuje, aby bratr biskup resignoval a byl poctěn čestným titulem, neb je nadále jen ke škodě církve. Na to biskup zareagoval tím, že dle informací z Ministerstva kultury došlo pouhou nedbalostí SR k tomu, že nejeli tři zástupci na kongres do Bonnu. Doktor Pulec říká, že na MK mu bylo jasně řečeno, že se s vícečlennou delegací nepočítá a že žádosti, které měla synodní rada nepodat z nedbalosti, by byly stejně zbytečné.

Ad 3) Bratr biskup požadoval, aby na papíře s hlavičkou SR poslali denuncianti své důvody na odvolání bratra Hegera z funkce generálního vikáře, které uváděli na MK. Bratr Pulec pátral po oněch denunciantech, ale nikdo o nich nic nevěděl, ani referent MK soudruh Šnýdr, který naopak prohlásil, že takovýto postup bratru biskupovi neuložil. Bratr Pulec bratra biskupa dne 28. 9. při jeho cestě do Prahy informoval a ten pak bratra Hegera odvolal sám. Nejpravděpodobnější varianta je pak ta, že se biskup pokusil svalit vinu na „neznámé denuncianty“, ale to se nepříjemně obrátilo proti němu. S tím by pak souvisel jeho další postup. Druhou možností pak je, že se jednalo o promyšlenou provokaci, ve které prvně MK informovalo biskupa, že existují nějácí denuncianti, které pak zapřelo. Definitivní odpověď je zatím mimo naše možnosti. Bratr biskup dále chválil osobnost bratra Hegera, ale zdůraznil, že jmenování i odvolání generálního vikáře je věcí volného uvážení biskupa, že on oboje učinil v případě bratra Hegera na přímý pokyn MK, věc je vyřízená a každá diskuse zbytečná.

334 KŮRY, U., Dopis A. Podolákovi ze dne 4. 2. 1970, Biskupský archiv Bern, Kart. 15b, PodolakP 715 0191.

335 GRAJEWSKI 2002: 57–58.

336 Čerstvě vysvěcený kněz, zeť biskupa Podoláka, jeho osobnost je rozpracována podrobněji v kapitole Osobnosti.

337 V té době již totiž pravděpodobně myslel na přesun do zahraničí.

Ad 4) Biskup se vyjádřil ke svěcení kandidátů 29. 7. 1970 ve Varnsdorfu. Byly uděleny dva presbyteriáty a 2 diakonáty s ekumenickou asistencí. O týden později byl udělen diakonát Sainerovi. Bratr Pulec upozorňuje, že bratr Sainer byl vysvěcen ve Varnsdorfu asi o měsíc později, a to v situaci, kdy byl pracovně neschopen a pro nemoc neměl nikam jezdit.

Ad 5) Aféra bratra Daniška a jeho psaní za hranice. K tomu se bratr Danišek prudce ohrazuje, že se ničeho nečestného nedopustil. Poslal dvojmo žádost o eventuálním zaměstnání ve Švýcarsku. Měl na mysli legální vystěhování, ne útěk. K otázce financí ze zahraničí se nevyjádřil.

Ad 6) Bratr biskup zdůrazňuje povinnost kněží, zvláště pokud jde o svědomitější přisluhování svátostí, zejména oltářní. Vysvětluje, které materiály jsou přípustné, a to jak pro hostie, tak pro mešní víno, které lze kupovat v Charitě. Tato část se velmi pravděpodobně odkazuje na zprávy, které měl biskup od Dušana Hejbala, který měl říkat biskupovi, kterak doktor Pulec jako Tělo Páně užívá „plesnivou housku“ a jako Krev Páně „místo vína kořalku“³³⁸.

Ad 7) Bratr Pulec informuje SR o celé aféře kolem bratra Janovského, který měl krátce utéct do Říma, tam navazovat kontakty, obvinít zde bratry Pulce a Stoupu z různých zločinů a poté se vrátit. Usnesení: SR požádá bratra Janovského, aby se vyjádřil, proč opustil církev a odjel do Říma, kde a s kým navázal v Římě styk a proč obvinil bratry z Prahy. V této části se Pulec zjevně brání, celá záležitost kolem bratra Janovského byla nejspíše tragická a nekontrolovatelná pro všechny v církvi včetně biskupa Podoláka, který se stal v prosinci 1970 Janovského tchánem³³⁹.

Ad 8) Dr. Pulec žádá, aby se vyšetřilo, komu z bohoslovců ukřivdil. Údajně si stěžují u bratra biskupa, že je Dr. Pulec terorizuje (dopis bratra biskupa do Šumperku). Bratr Troušil navrhuje, aby ti, kteří si stěžují, byli předvoláni k vyjádření.

Ad 9) Bratr Pulec se táže bratra biskupa, proč udělil proti zvyklosti tak krátce po podjáhenském svěcení bratru Sainerovi svěcení jáhenské, když bylo usneseno, aby se každý nejprve osvědčil na svém stupni a pak byl svěcen dál. Bratr Sainer se neosvědčil, údajně byl nemocen, do kostela vůbec nechodí, ale pro svěcení si do Varnsdorfu zajel. Nato se bratr biskup rozčílil, že nedovolí, aby se mu někdo vměšoval do jeho pravomoci, že on si rozdílí dary milosti sám a SR, která se mu do toho vměšuje, jsou „darebáci a zločinci“. Poté chtěl bratr biskup opustit zasedání, že se SR nechce jednat dál, ale bratr Pulec ho uprosil, aby zůstal.

Ad 10) Bratr biskup upozorňuje, že MK těžce nese nesoulad mezi biskupem, který má plnou podporu a důvěru pana ministra Brůžka, jeho náměstka i pana Dr. Hrůzy, a SR. Také jiné úřady nejsou s postupy SR spokojeny. Církvi tu hrozí přímé nebezpečí. Dále se odvolává na Štursu, že pokud má tolik poznámek vůči biskupovi, tak „jednejte s těma dvěma pány, kteří mě navštívili za čtvrt roku čtyřikrát, sám“. Dále si stěžuje, že SR jako taková je... /nečitelná část dokumentu/ a do 31. 12. hodlá podat demisi, neboť nebyl respektován. Tím pádem se i Utrechtská unie zřekne spolupráce s církví. V reakci na to prof. Kupka prohlašuje, že pracuje dlouho v církvi, od roku 1925, a je tu štěstí. Jako vysokoškolský profesor však nemůže dovolit, aby byl urážen. Nikde a nikdo ho v životě nenazval darebákem a zločincem. Zříká se proto svého úřadu v církvi a v pondělí o tom bude informovat MK (minimálně Podoláka informoval až 17. 10.). Dr. Štursa se

338 Viz první rozhovor s Dušanem Hejbalem.

339 Viz pasáž z Pulcova dopisu Sekretariátu pro věci církevní z 9. 1.: „Zatím však se obrat nejeví. Je to tím vše svízelnější, že bratr biskup je ovlivňován rodinou. Situace a postoj jeho manželky ovšem osvětlovat jistě nepotřebuji; kněz Janovský, jehož překotné a zkouškami nepodložené kněžské svěcení dne 29. června 1970 je začátkem všech sporů těch, kdož si přejí dodržování církevních řádů, s naším biskupem ordinářem se stal dne 19. minulého měsíce biskupovým zetěm.“ PULEC, Miloš Josef: Dopis Sekretariátu pro věci církevní. Z archivu Farní obce Praha (SkC). K citaci dopisu je třeba kriticky poznamenat, že podle výpovědi reverenda Zázvorky z cesty vlakem z intronizace nebyl rozhodně „začátkem všech sporů“ moment Janovského svěcení. Zároveň je pravda, že se jednalo o poněkud nestandardní postup.

na to připojuje k postupu prof. Kupky s tím, že se vzdává práce v SR také (byť později stále operuje s tím, že je syndikem církve, viz dopis, který zaslal Kupka všem členům synodní rady^{18. 11. 1970}³⁴⁰). Biskup na závěr informuje přítomné, že se v Unii těší biskupové velké vážnosti, např. biskup Küry řekne také někdy nesmysly, ale všichni mlčí a poslouchají. Bratr biskup vysvětluje dál stav církve, říká, že čtyřem členům SR hrozí vyloučení a z toho, že jde o dva kněze, kterým navíc hrozí odnětí státního souhlasu k výkonu duchovenské funkce.

Poté schůze skutečně skončila.

Na místě je zde drobné vyhodnocení: to je pak možno provést z více úhlů, čistě po pro další průběh zásadní stránce vůdcovské autority a manažerských dovedností se ovšem jedná o jednoznačnou prohru biskupa Podoláka. Samozřejmě nemůžeme nikdy zjistit, jakým všem tlakům byl skutečně vystaven a vyhodnotit náročnost jeho situace (např. výbušné odvolání Hegera nejspíše skutečně nebylo z jeho hlavy, pokud by se chtěl někoho zbavit, volil by nejspíše Pulce), ale výsledky a hlavně dojem, který zanechal, musely být velmi nepříznivé. Proč se to tak stalo?

- a) Byl ve velmi nepříjemné pozici. Čerstvě zvolený biskup, nucený Ministerstvem kultury k nepopulárním krokům, které se pak snažil přehodit na jiné odpovědné nepřátele v církvi (nebo se stal obětí cizí intriky), by to měl vždy těžké.
- b) Vnitřní opozice existovala od momentu jeho intronizace a musela se cítit nebývale silně. Biskup Podolák neměl navrch příliš spojenců: oblíbený byl výrazně mezi bohoslovci, z čehož možná plyne i jeho snaha o co nejrychlejší svěcení Janovského³⁴¹ – ten ovšem jako nějaká opora zcela selhal a biskupovi přinesl daleko víc problémů než zastání. Orientace na mladé bohoslovce navíc přinášela i problémy z principu: mezi nimi a členy synodní rady existovala výrazná generační propast. K té se pak musel přidat i možná ne úplně nejvhodnější výběr doktora Pulce na místo lektora, který měl svými autoritativními metodami bohoslovce popouzet. Zde se na druhou stranu nabízí, že přímo v Podolákově kompetenci a povinnosti mělo být Pulce náležitě připravit na tuto roli pedagogicky, protože čistě akademicky byl připraven nejspíše více než dostatečně.
- c) Izolace ve Varnsdorfu musela biskupovi přinášet nesmírné problémy jak v komunikaci s dalšími kněžími, tak hlavně v komunikaci s úřady. Těm tak byla mnohem bližší jeho opozice.
- d) Biskup uplatňoval zcela zjevně autoritativní postupy (vyhrožování, odchody, upomínání na autoritu biskupů jinde³⁴²...), které navíc nedokázal naplnit. Jeho postup se pak stával dále emotivním a příslib rezignace k 31. 12. jeho autoritu musel zcela zásadně ponížít, protože k takovému výroku by se jistě s čistou hlavou neuchýlil a rozhodně se ho nedržel.
- e) problémy s ostatními nedokázal konkretizovat a ukázat na jednotlivce a zároveň se velmi emotivně opřel do synodní rady jako celku. Tím situaci zcela polarizoval: a pokud před tím byla nějaká naděje na smíření s opozicí a třeba přesvědčení některých členů synodní rady na svou stranu, se schůzí třetího října zcela zmizela.

Celkové vyhodnocení je pak takové, že se definitivně polarizovala situace v církvi, biskup Podolák prohloubil ne zcela vlastním přičiněním svou izolaci, a pokud ještě nebyla opozice plně zformována, touto poradou se utvrdila a získala silné argumenty pro svoji činnost. Mohla se také

340 KUPKA, Rudolf: Dopis členům synodní rady z 18. 11. 1970. Farní archiv Praha (SkC).

341 Ta mohla být navíc ovlivněna i rodinným vztahem.

342 Toto osobně vnímám jako zásadní vadu Podolákovy argumentace. To, že jinde se biskupové těší větší úctě je v systému samostatných národních církví, a hlavně v otázkách autority zcela zásadní příznání prohy.

odvolat k samotným základům starokatolického učení: k tolik zmíněné konciliaritě nadřazené centrální moci.

4.5 Rezignace a suspenze

Prvním dopadem schůze synodní rady je rezignace Kupky na funkci místopředsedy: „Oznamuji Ti písemně, že resignuji na funkci druhého předsedy synodní rady, jakož i na členství v SR. Důvodem je můj zdravotní stav“³⁴³. V říjnu též došlo k politicky nepřijemné situaci: doktor Pulec velmi nevybíravě útočil na římskokatolickou církev, což vzhledem ke společnému tlaku, kterému byly vystaveny všechny církve, a probíhajícím ekumenickým snahám bylo krajně politicky nevhodné³⁴⁴. Situace eskaluje v listopadu: devátého jedenáctý se biskup Podolák odhodlá k suspenzi Pulce ze všech funkcí: odvolá ho z funkce vyučujícího, kněze a člena synodní rady. V dopise k tomu dodává: „Toto opatření činím po zralé úvaze, když se ukázala marnými kanonická monita i jasné písemné příkazy biskupa, a to jak ve věci přísluhy svátostí věřícím, tak porušováním podstatných liturgických norem, a zvláště hrubým porušováním a rozvracením církevní disciplíny, zejména v SR, mezi kandidáty na fakultě a nakonec i v samé obci pražské, čímž jste těžce ohrozil existenci církve i její pověst, protože v některých případech šlo u Vás i o veřejné pohoršení“³⁴⁵. Jaký byl přesně spouštěč jeho rozhodnutí dnes těžko říct. Stejněho dne také suspenduje profesora Pacovského z důvodu rozvracení církve: „Vaše spolupráce se Synodní radou v poslední době je právě jen rozkladná a ohrožuje církev, zejména též zlovolným spisem, který jste poslal k předčítání na zasedání SR dne 3. října tohoto roku, kde přímo ohrožujete autoritu biskupa a jeho nezadatelná práva; a ani po třech písemných výzvách nepředložil jste spis biskupovi, dokonce tento elaborát rozšiřujete kvantitativně, i když kvalita je již dostatečně známa.“³⁴⁶ Tím biskup Podolák definitivně překročil Rubikon.

Doktor Pulec ovšem tento dekret ignoruje³⁴⁷ a dále vysluhuje mše. Na to přijde reakce: ve středu jedenáctého listopadu přichází Dušan Hejbal společně s Janem Seinerem k rotundě a před shromážděním asi padesáti lidí čte Hejbal ve vzrušené atmosféře vzkaz od biskupa, ve kterém se mluví o suspenzi Pulce, vyzývá ho, aby opustil prostor a tak dále: vyniká pak hlavně pozvání na další bohoslužbu, kterou měli sloužit právě Hejbal a Seiner. Hádky vzbudila velké pobouření, Hejbal měl tvrdit, že vše probíhá se státním souhlasem – na což měl Pulec odvětit, že to není dle práva církevního ani státního vůbec možné, každopádně k bohoslužbě nedošlo. O celé věci pak Náboženská obec církve starokatolické v Praze zpraví 18. 11. 1970 Okresní národní výbor pro Prahu 6³⁴⁸. Osmnáctého listopadu pak také Rudolf Kupka rozešle ostatním členům synodní rady

343 KUPKA, Rudolf: Dopis biskupovi Podolákovi, 17. 10. 1970. Archiv A. Podoláka.

344 ZVĚŘINA, Josef: Dopis A. Podolákovi ze dne 12. 10. 1970, Archiv A. Podoláka.

345 PODOLÁK, A., Dekret o suspensi Miloše Pulce, ze dne 9. 11. 1970, Archiv A. Podoláka.

346 PODOLÁK, A., Dekret o suspensi Vladimíra Pacovského, ze dne 9. 11. 1970, Archiv A. Podoláka.

347 Zde je třeba poznamenat, že pokud ho považoval za neplatný kanonicky, těžko mu to vyčítat. Co mu lze vyčítat je ovšem to, že zkrátka činil, jako by žádný dekret neexistoval, a nenavázal ani s Podolákem korespondenci na toto téma.

348 Pro závažnost a detailnost popisu situace přikládám prakticky celé znění dopisu: „Dne 11. 11. se dostavil dp. Dušan Hejbal, jáhen a bohoslovec prvního ročníku Husovy čs. bohoslovecké fakulty v Praze 6, v doprovodu dp. Jana Sainera, tč. práce neschopného pojištěnce, asi o 17 hod. do farního kostela naší církve zasvěceného sv. Kříži na Praze 1, ujal se tu slova a zvýšeným hlasem přečetl listinu, znějící jako poselství vdp. Augustina Podoláka, římského doktora filosofie a biskupa naší církve, bytem ve Varnsdorfu, Leninova 503. Přečtením této listiny, jejíž autentičnost nedovolil prozkoumat a kterou opět odnesl, dopustil se mnohonásobné urážky na cti našeho bratra faráře Dr. M. J. Pulce, bytem v Praze 3, Blodkova 4, který je tu pro závažné avšak blíže nespecifikované činy zbavován všech duchovních hodností. Listina, tak jak byla čtena, obsahuje i tvrzení, že vše se děje se souhlasem státních úřadů, což způsobilo pohoršení a vzrušení asi padesáti přítomných. Též vyzývá k návštěvě příštích bohoslužeb, jež prý budou konat oba zmínění pánové, ač nemají příslušného státního souhlasu ani předpokladu

svůj dopis, ve kterém na podnět profesora Pacovského žádá ostatní členy synody o korespondenční hlasování, ve kterém by zmocnili jeho a Rudolfa Štursu podat k okresnímu soudu v Děčíně návrh, který by omezil Podolákovu moc³⁴⁹. Prakticky ve stejnou dobu se Pulec sám obrací na Místní národní výbor ve Varnsdorfu, po kterém žádá, aby přinutil biskupa hledat co nejdříve řešení k očištění Pulcova jména³⁵⁰.

Protože synodní radě chyběli odstoupivší členové, bylo třeba je dodatečně zvolit. Schůze, na které se tak mělo stát, měla proběhnout dvanáctého prosince v Praze. Biskup Podolák ale svolal předběžnou schůzi na dvacátého prvního listopadu do Varnsdorfu, která měla být pouze informativní a účastnili se jí jen někteří členové synodní rady (pochopitelně hlavně ti přece jen bližší Podolákovi): tuto schůzi ale zpětně prohlásí za platnou schůzi synodní rady, schůze dvanáctého prosince se pak sejít již neměla.

Konflikt mezi Pulcem a Podolákem se specifickým způsobem vyhrtí hned den po „varnsdorfské schůzce“, kdy Podolák odjíždí do Prahy za účelem slavení mše. Část věřících v Praze, věrná Podolákovi, odmítá chodit na Pulcovy mše a Podolák proto přijíždí třikrát do Prahy mše sloužit. Jenže Pulec mu zkrátka ani jednou nevydal klíče a z bohoslužeb tak nic nebylo³⁵¹. I z tohoto podnětu vzniká na konci listopadu nová farní rada, která si i zvolí vlastního faráře Jaroslava Nováka a plně stojí za Podolákem³⁵².

k němu.

Pro podklad k žalobě ve smyslu § 11 občanského zákoníku ze dne 26. 2.1964, jímž se chrání občanská čest, není rozhodující, zda listinu náš biskup skutečně vydal či ne. Předpokládejme proto, dokud nebude dokázán opak, že šlo o listinu autentickou. Pak ovšem dp. Dušan Hejbal jako jáhen a studující bohosloví věděl a vědět musil (jinak je tu ignorancia crassa vel supina, jež vůbec neomlouvá), že starokatolický biskup něco podobného učiniti nemůže i nesmí, aniž by porušil hned několik ustanovení vnitrocírkevního práva. Dále dp. Hejbal tvrdil v rozporu se skutečností, že k tomuto aktu byl dán souhlas příslušnými státními úřady, což se nyní ukázalo jako nepravdivé. Jen vzhledem k tomuto jeho tvrzení jsme od bohoslužeb upustili, a tak bylo vyvoláno velké pobouření, jakoby státní úřady zakazovaly náboženské úkony. Dp. Hejbal šel ve své horlivosti tak daleko, že napomínal jednotlivce, aby odložili duchovenský šat, případně aby vůbec rychle odešli. Celá akce měla přichuť inkvisiční a byla v příkrém rozporu se zásadou šestou zmíněného občanského zákoníku, že totiž výkon práv a povinností vyplývajících z občansko právních vztahů má být v souladu s pravidly socialistického soužití. Protože dp. Dušan Hejbal se chce státi knězem, je nutno, aby byl lépe vychováván a veden k jednání dle platných zákonů a k vystupování, jež by bylo ve shodě s principy společnosti soudobé a nikoliv feudálně-středověké.“

Z dopisu Náboženská obec církve starokatolické v Praze 18. 11.1970 pro ONV Praha 6, Farní archiv Praha (SkC). K jeho detailnější kritice pramene je na místě zmínit, že počet padesáti shromážděných je na starokatolické poměry skutečně vysoké číslo (pokud bohoslužba měla proběhnout v rotundě sv. Kříže, tak se do ní rozhodně nemohli shromáždění vejít) a autor dopisu do tohoto počtu pravděpodobně započítal kolemjdoucí.

349 Plné znění: „Vzhledem k tomu, že v poslední době dochází k těžko vysvětlitelným činům ze strany biskupa Dr. Podoláka, kdy jedná v rozporu se státními předpisy, církevní ústavou i občanským zákoníkem, ba jedná i vzájemně rozporně, což vše ohrožuje akutně jméno církve samé, jsem povinen na spěšný návrh mimořádného člena synodální rady bratra Vl. Pacovského dáti touto formou hlasovat, zda mě a Dr. R. J. Štursu jako syndika církve zmocňujete podati k okresnímu soudu v Děčíně návrh k osobě bratra biskupa, aby totiž soud projednal otázku soudního omezení jeho schopnosti činiti některé právní úkony, v daném případě výkonu jurisdikční moci biskupské dle § 10 občanského zákoníku ze dne 26. 2.1964.“ KUPKA, Rudolf: Dopis ostatním členům SR z 18.11. Farní archiv Praha (SkC).

350 PULEC, M., Dopis MNV Varnsdorf ze dne 14. 11. 1970, Archiv Farní obce Praha (SkC).

351 Z Dopisu nové církevní rady Národnímu výboru Praha ze dne 5.12. Archiv Farní obce Praha (SkC): Opět výňatky: „Od udělení biskupské suspence Dr. Pulcovi nemá naše církevní obce bohoslužby... Bratr biskup byl a je ochoten nám posloužit a již třikrát přijel do Prahy konat bohoslužby, na což má právo i podle zákonů státních. Bohoslužby nemohl konat, neboť neměl klíče od kaplí. Tyto klíče má dosud v držení bývalý farář, který je nevydal přes dvojí biskupovo vyzvání. Z těch důvodů žádáme, aby byly klíče, archiv obce, bohoslužebné nádoby, obleky, prádlo a razítko předány do rukou předsedy církevní rady.“

352 Z Dopisu nové církevní rady A. Podolákovi ze dne 5. 12. 1970, Archiv A. Podoláka. Další výňatky z dopisu: „Nejdůstojnější Otče biskupe! Věřící naší pražské farní obce si zvolili novou církevní radu podle § 36 synodního řádu hlasováním per rollam... stavíme se pevně za Vás a za Vaši autoritu v církvi a za Vaše oprávněná rozhodnutí. ... Prosíme Vás tedy, nejdůstojnější Otče biskupe, o laskavé potvrzení této nově zvolené církevní rady pražské a o Vaši důvěru k nám, kteří jsme nikdy nezhadili a nezhadíme. 7 podpisů, mezi nimi Dr. Míšek, Plachý Josef

Schůze synodní rady, kterou biskup prohlásil za zrušenou, se ovšem v Praze dvanáctého prosince konala. Ta prohlásila Podolákovy suspenze za neplatné³⁵³, jeho postup ohledně „narušení mše 11. 11.“ nepřijatelný³⁵⁴, postup schůze ve Varnsdorfu proti členům synodní rady za protiprávní a reverenda Zázvorku (právě on přeslechl hovor ve vlaku cestou z intronizace ve Varnsdorfu) za lháře³⁵⁵, obvinila ho z narušování programu synodní rady (technicky zcela jistě právem³⁵⁶) a navrhla kompromisní řešení³⁵⁷. S výsledky synody byl biskup Podolák zcela jistě nespokojen a 23. 12. 1970 oficiálně exkomunikuje doktora Miloše Josefa Pulce z církve³⁵⁸.

Již před koncem roku oleje do ohně přilily i anonymní výhrušné zprávy. Ty začaly chodit Dušanu Hejbalovi, první z nich přišla 26. 11., byla podepsána „ochránce spravedlivých“ a snažila se ostrými slovy donutit Hejbala se omluvit a odvolat³⁵⁹. Druhá zpráva už nesla výrazně konkrétnější výhrůžku: „budete vyhozen z fakulty“, tentokrát jí poslal „ochránce spravedlivých“ druhého prosince³⁶⁰. Třetí výhrůžka přišla 10. 12. s tím, že „Zázvorku už máme v hrsti“ a do týdne bude po všem³⁶¹: tato lhůta byla pravděpodobně zvolena díky blízké schůzi synodní rady. Poslední anonymní leták, který se dochoval, nemůžeme přesně časově zařadit, ale spadá nejspíše do období mezi Pulcovou exkomunikací a koncem roku. Jeho tón se radikálně změnil a nabízí Hejbalovi, že pokud odprosí a přivede k rozumu i zbytek pražských biskupových věrných, nebude vůbec litovat. Pokud svého bláznovství neznechá, bude trpět a u znemožnění studia to neskončí³⁶².

4.6 Před synodou

Jaro 1971 se nese ve znamení upevňování pozic a chybějícího dialogu. Zatímco biskup Podolák

a Hejbalová Dana.“

353 „...dne 9. 11. 1970 vydal biskup suspenzační dekrety proti prof. Pacovskému a dr. M. J. Pulcovi. Při tom nelze zvolené členy SR biskupu suspendovati vůbec...“ Usnesení Synodní rady z 12. 12. 1970. Farní archiv Praha (SkC)

354 „Dne 11. 11. 1970 dal rozpustit bohoslužebné shromáždění v kostele sv. Kříže v Praze, odvolává se při tom na souhlas našich státních orgánů a IBK, který nebyl dán...“ Usnesení Synodní rady z 12. 12. 1970. Farní archiv Praha (SkC).

355 „Na podkladě falešného svědectví M. K. Zázvorky obvinil členy SR Dr. Štursu, prof. Pacovského a Dr. Pulce z piklů proti jeho osobě a dne 21. 11. prohlásil na schůzi, kterou sám označil za informativní, všechny tři za zbaveny členství...“ Usnesení Synodní rady z 12. 12. 1970. Farní archiv Praha (SkC).

356 „Na rádně na 12. 12. do Prahy programovanou schůzi SR se nedostavil, naopak rozeslal některým členům SR den před ní telegrafické prohlášení: Zasedání v Praze podvod. Nezákonně zakazuje předseda SR biskup...“ Usnesení Synodní rady z 12. 12. 1970. Farní archiv Praha (SkC).

357 „...ponechat biskupa se všemi sakrálními právy liturgickými, a aby byl ustanoven administrátor, aniž by se žádalo z tohoto titulu o přiznání požitků spojených s touto funkcí, který by spolu se SR řídil církev po stránce administrativní...“ Usnesení Synodní rady z 12. 12. 1970. Farní archiv Praha (SkC).

358 Klatba exkomunikace ze dne 23. 12. 1970, Archiv A. Podoláka.

359 Plný text anonymního vzkazu: „Vážený, víme dobře, že jste bezcharakterní idiot a blázen. Máte ještě možnost se změnit a omluvit se a určitě byste toho nelitoval! Budete ještě pokračovat? Jestliže ano, tak si táhněte do jiné církve! Jinak budete brzy i s biskupem a všemi dalšími idioty brzy zničen a znemožněn! Rozmyslete si to! ochránce spravedlivých.“ Z archivu Dušana Hejbala, vzkaz z 26. 11.

360 „Ani po našem varování jste si nedal říct. Toto je poslední varování!!! Jestli se veřejně neomluvíte, začneme pracovat na vašem vyhození z fakulty a budou následovat i další sankce proti vám i ostatním zaprodaným fanaticům. Tak si to rozmyslete!!! ochránce spravedlivých.“ Z archivu Dušana Hejbala, vzkaz z 2. 12.

361 „Vážený, chováte se tak, jako byste nevěděl, že je s vámi všemi bezcharakterními zrádci konec. Vy ani ostatní jste se neomluvili. Jste blázni: Ale spravedlnost nezahálí! Také Zázvorku už máme v hrsti. Biskup už velmi brzy pozná spravedlnost a bude odstraněn. Potom dojde řada na vás. Za týden bude všechno vykonáno. Nesnažte se něco podnikat, pak by bylo pro vás ještě horší. Už bylo rozhodnuto a váš konec se neodvratně blíží. Dejte si všichni pozor! Ochránce spravedlivých.“ Z archivu Dušana Hejbala, vzkaz z 10. 12.

362 Vzhledem k rozsahu uvádím jen výňatky: „Zbloudilý synu! Situace, ve které jsi se ocitl by Ti měla napravit hlavu a přivést Tě na pravou cestu pokání a spravedlnosti. Nejednals moudře a rozumně, když jsi podporoval bývalého biskupa Satanova...Veřejně se omluv těm, kterým jsi způsobil pohanění a tak mluv i před rozkolnými starokatolíky, kteří se straní bohoslužeb v Praze...Přiznáš-li se, že jsi byl ke všemu ponoukán a přemlouván Podolákem a budeš-li toho veřejně litovat, pak budeš mít volnou cestu zpět...Nedostuduješ a budeš i jinak postižen. Nemysli si, že unikneš spravedlnosti! Je Ti dána poslední možnost!...Tvůj pastýř.“ Z archivu Dušana Hejbala, vzkaz z 10. 12.

hlasitě deklaruje svojí loajalitu vůči státnímu zřízení ve svém Pastýřském listu, ve kterém pozitivně hodnotí nástup Gustáva Husáka a podkládá jeho autoritu: A říká tam Apoštol národů ještě více: „Není vrchnosti, leč od Boha, a ty, které jsou zřízeny, jsou zřízeny od Boha“³⁶³. Synodní rada se pokusí s biskupem 20. 2. 1971 jednat, ale nedojde k žádnému výsledku, jak Štursa shrne ve zprávě synodní radě³⁶⁴, ve které zároveň vypočítává, že „Biskup o své újmě změnil jméno církve“³⁶⁵, „Zahájil rozkol založením nové církevní rady“³⁶⁶, jsou mu vyčítány procesní manipulace se schůzemi synodní rady³⁶⁷, hodlá změnit ústavu církve podle vymyšleného vzoru a tyto úpravy rovnou zasílá bez konzultace na Ministerstvo kultury³⁶⁸, zásadní výtkou je pak neochota biskupa vůbec řešit a vést účetnictví³⁶⁹, a hlavně bez povolení a nutných náležitostí jak církevního, tak státního práva svějí jáhny a kněží³⁷⁰. Štursa navrhuje, aby pro zjevné zdravotní problémy, které mu nedovolují jednat, a opakované porušování církevního a státního práva byl biskup na synodě vyzván k rezignaci.

Před dubnem dojde ještě k výměně několika podobně vyostřených stanovisek, Rudolf Trousil ve své odpovědi na Pulcův telegram³⁷¹ naopak naznačí jistou rezignaci a projeví pouze velkou únavu ze současných třenic (a nepřijede kvůli hroznému počasí: což se skrz naskrz jeho korespondenci s Prahou děje velmi často), ve kterých podporuje Pulce – byť je z jeho dopisu znatelné, že nemá ani velkých sympatií k pražské frakci („...A tak si myslím, že Praha to v roce 1968 vyřídila beze mne a proti mně a bez mně svěřených náboženských obcí. Pražská náboženská obec koná porady a žádá bez naší účasti podepsání hotových usnesení. S takovým postupem nemohu souhlasit...“) a na závěr dopisu otevřeně vyhrožuje odchodem³⁷².

Církevní rada se pokusí kontaktovat Podoláka jak osobně, tak s dopisem, ve kterém shrnuje své požadavky na průběh synody dle ústavy, biskup je ovšem zasílá zpět pouze s kratičkou poznámkou „Vráceno jako bezpředmětný podvod“³⁷³. Tento dopis je pak Pulcem využit jako jedna z cest jak oslovit státní úřady: obrací se na základě zmocnění synodní rady na Kulturní správu Národního výboru Praha s tím, že zásadní dokumenty ohledně synody není možné Podolákovi

363 PODOLÁK, Augustin: Pastýřský list k 1. 2. 1971 Varnsdorf 1971, Archiv A. Podoláka.

364 ŠTURSA, Rudolf: Dopis synodní radě z 26. 2. 1971, Farní archiv Praha (SkC). Další citace v odstavci jsou převzaty z tohoto velmi obsáhlého dopisu. Z pohledu kritiky pramene je třeba si uvědomit, že shrnutí bylo psáno s cílem biskupa Podoláka denunciovat.

365 Jedná se o velmi krátké období, kdy biskup Podolák používal v tiskovinách označení „Kališná církev starokatolická“. Toto označení ale používal již od roku 1969, např. na titulní stránce pastýřského listu Láskou mír PODOLÁK 1969. Nejednalo se tak o žádnou překvapivou novinku, a jakou mírou toto přejmenování mohlo poškodit církev, ponechávám na úvaze čtenáře.

366 Do té si měl navíc nechat zvolit i jakousi slečnu Kindlovou (osmnáctiletou) a p. Jelínka (asi stejně starého), který není ani členem církve. Celkově má pak být nová církevní rada Podolákovým nástrojem k ovládnutí synody.

367 Měl měnit termíny tak, že mezi nimi nebyla potřebná lhůta, určoval, která schůze bude poslední před synodou, a zval na synodní schůze a synodu jen vybrané mimořádné členy, kteří mu byli naklonění.

368 Podolák se měl odvolávat na pravoslavné církve, ve kterých může biskup rozpustit církevní radu a nominovat novou. Takovou možnost nemá podle mých informací biskup v žádné pravoslavné církvi.

369 To se měl zprvu snažit ignorovat a nezapisovat, zadruhé byl podezřelý z manipulací se zahraničními dary, odmítal revisory (v tom mohl být biskup motivován i zcela politicky nechutí umožnit revisorům opozičně naladěné synodní rady „vytvořit“ účetní problémy) a konečně pak řešení účetnictví vždy odkládal až do synody, kde ho pak předložil v čase, ve kterém bylo technicky nemožné ho zkontrolovat.

370 Zde je hlavně připomínáno svěcení kněze Sawoye a svěcení Janovského.

371 TROUSIL, Rudolf: Odpověď na telegram z Prahy, 12. 3. 1971. Farní archiv Praha (SkC).

372 Jsem už celou věcí znechucen a mám jen jedno přání: nechat mě v klidu sedět a pracovat v Desné a v Jablonci anebo v klidu z církve odejít... TROUSIL, Rudolf: Odpověď na telegram z Prahy, 12. 3. 1971. Farní archiv Praha (SkC). Zde je na místě poznamenat, že Trousilův komunikační styl je podobnými emotivními výroky i v dalších dopisech přímo prosycen a místy zabíhá až do sebelibosti. Nehodnotím zde, jestli byl Rudolf Trousil v situaci, kdy měl na takové postoje nárok, ale zdálo se mi vhodné upozornit, že se v jeho stylu nejedná o nějakou izolovanou výjimku, ale spíš součást širšího postoje.

373 PODOLÁK, Augustin: Opoznámkování dopisu Církevní rady z 26. 3. Farní archiv Praha (SkC).

doručit, a žádá, aby mu je Národní výbor doručil. V tomto dopise³⁷⁴ i zdůrazní „Otázku, která z nemilé záležitosti vyplývá, totiž nakolik se dr. Podolák jeví být způsobilý vykonávati biskupský úřad, ponecháme uvážení státní správy kultové, a to ať již jeho jednání řídí zlý úmysl nedospět za žádnou cenu k dohodě a k zabezpečení klidu mezi věřícími nebo ať běží jen o další příznak postupujícího onemocnění...“ Pulec, Kupka a Štursa pak taxi přijedou za kostelníkem Karlem Barborou do Varnsdorfu a doptávají se ho na kompromitující materiály na Podoláka, ten jim ovšem nepomůže³⁷⁵. Mezitím jsou státní úřady do celé věci zatahovány více a více: konkrétní kroky podniká spíše opozice vůči biskupovi. Patnáctého března se tak obrátí Farní úřad starokatolický Praha na církevní oddělení Národního výboru³⁷⁶. V informačním dopise, který měl pouze shrnout agendu synody, se dovídáme následující překážky konání synody:

- a) Biskup svolal synodu bez projednání programu synodní radou³⁷⁷.
- b) Biskup nevede řádné účetnictví, a to jak v celé církvi, tak ve Varnsdorfské obci³⁷⁸.
- c) Je odmítnuta žaloba na Pulce (nebyly splněny náležitosti takového disciplinárního řízení), naopak je upozorněno, že by se disciplinárně správně měl projednávat postup biskupa, což biskup odmítá³⁷⁹.
- d) Biskup porušuje formality církevní ústavy, když píše, že body jednání je možné navrhovat až do dne synody³⁸⁰.
- e) Nejzrůsáhlejší a informačně nejzajímavější bod se týká postupu ohledně nové synodní rady nominované biskupem. V ní je rozpracována jak nezákonnost postupu biskupa (který se odvolal na to, že kandidátku neschválilo Ministerstvo kultury, a navrhl novou³⁸¹, vlastní, která se kryla se starou jen v osobách dr. Kupky a dr. Štursy³⁸²), tak pro nás zajímavé bližší rozpracování, kdo byl biskupem navržen. Tato část dopisu je pak pro nás informačně nejcennější, protože zatímco ostatní problémy jsou zásadně ovlivněny nepřátelstvím mezi biskupem a synodní radou a často poměrně těžko průkazné (např. to, že biskup měl tvrdit, že kandidátku do synodní rady zamítlo Ministerstvo kultury, nepodkládá žádný jiný pramen) nebo se odráží od

374 PULEC, Miloš Josef: Dopis Kulturní správě Národního výboru v Praze ze 7. 4. Farní archiv Praha (SkC).

375 BARBORA, Karel: Místopřísežné prohlášení z 28. 3. 1971. Archiv Augustina Podoláka.

376 Farní úřad starokatolický Praha církevnímu oddělení NV Praha, dopis z 15. 3. 1971. Farní archiv Praha (SkC).

377 „Biskup svolal synodu, aniž je v pozvánce stanoven pořad jednání, který by byl projednán SR, která se též díky p. biskupovi sejít nemohla. Navržený pořad je jednostranný...“ Farní úřad starokatolický Praha církevnímu oddělení NV Praha, dopis z 15. 3. 1971. Farní archiv Praha (SkC).

378 „Je nejprve nutno umožnit revisi, a to i dokladovou, a teprve po správě revisorů může synoda udělit nebo odepřít absolutorium. Synodě je nutno také předložit celocírkevní rozpočet, který není připraven, a to mimo jiné i proto, že varnsdorfská obec nevede státní správu předepsané účetnictví...“ Farní úřad starokatolický Praha církevnímu oddělení NV Praha, dopis z 15. 3. 1971. Farní archiv Praha (SkC).

379 „Záležitost Dr. Pulce může být projednávána, a to sice jenom jako stížnost na postup bratra biskupa... Kdyby mělo být posuzováno měšito žalob na našeho faráře, musel by bratr biskup alespoň dodatečně a v dostatečné lhůtě před synodou vznésti u církevního soudu obvinění a navrhnout důkazy, aby se obviněný mohl hájit atd...“ Farní úřad starokatolický Praha církevnímu oddělení NV Praha, dopis z 15. 3. 1971. Farní archiv Praha (SkC).

380 „Návrhy k synodnímu řádu může zaslat kdokoli až do dne synody“ je v příkrém rozporu s § 24 naší ústavy...“ Farní úřad starokatolický Praha církevnímu oddělení NV Praha, dopis z 15. 3. 1971. Farní archiv Praha (SkC).

381 „Kandidátku nové SR, na níž se SR usnesla dne 20. 2. 1971 ve Varnsdorfu, prý MK nepřijalo. Bratr biskup pak sděluje kandidáty, jež prý mu‘byli navrženi z obcí‘. Uvádí tu mezi kněžími našeho kaplana N. D. Stoupu, který zatím obcí navržen nebyl, zejména ne proto, že dlí v základní dvouleté vojenské službě, a pak 13 starokatolíků i nestarokatolíků z Prahy, z nichž byli navrženi jenom dva (prof. Kupka a Dr. Štursa)...“ Farní úřad starokatolický Praha církevnímu oddělení NV Praha, dopis z 15. 3. 1971. Farní archiv Praha (SkC).

382 Zde by bylo zajímavé se ptát, proč právě tyto dva své odpůrce v synodní radě chtěl biskup Podolák ponechat, a ne jiné. Nejpravděpodobnější variantou je, že se jednalo o osoby „známé“, které by bylo z hlediska vztahů s veřejností nepřijemné z církve jen tak vyloučit.

místa spíše formálních problémů (viz navrhování témat na synodu), ale takto vytvořený seznam biskupových sympatizantů včetně jejich krátké charakterizace je i přes názorovou vyhraněnost nepopíratelně přínosný. Podolák mezi jinými navrhuje³⁸³: Kaplana Miroslava Daniela Stoupu³⁸⁴, toho času na dvouleté vojenské službě, bývalého bránického faráře Nováka³⁸⁵, podjáhna z litoměřické fakulty Bastiána³⁸⁶; římskokatolického kostelníka od sv. Rocha pana Kostohryze, bohoslovce v prvním ročníku Hejbala a Kopeckého a slečnu Kindlovou, osmnáctiletou snoubenku Dušana Hejbala. Určitou výjimkou je zde pan Liocht, u kterého je zdůrazněn jeho pokus o nedovolené překročení státní hranice. Společné prvky jsou pak jasné, nejvýraznějším je pak vysoký počet bývalých římských katolíků, kteří (často i na krátko) odešli do Starokatolické církve. Sám Podolák byl pak dříve dominikánem, svým způsobem je zde sem možno zahrnout i Hejbala, který dle vlastních slov „vyrůstal do velké míry v Břevnovském klášteře“³⁸⁷. Tento zvýšený počet konverzí směrem z římskokatolické církve by nebyl ani tak zajímavý sám o sobě (jednalo se o častý a logický směr, častým důvodem pak byl nesouhlas s římskými pravidly, najmě pak celibátem), bude ale velmi důležitý v dalším období, kdy se velká část rétoriky opozice začne stavět na odporu proti „agentům Říma“.

- f) Dopis je pak zakončen shrnutím nejdůležitějších bodů, za které Farní úřad starokatolický považuje dodržování ústavy³⁸⁸, ohrazuje se proti suspenzi Pulce³⁸⁹ (nikoliv už Pacovského) a odmítá nové kandidáty³⁹⁰.

Tento dopis pak můžeme díky znalosti dalšího vývoje jako jasný důvod, proč k další synodě vůbec nedošlo.

4.7 „Po synodě“

Místo synody dochází k další fázi eskalace problémů a opozice vůči biskupu Podolákovi se

383 Stále z: Farní úřad starokatolický Praha církevnímu oddělení NV Praha, dopis z 15. 3. 1971. Farní archiv Praha (SkC).

384 Jeho volba je velmi zajímavá z toho důvodu, že se jedná dle vzpomínek biskupa Dušana Hejbala o bývalého římského katolíka, kterého do církve přivedl Pulec. Dle záznamů archivu v Bonnu (*AKK Bonn 1969/VIII*) od 1. 7. vykonával bezplatně práci pomocného duchovního. Krátká rešerše Josefa Königa (interní pomůcka Farního archivu Praha (SkC)) pak uvádí, že se měl pokoušet o obnovení templářského řádu, pracoval v Dopravním podniku města Prahy jako vedoucí stranické organizace KSČ, údajně byl agentem STB a po válce se pokoušel vrátit do církve, což se mu nepovedlo. Za dokumenty potvrzené považují pouze informace o jeho bezplatné duchovní práci.

385 Členem SkC se měl stát po narození dítěte, opět z ní odešel po mozkové mrtvici. Informace poskytnuté v rozhovoru s biskupem Dušanem Hejbalem.

386 Toho měl podle další komunikace protibiskupské opozice Podolák vysvětlit na kněze roku 1971, Bastián byl pak řazen mezi „agenty Vatikánu“, kteří se měli vloučit Podolákovi do přízně, aby církev rozložili zevnitř. Například ŠTURSA, Rudolf: Dopis Rudolfu Trousilovi z 27. 9. 1971, Farní archiv Praha (SkC). Zvýšený strach o vlastní identitu proti „římským agentům“ je pak možné přičíst jak větší afinitě ke státu (který k Římu skutečně kladných postojů neměl), tak strachu o vlastní identitu po druhém vatikánském koncilu.

387 Přepis hovoru s Dušanem Hejbalem: „...Bylo to pro mě, pro mě vychovávaného... u benediktýnů, v benediktýnském prostředí Svátý Markéty v Břevnově... a jaksi člověka kterež znal třeba Zvěřinu a Boušeho, tak pro mě to byl docela šok...“

388 „...ale svolanou dle ducha a litery naší církevní ústavy...“ Farní úřad starokatolický Praha církevnímu oddělení NV Praha, dopis z 15. 3. 1971. Farní archiv Praha (SkC).

389 „V bodu disciplinárního rozhodnutí k případu Dr. Pulce si vyhrazujeme přezkoumání případu církevním soudem...“ Farní úřad starokatolický Praha církevnímu oddělení NV Praha, dopis z 15. 3. 1971. Farní archiv Praha (SkC)

390 „Anonymně nahlášené členy pražské farnosti případně v Praze bydlicí jinověrce co kandidáty do SR odmítáme a očekáváme, že nám v této věci podá bratr biskup nějaké vysvětlení...“ Farní úřad starokatolický Praha církevnímu oddělení NV Praha, dopis z 15. 3. 1971. Farní archiv Praha (SkC)

uchyluje k zaslání stížností státním úřadům. Zatímco do dubna 1971 se všechny stížnosti na úřady vedly v rovině „prosíme, sami situaci posuďte“ (dubnový Pulcův dopis Kulturní správě Národního výboru Praha) či rovnou v kompromisní rovině (koncepty z roku 1970 počítající se zavedením funkce správce biskupství a ponecháním biskupa Podoláka v symbolické funkci), třicátého dubna 1971 přichází první přímý útok.

Vdova po Viktoru Štětinovi Josefa sepíše rozsáhlé udání na biskupa Podoláka³⁹¹, které předá na ministerstvo kultury. Jestli Josefa Štětinová k tomuto nápadu přišla zcela sama nebo jí někdo z přátel jejího zesnulého muže (např. Pulec, který se s ním musel velmi dobře znát z celé aféry kolem odvolání Štětiny Rábem hned zpočátku svého působení v církvi) motivoval, není možné jednoznačně posoudit. Ta ve své stížnosti přímo napadá výsledky „obrodného procesu“ (uvozovky používá i autorka), kdy upozorňuje, že jeho volba neproběhla v rámci dosud platných zákonů z roku 1949 a že se jedná o očividný přehmat a porušení zákona³⁹². Upozorňuje dále, že celá věc je hned dvakrát neplatná: biskup Podolák do roku 1968 totiž pobíral i invalidní důchod, a nebyl tak očividně schopen zastávat veřejné funkce. Ke změně invalidního důchodu na biskupský plat mělo dojít až díky vlivu jeho ženy, která měla „aktivní podíl na tehdejších dění“ – a upozorňuje, že „pokud je mi známo, museli brzy potom úředníci MK, kteří podobná nezákonná ustanovení vydávali, odejít z funkcí“³⁹³. Dále se věnuje tomu, že biskup je očividně napojen na západní síly, udržuje s těmito rozvratčíky kontakty, někteří z nich byli i u jeho svěcení a dále přijímá dary z ciziny (opět se jedná o onen automobil za švýcarské peníze, o kterém Štětinová navíc doplňuje, že byl „v červnu 1970 koupen v Tuzexu“³⁹⁴). Následuje opětovný výčet porušených norem a zákonů a na závěr pak žádost o napravení situace a pozastavení platu do 14 dnů a odebrání funkce, případně „Nebyl-li by pak dr. Podolák církevním úřadem odstraněn do třiceti dnů, aby bylo biskupské místo v církvi starokatolické prohlášeno státní správou kultovou za uprázdněné“³⁹⁵. Tyto žádosti podkládá Josefa Štětinová tím, že Augustina Podoláka zná již od roku 1947.

Mezitím dojde ještě k Pulcově pokusu deeskalovat situaci, a v dlouhém dopisu³⁹⁶ „bratru Augustinovi“ vyzývá biskupa, aby přenechal všechny spory církevním soudům a začal se chovat podle ústavy starokatolické a státních nařízení, nikoliv dle římskokatolických zvyků³⁹⁷. Dále v dopise upozorňuje, že ve státě socialistickém jsou si všichni rovni před právem a že stát zde není

391 ŠTĚTINOVÁ, Josefa: Stížnost na biskupa Podoláka pro Ministerstvo kultury z 30. 4. 1971. Farní archiv Praha (SkC).

392 Pro pečlivé citování dobových zákonů a specifickou dikci stížnosti přidávám celý „právnícký“ odstavec: „V září 1968 byl schválen na místo biskupa církve starokatolické dr. r. Augustin Podolák a to dodatečně na základě volby ze dne 22. 6. 1968, tedy ve zřejmém rozporu s vládním nařízením č. 223 ze dne 18. 10. 1949 § 17, který výslovně požaduje k volbě předchozího souhlasu státu. Nehledě k tomuto zanedbání platného předpisu, bylo zde porušeno důležité ustanovení zákona 218 ze dne 14. 10. 1949 a to jeho § 2, totiž že státní souhlas k výkonu duchovenské služby může být udělen jen tomu, kdo mimo jiné zde vypočítané předpoklady splňuje a i „jinak platné všeobecné podmínky pro přijetí do státní služby“. Totéž požaduje také citování již vládní nařízení ze dne 18.10.1949 v § 7, při čemž tuto podmínku uvádí co neprominutelnou...“. ŠTĚTINOVÁ, Josefa: Stížnost na biskupa Podoláka pro Ministerstvo kultury z 30. 4. 1971. Farní archiv Praha (SkC).

393 ŠTĚTINOVÁ, Josefa: Stížnost na biskupa Podoláka pro Ministerstvo kultury z 30. 4. 1971. Farní archiv Praha (SkC).

394 ŠTĚTINOVÁ, Josefa: Stížnost na biskupa Podoláka pro Ministerstvo kultury z 30. 4. 1971. Farní archiv Praha (SkC).

395 ŠTĚTINOVÁ, Josefa: Stížnost na biskupa Podoláka pro Ministerstvo kultury z 30. 4. 1971. Farní archiv Praha (SkC).

396 PULEC, Miloš Josef: Dopis Augustinu Podolákovi z 11. 5. 1971. Farní archiv Praha (SkC)

397 Následující odstavec do sebe shrnuje v podstatě celou podstatu Pulcovy kritiky: „Žiješ asi v jakési fiktivní říši církevního práva, jehož si sám vykladačem, ba i strůjcem, a při tom se odvoláváš na autority, dle nichž bys vůbec jako ženatý řeholník nemohl být biskupem. Pro toto církevní „právo“, které Ti vštípili v římském bohovědném učilišti, zapomínáš, že my oba jsme nejen duchovní, ale také občané určitého státu, jehož zákonů musíme dbát...“ PULEC, Miloš Josef: Dopis Augustinu Podolákovi z 11. 5. 1971. Farní archiv Praha (SkC).

jen jako vykonavatel Podolákových přání: a že jeho četné dopisy a ujišťování o loajalitě úřady nemohou zajímat, když musí vidět Podolákovu velkou neupřímnost a autokratičnost. Na závěr ovšem nabízí smírné řešení: pokud se Podolák začne chovat dle vnitrocírkevních řádů a bude se synodní radou spory řešit, stáhne Pulec své žaloby a stížnosti, které podal k civilním soudům.

Krise už je natolik zjevná, že se do ní pokusí vstoupit i IBK. Marinus Kok, předseda konference, tak píše Podolákovi dopis, ve kterém se nabídne zprostředkovat dohodu mezi oběma stranami, byť také Podoláka upozorní, že ukvapené suspenze „už nedělá ani Řím“³⁹⁸. K případu se vyjádří i biskup Rinkel, který navrhuje uspořádat rychle synodu, na kterou by IBK vyslala pozorovatele: a s výhradami podpořit Podoláka³⁹⁹.

Na to zareaguje Podolák dalším dopisem duchovenstvu, ve kterém se vyjadřuje, že se nemají s Pulcem jakkoliv kontaktovat⁴⁰⁰. Na něj pak reaguje 14. 5. Pulec dopisem⁴⁰¹ na Ministerstvo kultury, ve kterém shrnuje všechny křivdy, zdůrazňuje, že je stíhán biskupem nespravedlivě a že je jím stíhán i za své žaloby ke státním soudům, u kterých se snaží o obranu své cti. Připojuje také informace o biskupových zahraničních kontaktech a jeho práci označuje za rozvratnou činnost ultra reakčního křídla římskokatolické církve, ke kterému Podolák ve skutečnosti patří. Pulec pak ještě v červnu osloví mimo jinými například bohoslovce a oznámí jim v dopise⁴⁰², že jejich svěcení je platné pouze se státním souhlasem. Z tohoto pak tvoří konstrukci, že je-li svěcení neplatné (protože není předem dovolené státem), pak je biskup, který je provádí pod klatbou interdiktů (v tomto se odvolává na předpisy Pia IX. z doby těsně před Pastor Aeternus a zcela očividně bez kontextu), a tedy je automaticky nezpůsobilý provádět svěcení. A kdo takové svěcení přijme, sám se dostává do klatby. Tato jasně protipodolákovsky stavěná konstrukce pak působí nejen poněkud zvláště z hlediska toho, jak samozřejmě prolíná církevní ústavu, římskokatolické předpisy a právo socialistického státu bez ohledu na úmysly a kontexty, ale obzvláště podivně působí v kombinaci s opatskou benedikcí, kterou doktor Pulec přijal (pravděpodobně, ale nepotvrzené biskupské svěcení necháváme stranou) od potulného biskupa Fehervéryho.

Dopis bohoslovcům můžeme považovat za velmi zvláštní a obtížně hodnotitelný čin doktora Pulce, zásadnější dopady pro další dění měl ovšem jeho dopis na Ministerstvo kultury. Právě ministerstvo kultury pak iniciuje akci, která přinese konečně další posun v jednání.

4.8 Letní dohoda a její dopady

V létě 1971 pak dojde ke zlomu. Co přesně se mezi účastníky konfliktu stalo, není možné podložit přesnými dokumenty, každopádně nejspíše došlo k dohodě jakéhosi dočasného kompromisu – ten měl být dle zápisu ze schůze synodní rady vytvořen 30. 6. znovuoústanovením Jana Hegera za generálního vikáře⁴⁰³. Dvacátého pátého září 1971 totiž píše Pulec Obvodnímu soudu v Děčíně

398 KOK, Marinus: Dopis A. Podolákovi ze dne 10. 5. 1971. Biskupský archiv Bern, Kart. 15b, Podolak P 715 0172-0173.

399 RINKEL, A., Dopis M. Kokovi a U. Kürymu ze dne 4. 6. 1971, Biskupský archiv Bern, Kart. 15b.

400 O něm se zmiňuje TROUSIL, Rudolf: Dopis pro doktora Pulce z 11. 5. 1971. Farní archiv Praha (SkC). Trousil si dále v dopise stěžuje na Pulcovu nedochvilnost a zmatečnost, byť ho celkově podporuje. Stěžuje si také povšechně a obecně na poměry a náročnost své práce.

401 PULEC, Miloš Josef: Stížnost na Augustina Podoláka pro Ministerstvo kultury z 14. 5. 1971. Farní archiv Praha (SkC).

402 PULEC, Miloš Josef: Dopis bohoslovcům ze 4. 6. 1971. Farní archiv Praha (SkC).

403 „Augustina Podoláka byl Dr. Heger potvrzen opět ve funkci generálního vikáře přípisem MK ze dne 30. 6. a současně pověřen veškerou odpovědností za správný i hospodářské vedení církve včetně řízení SR...“ Zápis ze schůze SR z 25. 10. Farní archiv Praha (SkC).

dopis⁴⁰⁴, ve kterém stahuje svoje obvinění z důvodu těžké nemoci biskupa Podoláka, který již přenesl všechny své správcovské pravomoci na generálního vikáře⁴⁰⁵. Dopis stejného znění pak zaslal na všechny strany zatažené do sporu včetně biskupa Podoláka.

Přesnější představu co letní dohoda obsahovala, přináší zápis z říjnové schůze synodní rady⁴⁰⁶. Pokud bych měl po bodech rozebrat její nejdůležitější prvky, vyzdvihnul bych tyto:

- a) Již výše zmíněné navrácení doktora Jana Hegera zpět do úřadu generálního vikáře⁴⁰⁷.
- b) Konkrétní rozdělení pravomocí mezi generálního vikáře a biskupa⁴⁰⁸. Z těch vyplývaly ale již i zcela konkrétní omezení, které jasně směřovaly k vytlačení biskupa i z čistě sakrálních aktivit. Nejlépe o tom svědčí dle mého názoru jasná deklarace, že svěcení musí probíhat se souhlasem synodní rady A státu A za účasti generálního vikáře⁴⁰⁹, zásadní liturgické úkony může konat sám generální vikář⁴¹⁰.
- c) Církev navenek reprezentuje generální vikář⁴¹¹. Toto rozhodnutí se už jen velmi formálně blíží kompromisním postojům ze zimy 1970.
- d) Anulace všech biskupských suspensí a klateb⁴¹². Církevní soud vedený Rudolfem Trouselem došel k názoru, že tyto církevní tresty byly v rozporu se všemi regulemi a duchem prvotní církve.
- e) Examinační komise si stěžuje na postup biskupa, který vysvětil Janovského, i když tento nesplnil podmínky (naopak Stoupa je splnil)⁴¹³.
- f) Bylo rozhodnuto o postupu proti Dušanu Hejbalovi⁴¹⁴.
- g) Byly podány stížnosti ve věci darů z ciziny⁴¹⁵ a Daníškovo udání, že biskup Podolák

404 PULEC, Miloš Josef: Dopis Okresnímu soudu v Děčíně z 25. 9. 1971. Farní archiv Praha (SkC).

405 „Vzhledem k tomu, že vdp. biskup Dr. Podolák je natolik churav, že požádal Ministerstvo kultury, aby přeneslo odpovědnost za administrativní a hospodářské řízení církve na vdp. generálního vikáře, pokládám za správné nejen v žalobě pro urážku na cti, kterou jsem proti němu na pokyn MNV ve Varnsdorfu podal, nepokračovat, ale ze srdce mu jeho provinění dle příkazu evangelia odpustit...” z PULEC, Miloš Josef: Dopis Okresnímu soudu v Děčíně z 25. 9. 1971. Farní archiv Praha (SkC).

406 Zápis ze schůze SR z 25.10. Farní archiv Praha (SkC).

407 Viz pozn. 115.

408 „...že Dr. Hegerovu vyplývají z převzetí odpovědnosti všechna práva a povinnosti stanovené dle §§ 2, 10, 14, 51, 54–56 SOŘ naší církve představiteli církve aniž by tím byly dotčeny insignie, liturgické výsady a čestná práva příslušející diecéznímu biskupovi, jež má i nadále Dr. Podolák, a rovněž i úkony sakrální, které vykonává diecézní biskup i nadále, pokud jejich výkon je vázán na biskupskou konsekraci...” Zápis ze schůze SR z 25.10. Farní archiv Praha (SkC).

409 „Svěcení duchovenské udílí biskup kandidátům na doporučení a se souhlasem SR, zpravidla za asistence generálního vikáře...” Zápis ze schůze SR z 25. 10. Farní archiv Praha (SkC).

410 “Bířmování a svěcení olejů vykoná generální vikář v případě potřeby. Při svěceních budiž splněn řád a podmínky stanovené v §§ 49-51 SOŘ...” Zápis ze schůze SR z 25. 10. Farní archiv Praha (SkC).

411 „Církev na venek zastupuje generální vikář, který také spolu s druhým předsedou SR jedná jejím jménem a podepisuje příslušné listiny...” Zápis ze schůze SR z 25. 10. Farní archiv Praha (SkC).

412 „...rozhodnutí, že všechny církevní tresty – zejména exkomunikace, klatby, suspense, degradace, interdikty a další censury, jimiž bratr biskup postihoval počínaje dnem 9. 11. 1970 jednotlivé osoby církevních pracovníků i jiné osoby, instituce a místa i zařízení, se neshodují se zásadami evangelia, nevycházejí z tradičního pojetí práva staré církve, jsou v přímém rozporu s právními normami našeho církevního společenství a škodí zájmu naší církve i její dobré pověsti doma i za hranicemi...” Zápis ze schůze SR z 25. 10. Farní archiv Praha (SkC).

413 „Bratr Pacovský opět prohlásil, že na povinnou zkoušku před kněžským svěcením byl dobře připraven bratr Stoupa, ale že bratr Janovský, ačkoliv se jí vůbec nezúčastnil, byl bratrem biskupem na kněze vysvěcen...” Zápis ze schůze SR z 25. 10. Farní archiv Praha (SkC).

414 „...podá oznámení na bratra Hejbalu dle unesení farního shromáždění z 1. 4. církevnímu soudu, který podání vyšetří a předloží na příští schůzi SR k zaujetí konečného stanoviska...” Zápis ze schůze SR z 25. 10. Farní archiv Praha (SkC).

415 „Zpráva sestry Jírovské byla vzata na vědomí s výhradou položky ‚Dary z ciziny na tuzexové konto dr. Podolák‘ v bodě rozdělení daru bohoslovcům, neboť částka se dostala i osobám jiným.” Zápis ze schůze SR z 25. 10. Farní archiv Praha (SkC).

komunikuje s Utrechttem⁴¹⁶.

- h) Bylo jasně deklarováno, že takzvaná „druhá pražská obec“ jmenovaná biskupem nikdy ani neexistovala⁴¹⁷.

Jak je vidět, synodní rada se vypořádala během jediné schůze se všemi problémy minulosti, k čemuž samozřejmě musela existovat předchozí dlouhá jednání a schválení příslušných úřadů. Je zde jasně definován okruh nepřátel, jsou zde uvedeny způsoby řešení a je zde naznačen i další možný vývoj.

Hned na tuto činnost synody naváže žaloba na Hejbala k církevnímu soudu⁴¹⁸, ve které je obviněn ze spolčování se s cizími církvemi, zavádění cizích církevních řádů, rozvracení církve a dalších činů, hlavním základním deliktem je zde předčítání Podolákova vzkazu před rotundou. Jmenování jsou i další „římští“ spiklenci, například Bastián. Heger a Kupka se poté obrací na Husitskou teologickou fakultu s tím, že „Případ bohoslovce Dušana Hejbala není ještě církevními orgány rozhodnut, a proto žádáme, abyste od jeho zápisu do našeho dalšího sdělení laskavě upustili“⁴¹⁹. Ostatní tři bohoslovci (Radim Pulec, Jan Kopecký, Josef Volfík) mohou studovat dále.

Klíčové další problémy biskupa Podoláka budou finančního rázu. Kromě neosvětleného údajného pokusu prodat starokatolický kostel adventistům⁴²⁰ je Podolák 4. 10. 1971 upozorněn⁴²¹, že je povinen předložit své účty a bylo odvoláno jeho dispoziční právo na starokatolickém kontě.

Před volbami se pak nové vedení starokatolické církve nejen jasně postaví za vládnoucí stranu a dodá, že volbou této kandidátky bude posílen mír a náboženská svoboda, zdůrazní ale, že toto ozdravné přebudování je velmi podobné ozdravnému procesu v církvi⁴²². Konec října a začátek listopadu se pak nese ve znamení dopisových přestřelek na téma kdy biskup lhal, kdy ne a dalších drobných sporů. Z nich vyvstává zejména vedle intenzivních příprav podkladů pro Ministerstvo kultury (chystá Heger a Pulec⁴²³) i určitá zajímavost: další Podolákova suspenze v nepřehledné brněnské kauze, kde pravděpodobně nainstruoval Milana Kováře k činnosti proti Hegerovi, tento se mu ovšem zcela vymkl z rukou a Podolák ho na základě toho v pokusu napravit křivdu suspenduje⁴²⁴. Podolákova izolace a pravděpodobně i jisté zoufalství jsou vidět z oběžníku, který

416 „Bratr Daníšek: ‚Zodpovědně prohlašuji, že biskup podává pravidelně zprávy do Utrechtu a proto je nutné, abychom co nejdříve uvedli církev na správnou cestu.‘ Bratr Trousil a po něm Kupka navrhuji podat oficiální zprávu do Utrechtu. Přijato s tím, že opis se pošle na vědomí i ostatním starokatolickým církvím a MK.“ Zápis ze schůze SR z 25. 10. Farní archiv Praha (SkC)

417 „...druhá obec pražská‘ v čele se sestrou Hejbalovou nikdy právně neexistovala, právní odůvodnění má jediné řádná obec pražská (původní)...“. Zápis ze schůze SR z 25. 10. Farní archiv Praha (SkC). Jednalo se o skupinu, se kterou jsme se setkali jako s autory „Dopisu nové církevní rady z 5. 12. 1970“.

418 ŠTURSA, Rudolf: Žaloba na Dušana Hejbala synodní radě ze dne 27. 9. 1971. Farní archiv Praha (SkC).

419 KUPKA, Rudolf, ŠTURSA, Rudolf: Dopis Husitské teologické fakultě z 3. 10. 1971. Farní archiv Praha (SkC).

420 Pulec o tom napsal Hegerovi, že: „V Praze byl náš šumperský farář, a to u adventistů, aby pozastavil pokus bratra biskupa jednat o prodeji našeho kostela tamní náboženské společnosti, která o něj projevila zájem, že je nevyužit...“ PULEC, Miloš Josef: Dopis Janu Hegerovi z 8. 10. 1971. Farní archiv Praha (SkC). Vzhledem k tomu, že o této věci neexistují žádné další dokumenty, jsem nakloněn spíše věřit tomu, že jde o pomluvu a biskup Podolák se kostel o vlastní vůli bez souhlasu synodní rady prodat nepokusil. Pokud by bylo v budoucnu prokázáno, že zde existovaly závazné dohody na toto téma, jednalo by se o zcela zásadní pochybení v postupu biskupa.

421 Dopis synodní rady biskupu Podolákovi ze 4. 10. 1971. Farní archiv Praha (SkC).

422 Prohlášení synodní rady z 19. 10. 1971. Farní archiv Praha (SkC).

423 Například HEGER, Jan: Dopis Miloši Josefovi Pulci z 5. 11. 1971. Farní archiv Praha (SkC). Z dopisu jasně vyplývá, že Pulec zpracovával pro Hegera materiály, které následně Heger předával dále: „...5. 11. Děkuji za urychlené vypracování všech požadavků pana referenta z MK Karla Šnýdra. Ještě dnes jsem vše odeslal, takže v nejbližších dnech přijdu do klatby asi i já. Věřím, že to přežijí jako vy všichni. Věřím, že MK dodrží svá ujištění, která mi dala před synodní radou...“

424 HEGER, Jan: Dopis Miloši Josefovi Pulci ze 4. 11. 1971. Farní archiv Praha (SkC). Postup Kováře je velmi zajímavý i tím, že zde dle Hegera dochází k cílenému zatahování státních úřadů do věci („Tak bylo i u kriminálky,

sám rozeslal před volbami: v něm nejen upozorňuje na význam těchto voleb pro budování socialismu, ale upozorňuje silně i na rozkol v církvi a kritizuje stát za neschopnost ho řešit⁴²⁵. Velmi zajímavým detailem je zde Podolákův podpis – tituluje se jako „*Biskup kališnické církve starokatolické Varnsdorf*“⁴²⁶, což implikuje nejen potvrzení jeho oblíbeného označení církve za kališnickou, ale hlavně zásadní distanc od zbytku církve.

Desátého listopadu pak shrnuje Pulec poslední dvě aféry Hegerovi⁴²⁷. Za prvé, někdo stranicí biskupovi psal na kapli oznámení „...na čmárala pro klid biskupova rozbitého svědomí...“. Za druhé, biskup se měl obrátit na zbývající tři bohoslovce a nařizovat jim, ať přestanou navštěvovat přednášky Rudolfa Štursy pod hrozbou odepření svěcení a ukončení studia. Zajímavý je pak Pulcův další text, ve kterém nejen napadá Podoláka („...(důchod) kam pro zřejmou ignoranci a naprostou demenci nepochybně zcela jistě patří...“⁴²⁸), ale hlavně naznačuje, že stát již dlouho nebude mít s Podolákem trpělivost: dopis ovšem vyznívá tak, že Pulec si ještě není jistý, jestli k nějakému potrestání ze strany státu dojde nebo ne⁴²⁹.

Stejného dne odesílá Pulec i další⁴³⁰, tentokrát ještě výrazně obsáhlejší dopis Hegerovi, ve kterém nastiňuje další dalekosáhlou taktiku. Podle této bylo cílem navázat dobré vztahy s IBK, a hlavně vyřešit vše dle synodního řádu a s minimálním zatěžováním státních úřadů, které prý nerady vidí bezradnost. Na dopise je velmi zajímavá i zmínka o „schůzce v Kolovratském paláci“, na které měl být přítomný Šnýdr za Ministerstvo kultury, Podolák, Heger, Pulec a Dlabal a kde měl Podolák slíbit některé věci: hlavně pak kompletní duchovní správu Varnsdorfu, které se věnoval dle Pulce nedostatečně. Na dopise je i velmi zajímavé, jakými argumenty Pulec obhájí své postoje (biskupský plat pro Podoláka označí za plýtvání státními penězi) a zajímavý důraz na čekání do ledna: tím pádem by totiž Podolák dokončil tři roky jako biskup a měl by nárok na odpovídající důchod.

Pokud bych měl vyhodnotit toto údobí po strategické stránce z hlediska celého sporu, jedná se jednoznačně o dobu, ve které již tvrdě dominuje strana kolem synodní rady. Té se také daří vytvářet stres, ve kterém biskup Podolák dělá chyby (brněnská aféra vedoucí k suspenzi Kováře), a hlavně udržovat jednotnou frontu: je pozoruhodné, že i přes to, že již prakticky ztratili společného nepřítele, zůstává kruh kolem Pulce a Hegera velmi semknutý.

kde jsem byl udán, jednou, že rozšiřuji pornografii, po druhé na jiném oboru kriminální policie, že jsem získal podvodem svěcení i doktorát...“), kteroužto taktiku jde v současném diskurzu bádání přiřazovat spíše k Pulcově straně sporu. Samozřejmě, o věci máme k dispozici pouze Hegerovo svědectví a též je zde zřejmé, že úvodní impulz k motivaci Kovářově možná vyšel od Podoláka (byť by bylo možné zde hledat skutečné motivace na základě komplikovaných vztahů a osobních dluhů ve farnosti, které Heger pouze naznačuje), ale i dle rychlé (a opět protiprávní) suspenze to vypadá, že se Podolákovi Kovář skutečně vymkl z rukou, jinak by se k (z jeho pohledu) tak závažnému kroku asi sotva uchýlil.

425 „Zvláště napomínám bratry a sestry církevní obce pražské, aby aspoň při této příležitosti potlačili všechny emoce i oprávněnou hořkost, že jsou již rok bez řádných bohoslužeb, a to jen proto, že příslušné orgány státní správy odmítají odvolat státní souhlas špatnému knězi, který byl na nátlak drtivé většiny obce a nejváženějších členů církevní rady právem suspendován a exkomunikován...“ PODOLÁK, Augustin: Oběžník z 5. 11. 1971. Farní archiv Praha (SkC).

426 PODOLÁK, Augustin: Oběžník z 5. 11. 1971. Farní archiv Praha (SkC).

427 PULEC, Miloš Josef: Dopis Janu Hegerovi z 10. listopadu 1971. Farní archiv Praha (SkC).

428 PULEC, Miloš Josef: Dopis Janu Hegerovi z 10. listopadu 1971. Farní archiv Praha (SkC).

429 „...protože pochybuji, že si stát dá do nekonečna líbit takovéto zásahy do kompetence, a to nota bene od člověka, který měl opravdu jít v červnu úplně OD VÁLU...“ PULEC, Miloš Josef: Dopis Janu Hegerovi z 10. listopadu 1971. Farní archiv Praha (SkC).

430 PULEC, Miloš Josef: Strategický dopis Janu Hegerovi z 10. listopadu 1971. Farní archiv Praha (SkC) (vzhledem k potřebě odlišit tyto materiály a nemožnosti rozhodnout, který byl napsán/ doručen dříve, rozhodl jsem se obsáhlejší dopis pojmenovat pracovním pro orientaci „Strategický“. Jakmile bude archiv náležitě zpracován, bude možno na něj referovat pouze pod kódem.)

4.9 Odebrání státního souhlasu biskupu Podolákovi

15. 11. byla vydána zpráva revizní komise, která konstatuje, že není možné provést vyúčtování, protože biskup Podolák zásadně odmítá poskytnout komisi přístup k biskupskému fondu, což je vzhledem k tomu, že synodní rada má kontrolovat všechny finance, velmi nepříjemnou situací.⁴³¹ Revizní komise pak podává žádost o nápravu.

Ještě stejného dne se mimořádně sejde synodní rada⁴³². Vzhledem k tomu, že zpráva revizní komise byla vydána stejného dne, považují za pravděpodobné, že akce byla předem připravena. Biskup hrubě porušoval církevní řád, špatně reprezentoval církev navenek, narušoval demokratický ráz církve, zatajoval účetnictví, nevedl ani vlastní účetnictví na obecní úrovni a svévolně změnil název církve. Na základě těchto deliktů je rozhodnuto o jeho odvolání, které má potvrdit jarní synoda 1972.

Ze stejné schůze též Heger, Kupka a Štursa Podolákovi napíší krátkou zprávu následujícího znění: „Vaše dosavadní nesprávná rozhodnutí a výzvy odporující evangeliu máme za neplatné a další pokračování v nich a v této Vaší činnosti považujeme za projevy soukromníka. Nadále můžete vykonávat jednotlivé církevní úkony jedině tehdy, požádají-li ústřední orgány naší církve pro Vás o příslušný státní souhlas k výkonu takové duchovní služby.“⁴³³

16. 11. biskup Podolák odvolává Hegera. Vzhledem k délce a obsahu dopisu a možnostem dobové pošty je téměř nemožné⁴³⁴, že se jedná o reakci na schůzi synodní rady. Hlavní přínos tohoto dopisu pro bádání pak není v jeho hlavní rovině (odvolání, technicky opětovné Hegera biskupem již zde koneckonců bylo), ale v části, ve které se snaží Podolák Hegerovi vysvětlit své motivace a předkládá svůj pohled na minulost. Přikládám část textu, kterou považují za stěžejní: „...tak zvláště též podle detailního záznamu z jednání na ministerstvu, jehož podstatným bodem bylo: že zastupujete biskupa v řízení hospodářství církve a ve styku s úřady a že ve všech opatřeních jste povinen dohodnouti se s biskupem předem a že k věci intrik Dr. M. Pulce, Dr. R. Kupky, Dr. R. Štursy V. Pacovského se vyjádřili zástupci CS-MK slovy „My už si je pohlídáme“, takže jste nebyl nijak vázán podřizovati se nátlaku jmenovaných, přesto všechno jste ve všech případech dosud právě jen podepisoval elaboráty Dr. Pulce a Dr. Štursy před tím podepsané Dr. R. Kupkou a Vám doslané. Přes písemné upozornění, že všechny tyto papíry a pokoutní jednání v bytě suspendovaného a exkomunikovaného Dr. M. Pulce jsou zcela nezákonné a neplatné podle práva církve a synodního řádu a porušují též soustavně dohodu na CS-MK, pokračujete v uvedené praxi a nerespektujete ani církevní právo a synodní řád, ani právo a stanovisko Unie starokatolických církví, ani dohodu uzavřenou na ministerstvu kultury.“⁴³⁵ Za nejdůležitější zde musím považovat nejen zajímavý úhel pohledu na dobové Pulcovy aktivity, ale hlavně zcela specifickou představu biskupa Podoláka o tom, jak proběhlo jednání s úřady: „hlídání si“ Pulce, Kupky a Štursy je zatím věc nezmníněná a samozřejmě může jít o pouhý Podolákův pokus vytvořit si jasné nepřátele. Faktem je, že jak Štursa, tak Kupka jsou považováni za vůbec nejbližší Pulcovy přátele – jaký byl postoj úřadů vůči nim, ovšem s jistotou nevíme.

18. 11. 1971 pak dojde k odvolání státního souhlasu k vykonávání duchovenské činnosti pro biskupa Podoláka Církevní správou Ministerstva kultury. Konkrétní přípis se nedochoval, ovšem je citován v Hegerově dopisu Karlu Barborovi z 22. 11., ve kterém se dále řeší praktické záležitosti

431 Zpráva revizní komise z 15. 11. 1971. Farní archiv Praha (SkC).

432 Při hodnocení této schůze synodní rady vycházím z: Zápis o jednání synodní rady 15. 11. 1971. Farní archiv Praha (SkC).

433 HEGER, Jan, KUPKA, Rudolf, ŠTURSA, Rudolf: Dopis biskupu Podolákovi z 15. 11. 1971.

434 Pokud by někdo biskupa neuvědomil telefonicky již stejného večera a ten hned ráno reagoval rozsáhlou odpovědí.

435 PODOLÁK, Augustin: Odvolací dopis Janu Hegerovi z 16. 11. 1971. Farní archiv Praha (SkC).

převzetí náležitých majetku a razítek od Podoláka⁴³⁶. K převzetí pak dojde s určitými komplikacemi 2. 12. 1971⁴³⁷: Podolák prve vzkáže skrze manželku, že se nehodlá s komisí (ve složení Trousil, Léblová, Barbora⁴³⁸) vůbec bavit bez přítomnosti zástupce ONV Děčín. Na místo pak dorazila pracovnice Okresního národního výboru v Děčíně, po jejímž příchodu předal biskup komisi: biskupský prsten, náprsní kříž, berlu, klíče od katedrály a sakristie. Odmítl vydat: písemnosti biskupského archivu, biskupské i farní razítko; o obojím prohlásil, že neexistují, dále nevydal mešní kalich s odůvodněním, že je v opravě v Praze a má být hotov v únoru 1972⁴³⁹. Komise dále v kostele zjistila, že mešní roucha a náležitosti k složení mše svaté jsou na místě v dobrém stavu, mimo chybějícího misálu, který bratr Barbora kostelu daroval v roce 1968. Mnohem závažnější byl stav budovy samotné: střecha kostela měla být rozbitá, strop promáčený, okapy rozbité. Vedení elektrické bylo přepáleno krátkým spojem kvůli vlhkosti – nefungovalo světlo, varhany, zvony ani hodiny. Tyto závady dle nálezu komise vznikaly postupně od roku 1968, protože biskup nepředkládal účetnictví, a pokud se konaly nějaké sbírky přímo v kostele, nedal o nich nikomu vědět a do oprav kostela pak neměly žádné peníze jít.

Podolák se ovšem svého práva očividně nevzdal. Pulec se zmiňuje v dopise Hegerovi⁴⁴⁰, že bylo zjištěno, že nadále používá titulu biskupa, vystupuje za církev, píše do zahraničí a užívá razítko. Synodní rada pak měla urychleně uvědomit všechny příslušné úřady a IBK, že Podolák nemá žádné právo být v čele církve.

Právě odebrání státního souhlasu a předání některých biskupských náležitostí bych rád využil jako místo, ve kterém můžeme ukončit detailní popis krize. V dalších kapitolách se pak budu věnovat dopadům a dalšímu působení doktora Miloše Josefa Pulce v církvi, na tomto místě ale považuji za vhodné zhodnotit krizi jako takovou a její dosavadní obraz.

4.10 Krize starokatolické církve jako problém historické reflexe

Pokud chceme mluvit o tom, jak je tato krize vnímána v současnosti, je třeba nejprve zmínit existující historické práce. Zde je situace bohužel poměrně jednoduchá: neexistuje žádná ucelená monografie, která by se problému (nebo alespoň církvi po druhé světové válce) důkladně věnovala, jediným náznakem akademické práce, která by se tématem zabývala, je pak výše zmiňovaná seminární práce Marka Bárty, která z pochopitelných důvodů (rozsah, nedostatečné zdrojování, nedostatečná kritika pramene) nemá parametry vyčerpávající historiografické práce. Tématu se pak okrajově dotkli různí autoři ve svých shrnujících dílech (např. Nekvinda v *Tradičním náboženství u nás*⁴⁴¹).

Téma je ovšem stále velmi živé přímo v církvi a v myslích pamětníků. Zde můžeme rozlišit několik interpretačních linií.

První je postoj příznivců Pulce, který byl do velké míry sdílen širší skupinou příznivců církve a v důsledku měl (dle Jírovské) vést k tomu, že větší množství osob církev opustilo formálně nebo se alespoň neúčastnilo mší a společných aktivit. Dle této interpretační linie pak došlo k tomu, že Dušan Hejbal vyvolal řadu sporů, a hlavně popouzel manipulovatelného biskupa proti Pulcovi a dalším. Tento příběh pak měl začínat tím, že Hejbal byl Trousillem a Hegerem inspekčně navštíven

436 HEGER, Jan: Dopis Karlu Barborovi z 18. 11. 1971. Farní archiv Praha (SkC).

437 Viz zpráva komise z 2. 12. 1971. Farní archiv Praha (SkC).

438 Jeho postoj k celé věci, coby Podolákova zastávce a zároveň kostelníka ve Varnsdorfu, musel být pravděpodobně nejkomplikovanější.

439 Ten byl skutečně předán Hejbalem k opravě do Prahy, jak zjistil později Pulec. PULEC, Miloš Josef: Dopis Hegerovi a Trousilovi z 28. 1. 1972. Farní archiv Praha (SkC).

440 PULEC, Miloš Josef: Dopis Janu Hegerovi z ?(nečitelné) 12. 1971. Farní archiv Praha (SkC).

441 NEKVINDA, Libor: Tradiční náboženství u nás. Hradec Králové 1999.

zrovna ve chvíli, kdy se měl oddávat milostným hrátkám s nějakým děvčetem, což mělo vést ke krátkému pokárání, které mělo mít za následek zasetí nenávisti Hejbala vůči vedení církve. Ten pak veden svým hněvem začal popouzet biskupa Podoláka, který měl do té doby s ostatními dobré vztahy, k útokům na synodní radu, kterým se musela synodní rada bránit a to vedlo až k nešťastné vyhocené situaci. Hejbal je pak vinen obzvláště svou činností v devadesátých letech, kdy Pulce jako posledního přeživšího nepřítele zcela zničil⁴⁴².

Výrazně odlišný je pak k celé věci přístup současného vedení církve. V rozhovorech s Dušanem Hejbalem a v článcích převážně z počátku devadesátých let⁴⁴³ je Pulec identifikován jako agent StB, úřední prominent a někdo, kdo pomocí úřadů a loutek, které nikdy nikdo dříve neviděl⁴⁴⁴, zcela rozložil církev, na čemž pracoval již dlouho před rokem 1970. Role Hegera, Trouсила a dalších je zde spíše zastřena, naopak je zdůrazněna činnost dr. Jelínka z ministerstva kultury. Je opakován Pulcův zcela nezodpovědný přístup k eucharistii (kořalka a plesnivá houska). Co se z „příběhu církve“ již ovšem zcela oproti devadesátým letům vytratilo, je obvinění Liběny Jírovské, kterou v článku „Počítejte s námi...“ nařkne nepodepsaný autor (pravděpodobně Hejbal) z rozkrádání církevních peněz: „Zatímco Otec biskup žil z žebráckého důchodu, pan – či spíše soudruh „vedoucí církve“ zaměstnával svou bývalou manželku coby „ekonomku církve“. Za práci, která bývala dobrovolná a bezplatná, udělal plat 2. 000 Kčs z peněz církve. Umím-li počítat, pak 12 x dva tisíce x 18 let se rovná částce blížící se půl milionu...“⁴⁴⁵. Článek, o jehož závěrech můžeme z metodologického pohledu pochybovat⁴⁴⁶, pak sice vydráždil opozici a zamezil kompromisnímu řešení, ale především církev do budoucna připravil například i o cenné archivní materiály.

Na základě prezentovaných faktů a dokumentů nemohu s historickým odstupem zcela přijmout ani jednu variantu. Za prvé: o tom, že vztahy mezi synodní radou a biskupem byly napjaté svědčí už výpověď reverenda Zázvorky⁴⁴⁷, možnost, že by do všeho Podoláka motivoval Hejbal, se z tohoto i dalších důvodů stává prakticky nemožnou.

Za druhé, i pokud by Pulec byl v této době agentem StB (což je zatím sporné a jsem nakloněn spíše principu presumpce nevinu při konstrukci historického narativu) a v zákulisí mimo dosah dostupných dokumentů kul rozsáhlé pikle, jejichž cílem bylo rozložit církev dle státního zadání, většina prostředků, které užíval v této krizi, byla při vnějším pohledu v podstatě adekvátní: rozčilený Podolák na synodě a jeho následné suspenze byly aktem, kdy bez konzultace se státními úřady a synodní radou změnil zcela pravidla konfliktu. Synodní rada se pak proti němu prakticky sjednotila nejen na základě Pulcovy agitace (kde ovšem byl s klíčovými členy ve stálém styku), ale

442 Zde je na místě jen lehce připomenout to, k čemu se dostaneme v poslední kapitole. Začátek devadesátých let se skutečně nesl ve znamení vypjatého konfliktu mezi Pulcem a Hejbalem a dle mého názoru po zhlédnutí situace z dnešního pohledu se zde dopustil Dušan Hejbal minimálně jednoho osobního útoku (konkrétně zrovna proti paní Jírovské), který skutečně nebyl na místě.

443 Již první díl časopisu *Communio* začíná prohlášením biskupa-ordináře, který vinu za celou krizi jasně určuje na pražského faráře, nespolehlivého, atheisticky smýšlejícího a již předtím suspendovaného intrikána, který církev rozdělil a způsobil notné problémy. První díly časopisu *Communio* jsou vůbec velmi cenným zdrojem – po letech se zde totiž mohli Podolák a Hejbal realizovat.

444 Jako takové je možno s velmi přivřenými očima uznat například Kupku nebo Štursu, naopak Heger a Trousil museli být v církvi viditelní velmi dobře.

445 *Communio*, bulletin starokatolické církve v ČSFR. Nulté číslo vydané u příležitosti Synody Obnovy 29. 4. 1990.

446 Jen stručně: to, že celý článek vyznívá, že ekonomka peníze zpronevěřila je dle mého názoru poněkud nevhodné, neboť: a) nejsou uvedeny žádné zdroje, b) úvaha, že tím, že normálně byla pozice neplacená, je plat za prováděnou práci čistou ztrátou, není zcela korektní, c) není zde jisté, jestli Jírovská skutečně peníze dostávala a nejednalo se jen o Pulcův černý fond: Jírovská sama v osobním hovoru vehementně tvrdila, že celou práci dělala na dobrovolnické bázi.

447 Pokud jeho místopřísežnému prohlášení budeme věřit, čemuž jsem spíše nakloněn. Jediný problém pak vidím v tom, že prohlášení bylo učiněno s velkým odstupem od dané události a Zázvorka již mohl podvědomě celou situaci zpětně interpretovat.

i proto, že vystoupil proti některým principům starokatolictví, jak byly jeho opozicí vnímány, navíc druhou suspenzí proti Pulci, který byl již dříve suspendován Rábem⁴⁴⁸ a situaci nakonec dokázal zvrátit ve svůj prospěch. To se pak zrychleně opakuje i v této církevní krizi: Podolák pak dále eskaloval situaci ve chvíli, kdy měl na klíčových místech jen velmi malou podporu⁴⁴⁹. Dalšími suspenzemi pak opozici vůči sobě jen sjednotil: zásadním strategickým přešlapem pak bylo bohužel i angažování Kováře v Brně.

Za třetí, zbývají zde Podolákova pochybení jako správce biskupství:

- a) Velkou otázkou zůstává účetnictví: jak bylo vedeno za Varnsdorf, proč nebylo předáno a jakým způsobem bylo nakládáno s prostředky ze zahraničí. Stejně tak je otázkou stav varnsdorfského chrámu, který byl dle zprávy předávací komise od roku 1968 neřešen.
- b) Rychlá svěcení kněží mohla být taktikou Podoláka, který už v roce 1970 mohl tušit, že bude úřady odstraněn a chtěl založit silnou podzemní organizaci a umožnit tak církvi žít dále v ilegální podobě. I když bychom ale přijali tento maximálně vstřícný výklad (v době rychlého vysvěcení kněží v roce 1970 nemusel mít Podolák vůbec žádnou jistotu), došlo při něm k zásadnímu přešlapu při vysvěcení Sawoye. Podolákem vysvěcení muži se pak také často neuvedli v církvi zcela nejlépe: výrazným příkladem zde může být Janovský, který odchází do zahraničí.
- c) Obě dvě strany sporu se (dokud to bylo pro obě strany možné) výrazně odvolávaly na úřady a státní moc. Nejzávažnější úder tohoto druhu uštědřila nejspíše Josefa Štětínová svou žalobou z jara 1971, která už nutila úřady k jasné reakci v okamžité lhůtě. To, že stranu, která ve sporu utrpěla porážku (Podolák, Hejbal) dále státní úřady stíhaly a po celých dvacet let celé „podzemní církvi“ často nelidskými způsoby ztrpčovaly život, ale není nutně důkazem toho, že sama např. StB nebo jiný státní orgán byly iniciátorem problémů v církvi.
- d) Podolák sám byl vychováván v římskokatolickém prostředí a době jeho působnosti v církvi církev fungovala ve výrazně omezeném režimu. Přirozeně pak neměl zkušenosti s tím, jak vnitřně funguje synoda, jak s ní kooperovat a jak jí získat na svou stranu a sladit svojí práci s prací synodní rady. I když pak jistě jednal v dobrém úmyslu a teologicky myslel zcela starokatolicky, v praxi dělal pochopitelné chyby a neuvážené kroky.

Tyto faktory mě pak přivádějí k syntéze, kterou (i přes to, že bude nejspíše hrubě nevyhovující pro všechny strany sporu) vnímám následovně: ve starokatolické církvi na základě problematického dědictví odsunu a rychlého, do určité míry „nepřirozeného“ rychlého nástupu celé generace kněží v roce 1945 došlo k zásadním a očekávatelným sporům. Na místě je třeba zmínit, že v padesátých letech upadla krátce církev do stavu prakticky klinické smrti⁴⁵⁰ a kvůli chybějící dokumentaci stále nevíme, jak se z ní dostala (jednou z pracovních hypotéz je pak možnost, že někteří kněží nebo kněz se zavázali k bližší spolupráci se státními orgány). Před rokem 1968 se pak církev teprve pomalu vzpamatovávala: náhlá obleva v přístupu úřadů následovaná brutálním znovuuutuzením režimu v ní pak umožnila vůbec celý spor nechat proběhnout takto destruktivně. První úder úřadů totiž nevedl vůči biskupovi přímo, ale bylo jím donucení k odvolání Jana Hegera z úlohy generálního vikáře⁴⁵¹.

448 Na druhou stranu právě to, že byl Pulec již jednou trestán, mohlo Podolákovo rozhodování o těžkém církevním trestu výrazně urychlit.

449 Vystoupení Hejbal a Sainera před rotundou.

450 Likvidace na základě exekuce, viz předchozí kapitola.

451 Je samozřejmě otázkou, jak skutečně znělo zadání z ministerstva a jestli vůbec existovaly Podolákem zmiňované stížnosti: ty mohly být jak Podolákovým výmyslem, tak intrikou Pulce a jeho okolí, tak akcí úřadů které tak chtěly

Ten pak dle všeho zahájil v církvi zápas, ve kterém se obě strany snažily dovolat spravedlnosti i skrze státní úřady: a ty se postupem času naklonily ve prospěch synodní rady, i přes četné výhrady, které proti jejím členům státní zřízení dříve mělo. Nedá se říct, že by se jednalo od začátku plně o spor státu s vedením církve: stát se teoreticky mohl přiklonit na jednu nebo na druhou stranu a i Podolák se snažil získat přízeň socialistického zřízení a minimálně veřejně proti němu nijak nevystupoval. Celá kauza je ale i skvělým případem toho, jak dokázalo zapojení státní moci (a případná další kooperace jednotlivců s ní) posunout vnitrocírkevní disciplinární konflikt do sporu, který na dvacet let zdecimoval církev a velmi výrazně negativně ovlivnil minimálně životy Dušana Hejbala a Augustina Podoláka.

Zároveň ovšem velmi těžko hledat v této kauze viníků a obětí: všechny činy jednotlivců jsou zde pochopitelné a vyplývají z jejich úvodních pozic. Těžko vyčítat Podolákovi, že suspendoval Pulce po tom, co se od Hejbala mimo jiné dověděl, jakým způsobem slouží eucharistii⁴⁵². Těžko vyčítat Hegerovi, že se bránil nařčením a anonymním udáním ze strany Kováře seniora a rozhodl se více izolovat Podoláka. Není možné se divit, naopak je nutné spíše obdivovat Hejbalův zápal pro věc – i když užití prostředky nepřinesly a nejspíše ani nemohly přinést kýžený výsledek.

Úloha v této krizi, kterou je nejtěžší zhodnotit, je úloha Miloše Josefa Pulce. Ten se zcela nepochybně stal nejaktivnějším z opozice vůči biskupovi a celý spor se do velké míry přenesl na osobní rovinu – i proti Hejbalovi, jeho bývalému ministrantovi, i proti Podolákovi, který ho suspendoval. Bylo by snadné ho podezírat z autorství anonymů, které dostával Hejbal: ale nemáme pochopitelně důkazy, které by to jakkoliv stvrzovaly. Pulec se také po konfliktu o místo biskupa koadjutora⁴⁵³ nijak nehnal do vysokých úřadů, velmi dlouho zůstával „pouze“ farářem pražské farnosti. Otázkou pak také zůstává, nakolik byl Pulec hnací silou za jednáním Štursy, Kupky, Pacovského a dalších a nakolik se naopak on podřizoval jiným zájmům. V celkovém hodnocení faktů nám pak zůstává prakticky jediná jistota: Pulec dle intenzity a povahy korespondence byl skutečným pojítkem opozice, mužem, který spojoval proti biskupovi aktéry, kteří by za jiných okolností dost možná stáli na úplně jiných stranách konfliktu nebo by do něj ani nezasáhli. Hodnotit morálnost jeho činů v této krizi je skutečně obtížným úkolem: výrazně dehonestující pro jeho pozici je pak fakt opatského svěcení, které přijal od potulného biskupa Fehervéryho, a fakt, že užíval biskupské odznaky důstojenství, i když na ně neměl důvodný nárok. Zcela jistě se pak také v průběhu krize projevil jako výrazná osobnost, svým způsobem výstřední, která svoje okolí polarizovala. Také je nutné mu přiznat jistý specifický druh workoholismu a intelektuálního nadání spojený s častou nedbalostí a určitou hrubostí, která se měla projevovat při bohoslužbách i v budoucnu (např. Vladimír Němec v rozhovoru upozorňuje, že jeho mše měly velmi kolísavou hodnotu od velmi zajímavých přes odbyté až po až téměř fraškoidní mše, při kterých byl navíc Pulec někdy opilý – toto hodnocení by pak dobře navazovalo na hodnocení jeho povahy jak od Hejbala, tak ale i v určitých rysech od Jírovské): je třeba si uvědomit, že všechnu církevní práci dělal jako vedlejší činnost k hlavnímu zaměstnání.

Celkově pak považují za nutné odmítnout zjednodušování popisu krize na puč skrytých ateistů a estébáků proti právoplatnému biskupovi či naopak na osobní mstu Dušana Hejbala proti vedení církve. Tento přístup je nejen problémem, který stále štěpí už tak dost malé církevní společenství, ale i zcela prakticky nejspíš jedním z důvodů, proč je sekce „Historie“ na stránkách starokatolické církve stále ještě „v přípravě“ a proč jako osobnosti starokatolického života nejsou

zvýšit legitimitu celého odvolání: to, že by o nich pak nikdo jiný kromě Podoláka nevěděl, by bylo logickým důsledkem.

452 Nechci zde hodnotit, jestli se tak skutečně dělo, dokumenty k tomu pochopitelně neexistují.

453 Kde nabídka učiněná Podolákovi mohla být z Pulcova pohledu autentickým smířlivým gestem.

alespoň uvádění či blíže zkoumány osobnosti jako například Rudolf Štursa, jehož činnost za druhé světové války by mohla (a nemusela, samozřejmě) být skvělou vizitkou starokatolíků v dějinách. Ať už totiž můžeme mít ke kontroverzní činnosti Miloše Josefa Pulce jakýkoliv postoj, není rozhodně na místě po vzoru exkomunikace, kterou ho biskup Podolák trestal, vztahovat „trest“ i na všechny, kteří s ním v krizových letech komunikovali a spolupracovali.

Krise celá pak je přímo ukázkovým příkladem toho, kterak se státní aparát první nechtěl ve věci nijak angažovat a poté jediným pokynem spustil sérii konfliktů, která vyústila v to, že získal v podstatě bez větší námahy loajální církevní strukturu. Starokatolická církev se totiž do velké míry v letech 69–72 rozložila sama, vlastními silami, stát sehrál „jen“ roli katalyzátoru a pozdějšího trýznitele těch, kteří prohráli.

5. Dozvuky krize: 1972–1991

V další fázi je již o výsledku celého sporu na celá desetiletí rozhodnuto, tato kapitola je pak jistým epilogem shrnujícím reakce v církvi a poslední dozvuky sporu – a samozřejmě další profesní a duchovní dráhu jednotlivých aktérů, kterou často výsledky konfliktu mezi biskupem a synodní radou zasáhnou zcela fatálně. Zvláště se pak zaměříme na období po roce 1989, v němž se celý konflikt ukončí.

V Brně bylo dle mínění Jana Hegera přijato odvolání biskupa pozitivně nebo minimálně bez protestů, s výjimkou Kováře seniora, kterému se musel pak Heger pro časté narušování bohoslužeb snažit všemožnými způsoby bránit v přístupu na mše. Valná hromada se konala bez něj a za účasti 62 věřících⁴⁵⁴. Brněnská farnost se tak s celou věcí rychle smířila, až na starého Kováře, jehož „neustálé útoky“ budou jedním z důvodů dalšího stupňování státního tlaku na Augustina Podoláka⁴⁵⁵. Heger bude znovu exkomunikován Podolákem⁴⁵⁶, na synodě 25. 3. 1972 bude dále potvrzen v úloze generálního vikáře, kteroužto funkci bude zastávat až do své smrti 27. 2. 1978⁴⁵⁷.

Trousil jako předseda církevního soudu a ve shodě se synodní radou rozhodl o ukončení dalšího studia Dušana Hejbala⁴⁵⁸. Dušan Hejbal se pak stane hybatelem starokatolické podzemní církve a přes časté výslechy a vydírání ze strany státních orgánů zůstane v kontaktu s biskupem Podolákem, bude se věnovat tvorbě hudby⁴⁵⁹, v devadesátých letech pak započne komplexní projekt obrody církve. Sledování Hejbala a jeho vzpomínky na něj, a hlavně na následné výslechy plánují v budoucnu rozpracovat více, pro účely této práce pak stačí shrnout, že pracoval jako zedník, mohl dostudovat v devadesátých letech, mělo mu být vyhrožováno zabitím dítěte⁴⁶⁰ a stal se postupně farářem, generálním vikářem, správcem biskupství a nakonec biskupem Starokatolické církve⁴⁶¹. Jeho postoje v létě 1972 ovšem nebyly daleko od vystoupení z církve⁴⁶².

5.1 Problémy starokatolické církve

Církev se nestane zcela jednotnou. Určité problémy v ní budou znamenat jak Trousilovy pravidelné

454 HEGER, Jan: Dopis Miloši Pulcovi z 9. 1. 1972. Farní archiv Praha (SkC).

455 Viz HEGER, Jan: Dopis Miloši Pulcovi z 24. 5. 1972. Farní archiv Praha (SkC). Přikládám citaci závěrečného odstavce dopisu: „Zažádal bych o zákrok proti A. Podolákovi proti zneužívání funkce, kterou už dávno nemá. Ani bývalý prezident Novotný, ani generální tajemník Dubček, nemohou se vydávat za to, čím před časem byli, neřku-li A. Podolák, dobrodruh, kořistící z naivity a dobroty...“

456 PODOLÁK, Augustin: Exkomunikace Jana Hegera ze dne 24. 3. 1972. Farní archiv Praha (SkC).

457 PULEC 1978.

458 TROUSIL, Rudolf: Dopis Miloši Pulcovi ze 17. 1. 1972. Farní archiv Praha (SkC).

459 Mimo jiné jako textař pro kapelu Dr. Max. Bližší osudy kapely jsou rozebrány například zde *Dr. Max – Kapely – Bigbít – Česká televize* [online]. Zajímavostí je pak to, že Hejbal spolupracoval i na písničkách uvedených na desce J. Neduhy *Písničky z rotundy – na přebalu desky je pak uveden jak on, tak i Miloš Pulec, jehož statečnost měla umožnit vůbec konání koncertů v rotundě. NEDUHA, Jaroslav Jeroným: Rotunda - Písničky Z Rotundy 1969–1983. Vydavatelství Panther, 6. 10. 2010.*

460 Z rozhovoru s Dušanem Hejbalem: „Synek bude teďko chodit do první třídy, že jo... Ta křižovatka je rušná, víte ty dětský nehody...“

461 Viz oficiální životopis na *Starokatolická církev v ČR >> Dušan Hejbal* [online].

462 TROUSIL, Rudolf: Dopis Milošovi Pulci z 3. 6. 1972. V něm na závěr uvádí: „K žádnému závažnému jednání nepřivete venkovské plebejce – Daniška nebo Trouсила. Chodíte si po úřadech sami, nás izolujete, nediv se ani tomu dojmu, že Praha je Starokatolickou církví. Jak smýšlí Danišek, nevím. Nikam mne prosím už nezvěte. Jsem vděčen církvi, bratru Vochočovi i Tobě, i když jsem se v mnohém zklamal, hlavně v důvěře.“ Danišek to viděl ještě ostřeji: v dopise z 5. 6. (DANÍŠEK, Vasil: Dopis Miloši Pulcovi z 5. 6. 1972, Farní archiv Praha (SkC)) píše: 5. 6. „Mne potřebuješ jenom jako ‚kanonenfutter‘, abych Ti v SR odhlasoval převážně Tvé návrhy. Když jsem navrhoval kolektivní vedení církve, prosil o důstojnou změnu § 1 ústavy, upozorňoval na povinnost pozvatí otce Augustina na synodu, upozorňoval na možné následky z Utrechtu, na synodě předložil kanonický návrh na anulování volby atd., bohužel to u Tebe nemělo žádného ohlasu. Vypadá to, jako bys už byl zákulisním kancléřem.“

stížnosti do doby, než se tento stane roku 1978 správcem biskupství⁴⁶³, tak například samostatná činnost Vasila Daniška, který se několikrát dostane do konfliktu s Hegerem i Pulcem kvůli komunikaci synodní rady a „Prahy“⁴⁶⁴ se zbytkem církve, například v případě problémů kolem ⁴⁶⁵údjného Podolákova pokusu prodat kostel adventistům. Ti o něj nadále nejspíše jeví zájem, ale v roce 1972 jsou stále odmítáni⁴⁶⁶. Složitě vztahy mezi církví a Vasilem Daniškem se pak vlečou prakticky až do jeho smrti na začátku devadesátých let a budou zahrnovat v podstatě neustálé finanční spory („naše církev není zaopatřovací ústav pro Vasila Daniška a jeho manželku“).

Církev se také dostane do širších problémů s ostatními církvemi jak v Čechách, tak v zahraničí. Utrechtský arcibiskup například zašle 12. 5. 1972 dopis Janu Hegerovi, na který cítí synodní rada velkou potřebu odpovědět, aby jasně zdůraznila, že biskup již nemá žádnou moc, ostře se proti němu vymezila a arcibiskupa „staví před volbu“: „Zůstává Vaší věcí, zda dáte přednost spolupráci s nějakým důchodcem, který hledá jen vlastní zisk a který může být připočítán k biskupům či k jediné církevní obci, nebo se společenstvím s jednou úplnou církví s věřícími, chrámy, řádně konstituovanými obcemi, duchovními, kandidáty teologie a s perspektivou účinné práce na díle Božím...“⁴⁶⁷

Tyto problémy se bude snažit církev postupně napravit, ale povedou mimo jiné i k tomu, že až do roku 1997 nebude svěcen žádný biskup (27. 9. 1997 bude vysvěcen Hejbal).

Miloš Josef Pulec zůstává pražským farářem, dle množství a druhu korespondence již v podstatě otevřeně koordinujícím dění v církvi. Je třeba říct, že vzhledem k řadě zásadních konfliktů v církvi (např. spor Maliny s Trouselem, kvůli kterému Malina odchází z církve⁴⁶⁸), často vyloženě nevhodnému stavu objektů⁴⁶⁹, neustálým kontaktům zahraničí s biskupem Podolákem⁴⁷⁰, stále probíhajícímu konfliktu s Daniškem⁴⁷¹ (který se navíc často odvolával na Podoláka a spolupracoval s ním, viz dopis) a stále živému konfliktu s Hejbalem, kde svůj pohled na tento spor pravděpodobně nejuceleněji podává Pulec ve své odpovědi na Hejbalův článek „Nešířili víru, ale pohoršení“⁴⁷²: v tom argumentuje po té linii, že celý boj v církvi byl výsledkem Podolákovy neschopnosti, autoritářství a že například celá podzemní církev zahrnovala v podstatě jenom jeho a Hejbal. Obviňuje pak Podoláka jako protekčního komunistu (práce v rádiu, členství v KSČ),

463 20. 5. 1978, viz Tištěná poznámka k slavnostnímu uvedení do úřadu. Farní archiv Praha (SkC).

464 Tímto pojmem můžeme myslet spíše okruh lidí kolem Miloše Josefa Pulce, hlavně pak Hegera, Štursu, Kupku, Pacovského a částečně Trousele. Trousil se často sám cítil podobně jako Danišek vyloučen z veškerého dění a obviňoval nepřímo tuto skupinu, že si vše zařizuje sama – Trousil se ovšem později na rozdíl od Daniška stal sám později významným církevním hodnostářem.

465 HEGER, Jan: Dopis Liběně Jírovské ze 7. 2. 1974. Farní archiv Praha (SkC).

466 DANÍŠEK, Vasil: Dopis Janu Hegerovi z 5. 4. 1972. Farní archiv Praha (SkC). V dopise dále obviňuje Hegera ze zatajování korespondence s Utrecht. K tomu se Heger později (v HEGER, Jan: Dopis Miloši Pulcovi z 14. 4. 1972. Farní archiv Praha (SkC)) vyjadřuje tak, že Danišek dělá zbytečné problémy, chová se jako v cirkuse a bude třeba ho zkrotit, protože odjakživa s ním byly jen problémy.

467 Synodní rada arcibiskupovi Kokovi 22. 5. 1972. Farní archiv Praha (SkC).

468 MALINA, Kurt: Dopis Miloši Pulci z 8. 2. 1978. Farní archiv Praha (SkC).

469 Celým sledovaným obdobím se táhne problém opravy varnsdorfského chrámu.

470 Tyto kontakty se ovšem minimálně v jednom případě obrátily i proti Podolákovi, který se s arcibiskupem Kokem několikrát velmi nepohodl a podpořil Pulce. Ten se tak jen díky zprávě z Utrechtu dozvěděl o tom, že Podolák nejen zapověděl Kokovi cestu do Československa, ale ještě svolal (se souhlasem Ministerstva kultury) vlastní synodu. PULEC, Miloš Josef: Dopis Trousilovi z 23. 10. 1979. Farní archiv Praha (SkC). Tento dopis je pak možné vnímat nejen jako doklad, že spor mezi Podolákem a Pulcem byl stále živý (ostatní dopisy ze stejného roku též velmi často opakují toto téma), ale i jako dopis, ve kterém se snaží Pulec lži přesvědčit Trouсила k větší poddajnosti a kde věci, kterými hrozí, nejsou založeny na pravdě.

471 Ten stále působí v církvi a s Pulcem někdy vychází nejspíše lépe, někdy mu posílá dopisy vysloveně agresivní: „Nezapomeň krotit svou hubu, kterou jsi při posledním zasedání mlel, že jsme v kostele měli devět lidí.“ DANÍŠEK, Vasil: Dopis Miloši Pulci z 18. 6. 1986.

472 Článek vyšel v nultém vydání časopisu *Communio*. Viz HEJBAL 1990. Odpověď Pulcova byla sepsána 3. 5. 1990. Viz PULEC 1990.

který tajil své příjmy i svým spojencům jako byl Hejbal.

K ilustraci toho, do jakého stavu se církev v době Hegerova, posléze Trousilova a nakonec Pulcova vedení dostala, ale nejvýmluvněji poslouží stížnost Vasila Daníška synodní radě, ze které příkládám větší část:

„Počet členstva starokatolické církve k 1. 1. 1969 byl cca 5 000 osob, jak to komentoval starokatolický tisk. Počet členstva k 1. 1. 1983 nepřevyšuje číslo 500.

Shora uvedený úpadek byl způsoben nesvědomitým jednáním odpovědných osob, kteří za pomoci zkrachovalého šlechtice (JUDr. Štursy) drátovali biskupa Dr. Podoláka jak u soudu trestního tak i u soudu civilního bezdůvodnou žalobou, dále odchodem všech pěti starokatolických bohoslovců, dále podivným životem smutně proslulého generálního vikáře (Trouсила), který vlastnil falešný doktorát od maďarského utečence, jak to bylo komentováno v maďarském tisku, dále tím, že Duch svatý opustil z velmi vážných důvodů církve a nakonec pro neochotu některých jednotlivců utvořit kolektivní vedení církve...“⁴⁷³

Při čtení této rozvětvené obžaloby je třeba mít na paměti, že Daníšek sice představuje velmi zajímavá data a interpretaci minulosti, která není v přímém rozporu s naším poznáním, ale jedná se o názor velmi ovlivněný tím, že Daníšek byl opět ve své fázi „sporu“ a chtěl co nejvíce kompromitovat vedení církve. K tomu ani neprezentuje, kde například zjistil sebou uváděné počty věřících.

Poslední epizoda ze života Miloše Josefa Pulce, která nám přiblíží jeho život, dílo a postoje, pak ale bude až situace porevoluční.

5.2 Vnitrocírkevní boj po roce listopadu 1989

Prvním dokumentem, který přímo napadne současnou starokatolickou správu, je dopis synodní radě z 12. 12. 1989, který požaduje odstoupení farní rady z důvodu činnosti „soudružky Křipačové“ na senátu trestního soudu, kde měla „odsuzovat české vlastence“⁴⁷⁴. Pulec podnikl i svérázný pokus do nového prostředí zapadnout a reagovat na potřeby společnosti: v reakci na amnestie zaslal do redakce *Expresu* článek o svém smělém plánu na zabránění sociální katastrofě: „V naší církvi se totiž oživuje tradice dávného řádu Cyriaků.“⁴⁷⁵ Zde není příliš pochyb, že šlo maximálně o velmi idealistickou myšlenku: a to ještě na zvláštním základě, kdy se jedná o jedinou zmínku o cyriacích v Pulcově činnosti vůbec.

Na místě je třeba poznamenat, že po změně poměrů prošla církev celou řadou problémů, rozhodně nešlo je o boj Hejbala s Pulcem. Přichází do ní také narychlo nabírání duchovní, kteří přinesli chvíle až bizarní, kdy se kněz Bauer zneprátelil se svými budoucími svěřenci, neboť přišel do kostela ve staré vojenské uniformě a vojenských botách, což zdůvodnil tím, že v Praze je revoluce⁴⁷⁶. Svou roli sehraje i Vasil Daníšek, který začne Pulci otevřeně vyhrožovat a připomínat mu jeho hříchy („Veledůstojný vlezlý chlapec!... Včas rozjímej, nakolik jsi nástrojem otce zla, sám se okádruj aspoň podle toho, jak jsi podle geheime (STB) kádroval jiné. Žluč Ti praskne a vyšší síla Tě zasáhne! Prostí lidé věřící Tě kádrují jako hrobaře církve. Zatím docházíme k závěru, že Pulec je reinkarnovaný farizej, který z minulého života vlastní ještě hodně zastaralého materiálu... U Tebe

473 DANÍŠEK, Vasil: Dopis synodní radě z 28. 12. 1982. Farní archiv Praha (SkC).

474 HAVLÍK, J.: Dopis synodní radě z 12. 12. 1989. Farní archiv Praha (SkC).

475 PULEC, Miloš Josef: Dopis redakci *Expresu* z 19. 1. 1990. Farní archiv Praha (SkC).

476 MALINA, Kurt: Dopis Miloši Josefu Pulcovi z 6. 3. 1990. Farní archiv Praha (SkC).

není žádné pokory!... Chceš-li mít souboj, budeš ho mít.⁴⁷⁷), kdežto Pulec na něj reaguje smířlivě a pokusem ho uplatit („...Půjde-li o volbu biskupa, máš kanonicky právě Ty pro to ty nejlepší předpoklady“⁴⁷⁸). Synodní rada pod Pulcovým vlivem se pak též snažila o rychlý kompromis: „Usneseno napsat dr. Podolákovi, že kdyby se chtěl distancovat od článku v LD a D. Hejbala a odvolal všechny klatby, exkomunikace, interdikty a jiné censury na církev a její pracovníky uvalené, nabízíme mu ruku opětovně k smíru“⁴⁷⁹. Tyto podmínky samozřejmě Podolák ani Hejbal nepřijali.

Pulec pak dále sháněl další zbraně proti Podolákovi, zjevné byly i jeho obavy. V dopise biskupu Majewskemu žádá, aby tento potvrdil, že se Podolák v Krakově vzdal úřadu biskupa ordináře a říká, že „církví hrozí okupace bývalým biskupem“⁴⁸⁰. Ze stejného dne pak je dopis Daniška, který Pulce informuje o Synodě Obnovy (29. 4.) včetně neurčité výhrůžky: „Vedení pražské obce má v rukou mnoho originálních papírů, které by Ti nikdy neprospěly. Poroučím Tě v modlitbách pod ochranu Všemohoucího.“⁴⁸¹ Hejbala pak kontaktuje Vochočová, která se cítí uražena označením jejího otce za kolaboranta, Hejbal reaguje dopisem, ve kterém ji prosí, aby opustila staré spory a: „Nenechte se tedy, prosím, panem dr. Pulcem inspirovat ke zbytečným aktům nenávisti a pomsty“⁴⁸². Vochočovou osloví i Jírovská, která ji žádá, aby přijela do Prahy a donutila nové zastánce „protivochočovské ideologie“ se zastydět – Vochočová se pak do Prahy nejspíše ani nedostavila, korespondence utichá⁴⁸³.

Pulec se poté pokusil do věci zainteresovat i úřady: v dopise Ministerstvu kultury 6. 6. pak zdůrazňuje, že se pokoušel o dohodu a smírné setkání, na které Hejbal i došel, a jakmile mu bylo uděleno slovo, opět odešel⁴⁸⁴. Stát pak dal ale ústy místopředsedy vlády Hromádky jasně najevo, že se do věci vkládat nebude: „Rozpory uvnitř Vaší církve jsou Vaší vnitřní záležitostí. Je nereálné očekávat, že orgány státní správy převezmou odpovědnost za jejich řešení.“⁴⁸⁵ Na druhou stranu, stát bude muset učinit náročné rozhodnutí, kdo je tedy vlastně vrchním představitelem církve: a za toho prohlásí Ministerstvo kultury dopisem z 18. 6. 1990⁴⁸⁶ Podoláka.

Do celého sporu mezitím vnese trochu mystiky Danišek ve svém dopise (přidávám z důvodu celé zvláštní kompozice větší část) z 25. 6. 1990: „Strategicky uvažující a pokornou píseň Adonajovi pějíce radím. Odejdi od nich z důvodů řekněme jejich brutálního násilí a při tom můžeš založiti reformovanou církev starokatolickou. Hleď zreformovati dosavadní mši svatou a sestaviti potřebnou pobožnost.... Mezinárodní doba je velmi vážná a Armagedon se opravdu přibližuje.“⁴⁸⁷

Devátého července Pulec formuluje další návrh na smíření, v němž s odkazem na římskou republiku navrhuje mít dva nejvyšší představitele církve⁴⁸⁸. Odezvu na tuto výzvu neznáme, o smíření se ale pokouší i zahraniční delegace biskupů Utrechtské unie. Biskupové Nikolaus Hummel a sekretář Mezinárodní biskupské konference biskup Hans Gerny přijeli do Čech,

477 DANÍŠEK, Vasil: Dopis Miloši Josefu Pulcovi ze 7. 3. 1990. Farní archiv Praha (SkC).

478 PULEC, Miloš Josef: Dopis Vasilu Daniškovi. Farní archiv Praha (SkC).

479 Zápis zasedání synodní rady z 31. 3. 1990. Farní archiv Praha (SkC).

480 PULEC, Miloš Josef: Dopis biskupovi Majewskemu z 1. 5. 1990. Farní archiv Praha (SkC).

481 DANÍŠEK, Vasil: Dopis Miloši Josefu Pulcovi z 1. 5. 1990. Farní archiv Praha (SkC).

482 HEJBAL, Dušan: Dopis Janě Vochočové z 6. 5. 1990. Farní archiv Praha (SkC). Závěr dopisu je pak laděný velmi smířlivě, i se zvláštní notickou: „Jednou to bude zajímavá práce pro historika, a bude-li na straně dr. Pulce dost soudnosti, udělám vše pro to, aby to nebyla současná práce pro prokurátora. Je totiž po revoluci a kdo sloužil totalitě, ten by měl v tichosti odejít.“

483 JÍROVSKÁ, Liběna: Dopis Janě Vochočové z 15. 5. 1990. Farní archiv Praha (SkC).

484 PULEC, Miloš Josef: Dopis Ministerstvu kultury z 6. 6. 1990. Farní archiv Praha (SkC).

485 HROMÁDKA, Josef: Dopis Miloši Josefu Pulcovi z 12. 6. 1990. Farní archiv Praha (SkC).

486 Dopis Ministerstva kultury Augustinu Podolákovi z 18. 6. 1990. Farní archiv Praha (SkC).

487 DANÍŠEK, Vasil: Dopis Miloši Josefu Pulcovi z 25. 6. 1990. Farní archiv Praha (SkC).

488 PULEC, Miloš Josef: Návrh smíření. Farní archiv Praha (SkC).

navštívili obě strany a pokoušeli se je smířit: Pulec se pak dle Podoláka snažil předat Gernymu biskupské insignie, aby je odeslal raději do Utrechtu než Podolákovi⁴⁸⁹. Intervence IBK nepřinese pak zatím jasného výsledku.

Spor se ovšem rozrůstá dále – dopisem Podolákovi se do něj vrací profesor Pacovský, který v něm Podoláka upozorňuje na jeho vztahy se státem, udávání (měl Pacovského udat za masarykovskou propagandu) a vyzdvihuje, že v sedmdesátých letech zůstal stát neutrální. Podoláka, který se mu snažil posluhovat, rozhodně nevyzdvihoval⁴⁹⁰. Pacovský též žádá Podoláka jak o to, aby netrápil Miloše, tak náhle mimo kontext o odpuštění. Proč žádal o odpuštění, se dovídáme v jeho dalším dopise Pulci: „Nuže svěčuji Ti zbraň, která spláchne do historického hajzlu Dr. Podoláka.“⁴⁹¹

Pulec se pak znovu pokusí o příměří, když do Svobodného slova⁴⁹² napíše návrh obapolné rezignace, neb on i Podolák „oba již pro církve mnoho vykonali“. Synodní rada věrná Pulcovi se pak sejde 9. 11.⁴⁹³, bude projednávat rozpočtové problémy (Pulci a Jírovské byla odebrána dispoziční práva k účtům) a předčasně skončí Pulcovým zhroucením a jeho předáním do péče přítomné lékařky⁴⁹⁴.

5.3 Zima

Rok 1991 přinese už na svém začátku zásadní změny. Prve, 5. ledna se sejde „Pulcova“ synoda, která řeší tíživou finanční situaci a to, že v kanceláři stále běží lednička, ve které má Pulec potraviny, které by měla Antnerová vyklidit. Malina pak navrhuje, aby se poslal dopis Podolákovi se žádostí o svolání synody⁴⁹⁵. To bohužel samo o sobě přestane být brzy možné: biskup Podolák umírá. Před jeho pohřbem 14. 1. 1991 proběhne synoda, na které je po přečtení dopisu biskupa Podoláka z 1. 1. 1991 (v tom zdůrazňuje Hejbala jako bratra, který vždy stál po jeho boku) zvolen správcem biskupství Dušan Hejbal⁴⁹⁶ (poměr hlasů 6 pro Hejbala, 2 pro Malinu, 1 pro Bačinského). Drobnou nesrovnalostí pohřbu je, kdo ho celebroval – Malina ve své zprávě píše⁴⁹⁷, že římskokatolický kněz, Hejbal později napíše, že ho celebroval sám⁴⁹⁸.

Synodní rada „Pulcova“⁴⁹⁹ pak zvolí 19. 1. poměrem hlasů 4:3 správcem biskupství Hejbala⁵⁰⁰.

Posledním dokumentem, který Miloš Josef Pulec napíše, je dopis Kurtu Malinovi ve kterém vyjadřuje svůj dojem, že UU by nějak měla „pseudosynodu“ překazit, i když mu nikdo nic neřekl⁵⁰¹.

Miloš Josef Pulec umírá 9. 2. 1991 ve své kanceláři, podlehne třetímu infarktu⁵⁰². Po jeho smrti se pak rozehrává ještě velmi nepříjemný konflikt mezi jeho dosavadní partnerkou doktorkou

489 PODOLÁK, Augustin: Dopis Dušanu Hejbalovi z 28. 7. 1990. (SkC).

490 PACOVSKÝ, Vladimír: Dopis Augustinu Podolákovi z 20. 9. 1990. Farní archiv Praha (SkC).

491 PACOVSKÝ, Vladimír: Dopis Miloši Josefu Pulci z 23. 9. 1990. Farní archiv Praha (SkC). Bohužel nevíme, jakou přesně zbraň (nejspíše kompromitující materiál) Pulci předal.

492 PULEC, Miloš Josef: Vyjádření pro magazín Svobodné slovo, 8. 11. Farní archiv Praha (SkC).

493 Zápis z porady synodní rady 9. 11.

494 Pravděpodobně jeho tehdejší přítelkyně Mudr. Serafíny Antnerové.

495 Zápis z jednání synodní rady 5. 1. 1991. Farní archiv Praha (SkC).

496 Zápis z jednání synodní rady 14. 1. 1991. Farní archiv Praha (SkC).

497 MALINA, Kurt: Zpráva z pohřbu Augustina Podoláka. Farní archiv Praha (SkC).

498 HEJBAL, Dušan: Dopis z 24. 1. 1991. Farní archiv Praha (SkC). Viz: „SR mě pověřila, abych byl hlavním celebrantem, všech obřadů pohřbu. Pohřbu byli přítomní i zástupci některých církví a též dominikáni z blízkého kláštera.“

499 Ve které měli dle Štursy zasedat i účastníci synody obnovy, viz ŠTURSA, Rudolf: Dopis Ministerstvu kultury z 15. 1. 1991. Farní archiv Praha (SkC).

500 Zápis z jednání synodní rady 19. 1. 1991. Farní archiv Praha (SkC).

501 PULEC, Miloš Josef: Dopis Malinovi z 23. 1. 1991. Farní archiv Praha (SkC).

502 Viz např. příloha č. 12.

Artnerovou a mezi Radimem Pulcem.

Z dopisu Artnerové bytovému družstvu se tak dovídáme, že nejen, že se s Pulcem měli brát (termín byl stanoven na 23. 2. 1991), ale hlavně že Radim Pulec, syn Miloše Josefa Pulce a Liběny Jírovské, po obřadu násilně vnikl do bytu, který užívali Artnerová a Pulec a začal ho „rabovat“⁵⁰³: „Přes ohlášení na policii, která mu zakázala do vyřízení pozůstalosti do bytu vstoupit, pokračoval v zcizování i následující den – sobotu 16. 2. a dále i v neděli 17. 2., kdy jako duchovní měl sloužit liturgii v Olomouci a místo toho dále vkrádal a plnil byt po zesnulém, neboť byt a všechny věci považuje za své“. Artnerová podala další stížnosti státnímu notářství a dalším, ve kterých si stěžuje na to, že se bojí o své věci, mluví o závěti, kterou sepsal Pulec před operací a hlavně uvádí její dojem o příčině smrti⁵⁰⁴: „Hlavní příčina jeho smrti bylo velké rozčilení z posledního dopisu syna, který mu z Olomouce napsal, že v pátek 8. 2. 1991 ve 3 hod. nepřijede, ale až v úterý. To jej vrcholně rozčílilo, že nikdy nedodržel slovo. Po přečtení toho dopisu dostal srdeční záchvat“. Radim Pulec Artnerové dopisem z 25. 2. 1991 odpoví, že děkuje za péči, kterou jeho otci poskytl, ale již jí není třeba a měla by se věnovat vlastnímu synovi a zdůrazňuje, že má nárok na své věci a k bytu do kterého měl „násilně vniknout“ patří⁵⁰⁵.

Advokátem Artnerové se stal Jiří Vyvadil (dnes známý převážně jako vůdce hnutí Přátel Ruska v České republice), který v dopise z 5. 3. 1991 upozorňuje Radima Pulce na to, že jeho konání je nezákonné a apeluje i na jeho morálku: Artnerová nemá kde bydlet⁵⁰⁶. Artnerová se dále obrátí dopisem na Obvodní prokuraturu na Praze 3⁵⁰⁷, kde zdůrazní, že Radim Pulec rabuje byt dlouhodobě a jeho vybavení odváží v pytlích pryč, ve zprávě pro Státní policii ze 7. 3. 1991 pak vyčísluje škody spáchané „přeosvíceným zlodějem Chujoforem Pulcem na 95 000 Kčs“⁵⁰⁸.

Vyjádření Radima Pulce k věci se mi nepovedlo získat. Většinu předmětů a archivu po Miloši Josefu Pulcovi získala Liběna Jírovská, která část předala státnímu archivu s podmínkou⁵⁰⁹, že se nikdy nedostanou do držení současného vedení starokatolické církve, materiály vážící se blíže k osobě Miloše Josefa Pulce si ponechala v pečlivě vedeném domácím archivu.

503 ARTNEROVÁ, Serafína: Dopis bytovému družstvu z 18. 2. 1991. Farní archiv Praha (SkC). Dopis podepsalo osm dalších svědků včetně Liběny Jírovské.

504 ARTNEROVÁ, Serafína: Dopis neznámému adresátovi z 22. 2. 1991. Farní archiv Praha (SkC).

505 PULEC, Radim: Dopis Serafíně Artnerové z 25. 2. 1991. Farní archiv Praha (SkC).

506 VYVADIL, Jiří: Dopis Radimovi Pulci z 5. 3. 1991. Farní archiv Praha (SkC).

507 ARTNEROVÁ, Serafína: Dopis Obvodní prokuratuře na Praze 3 z 6. 3. 1991. Farní archiv Praha (SkC).

508 ARTNEROVÁ, Serafína: Zpráva pro Státní policii ze 7. 3. 1991. Farní archiv Praha (SkC).

509 Viz příloha č. 10.

6. Závěr

V závěru práce je na místě vyhodnotit, na jaké jsem narazil těžkosti, které hypotézy se potvrdily a co si myslím, že práce může přinést nového a podnětného.

Komplikací se samozřejmě objevila celá řada. O ztraceném archivu i o tom, že ne všichni pamětníci měli zájem spolupracovat (i když ti, kteří se rozhovořili, posunuli celou práci o mílové kroky dopředu), jsem psal v úvodu. Velkým nepřítelem mi byl ovšem fenomén, který doktor Vinš dle mého soudu trefně pojmenoval „církevní folklor“ – komplikovaná sada předsudků a sdílených představ převážně o osobě doktora Miloše Josefa Pulce, které jsem musel všechny pro nedostatek důkazů postupně zamítnout. Oč větší pak bylo překvapení, když jsem ve zcela nesouvisejících materiálech našel dokumenty potvrzující Pulcovu opatskou benedikci k neexistujícímu klášteru a musel tak zcela přehodnotit postoj k Pulcově činnosti a hodnocení celé řady jeho činů. Právě tento důkaz ale považuji za jeden z hlavních přínosů práce, který se může ukázat jako klíčový pro samostatnou větev bádání, která se bude věnovat další činnosti potulných biskupů v Československu i za hranicemi země.

Další komplikací pak může být vyznění práce. Starokatolická církev i konkrétní pamětníci (obzvláště pak velmi trpělivá a vstřícná paní Jírovská) byli při práci velmi cennou, poučenou a otevřenou podporou. Závěry práce, ke kterým jsem došel, ovšem nemohou stoprocentně splynout ani s jedním narativem, kterým se snaží jedna nebo druhá strana osobnost Miloše Pulce a jeho působení na církev uchopit. Předně, Miloši Pulcovi není možné odepřít výjimečné intelektuální schopnosti, široký záběr (od mykologie přes antropologii až po teologii) a určitý druh zápalu, kdy církvi věnoval prakticky většinu svého života. Jeho činnost v církvi ovšem není možné hodnotit rozhodně ani jednoznačně pozitivně: přijal neoprávněně opatskou benedikci, byl v Jablonci i Praze terčem celé řady stížností, v kauze odvolání Štětiny vystupoval neoprávněně jako duchovní a podobně by se též dalo pokračovat. Jaký je tedy závěr práce?

Necítím se povolán soudit Miloše Pulce jako člověka a vynést nějaký jednoznačný rozsudek. Jeho život vnímám jako silný, tragický příběh, ve kterém se vystřídal v rolích jeho přátel i antagonistů celá řada výjimečných osobností (Vochoč, Podolák, Ráb, Štursa). Začíná pro nás kontroverzním rozhodnutím Paška zachránit církev rychlým vysvěcením českých kněží, kteří měli zachránit sudetské obce a nakonec v nich naopak spíše přisypali příslovečné soli do ran (Pulec suspendován pro nekázeň a pokusy obírat věřící, Štětina suspendován pro nekázeň a podezření z finančních manipulací, Trnka, který se podle svědků dopustil opakovaného podvodu). Příběh pak pokračuje Pulcovým nakonec úspěšným úpěnlivým bojem o návrat do církve, ve které ho znovu nalzáme až roku 1968 v pozici pražského faráře, který dle svědectví svých pozdějších nepřátel měl místo Krve páně podávat (hlavně sobě) kořalku a místo Těla páně (hlavně věřícím) starou housku. Tato svědectví Dušana Hejbala (ať již je chceme vnímat jako pravdivá nebo ne) vrcholí Pulcovou suspenzí a vzpourou proti biskupu Podolákovi, v níž se stane Pulec hlavním organizátorem. Tento zápas pak ovšem nemůžeme popsat jenom jako organizovanou „popravu“ právoplatného biskupa pučisty, za kterými od začátku stálo státní zřízení. Nikoliv. V řeči dokumentů se jednalo mnohem spíš o souboj dvou stran v církvi, které proti sobě v rámci normalizace jediným tahem poštvala státní moc: a když zjistila, kdo dokáže lépe naplňovat její dlouhodobé potřeby a zároveň dokázal poukázat na více závažných formálních vad protivníka, vybral si pak stát jednoduše stranu, kterou podpořil. A ti, kteří stáli na špatné straně, se stali církví podzemní a pro svoji věc trpěli: což ovšem nijak neumenšuje oprávněnost velké části výtek frakce organizované Pulcem – ten se navíc pokusil několikrát, byť často velmi nepříjemným tónem a s jistou agresí v podtónu spor ukončit tím, co

vnímal jako kompromis: alespoň to je mu pak nutné přičíst ke cti.

V další části Pulcova života, obzvláště potom, co se stává správcem biskupství, se objevuje jistá velmi nepříjemná disonance mezi jeho schopností vydávat i poměrně rozsáhlé teologické nebo církevně historické práce a výjimečně sloužit velmi dobrou mši, tak i známky postupujícího opotřebení: ve chvíli, kdy se jeho příznivci i odpůrci shodnou, že obzvláště v osmdesátých letech velmi přes míru pil, ukazoval se často zanedbaný a někdy i vysloveně zapáchal, je jisté, že s jeho osobní integritou začalo být něco v nepořádku. A ať už ho trápilo svědomí nebo postupující choroby, stává se Pulec postupně stínem sebe sama, jehož postoj k lidem (neměl příliš přátel a jeho rodinné vztahy byly komplikované, viz výše) mu situaci rozhodně neusnadňoval. Tragickou katastrofou pak pro něj musela být změna poměrů po roce 89, která se ho dotkla mimo jiné na zcela osobní rovině, když se stali on a jeho spolupracovníci terčem řady výpadů (u těch nehodnotím míru oprávněnosti) ze strany Dušana Hejbala a Augustina Podoláka. Ztrácí pak půdu pod nohama, ocitá se postupně v izolaci v úzkém kruhu nejvěrnějších a v praxi vlastně pronásledovaný: jeho dosavadní kontakty na úřady, jeho pozice v církvi a všechno, na co se mohl spolehnout, najednou byly ničím a Pulec se tak nakrátko dostal do situace do určité míry připomínající situaci biskupa Podoláka na začátku sedmdesátých let.

Miloš Josef Pulec zemře v kanceláři církve, což můžeme vnímat jako symbolickou smrt workoholika, který práci pro církev (ať už ji zachránil nebo rozložil) věnoval velkou část života. Bohužel, k jeho životu příznačné jsou pak okamžitě vypuknuvší spory o jeho pozůstalost a zoufalství jeho poslední družky, MUDr. Serafíny Artnerové.

Odkaz Miloše Josefa Pulce byl do velké míry zamlžen, vymazán a odsunut stranou. Považuji to za velkou chybu: ne snad proto, že bych věřil, že šlo pouze o nepochopeného muže bez jediné viny. Považuji jeho život ale za cenné memento pro všechny mladé, nadané muže, kteří upřednostní práci a „poslání“ před rodinou a vztahy a kteří mohou mít problémy rozlišit, které prostředky je vhodné v kariéřním boji ještě smysluplné použít. Co také nemůžeme zcela zapřít, je jistá hodnota jeho práce, kterou je dle mého názoru na místě kriticky zhodnotit bez předsudků k osobě autora. Poučení pak nabízí i pro Starokatolickou církev dnešní: a nejen pro starokatolíky, do velké míry pro všechny církve.

Po stránce historické vědy práce nabídla zpřístupnění nového důležitého archivního fondu, jehož obsah považuji za zajímavý i pro celou řadu dalších výzkumných témat, potvrzení spojitosti Miloše Josefa Pulce s potulným biskupem Fehervérem (a pravděpodobně i Maasem) na hlubší úrovni než korespondenční a první pokus o hlubší výzkum toho, co se v krizových letech 1969–1972 vlastně stalo a jakou roli v tom hrál Miloš Josef Pulec.

7. Zdroje

7.1 Knihy a periodika

BÁRTA, Marek: *Starokatolická církev 1968–1971*. Seminární práce, Evangelická teologická fakulta Univerzity Karlovy v Praze, 2010.

BENEŠ, Josef. Ač zemřeli ještě mluví: Medailony českých katolických vlasteneckých kněží. Praha 1964.

BĚLINA, Pavel: Já jinak myslím než ostatní. Před 250 lety se narodil Josef Dobrovský. *Dějiny a současnost*, 2003.

BOLTON, Charles A.: *Church Reform in 18th Century Italy (The Synod of Pistoia, 1786)*. Leiden, 1964.

BOLZANO, Bernard: *O nejlepším státě*. Praha, 1982.

BRECHKA, Frank T.: Gerard van Swieten and His World 1700–1772. *International Archives of the History of Ideas*, No. 36.

CAMPION, Edmund: *Lord Acton and the First Vatican Council*. Sydney, 1975.

Církevní rada Praha OCT Teplice, 18. 11. 1969.

CONZEMIUS, Victor: První vatikánský koncil v zasetí papežské autority. In: *Teologický sborník* 1/2000.

CONZEMIUS, Victor: *Katholizismus ohne Rom. Die altkatholische Kirchengemeinschaft*. Zürich, 1969.

DEMMELE, Johannes J.: *Dějiny starokatolictví v rakouském mocnářství*. Praha 1996.

FARSKÝ, Karel: *Z podejha*. Praha, 1920.

FLAJŠHANS, Václav: *Hus: jeho život a dílo*. Praha, 1905.

FRIEDRICH, Johann: *Geschichte des Vatikanischen Konzils*. Bonn, 1877–1887.

FRÝDL, David: *Reformní náboženské hnutí v počátcích Československé republiky. Snaha o reformu katolicismu v Čechách a na Moravě*. Brno, 2001.

GRAJEWSKI, Andrzej: *Jidášův syndrom*. Praha, 2002.

GRIGORIČ, Vladimír: *Pravoslavná církev v státě československém*. Josefov, 1926.

GROSS, Michael B.: *The War against Catholicism: Liberalism and the Anti-Catholic Imagination in Nineteenth-Century Germany*. Michigan, 2005.

HANUŠ, Jiří: *První sněm celosvětové církve: První vatikánský koncil 1869–1870*. Brno, 2001.

HEJBAL, Dušan: Nešířili víru, ale pohoršení. *Communio*, 0/1990.

HOLETON, David: The Role of Jakoubek of Stříbro in the Creation of a Czech Liturgy. Some Further Reflections. In: HALAMA, Ota a Pavel SOUKUP (eds.): *Jakoubek ze Stříbra. Texty a jejich působení*. Praha, 2006.

IŠKA, František: *Z kněze svobodným myslitelem. Autobiografie Dra. Fr. Išky*. nevydáno.

IŠKA, František: *Pryč s celibátem!* Praha, 1902.

IŠKA, František: *Kazatel betlémský*. Praha, 1901.

IŠKA František: *Mistr Jan Hus, mučedník kostnický. Jeho život, učení a význam*. Praha, 1902.

JANSSONIUS, Bennick: *Geschiedenis der Oud-roomiskatholieke Kerk in Nederland*. Haag, 1870.

KAŇÁK, Miloslav: *Z náboženského odkazu Josefa Dobrovského*. Praha, 1954.

KAŇÁK, Miloslav: *Křesťanské církve, denominace a sekty*. Praha, 1958.

KAŇÁK, Miloslav: *Z dějin světových zápasů o pokrok na poli náboženském, II. díl (Reformní proudy v 19. a na počátku 20.století)*. Praha, 1982.

KEJŘ, Jiří: *Husův proces*. Praha, 2000.

KIRĚJEV, Alexandr: *O starokatolictví*. Praha, 1900

KOLÁČEK, Karel: *Vznik a vývoj starokatolického hnutí na území severních Čech do roku 1946*. Brno, 2006.

KÖNIG, Josef: *Schematismy struktur obcí a duchovenstva starokatolické církve na území dnešní ČR*. Nепublikováno.

KÖNIG, Josef (ed.): *Dr. František Iška 1863–1924. Studijní texty Starokatolické církve v ČR*. Praha, 2000.

KOVÁŘ, František: *Deset let československé církve 1920–1930*. Praha, 1930.

KÜRY, Urs: *Die Altkatholische Kirche. Ihre Geschichte, ihre Lehre, ihre Anliegen*. Stuttgart. 1966.

KRŠKO, Jan: *Pokus o začlenění české starokatolické obce do Církve československé v roce 1920*. Praha, 2003.

KUČERA, Zdeněk et. al.: *Modernismus, historie nebo výzva? Studie ke genezi českého katolického modernismu*. Brno, 2002.

LÁŠEK, Jan Blahoslav: *Církevně-reformní a teologické názory Bernarda Bolzana. Příspěvek k bádání o kořenech katolického reformismu v Čechách*. Doktorská disertační práce na Katedře církevních dějin Husovy československé bohoslovecké fakulty v Praze, nedatováno.

LÁŠEK, Jan Blahoslav: *Bernard Bolzano a reformní hnutí českého katolického duchovenstva v XIX. Století*. Diplomová práce na Katedře církevních dějin Husovy československé bohoslovecké fakulty v Praze, 1979.

MACHÁČEK, Pavel: *Cesta Čechů a Němců k dnešku*. Praha, 2002.

MAREK, Pavel: *Pravoslavní v Československu v letech 1918–1942. Příspěvek k dějinám Pravoslavné církve v českých zemích a na Slovensku*. Brno, 2004.

MAREK, Pavel: *Církevní krize na počátku první Československé republiky (1918–1924)*. Brno, 2005.

MAREK, Pavel: *Emil Dlouhý-Pokorný. Život a působení katolického modernisty, politika a žurnalisty*. Brno, 2007.

MARSILIUS von Padua: *Defensor pacis*. Přel. A. Gerwith. New York, 1956.

MASARYK, Tomáš Garrigue: *Česká otázka: Snahy a tužby národního obrození*. Praha, 1895.

MASARYK, Tomáš Garrigue: *Česká otázka II*. Praha, 1969.

MASARYK, Tomáš Garrigue: *Jan Hus: naše obrození a reformace*. Praha, 1990a.

MASARYK, Tomáš Garrigue: *Ideály humanitní – Problém malého národa*. Praha, 1990b.

MATTEI, Roberto: *Pius IX*. Herefordshire, 2004.

NEALE, John Mason: *A History of the So-Called Jansenist Church of Holland, With a Sketch of Its Earlier Annals, And Some Accounts of the Brothers of the Common Life*. Oxford, 1858. Dostupné v elektronické podobě na <<http://anglicanhistory.org/neale/holland/>>.

NEKVINDA, Libor: *Tradiční náboženství u nás*. Hradec Králové, 1999.

OAKLEY, Francis: *The Conciliarist Tradition: Constitutionalism in the Catholic Church 1300–1870*. Oxford, 2004.

Obnova církve katolické v Československé republice. Návrh Jednoty československého duchovenstva v Praze. Praha, 1919.

PODOLÁK, Augustin: *Láskou mír – pastýřský list bratra Augustina biskupa Kališné církve starokatolické.* Varnsdorf, 1969.

PULEC, Miloš Josef: *Co je starokatolictví.* Praha, 1945.

PULEC, Miloš Josef: *Kdo jsou to starokatolíci?* Praha, 1945b.

PULEC, Miloš Josef: *Houby v kuchyni.* Praha, 1962.

PULEC, Miloš Josef: *Krakonošův herbář.* Praha, 1966.

PULEC, Miloš Josef: Nekrolog Jana Hegera. *Tön*, IV/1978.

PULEC, Miloš: Idea české církve. In: PULEC, Miloš a Milivoj BARBARIĆ: *Cyrlometodějský sborník k uctění 1100 výročí úmrtí sv. Metoděje.* Praha, 1984.

PULEC, Miloš Josef: *Kristokatolická ročenka.* 1987.

PULEC, Miloš (ed.): *In omnibus charitas. Sborník ke stému výročí Utrechtské unie 1889–1989.* Praha, 1989.

PULEC, Miloš Josef: Reakce na článek Dušana Hejbala z 3. 5. *Communio*, 0/1990.

PULEC, Miloš Josef: *Pán se postará.* Varšava, 2004.

PULEC, Radim: *Před rozhodujícím krokem.* Diplomová práce na Husitské teologické fakultě Univerzity Karlovy v Praze, 1972.

PULEC, Radim: Duchovní identita volyňských Čechů. In: *Hlas pravoslavi*, 3/2002.

RÁB, Václav J.: *Církev starokatolická.* Praha, 1918.

RÉMOND, René: *Náboženství a společnost v Evropě.* Praha, 2003.

Rozhodnutí ministerstva školství a národní osvěty č. j. 104.733-VI. 17. dubna 1923.

STANĚK, Tomáš: *Odsun Němců z Československa 1945–1947.* Praha, 1991.

STANĚK, Tomáš: *Předpoklady, průběh a důsledky vysídlení Němců z Československa (1918–1948).* Ostrava, 1992.

Stenographischer Bericht über die Verhandlungen des Katholiken-Congress, abgehalten vom 22.

bis 24. September 1871 in München. Munchen, 1871.

STUMP, Philip: *The Reforms of the Council of Constance (1414–1418).* Leiden, 1994.

TANNER, Norman: *The Church in Council. Conciliar Movements, Religious Practice and the Papacy from Nicaea to Vatican II.* London, 2011.

VELENSKY, J.: *Kronika obce Kvasileva.* Kvasilov, 1929.

VINŠ, Petr Jan: *Starokatolická obec v Praze a její vztah k vznikající Církvi československé husitské.* Praha, 2008.

VOJTÍŠEK, Zdeněk: *Encyklopedie náboženských směrů v České republice.* Praha, Portál 2004.

WAGNER, David František: *Benediktinský klášter sv. Gabriela na Smíchově.* Bakalářská práce na Katedře dějin a didaktiky dějepisu Univerzity Karlovy v Praze, 2012.

WINTER, Eduard: *Bernard Bolzano a jeho kruh.* Brno, 1935.

WINTER, Eduard: *Josefinismus a jeho dějiny: Příspěvek k duchovním dějinám Čech a Moravy 1740–1848.* Praha, 1945.

7.2 Elektronické zdroje

A History of the So-Called Jansenist Church of Holland, by John Mason Neale (1858) [online]. Dostupné na WWW:<<http://anglicanhistory.org/neale/holland/app04a.html>>. Navštíveno 15. června 2014. Naposledy změněno neznámo kdy.

BAAS, Britta a Hartmutt MEESMANN: Die Katolische Alternative. *Publik-Forum* 16/2010 [online]. Dostupné na WWW:<http://www.alt-katholisch.de/fileadmin/red_ak/neuheiten/Pressemitteilungen/InterviewBischofRing_PublikForum.pdf>. Navštíveno 15. června 2014. Naposledy změněno 2. dubna 2013.

CATHOLIC ENCYCLOPEDIA: Gallicanism [online]. Dostupné na WWW:<<http://www.newadvent.org/cathen/06351a.htm>>. Navštíveno 15. června 2014. Naposledy změněno neznámo kdy.

Cisterciácký klášter Vyšší Brod [online]. Dostupné na WWW:<<http://www.klaster.vyssibrod.cz/cesky/spiritualita/rehole/rb.htm>>. Navštíveno 15. června 2014. Naposledy změněno neznámo kdy.

Creeds of Christendom, with a History and Critical notes. Volume II. The History of Creeds. – Christian Classics Ethereal Library [online]. Dostupné na WWW:<<http://www.ccel.org/ccel/schaff/creeds2.v.ii.i.html>>. Navštíveno 15. června 2014. Naposledy změněno 13. července 2005.

Dějiny filosofie II – Tomáš Akvinský [online]. Dostupné na WWW:<<http://is.muni.cz/do/rect/el/estud/ff/ps10/phil/web/ta4.html>>. Navštíveno 15. června 2014. Naposledy změněno neznámo kdy.

Declaration of the Catholic Congress at Munich | St. Francis Old Catholic Church [online]. Dostupné na WWW:<http://saintfrancisoc.org/declaration_catholic_congress_munich>. Navštíveno 15. června 2014. Naposledy změněno neznámo kdy.

Dopisy mistra Jana Husa – Listy psané v Kostnici 1415 z vězení [online]. Dostupné na WWW:<http://cb.cz/praha2/husovy_listy_d.htm>. Navštíveno 15. června 2014. Naposledy změněno neznámo kdy.

Dopisy mistra Jana Husa – Listy psané v Kostnici v měsíci červnu 1415 [online]. Dostupné na WWW:<http://cb.cz/praha2/husovy_listy_e.htm>. Navštíveno 15. června 2014. Naposledy změněno neznámo kdy.

Dr. Max – Kapely – Bigbit – Česká televize [online]. Dostupné na WWW:<<http://www.ceskatelevize.cz/specialy/bigbit/kapely/1512-dr-max/>>. Navštíveno 26. června 2014. Naposledy změněno neznámo kdy.

Erste altkatholische Priesterin gestorben – religion.ORF.at [online]. Dostupné na WWW:<<http://religion.orf.at/stories/2571116/>>. Navštíveno 18. června 2014. Naposledy změněno

12. února 2013.

Ineffabilis Deus [online]. Dostupné na WWW:<<http://www.papalencyclicals.net/Pius09/p9ineff.htm>>. Navštíveno 15. června 2014. Naposledy změněno neznámo kdy.

Information > Geschichte > Dokumente > München II □ Katolisches Bistum der Alt-Katholiken in Deutschland [online]. Dostupné na WWW:<<http://www.alt-katholisch.de/information/geschichte/dokumente/muenchen-ii.html>>. Navštíveno 15. června 2014. Naposledy změněno neznámo kdy.

Internet History Sourcebook Projects – Medieval Sourcebook: Council of Constance: Frequens, 1417 [online]. Dostupné na WWW:<<http://www.fordham.edu/halsall/source/constance2.asp>>. Navštíveno 15. června 2014. Naposledy změněno neznámo kdy.

Internet History Sourcebook Projects – Medieval Sourcebook: Foundation Charter of Cluny, 910 [online]. Dostupné na WWW:<<http://www.fordham.edu/halsall/source/chart-cluny.asp>>. Navštíveno 15. června 2014. Naposledy změněno neznámo kdy.

Internet History Sourcebook Projects – Medieval Sourcebook: Marsiglio of Padua: Conclusions from Defensor Pacis, 1324 [online]. Dostupné na WWW:<<http://www.fordham.edu/Halsall/source/marsiglio1.asp>>. Navštíveno 15. června 2014. Naposledy změněno neznámo kdy.

KEJŘ, Jiří: *Husovo odvolání od soudu papežova k soudu Kristovu* [online]. 1999. Dostupné na WWW:<<http://www.etf.cuni.cz/kat-cd/kejr.htm>>. Naposledy změněno neznámo kdy. Navštíveno 15. června 2014.

Latin Averroism (philosophy) – Encyclopedia Britannica [online]. Dostupné na WWW:<<http://www.britannica.com/EBchecked/topic/331825/Latin-Averroism>>. Navštíveno 15. června 2014. Naposledy změněno 28. dubna 2009.

NKC – Výsledky vyhledávání [online]. Dostupné na WWW:<<http://1url.cz/HkmR>>. Navštíveno 23. června 2014. Naposledy změněno neznámo kdy.

Obyvatelstvo podle náboženské víry podle krajů – podrobné údaje [online]. Dostupné na WWW:<[http://www.scitani.cz/sldb2011/redakce.nsf/i/obyvatelstvo_podle_nabozenske_viry_podle_kraju_podrobne_udaje/\\$File/sldb_podrobna_vira.xls](http://www.scitani.cz/sldb2011/redakce.nsf/i/obyvatelstvo_podle_nabozenske_viry_podle_kraju_podrobne_udaje/$File/sldb_podrobna_vira.xls)>. Navštíveno 15. června 2014. Naposledy změněno neznámo kdy.

Papal Encyclicals Online [online]. Dostupné na WWW:<<http://www.papalencyclicals.net/>>. Navštíveno 15. června 2014. Naposledy změněno 18. března 2014.

Pastor aeternus – abridged [online]. Dostupné na WWW:<<http://www.ewtn.com/faith/teachings/papae1.htm>>. Navštíveno 15. června 2014. Naposledy změněno neznámo kdy.

Přítomné obyvatelstvo podle národnosti a věkových skupin k 1. 12. 1930 [online]. Dostupné na WWW:<[http://notes3.czso.cz/sldb/sldb.nsf/i/1568B533A4FF4163C1256E660041B9D4/\\$File/tab3_30.xls](http://notes3.czso.cz/sldb/sldb.nsf/i/1568B533A4FF4163C1256E660041B9D4/$File/tab3_30.xls)>. Navštíveno 25. června 2014. Naposledy změněno neznámo kdy.

Quanta Cura [online]. Dostupné na WWW:<<http://www.papalencyclicals.net/Pius09/p9quanta.htm>>. Navštíveno 15. června 2014. Naposledy změněno neznámo kdy.

QUI PLURIBUS [online]. Dostupné na WWW:<<http://www.papalencyclicals.net/Pius09/p9quiplus.htm>>. Navštíveno 15. června 2014. Naposledy změněno neznámo kdy.

Sčítání lidu, domů a bytů k 1. 3. 2001 [online]. Dostupné na WWW:<[http://www.scitani.cz/sldb2011/redakce.nsf/i/obyvatelstvo_cr/\\$File/e-4104-02.pdf](http://www.scitani.cz/sldb2011/redakce.nsf/i/obyvatelstvo_cr/$File/e-4104-02.pdf)>. Navštíveno 15. června 2014. Naposledy změněno neznámo kdy.

Starokatolická církev v ČR >> 43. synoda Starokatolické církve v ČR (2003) [online]. Dostupné na WWW:<<http://www.starokatolici.cz/o-nas/dokumenty/synody/43-synoda-starokatolicke-cirkve-v-cr-2003>>. Navštíveno 15. června 2014. Naposledy změněno neznámo kdy.

Starokatolická církev v ČR >> Dušan Hejbal [online]. Dostupné na WWW:<<http://www.starokatolici.cz/o-nas/biskup/dusan-hejbal>>. Navštíveno dne 26. června 2014. Naposledy změněno neznámo kdy.

Starokatolická církev v ČR >> Informace a odkazy [online]. Dostupné na WWW:<<http://www.starokatolici.cz/o-nas/kabinet-starokatolicke-teologie-pri-htf-uk/informace-a-odkazy>>. Navštíveno 18. června 2014. Naposledy změněno neznámo kdy.

Starokatolická církev v ČR >> Kaple svaté Rodiny u Nuselských schodů [online]. Dostupné na WWW:<<http://www.starokatolici.cz/kde-jsme/farnost-praha/kaple-svate-rodiny-u-nuselskych-schodu>>. Navštíveno 18. června 2014. Naposledy změněno neznámo kdy.

Starokatolická církev v ČR >> Rotunda Nalezení sv. Kříže [online]. Dostupné na WWW:<<http://www.starokatolici.cz/kde-jsme/farnost-praha/rotunda-sv-krize>>. Navštíveno 18. června 2014. Naposledy změněno neznámo kdy.

SKANDÁL v pravoslavné církvi: Arcibiskup Kryštof má pryč několik milenek a dokonce i děti! – tn.cz [online]. Dostupné na WWW:<<http://tn.nova.cz/zpravy/domaci/skandal-v-pravoslavne-cirkvi-arcibiskup-krystof-ma-pry- nekolik-milenek-a-dokonce-i-deti.html>>. Navštíveno 15. června 2014. Naposledy změněno 2. 4. 2013.

Tab. 4 Přítomné obyvatelstvo podle náboženského vyznání a národnosti k 1. 3. 1950 [online]. Dostupné na WWW:<[http://notes3.czso.cz/sldb/sldb.nsf/i/1CACA90179B23438C1256E660036CA77/\\$File/tab4_50.pdf](http://notes3.czso.cz/sldb/sldb.nsf/i/1CACA90179B23438C1256E660036CA77/$File/tab4_50.pdf)>. Navštíveno 25. června 2014. Naposledy změněno neznámo kdy.

THE SYLLABUS OF ERRORS CONDEMNED BY PIUS IX [online]. Dostupné na
WWW:<<http://www.papalencyclicals.net/Pius09/p9syll.htm>>. Navštíveno 15. června 2014.
Naposledy změněno neznámo kdy.

Vendée – Pastor Aeternus [online]. Dostupné na
WWW:<http://www.vendee.cz/texty/pastor_aeternus.html>. Navštíveno 15. června 2014.
Naposledy změněno neznámo kdy.

7.3 Archivy

Altkatholisch Kalendar Bonn.

Archiv A. Podoláka.

Archiv D. Hejbala.

Archiv L. Jirovské.

Archiv SÚC.

Biskupský archiv Amersfoort.

Biskupský archiv Bern.

Farní archiv Praha (SkC).

SÚA Praha.

7.4 Dobové tiskoviny

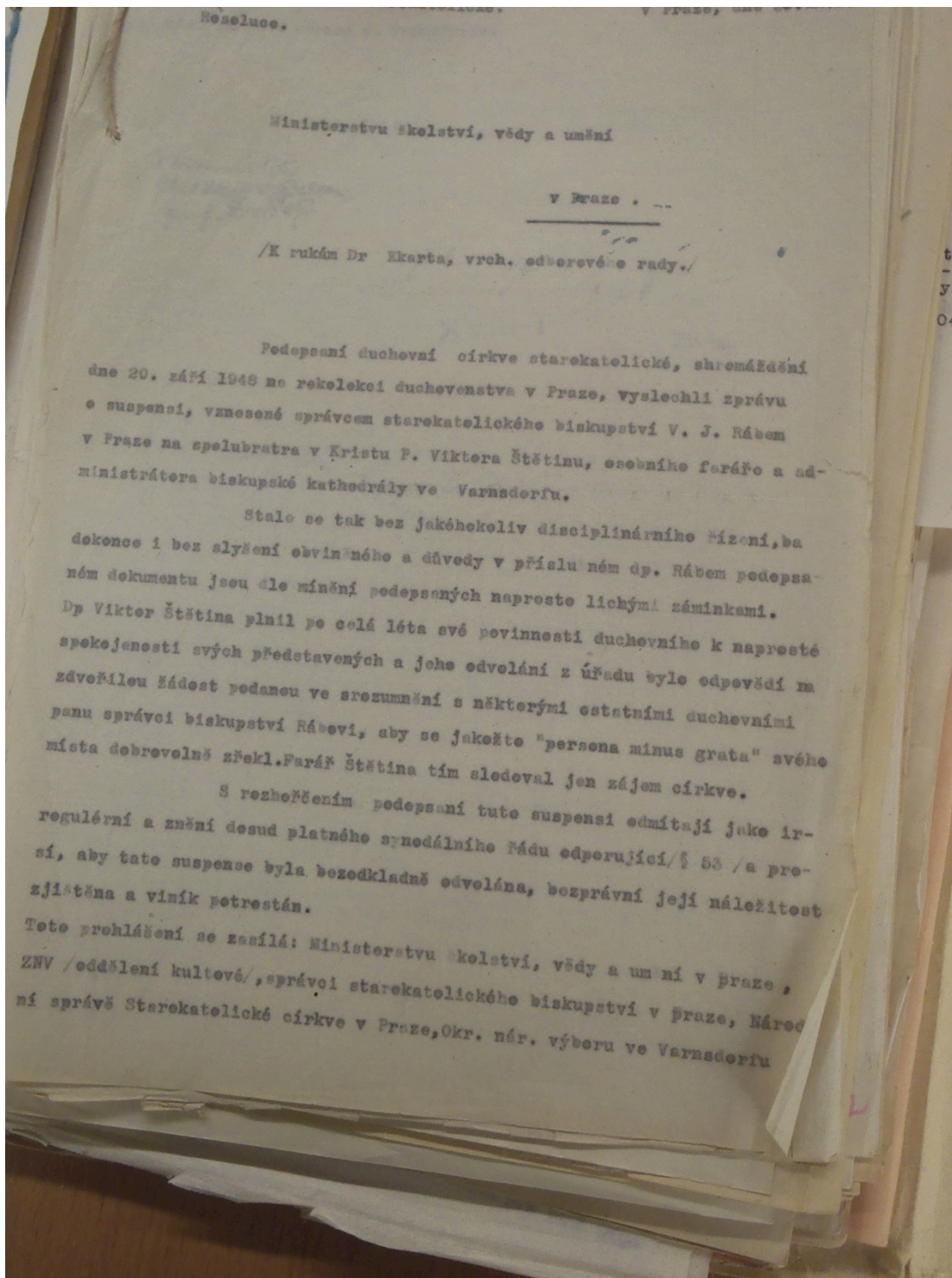
- Alt-katholisches Volksblatt*, Bonn 4. 11. 1898.
Alt-katholisches Volksblatt, Bonn 20. 1. 1899.
Alt-katholisches Volksblatt, Bonn 31. 10. 1919.
Česky zapas, Praha 13. 9. 1920.
Česky zapas, Praha 11. 3. 1921.
Der Katholik, Bern 27. 12. 1919.
Der Katholik, Bern 18. 9. 1920
Der Katholik, Bern 8. 10. 1920
Der Katholik, Bern 30. 10. 1920
Der Katholik, Bern 4. 12. 1920
Der Katholik, Bern 11. 12. 1920
Der Katholik, Bern 25. 12. 1920
Freie Kirchenstimmen, Varnsdorf 10. 1. 1905.
Freie Kirchenstimmen, Varnsdorf 25. 1. 1909.
Freie Kirchenstimmen, Varnsdorf 10. 2. 1912.
Freie Kirchenstimmen, Varnsdorf 20. 9. 1920.
Národní Katolík, Praha 10. 6. 1899.
Národní Katolík, Praha 6. 7. 1899.
Národní Katolík, Praha 7. 12. 1899.
Národní Katolík, Praha 15. 3. 1900.
Národní Katolík, Praha 24. 5. 1900.
Národní Katolík, Praha 14. 6. 1900.
Národní Katolík, Praha 26. 7. 1900.
Národní Katolík, Praha 1. 11. 1900.
Tschechische ökumenische Nachrichten.
Vesmír, 1/VIII (říjen 1916).

7.5 Jiné zdroje

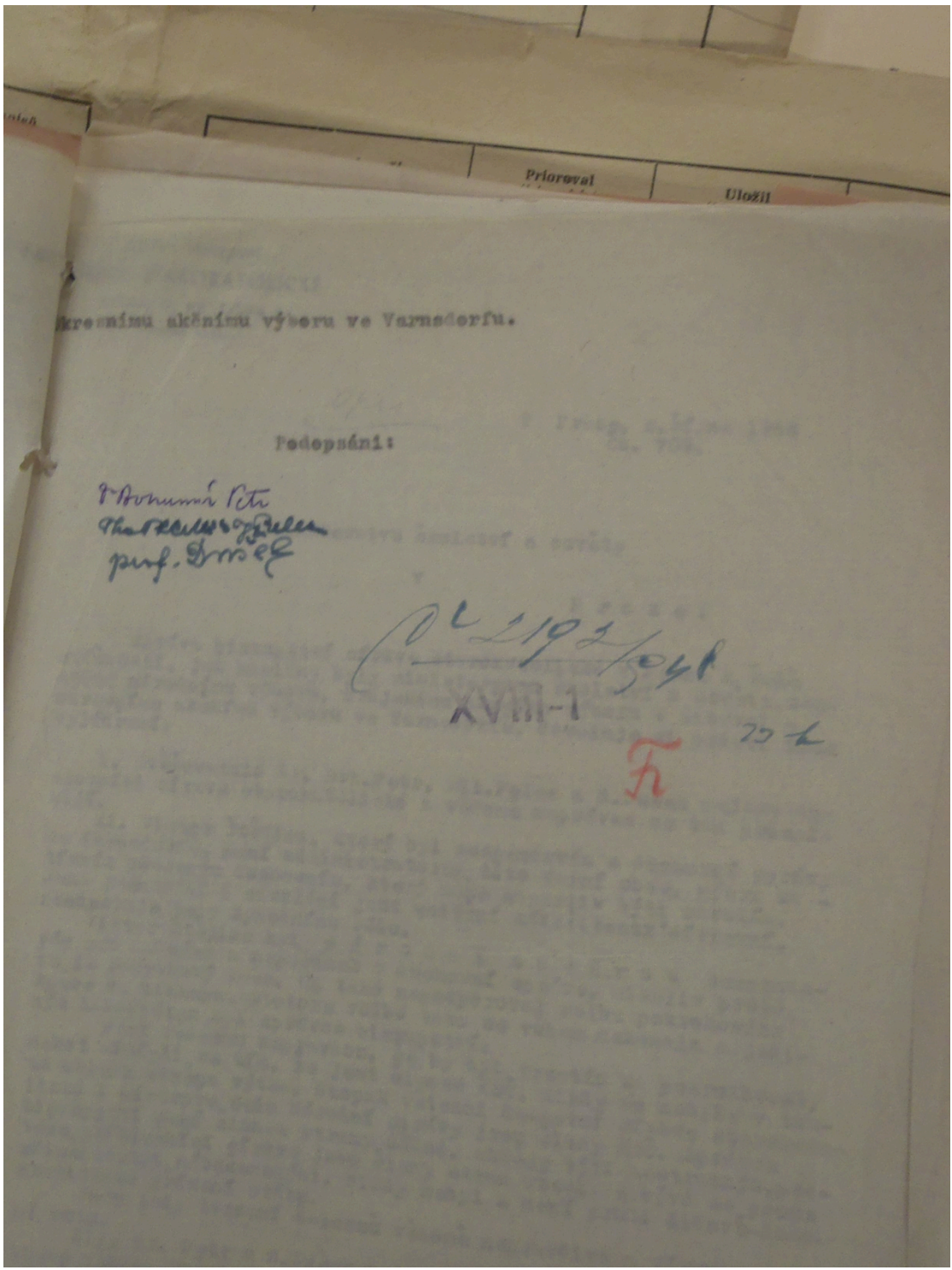
Jaroslav Jeroným: *Rotunda – Písničky Z Rotundy 1969–1983* [vinylový nosič]. Vydavatelství Panther, 6. 10. 2010.

8. Přílohy

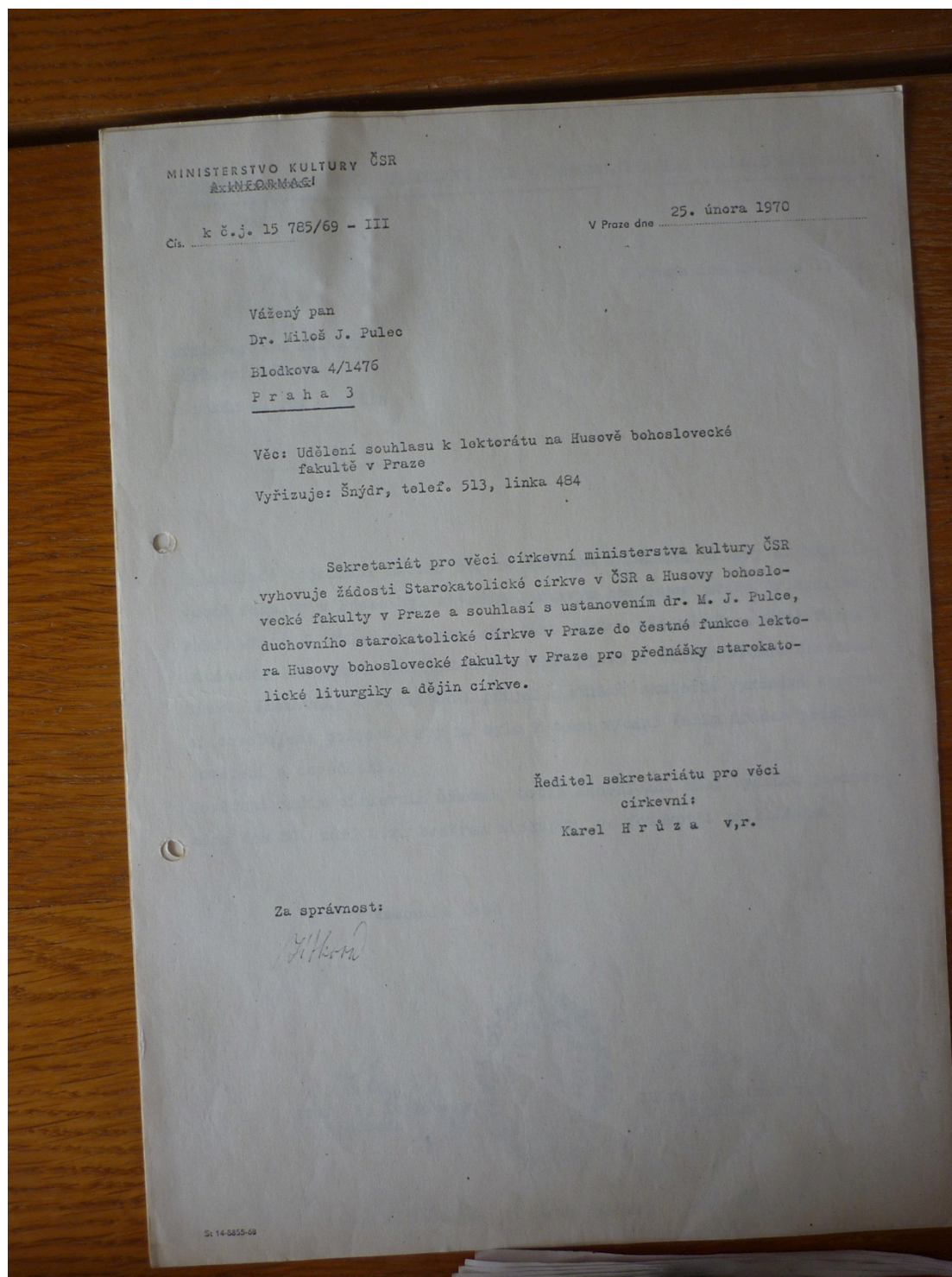
Příloha 1: 1948 Stížnost rebelů proti suspenzi 1 (z archivu SÚC)

Příloha 2: 1948 Stížnost rebelů proti suspenzi 2 (z archivu SÚC)

Příloha 3: Fakulta souhlas (z osobního archivu Liběny Jírovské)

Příloha 4: Biskup Gardarský (z osobního archivu Liběny Jírovské)

Vě smyslu § 16 státního nařízení č. 22 z 26. srpna dne
18. 10. 1949 vydaného podle zákona ze dne 14. 10. 1949
musel mít každý kněz státní souhlas k
výkonu duchovenské činnosti. Dr. Pulic však
nebyl povinn státní správu kultury k
přímému složení písemné smlouvy, složil již v obzvlášť pí-
semně, a dále spolupracoval s lidovými ná-
rodními správou církve starokatolické v de-
nou předsedou Janem Běhou a po odcho-
du dr. Augustína Podoláka do Varnsdorfu
nastal řídícím činným starokatolickým kně-
zem v Praze. Po návratu k vojenské službě se
marně snažil o umění k působení v
duchovenské službě v Praze. Přisobil jako
člen a předseda farní obce. Státní souhlas
niskal až 27. 5. 1967. Slob složil na ONV
Praha 1 a stal se farářem v Praze bez
nároku na plat.

Přímým neoficiálním působení v církvi se
mu dostalo přímých kontaktů od zahraničních
bratřských církví. V roce 1959 obdržel čestný
doktorát theologie vys. šk. učitelů v
Kentucky (Louisville), brzy poté se stal
titulárním biskupem gardarským a
později pískal i náda sv. Sibiřiana a Anti-
ochie. Od roku 1955 se stal papežem
starokatolické církve na řídnářích ekumenické
nady církvi i právě založení.

V budoucím by měl být biskupem starokat.

22.15 Kolo plně hvězd
23.10 Profesionálové (7/57)
0.05 AZ-kvíz
0.35 Malá farma: Velikonoční pivo
1.00 Móda - Extravagance - Manžry

nho medvusa # 31 1-27-31
21.00 Hellmadoe Film ČR (1993)
22.35 M... .. USA

0.20 B-

CT 1

Příloha 5: Biskup Podolák – kvalifikace (z archivu SÚC)

NÁRODNÍ SPRÁVA CÍRKVE STAROKATOLICKÉ
Praha 1, Navrátilova ulice 200

H L

V Praze dne 27. ledna 1960.

P. T.

Státní úřad pro věci církevní	
Dat.: 31. 1. 1960	
Číslo jedn. 0418	příl. 2

Státní úřad pro věci církevní

P r a h a .

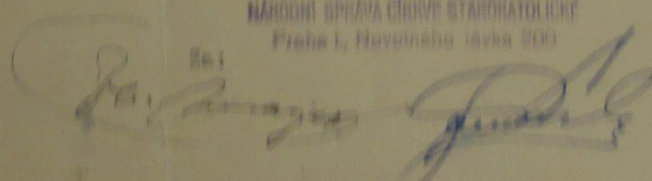
Na synodě České církve Starokatolické, která bude konána 18. února 1960, bude navržen na stolec biskupský Dr. Augustin P o d o l á k , bytem Praha - Prosek, Na klíčové 4a, který dosud zastával duchovní funkce farního vikáře správy biskupství a soukromě je zaměstnán v Čsl. rozhlasu jako inspektor krátkých vln.

Uvádíme stručně školení a dosavadní činnost navrženého kandidáta Dr. Aug. Podoláka; Školní vzdělání: Čsl. stát. gymnasium, 4 leta filosofické fakulty, 4 leta theologické fakulty na papežském mezinárodním institutu v Římě, Školní praxe 8 roky, duchovenská 11 let. - Doktor filosofie, licenciát theologie, profesor filosofie a theologického práva na fakultě v Olomouci, na arcibiskupském kněžském semináři v Olomouci /za války/, profesor na českém učilišti filosoficko-theologickém /řádu dominikánů./ Členem církve starokatolické od r. 1947.

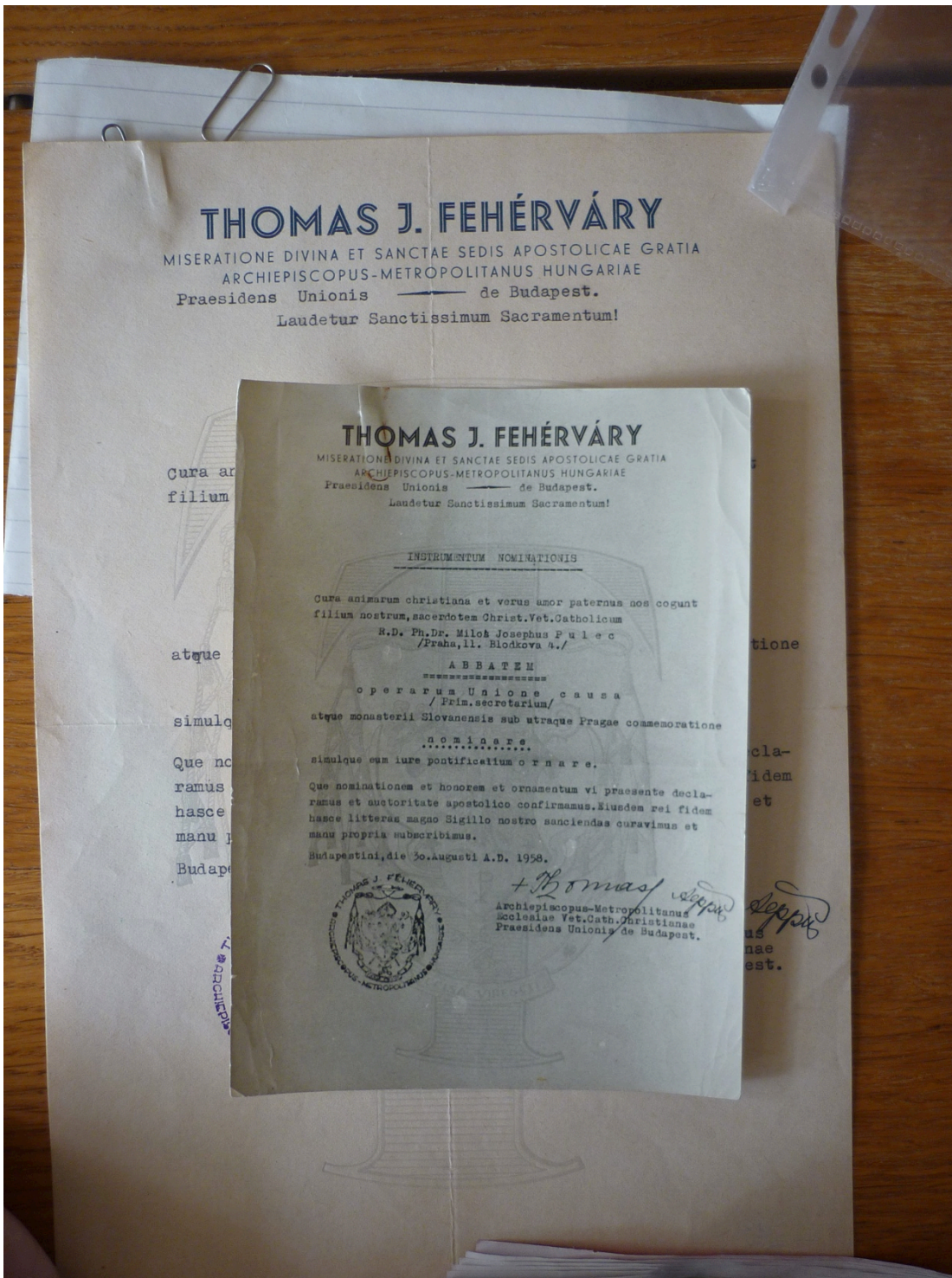
Prosíme, abyste nám laskavě do 18. února, t. j. do konání synody potvrdili volitelnost tohoto kandidáta na biskupský stolec církve starokatolické.

NÁRODNÍ SPRÁVA CÍRKVE STAROKATOLICKÉ
Praha 1, Navrátilova ulice 200

Za:

Příloha 6: Fehérváry 1 (z osobního archivu Liběny Jírovské)

Příloha 7: Féherváry 2 (z osobního archivu Liběny Jírovské)

THOMAS J. FEHÉRVÁRY

MISERATIONE DIVINA ET SANCTAE SEDIS APOSTOLICAE GRATIA
ARCHIEPISCOPUS-METROPOLITANUS HUNGARIAE
Praesidens Unionis ——— de Budapest.
Laudetur Sanctissimum Sacramentum!

INSTRUMENTUM NOMINATIONIS

Cura animarum christiana et verus amor paternus nos cogunt
filium nostrum, sacerdotem Christ.Vet.Catholicum

R.D. Ph.Dr. Miloš Josephus P u l e c
/Praha, ll. Blodkova 4./

A B B A T E M

operarum Unionis causa
/ Prim.secretarium/
atque monasterii Slovanensis sub utraque Pragae commemoratione

n o m i n a r e .

simulque eum iure pontificalium ornare.

Que nominationem et honorem et ornamentum vi praesente declaramus et auctoritate apostolico confirmamus. Eiusdem rei fidem hasce litteras magno Sigillo nostro sancientes curavimus et manu propria subscribimus.

Budapestini, die 30. Augusti A.D. 1958.

+ *Thomas Fehervary*

Archiepiscopus-Metropolitanus
Ecclesiae Vet.Cath.Christianae
Praesidens Unionis de Budapest.

Příloha 8: Osvědčení fakulta (z osobního archivu Liběny Jírovské)

SYNODÁLNÍ RADA CÍRKVE STAROKATOLICKÉ V ČESKOSLOVENSKU. Praha 3 Blodkova 4

V Praze dne 28. 11. 1969.

Ministerstvu kultury
církvní odbor
k rukám s. ref. Šnýdra

P r a h a

Na základě dojednání našeho bratra biskupa s děkanem Husovy čs. bohoslo-
vecké fakulty v Praze byl s Vaším laskavým souhlasem určen Dr. h. c. et
PhDr. Miloš J. Pulec v Praze, aby jako lektor přednášel na této fakultě
studentům bohosloví starokatolickou liturgiku a dějiny církve staroka-
tlické. Jmenovaný svěřený úkol přijal a funkci skutečně vykonává a proto
si dovoluujeme požádat, aby mu bylo k tomu vydáno Vaším úřadem příslušné
pověření a osvědčení.

Pověření našim církevním úřadem, totiž kanonickou misí vydanou jmenova-
nému dne 30. září t. r. bratrem biskupem, ve fotokopii přikládáme.

V dokonalé účtě

Za:

Kupka
prof. R. Kupka v. r.
předseda

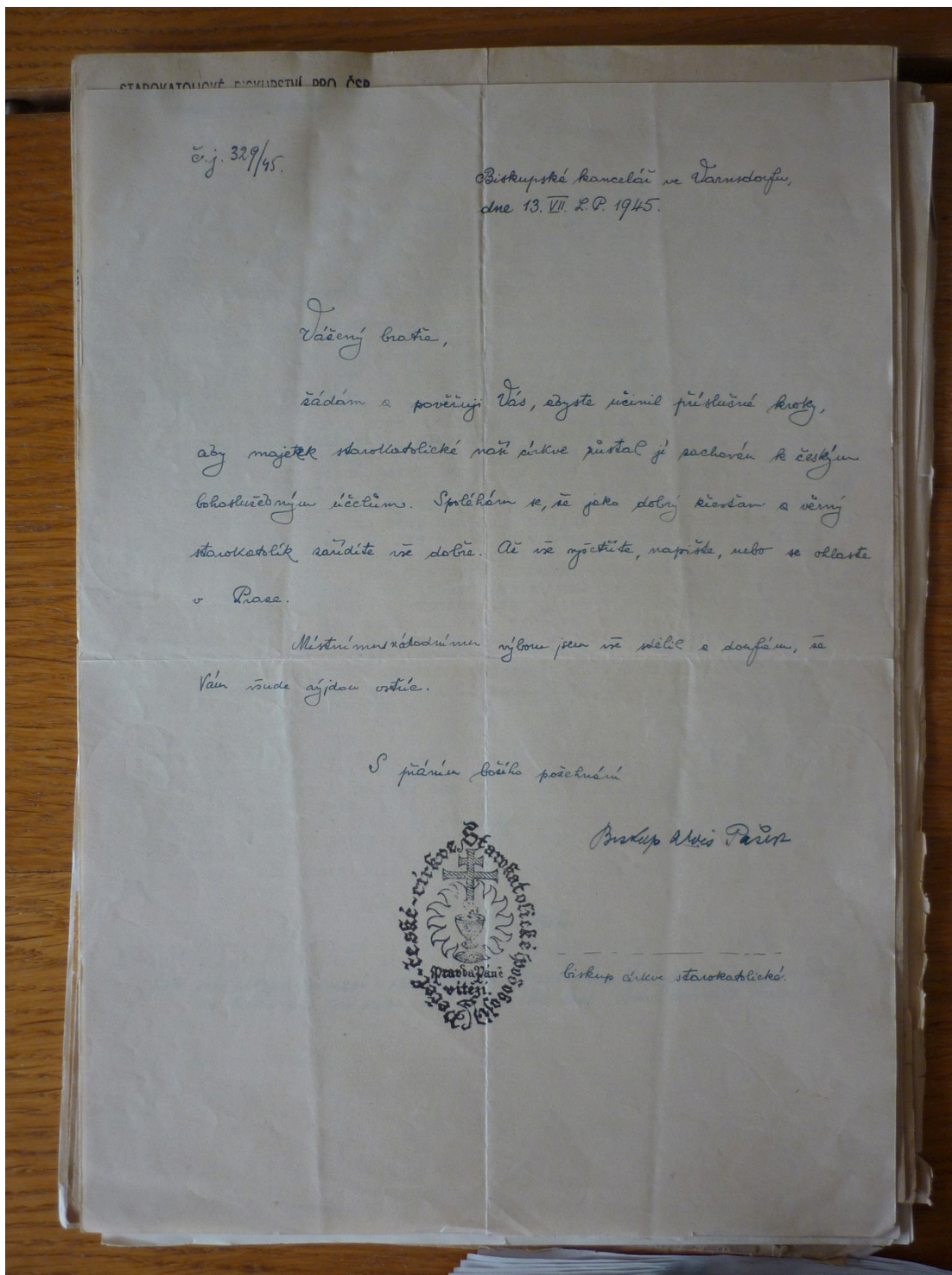

Okudlof Štursa
JUDr. R. J. Štursa v. r.
syndikus

Příloha: 1.

Půjeda Danimová 12. 12. 69

Příloha 9: Pověření zachránit majetek 1945 (z osobního archivu Liběny Jírovské)

Příloha 10: Předávací protokol (z osobního archivu Liběny Jírovské)

PROTOKOL

o předání a převzetí archiválií provedeném dne 24.8. 1998

Strana předávající: Liběna Jírovská, nar. ⁹18.1.1930, Praha 6, Na břevnovské pláni 17, PSČ 160 00.

Strana přijímající: Státní ústřední archiv v Praze, Praha 1, Karmelitská 2, PSČ 118 01, zastoupený Janem Kahudou.

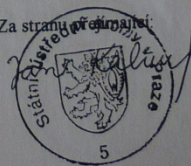
Liběna Jírovská předává do trvalého držení Státnímu ústřednímu archivu v Praze celkem ^{30 složek písemnosti dle předávacího seznamu} 4 ~~balíky~~ písemnosti z osobní písemné pozůstalosti představitele starokatolické církve dr. Pulce za následujících podmínek:

- 1) Předávající prohlašuje, že všechny předávané písemnosti jsou jeho výlučným osobním majetkem a neváznou na nich žádné závazky či práva třetích stran.
- 2) Předávané písemnosti budou trvale uloženy ve Státním ústředním archivu v Praze.
- 3) Přijímající zpřístupní předávajícímu na jeho žádost předávané písemnosti.
- 4) Zpřístupňování a využívání předávaných písemností bude obecně regulováno podle zákona č. 97/1974 Sb. o archivnictví, ve znění zákona č. 343/1992 Sb. a předpisů vydaných k jeho provedení. Předávající bere na vědomí, že při odborném pořádání předávaných písemností mohou být vyčleněny materiály bezobsažné, prokazatelně duplicitní a torzovité, či znehodnocené fyzickým poškozením.
- 5) Předávající si neklade žádné zvláštní podmínky při zpřístupňování a využívání předávaných písemností. ^{Písemnosti nebudou nikdy vyjímány současně s právně}
Předávající a přijímající potvrzují autentičnost tohoto protokolu svým podpisem. Tento protokol byl vyhotoven ve dvou exemplářích, z nichž předávající a přijímající obdrží po jednom vyhotovení.

Za stranu předávající:

Liběna Jírovská

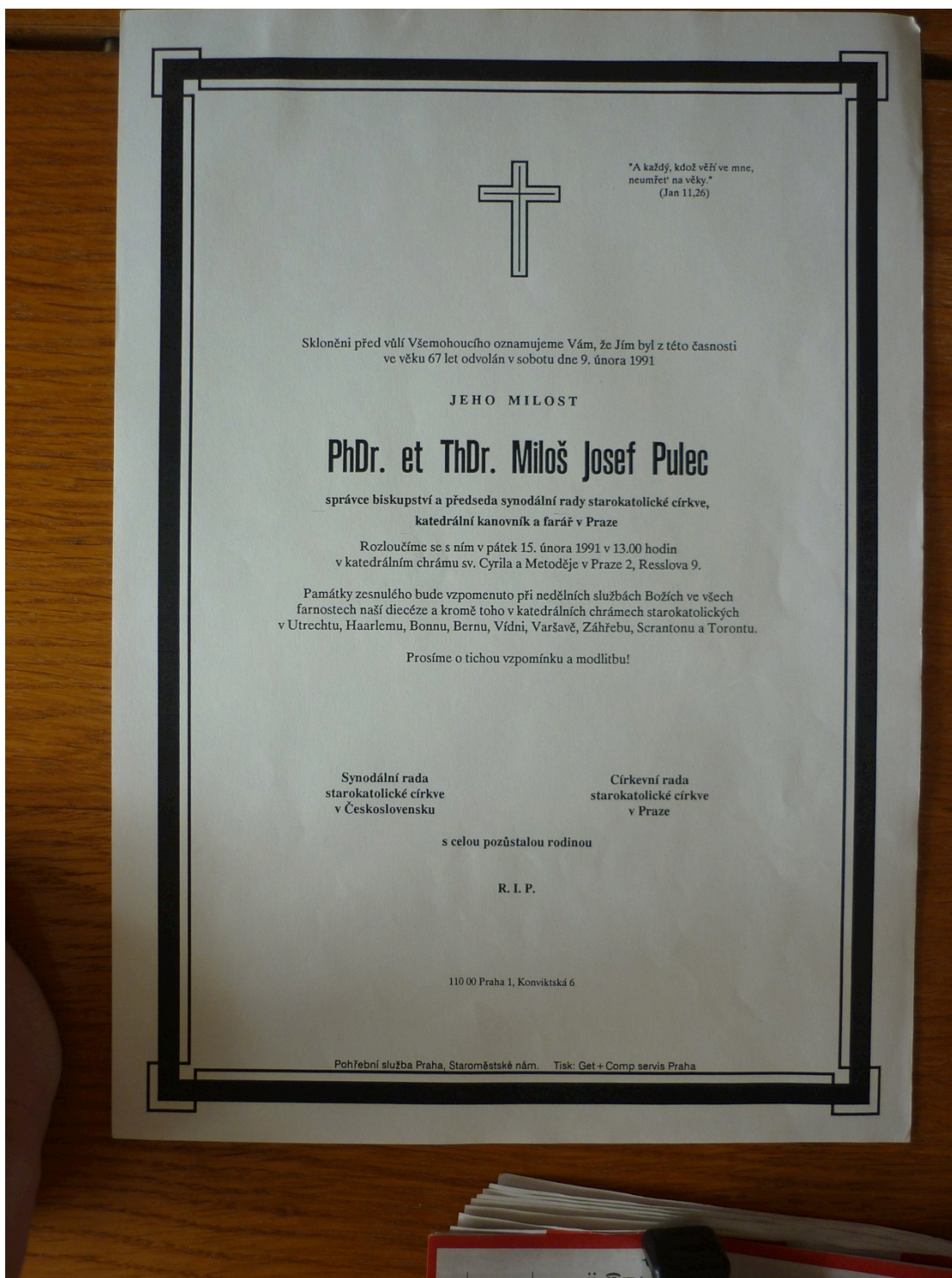
Za stranu přijímající:

Příloha 11: Příloha exekuce (z archivu SÚC)

Iméno badatele a čl.		Prioreval	Uložil
Státní úřad pro věci církevní			Označení spěšnosti spisu důvěrnosti 14
Skupina:	Číslo: 13.580/S3-W-7	Odbor a oddělení:	Referent: Janicková
Datum 11. 12. Došlo 1953 z XI-719-7/A-2-53-V		Telefon	Klapka 80
Od ONV Praha 2.		Reprodukční lhůta:	
Věc: Dlužní majetek v částce Kčs 2.964,04 za nájmu v domě č. 100 - I, Novoborská ul., související jako kancelář Starokatolícké církve.		Zároveň se vyřizují spisy č.:	
Dřívější spisy: 13223/S3		Pozdější spisy: 17274/54	
Do spisu nahlédne:			
před vypravením:		po vypravení:	
<p>Neodůl. v. v. : Janicková 22.12.</p> <p>Neodůl. - s. Krawinová 11. 12.</p>		<p>1) s. Krawinová a se zápisem a provedením vyřízení z místnosti ihned po skončení jednání starokatolícké církve, aby se plynule nevyvolal náklad na majetek který ani nebylo v ro. 1954 rozpočtováno 11. 12. 54</p> <p>11-4-64-</p>	
Spisovna:	Výpravna:		
Došlo:	Došlo:		
Popis spisu: ref. archů,	Opsal:		
exh. příl.	Srovnal:		
Značka:	Vypraveno:		
Skartovat! v roce: 1965 V	Přílohy (váha):		
št. 01 - 6301/51			

Příloha 12: Pulec parte (z osobního archivu Liběny Jírovské)

Příloha 13: Pulec se hájí před Rábem 1948-1 (z osobního archivu Liběny Jírovské)

Vysocedůstojné

Národní správě církve starokatolické
v Praze.

Protože je mi známo, že se dne 13.května t.r. bude na schůzi Národní správy pokračovat v jednání o méjí personální záležitosti a to tentokrát bez mé účasti, dovoluji se obrátit na vysocedůstojnou Národní správu církve s těmito připomínkami:

1. Předávám 5 závažných dokladů, jež mají objasnit některé body obvinění vysocedůstojným panem správcem biskupství proti mě vznesených. Doklad I se vztahuje k bodu 2 žal./je to mise na návštěve pohraničních obcí/, doklad II ukazuje, že pan biskup nejen mě, ale i jiným kněžím psal o mě pochvalně a to ještě v prosinci 1945 t.j. krátce před tím, než jsem se rozhodl opustit Jablonec / k 9 bodu žaloby/ takže dva doklady jsou potvrzení o mé poctivé práci pro církev v době nedávné a poslední doklad se týká záležitosti Čapkovy řady jiných dokladů/ na př. věc p.biskup Pašek - pl.Hanf/ jsem již předložil a na požádání mohu předložit jiné a sv.opatřit další.

3.Protože pan správce biskupství referoval o méjí činnosti v církvi poněkud jednostranně, dovoluji se upozornit i na kladné stránky své práce:

r.1945 jsem vstoupil s láskou k naší církvi a věnoval jsem se funkci starokatolického duchovního správce v poměrech velmi těžkých v té době jsem získal církvi přes 100 věřících.Nikdo s kněží mi v té době nepomohl - nyní po mém odchodu jsem viněn, že jsou tam nyní neutěšené poměry.

Jen za minulý rok jsem sloužil mše sv. na mnoha místech kde kromě mě nebyl český kněz ani jednou, udělal jsem na 350 sv. přijímání, navštěvoval nemocné atd vše bez nároku na jakoukoli odměnu, z lásky ke Kristu a k lidem a k církvi.

Za čas své práce jsem pro církev získal několik tisíc n hotovosti a řadu cenných hodnot: tak psací stroj, který má nyní

Příloha 14: Pulec se hájí před Rábem 1948-2 (z osobního archivu Liběny Jírovské)

Vysocedůstojné

Národní správě církve starokatolické
v Praze.

Protože je mi známo, že se dne 13.května t.r. bude na schůzi Národní správy pokračovat v jednání o méjí personální záležitosti a to tentokrát bez mé účasti, dovoluji se obrátit na vysocedůstojnou Národní správu církve s těmito připomínkami:

1. Předávám 5 závažných dokladů, jež mají objasnit některé body obvinění vysocedůstojným panem správcem biskupství proti mě vznesených. Doklad I se vztahuje k bodu 2 žal./je to mise na návštěve pohraničních obcí/, doklad II ukazuje, že pan biskup nejen mě, ale i jiným kněžím psal o mě pochvalně a to ještě v prosinci 1945 t.j. krátce před tím, než jsem se rozhodl opustit Jablonec / k 9 bodu žaloby/ takže dva doklady jsou potvrzení o mé poctivé práci pro církev v době nedávné a poslední doklad se týká záležitosti Čapkovy řady jiných dokladů/ na př. věc p.biskup Pašek - pl.Hanf/ jsem již předložil a na požádání mohu předložit jiné a sv.opatřit další.

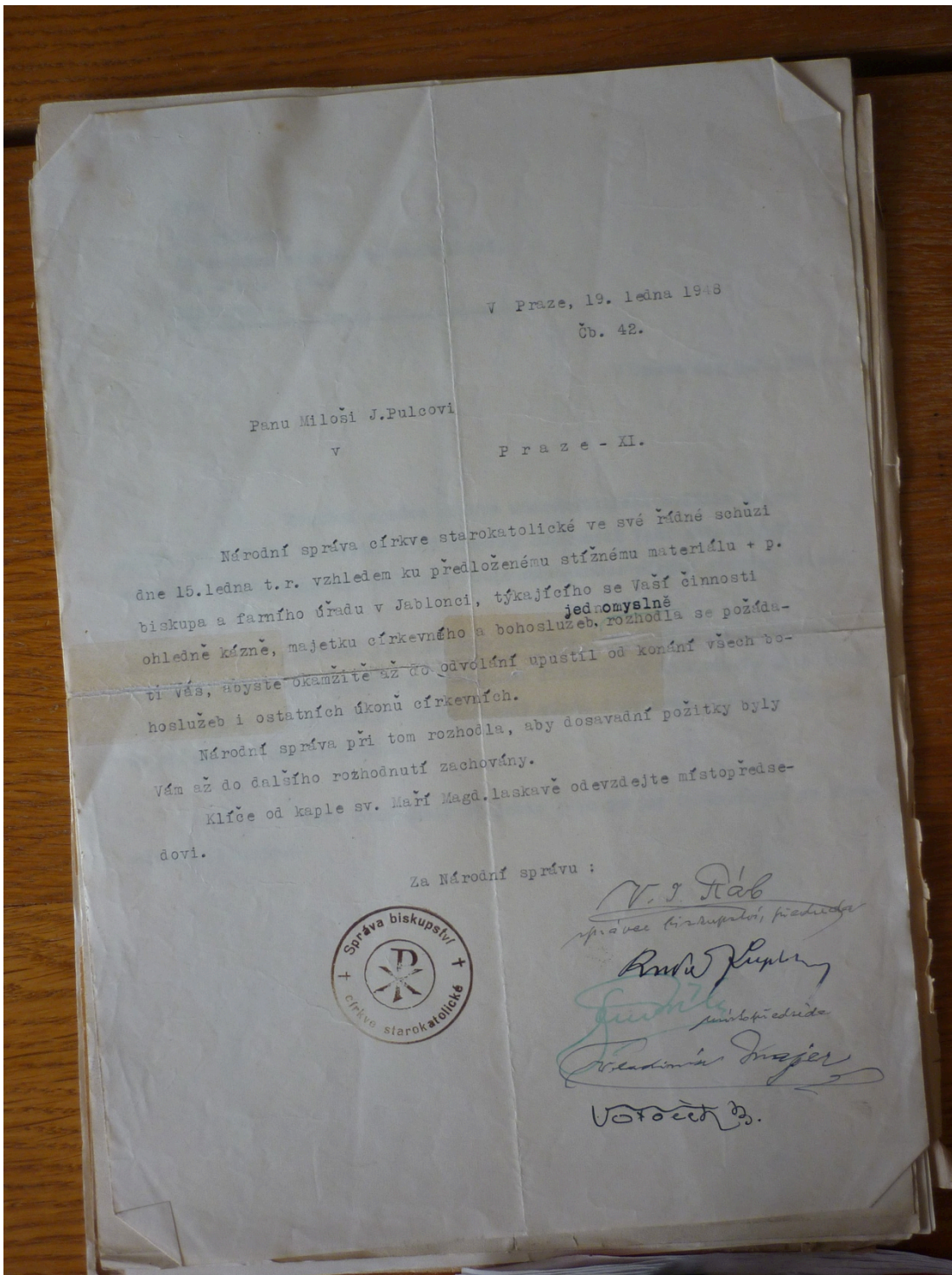
3.Protože pan správce biskupství referoval o méjí činnosti v církvi poněkud jednostranně, dovoluji se upozornit i na kladné stránky své práce:

r.1945 jsem vstoupil s láskou k naší církvi a věnoval jsem se funkci starokatolického duchovního správce v poměrech velmi těžkých v té době jsem získal církvi přes 100 věřících.Nikdo s kněží mi v té době nepomohl - nyní po mém odchodu jsem viněn, že jsou tam nyní neutěšené poměry.

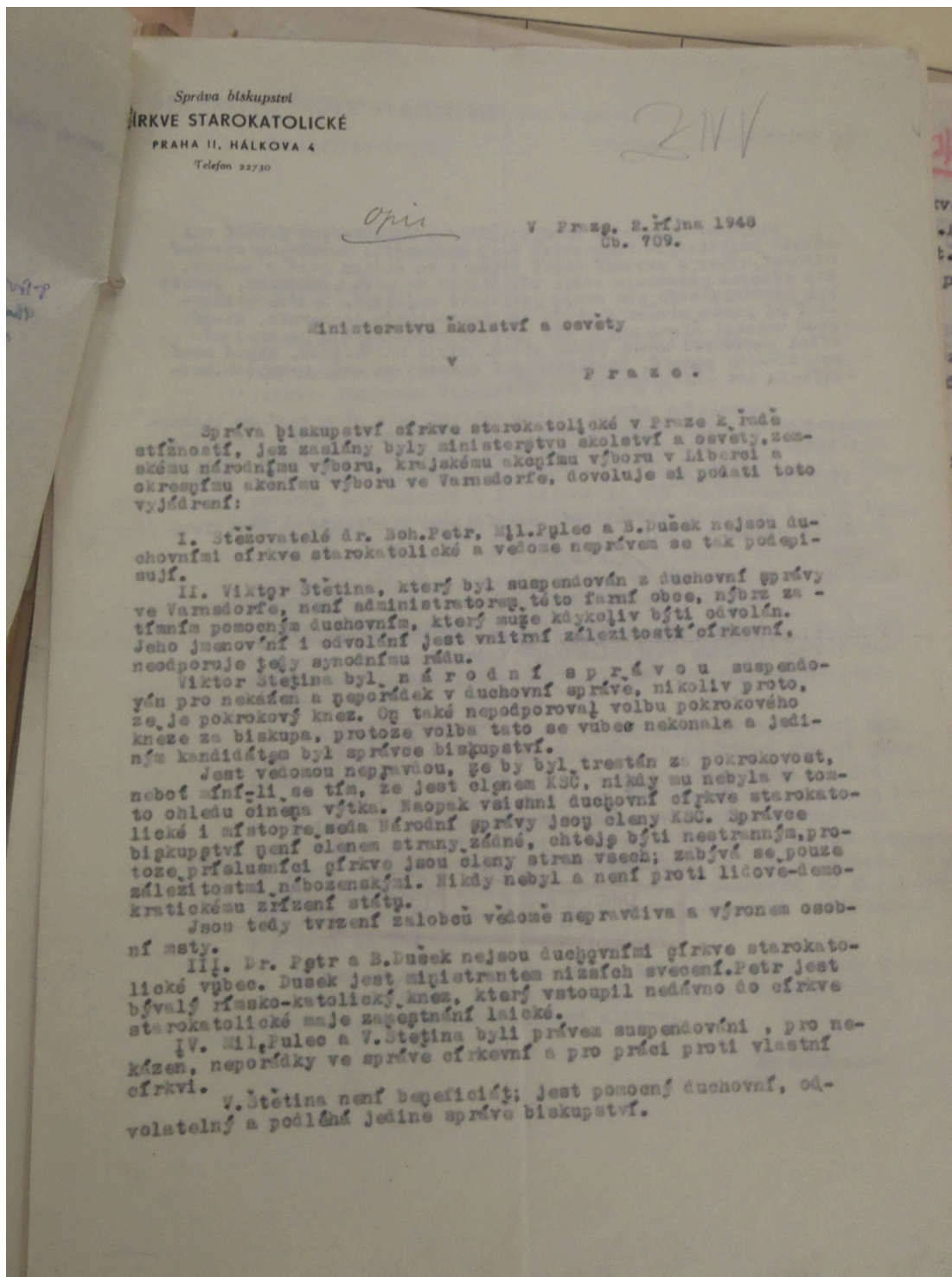
Jen za minulý rok jsem sloužil mše sv. na mnoha místech kde kromě mě nebyl český kněz ani jednou, udělal jsem na 350 sv.přijímání, navštěvoval nemocné atd vše bez nároku na jakoukoli odměnu, z lásky ke Kristu a k lidem a k církvi.

Za čas své práce jsem pro církev získal několik tisíc n.hotovosti a řadu cenných hodnot: tak psací stroj, který má nyní

Příloha 15: Pulec suspenze 1948 (z osobního archivu Liběny Jírovské)

Příloha 16: Ráb první odpověď 1945-1 (z archivu SÚC)

Správa biskupství
CÍRKVE STAROKATOLICKÉ
PRAHA II, HÁLKOVA 4
Telefon 22730

211V

opis

V Praze, 2. října 1945
Cb. 709.

Ministerstvu školství a osvěty

V

P r a g e .

Správa biskupství církve starokatolické v Praze k řadě stížností, jež zaslány byly ministerstvu školství a osvěty, zemskému národnímu výboru, krajskému akcijnímu výboru v Liberci a okresnímu akcijnímu výboru ve Varnsdorfu, dovoluje si pořídit toto vyjádření:

I. Stěžovatelé dr. Boh. Petr, Mil. Pulec a B. Dušek nejsou duchovními církve starokatolické a vědomě neprávem se tak podepisují.

II. Viktor Štěpina, který byl suspendován z duchovní správy ve Varnsdorfu, není administrátorem této farní obce, nýbrž zatím pomocným duchovním, který může kdykoliv být odvolán. Jeho jmenování i odvolání jest vnitřní záležitostí církevní, neodporuje tedy synodnímu řádu.

Viktor Štěpina byl, n á r o d n í s p r á v o u suspendován pro nekážen a neporádek v duchovní správě, nikoliv proto, že je pokrokový kněz. On také nepodporoval volbu pokrokového kněze za biskupa, protože volba tato se vůbec nekonala a jediným kandidátem byl správce biskupství.

Jest vědomou nepravdou, že by byl trestán za pokrokovost, neboť míní-li se tím, že jest členem KSČ, nikdy mu nebyla v tomto ohledu učiněna výtka. Naopak všichni duchovní církve starokatolické i místopředseda Národní správy jsou členy KSČ. Správce biskupství není členem strany žádné, chce být nestranným, protože příslušníci církve jsou členy stran všech; zabývá se pouze záležitostmi náboženskými. Nikdy nebyl a není proti lidově-demokratickému zřízení státu.

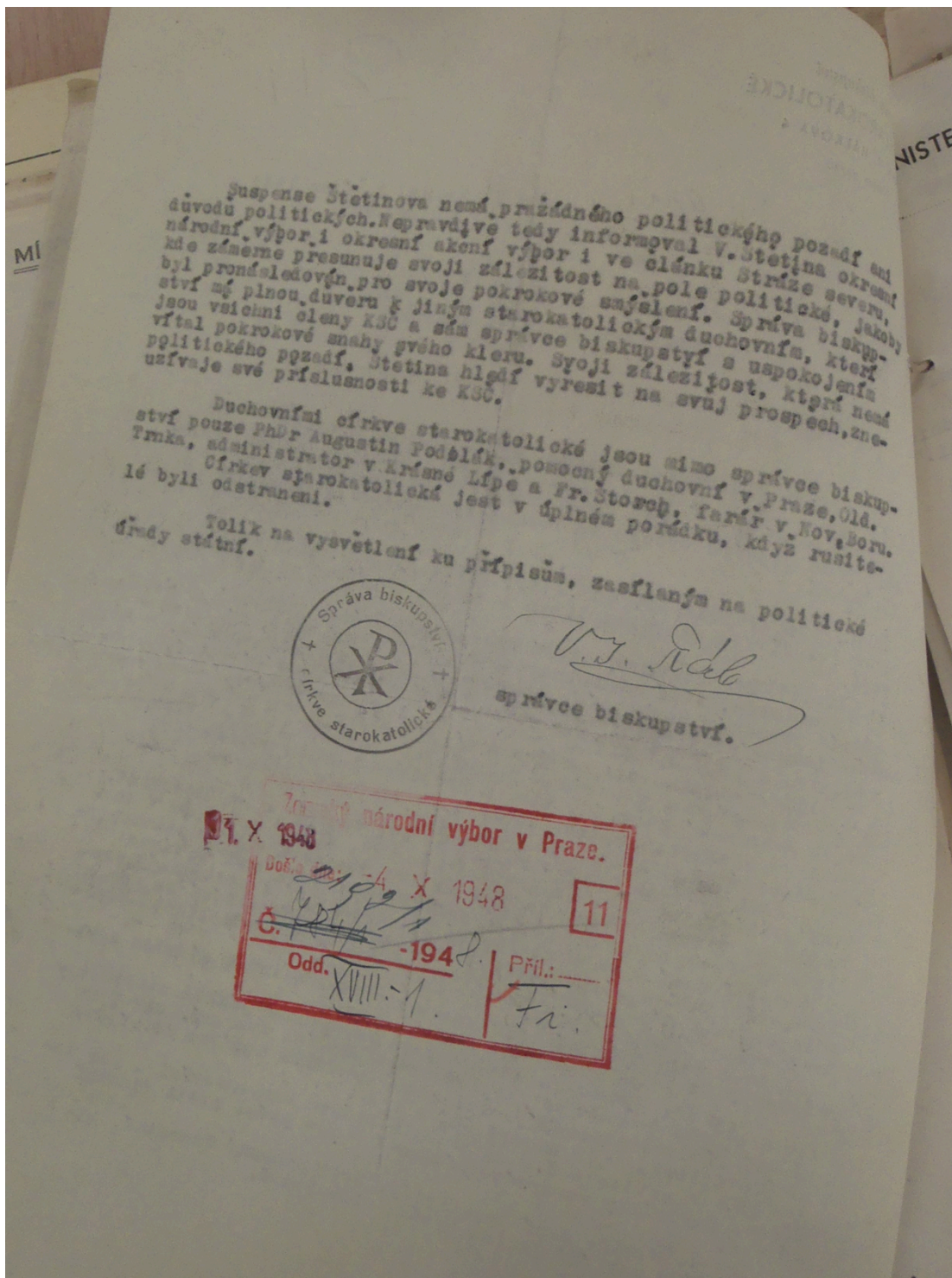
Jsou tedy tvrzení žalobců vědomě nepravdivá a výronem osobní msty.

III. Dr. Petr a B. Dušek nejsou duchovními církve starokatolické vůbec. Dušek jest ministrantem nižších svcoch. Petr jest bývalý římsko-katolický kněz, který vstoupil nedávno do církve starokatolické jako zapsaný laik.

IV. Mil. Pulec a V. Štěpina byli právem suspendováni, pro nekážen, neporádky ve správě církevní a pro práci proti vlastní církvi.

V. Štěpina není beneficiát; jest pomocný duchovní, odvolatelný a podléhá jediné správě biskupství.

Příloha 17: Ráb první odpověď 1945-2 (z archivu SÚC)

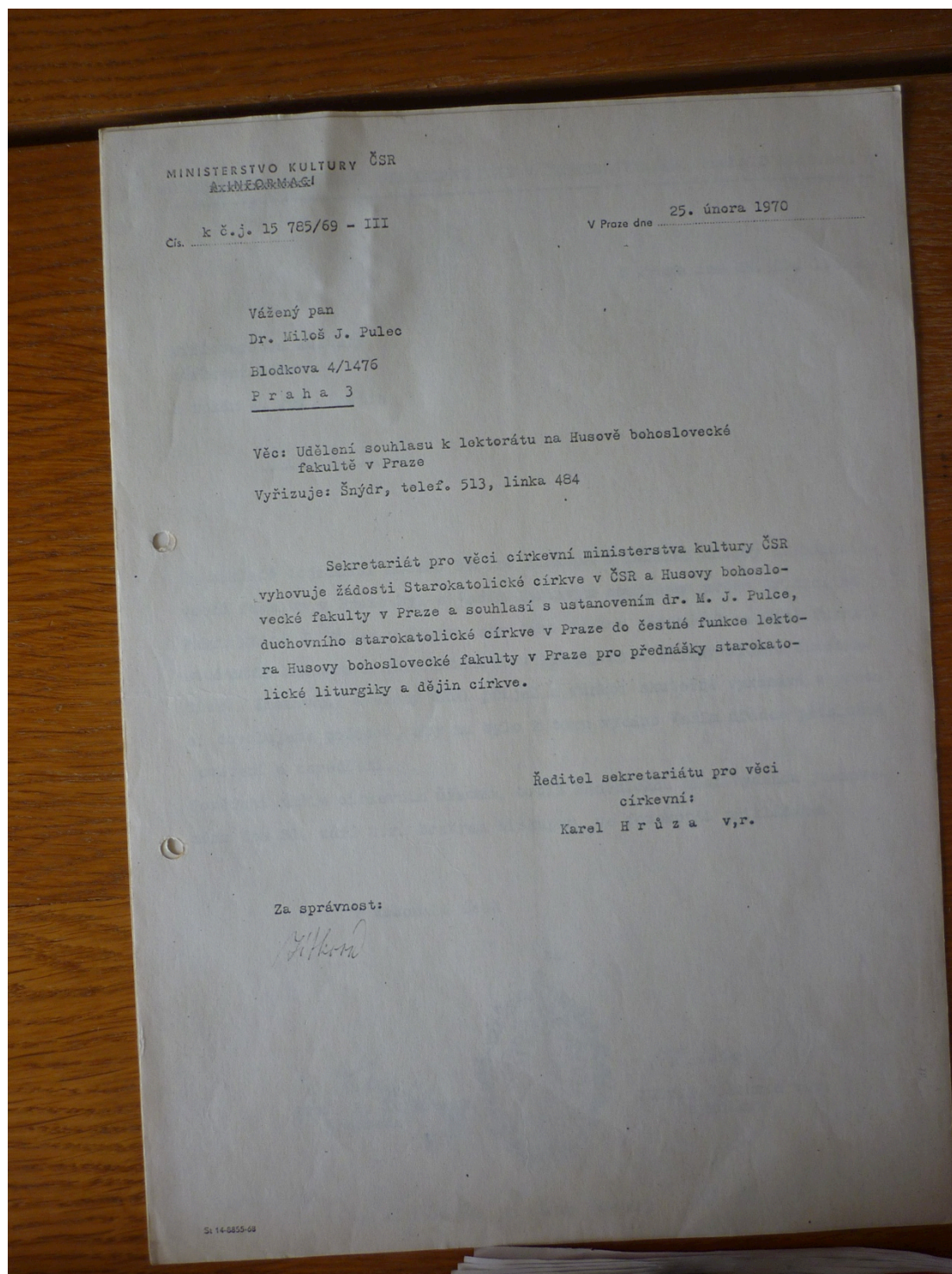

Příloha 18: Ráb žaluje Pulce 1948 (z osobního archivu Liběny Jírovské)

Soupis obvinění vznesených br. gen. vikářem proti br. M. Pulcovi
u Národní správy církve starokatolické

- 1/ Po severních Čechách obcházel naše farní obce, vzal si tam církevní předměty s poukazem na to, že je to můj rozkaz, aby je převezl do Prahy.
- 2/ Jezdil po severních českočeských /našich farách, že prý tam na můj rozkaz koná inspekce. Tyto inspekce jsem nejmladšímu knězi neuložil.
- 3/ Po Jablonecku roztrušoval, že má v Praze hrozně práce a že vše za mně musí udělati. Za mě však neudělal vůbec nic.
- 4/ Použil starého ozdobného razítka Jabloneckého, ač k tomu neměl práva.
- 5/ V roce 1945 byl dosazen do Jablonce, aby organizoval starokatolíky ve farních obcích Jablonec, Smržovka a Pěšná a hájil zájmy naší církve. Neorganizoval nic a ujednal tajně s Hanfem, že mu ponechá plnou volnost ve farnosti Desenské, když mu dá Hanf osobně pokoj ve farnosti Jablonecké. Tuto umluvu zatajil.
- 6/ Rozhlašuje po Jablonci, že paní Vochočová, je na faře z milosti trpěna ačkoliv tam byla úředně dosazena za správkyni matrik, fary a kostela.
- 7/ Napsal nezodpovědný článek do Stráže severu o sv. Vojtěchovi a církvi čsl., že tato na to reagovala.
- 8/ Tvrdí, že on a Gampe, poslali vkladní knížky do Varnsdorfu. Štětina však neviděl nic.
- 9/ Kostelnice v Jablonci tvrdí, že br. Pulec má vkladní knížky na 120.000 Kč a dávala prý mu je ještě s jednou paní. Tyto knížky neodevzdal. Jsou to tedy pravděpodobně ty knížky, jež se ztratily.
- 9/ Výňatky z dopisů biskupových:
 - a/ ...zejména Vás varuji, abyste do ničeho nezasvěcoval Pulce, kterému z důležitých důvodů nedůvěřuji a který Vás jednou zklame, když ne dosáhne toho po čem touží.
 - b/ Vochoč bohoslužby koná dle možnosti. Novák mu ochotně pomáha, kdežto Pulcem to nešlo. Pan Pulec byl pro nás nešťastnou akvizicí a bylo by nejlépe, kdyby šel opět tam, odkud přišel. Já se obávám, že se z něho vyklube druhý Hanf. A s ním se v Jablonci dobře snášel. Nechci říci více.
 - c/ Pulce musíte držeti zkrátka. V Jablonci nenechal žádnou dobrou památku. Všude byla špína a nepořádek a dluhy za věci, které musela platit církev.
 - d/ ...jeho lakomost a ješitnost nezná mezí. Pulec je celkem hodný a horlivý, ale je příliš mladý a zbrklý a dopouští se velmi zjevných přešpatů. Tak asi zní stížnost p. Nováka a kryje se se stížnostmi, jež jsem dostal i z jiných stran. Mě se též nelíbí, že slouží pro sebe sama, denně má svatou. To je římský formalismus a mechanismus, kterého naše církev nezná, a který právem zavrhuje. On nyní studeje dál, aby snad až bude hotov nám ukázal záda. Mě velmi zklamal. Místo, aby se snažil založit církev v Jablonci pevnou a váženou posilou, podkopává její serióznost. Před nějakým časem mi psal, že by mohl potřebovat 2 kaplany. To může psát jenom blázenovšem, když začne najednou 10 věcí, nebude nikdy hotov a nikdy nic kloudného. Co se mne týče zklamal a nyní pochopuji, proč mi čsl. farář řekl, že Pulec je přepjatý člověk. S takovými silami více se zničí, než vybuduje.
 - e/ ...Co se týče Pulce napíši mu vlídně, ale rozhodně, že ty různé nepřístojnosti, které se mu vytýkají, musí být odstraněny a zejména, že se nesmí po celé dny zdržovat v Praze a zanedbávat doma svůj úřad. Přicházím k poznání, že p. je ještě příliš mladý, než aby mohl zastávat duchovní správu. On má též tu chybu, že se přecenuje a myslí, že my všichni, jsme příliš starí a nerozumíme požadkům nynějšího času. A že jenom on ví, co je v církvi nutno.
- 10/ Dne 11./VII 45 mu byly MNV v Desné předány fara, úřad i matriky a to všechno je v rukou Hanfových.
- 11/ Nezachovává jednotný ritus při bohoslužbě a má svatou zešměšuje.
- 12/ Nedbá o majetek církevní/ misál a kalich v Jablonci /

Příloha 19: Souhlas s rektorátem (z osobního archivu Liběny Jírovské)

Příloha 20: Svěcení na kněze (z osobního archivu Liběny Jírovské)

Starokatolická biskupská kancelář
ve V a r n s d o r f u .

Varasdorf, dne 2.7.1945.

č. 334/45

D e k r e t o s v ě c e n í .

Potvrzují tímto, že pan Miloš Josef P u l e c ,
narozený dne 19. března 1923 v Zákolanech, okres Praha-venkov,
příslušný do Buštěhradu, okres Kladno, absolvent II. reálného
gymnasia v Praze XII, národnosti české, státní příslušnosti
československé, absolvoval v letech 1942 - 1945 příslušné theo-
logické učiliště a byl mnou tudíž dne 24. června 1945 v kapli
sv. Máří Magdaleny v Praze za asistence pana generálního viká-
ře Václava Jar. Rába řádně vysvěcen na

k n ě z e

církve starokatolické.

Alois Pašek
Alois Pašek,
biskup církve starokatolické v ČSR.

Příloha 21: Tajemný lístek (z archivu SÚC)

Dr. Simcik (1)

Soudanbu doktora
byl jsem pověřen sdělit
Ti, že synoda církve staro-
katolické byla odložena,
a to podle právní stát-
ní pověsti církvi až
na dolů, kdy budou přípra-
veny věci, o nichž byla
věc při naší poslední
schůzce.

Příloha 22: Vysvěcení lektorské (z osobního archivu Liběny Jírovské)

BISKUP KALIŠNÉ CÍRKVE
STAROKATOLICKÉ
VARNSDORF

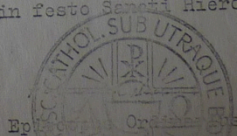

Decretum Institutionis.

AUGUSTINUS
PhDr et Th Lic et Lect Podolák
Episcopus Ordinarius Ecclesiae
Catholicorum Sub Utraque Bohemiae

Nos Frater Augustinus, Episcopus Ordinarius Ecclesiae, nobis in Domino dilecto Confratri R.L.D. Amandu Pulc Philosophiae Doctori ac sacrae Theologiae honoris causa Laureato, Pragensi, salutem et pacem in Domino. - Cum ex officio studiis theologicis Alumnorum nostrorum providere debeamus, de lectoribus quoque idoneis ad docendi munus in Facultate theologica Magistri Joannis Hus, Martyris Sancti, cura incumbit, Te, cuius doctrinam, docendi facilitatem, necnon mores probos sufficienter novimus, matura deliberatione delegimus, cui munus praefatum, in Ecclesiae meritum et in aliorum utilitatem demandamus. - Quapropter, tenore praesentium et auctoritate officii nostri, Te Reverendissimum Fratrem Amandum Pulc in munus Lectoris sacrae Theologiae in Facultate nominata instituímus et facimus, cum omnibus gratis, privilegiis et exemptionibus, quibus huiusmodi Lectores potiri debent secundum praescripta et E^{f} approbata consuetudine. Tibi autem praecipimus in virtute Spiritus Sancti g et Officii nostri, sub formali praecepto, ut dictum Lectoratum officium et munus statim humiliter acceptes, et pro posse Tuo laudabiliter exerceas.

Datum Varnovillae /Varnsdorf uti dicunt/, in Aedibus nostris, die 30. Septembris, anni Domini 1969, sub sigillo Officii nostri et a Nobis subscriptum manu propria, in festo Sancti Hieronymi, Presbyteri et Ecclesiae Doctoris.

Příloha 23: Závěť 1962 (z osobního archivu Liběny Jírovské)

V Praze dne 9. února 1962.

POSLEDNÍ POŘÍZENÍ.

Vzhledem k tomu, že člověk nazná dne ani hodiny, činím při plném vědomí a jasném rozhodnutí toto opatření pro případ úmrtí:

Věškeren movitý a nemovitý majetek, zvláště půl domku v Jablonec-
kých Pasekách čp.41, jež mi náleží, odkazuji své matce MILADĚ PULCOVÉ
s tím, aby to užívala do své smrti dle své vůle a svobodně dále odkázala.
Odkazuji vše do úplného vlastnictví, aby to mohla libovolně zcizit a
jinak užívat. K tomu stanovím tyto výjimky:

Svému synu Radimovi Pulcovi odkazuji: zlatý dukát, všechny hračky
a třídílné Dějiny literatury.

Svým přátelům B.J.Duškoví, V.Pacovskému, E.Kohoutové, R.Nešporové,
dr. Janišové, inž. Střemchovi, J.Hegrovi, M.J.Vpchočovi, inž.M.Smotlachovi,
M.Novákovi odkazuji po platné československé stříbrné stokoruně, kteráž
jím budiž vyplacena hlavní dědičkou z mé pozůstalosti.

Knihy M.J.Husi DE ECCLESIA budiž zaslána biskupu Maasovi do Žitavy
s žádostí o zádušní mši za moji duši v tamní katedrálím chrámu sv.Ja-
kuba.

Popel můj budiž vhozen do hrobky starokatolických kněží ve Varns-
dorfu.

Skončeno a podepsáno: *Radim Pulc*, S. T. D & M. A.

Dožádání svědkové:

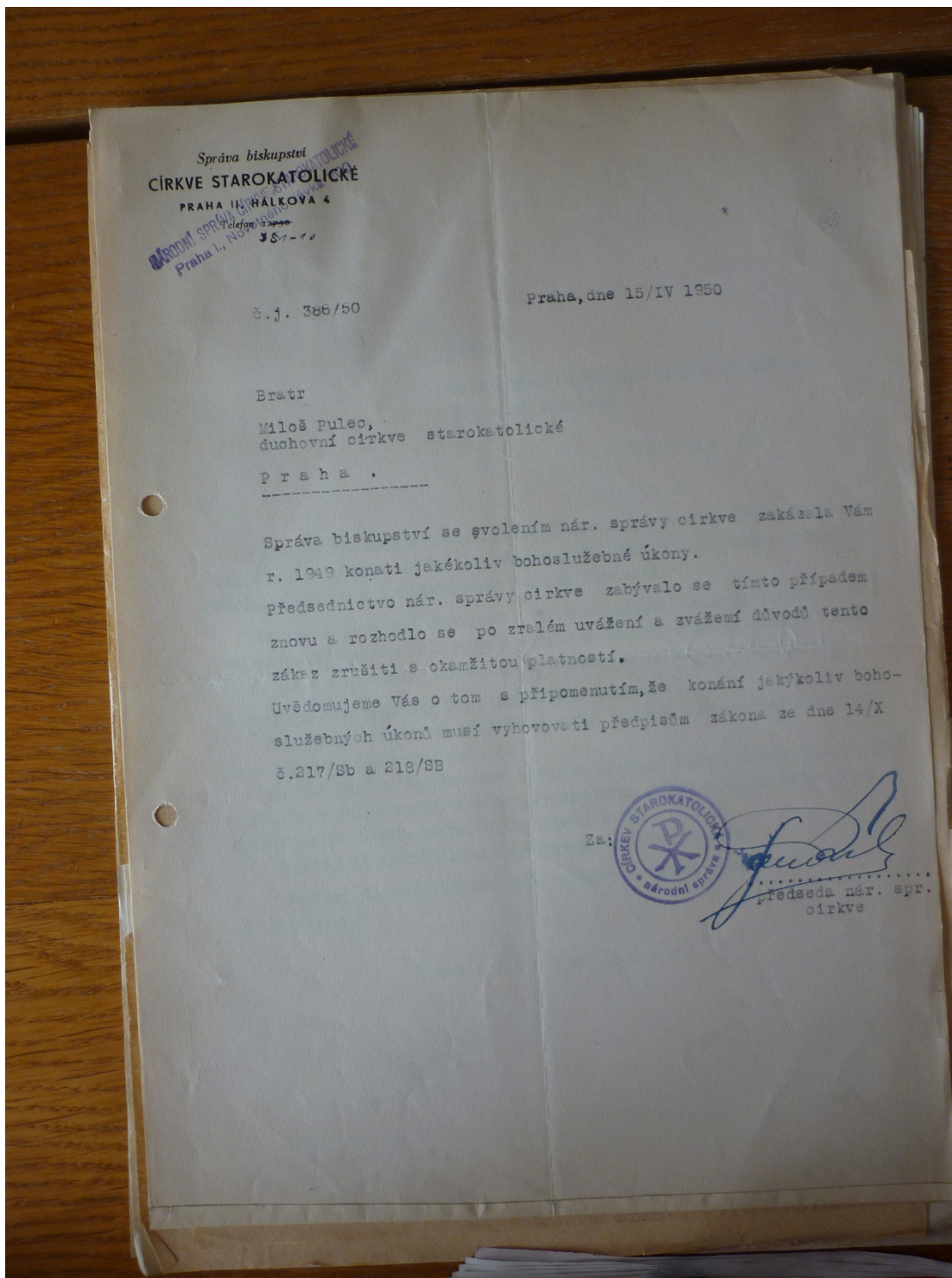
Příloha 24: Životopis Maas (z osobního archivu Liběny Jírovské)

Curriculum vitae

Narodil jsem se 19.3.1923 v Zákolanech, kde můj dědeček Václav Kocourek jako přednosta stanice ČSD. Do školy jsem začal chodit v Domažlicích, ale brzy jsme se přestěhovali do Prahy a pak do Bratislavy. V době hospodářské krise přišel můj otec o zaměstnání (pracoval u různých firem špičičního oboru) a střídal pak zaměstnavatele v Praze, kam jsme se, když jsem končil primu gymnasia, vrátili. Býval často bez práce a příjmu a tak jsme žili z babiččiny penze a toho, co si maminka vydělala šitím monogramů. Posléze se podařilo uchytit otci u ČPSL, ale zde byl ihned přemístěn do Hamburku, do tamní filiálky. Maminka se odstěhovala s ním a já zůstal v Praze s babičkou, jímž jsem pomáhal kondicemi a různými pomocnými pracemi pro lidi v domě. V roce 1940 se rodiče museli vrátit, ale otec byl totálně nasazen do Kroppu v Holštýnsku; po válce se vrátil, našel si místo v rýnovické továrně, ale poměrně brzy za babičkou zemřel na rakovinu hrtanu a hltnu a tuberkolosu v Tuchoměřicích. Já jsem mezi tím složil maturitu (1942) se zvláštní pochvalou s přírodopisu, studoval na Husově čs.bohoslovecké fakultě, kde jsem se postupně s ČČS ideově rozešel a přiklonil se k starokatolictví, v němž spatřuji útvar nejbližší učení Husovu a církvi podobenější, jak ji představuje Jan Rokycana, Jiří z Poděbrad a další. Už 24.6. jsem byl vysvěcen panem biskupem Aloisem Paškem z Varnsdorfu na kněze a poslán do severočeských farností. Později jsem na vlastní žádost dosáhl místa pomocného duchovního v pražské farnosti, abych mohl vyučovat filosofickou fakultu a tu jsem dosáhl způsobilosti vyučovat dějepisu na střední škole a doktorátu filosofie. Pro neshody s panem správcem biskupství J.V.Rábem, jehož proti mě popuzeli dva do církve přistoupivší dominikáni (páter Trnka a dr.Poňolák) jsem byl vzdálen duchovanské činnosti a to pak zejména po absolvování základní vojenské služby. Pracoval jsem pak převážně v oboru pražských památek, ale zajímal jsem se dále o starokatolické hnutí a vešel jsem ve styk s řadou duchovních, zejména z MLR, PLR a NDR. Ti mě různě vyznamenávali, ale brzy jsem v nich rozpoznal nepřímé hochštapéry; příkladem uvádím tzv. arcibiskupa Tomáše Feherváryho a biskupa Norberta Maase, o němž jsem však měl lepší mínění, neboť jej v Žitavě (NDR) velmi vyznamenával tamní okresní církevní tajemník p.Braun, jenž mu propůjčil i kostel sv. Jakuba. Teprve později jsem zjistil, že není ve spojení s unií starokatolických biskupů (což jsem tušil) ani oficiální církví mariavitů v Polsku a přerušil jsem s ním (v r.1967) styk. S ostatními i dříve.

V roce 1968 jsem nabyt státního souhlasu, čehož si velice vážím a až mě byl udělen jako podle § 17, vzdávám se stále mzdového fondu pro sebe. Mám zaměstnání v SBČS, do důchodu odcházím koncem prvního pololetí 1983. Protože ve mě moji představení poznali svědomitého pracovníka, který po 18 let plní uložené úkoly na velmi odpovědném místě bez jediné chyby

Příloha 25: Zrušení suspenze 1950 (z osobního archivu Liběny Jírovské)

Příloha 26: Přestup 1945 (z osobního archivu Liběny Jírovské)

Blodk 24
MAGISTRÁT HLAVNÍHO MĚSTA PRAHY.

Popisní referát.

Č. IV.C 1324/45/Ben.

Praha, dne 14.2.1946.

Pan(i) Miloš Josef Pulec
Slečna

v Praze XI. čp. Blodkova 1476.

Vaše oznámení ze dne 18.5. 19.45,

že vystupujete z církve československé
přestáváte býti bez vyznání

a přistupujete k církvi starokatolické
zůstáváte bez vyznání

béře magistrát hlav. města Prahy podle zákona z 23. IV. 1925 č. 96 Sb. na vědomí a oznamuje
to zároveň československému farnímu úřadu v Praze XI. Perštýňovo nám.14.
náboženské obci židovské v Praze.

S Vámi přestupují i Vaše nezletilé děti

xxxxxxxxxxxxxxxxxxxx

Připomíná se, že přístup do nově zvolené církve dlužno Vámi oznámiti **osobně**
u příslušného duchovního správce této církve.

Z primátorova příkazu:

[Handwritten signature]
mag. rada.

Příloha 27: Dotazník (z osobního archivu Liběny Jírovské)

DOTAZNÍK

1. Příjmení, jméno rodné Miloš Josef PULEC titul, vědecká hodnost PhDr.	
2. data narození (den, měsíc, rok, místo, okres) 19.3.1923 v Žákolanech, o.Kladno	
3. stav rozv.	národnost česká stát. příslušnost ČSR
4. bydliště Praha 3 Blodkova 4 trvalé ----- přechodné ----- č. tel. -----	
5. čís. obč. průkazu, série, kým a kdy vydán 148374 AY 74 OOVB 5.4, 1976 VB 1374/76 rodné čís. 23.03.19/110	
6. třídní - sociální původ syn soustružníka kovů původní povolání --- voják - nevoják	
7. politická příslušnost do r. 1945 --- do r. 1948 ČSL (1 rok) po r. 1948 --- nyní --- důvod a rok ukončení členství	8. zdravotní stav uspokojivý
	9. změněná pracovní schopnost X ne
	10. majetkové poměry (rodinný domek, družstev. byt) 1/2 chaty v odhadní ceně 5000.-Kčs
11. školní a další vzdělání	
název školy	kde od kdy do kdy obor specializace
základní obecné školy v Domažlicích, Praze a Bratislavě	1929-1935
všeobecné s maturitou	reálné gymnásium v Bratislavě 1935-1936 v Praze XII. 1936-1942
odborné bez maturity včetně učňovské školy	-----
odborné s maturitou	-----
vysší odborné	Husova čs. bohoslovecká fakulta 1942-1945 s první zkouškou bohovědnou
vysokoškolské	Filosofická fakulta KU v Praze 1945-1949
postgraduální a pomaturitní	absolutorium na Vysoké škole ekonomické v Praze (obor finance) (tříleté studium 1965-1968 platné jako vysokoškolské pro SBČS)
další školení a kursy včetně stranických	zkouška průvodce NVP a další
studijní stáže zahraniční i domácí	písemná práce o Hučovi na theol.fakultě v Luisville (Kentucky) USA oceněná titulem DD
12. státní, stranická, resortní a jiná vyznamenání včetně roku udělení vítěz socialistické soutěže (SBČS) 1981	13. jazykové znalosti aktivně německy pasivně částečně: rusky, francouzky, lat.

<p>14. Zaměstnání od vstupu do praxe, název, adresa zaměstnavatelské organizace</p> <p>Janka-Pragoferra</p> <p>Čs.mykologická společnost</p> <p>Pražské informační služba (poštěji Městský dům osvěty)</p> <p>Státní banka československá, HS Praha</p>	<p>pracovní zařazení</p> <p>pomocný dělník v rámci vysok. práce 1949-1950</p> <p>asistent prof.Smotlachy 1950</p> <p>15.4.1950 do konce r.1963 ve funkcích vedoucího průvodcovské služby</p> <p>od 12.2.1964 doposud, původně jako zástupce vedoucího Podnikového archivu pak:</p>	<p>od kdy</p> <p>do kdy</p>	
<p>Současná zaměstnavatelská organizace</p> <p>Státní banka československá, HS Praha</p>	<p>pracovní zařazení</p> <p>vedoucí PA bankovní inspektor</p>	<p>od kdy</p> <p>1.1.1948</p>	
<p>16. Vedlejší pracovní činnost (uveďte i pedagogickou činnost)</p> <p>lektor starokatolického bohosloví na Husově čs.bohoslovecké fakultě v Praze</p>	<p>název zaměstn. org.</p> <p>t.č. nevykonávám</p>	<p>druh činnosti</p>	
<p>17. Stranické funkce název organizace, orgánu</p> <p>-----</p>	<p>funkce</p>	<p>od kdy</p> <p>do kdy</p>	
<p>18. Členství a funkce ve společen. org. (SČSP, ROH, SSM, VTS, atd.)</p> <p>název organizace, orgánu</p> <p>1. v ROH HS Praha a/ člen ZV b/ předseda RADA BRIGÁD c/ vedoucí komise id.výchovně d/vedoucí základního školení odborářů</p> <p>2, v ČsČK v Praze 3 vedoucí kult,osv.složky</p> <p>3. v Mykologické spol.čs. člen ustř.výboru</p> <p>4. člen Československé národopisné spol.ČSAV</p> <p>5. člen SČSP</p>	<p>funkce</p> <p>funkce v závodním výboru jako člen od r.1966 a pak funkce další (uvádím jen současné. V ČsČK od r.1975 v ostatních cca od r.1954 stále</p>	<p>od kdy</p> <p>do kdy</p>	
<p>19. Veřejné funkce (NV, soudce z lidu apod.)</p> <p>název organizace, orgánu</p> <p>zástupce konservátora památkové péče ONV 2</p> <p>předtím zpravodaj památkové péče ONV 2</p>	<p>funkce</p> <p>2</p>	<p>od kdy</p> <p>do kdy</p> <p>1979 doposud</p> <p>1965 doposud</p>	
<p>20. Manžel, manželka, druh, družka, včetně rod. příjmení</p> <p>-----</p>	<p>datum a místo naroz.</p>	<p>národnost</p>	<p>stát. přísl.</p>
<p>třídní - sociální původ -----</p>			
<p>bydliště</p>			
<p>zaměstnavatelská organizace</p>	<p>pracovní zařazení</p>	<p>nejvyšší ukončené vzdělání</p>	

do kdy
1950
e r.1963
ho
d,
ce vedou-
chivu
1.1.1948
do kdy
výboru
966 a pak
dím jen sou-
od r.1954
do kdy
doposud
doposud
stát. přísl.
čteně vzdělání

polit. příslušnost do r. 1948 po r. 1948 nyní (důvod a rok ukončení) :		členství a funkce ve společ. org. (veřejné funkce)		
straničké funkce vykonávané v posledních letech				
21. Děti, jméno, příjmení Radim Dalimil Pulec	datum nar. 29.6. 1953	bydliště Praha 6 Na břev.pláni č.9	zaměstnání (organizace, škola) NVP duchovní správce pravoslavného metropolitního chrámu v Praze 2, knihovnick MR, redaktor Hlasu pravoslavi	společ. org. polit. přísl. 000
22. rodiče, jméno, příjmení otec Josef Pulec	datum nar. 1899	bydliště zemřel	třídní - soc. původ dělnický	polit. příslušnost dříve soc.děm. 000
matka, roz. Milada r.Kocourková	1903	Praha 3 Bločkova 4	dcera zam. ČSD	-----
poslední zaměstn. org. a pracovní zařízení otce dělník-soustružník kovů n.p.LIAS Rýnovice		matky vychovatelka slepých dětí Hradčanský ústav slepých dětí		
23. rodiče manžela(ky), jméno, příjmení otec -----	datum nar.	bydliště	třídní - soc. původ	polit. příslušnost dříve nyní
matka, roz. -----				
poslední zaměstn. org. a pracovní zařízení otce -----		matky		
24. Sourozenci vlastní, jméno, příjmení nemám sourozenců	datum nar.	bydliště	zaměst. org. prac. zařízení	polit. příslušnost dříve nyní
25. Příbuzní v zahraničí, jméno, příjmení nemám příbuzných v zahraničí	příbuz. poměr	země pobytu	důvod pobytu	od kdy v zahraničí - forma styku
26. Pobyt v zahraničí, stát SSSR, Polsko, MLR, BLR, RLR, SFRJ, Švýcarsko, Rakousko, Lichtenštájn, NDR, NSR, Holandsko, Belgie, Lucemburk, Itálie, Vatikán, San Marino, Francie, Španělsko, Portu- galsko, Izrael, Zajordání, Recko, Turecko	účel cesty *) a) studijní (národopis, historie, kult.dějiny) b) rekreace c) styky mēzicírkevní d) vedoucí zájezdů	délka pobytu roky uvádím od r.1945 (jde o četné vý- jezdy, mnohdy opakované) odhadem asi 80-100 cest		

*) závažné informace o pobytu v zahraničí a o styku s osobami v zahraničí uveďte v příloze.

27. Jména dalších osob v zahraničí, s nimiž udržujete styky, a místo pobytu všichni biskupové Mezinárodní biskupské konference, (Holandsko, NSR, Švýcarsko, Polsko, Rakousko, USA a Kanada), předsednictvo synodální rady v Zagrebu (SFRJ), četní faráři v NSR, Holandsku, Švýcarsku a Polsku atd.	forma styku osobní písemná telefonická
28. Účast v domácím a zahraničním odboji strážní služba během Pražského povstání	vězněn z polit. důvodů výslychán v roce 1945 2x Gestapem v "Pečkárně"
29. Účast v social. soutěži, zlepšovatelském hnutí (člen brigády soc. práce; přijaté a vyhodnocené zlepšovací návrhy, patenty atd.) organisátor socialistické soutěžení, v BSP i jinými formami, vedoucí první brigády BSP a nositel stříbrného odznaku BSP	
30. Byl jste členem některé aktivistické organizace v době okupace, uveďte název organizace n e	
Zde doplňte údaje k odstavcům, na které Vám nepostačovalo místo k bodu 27: s redakcemi církevních časopisů starokatolických, fakultami s důvodů vědecké spolupráce (obor husitství), s biskupem T. Kowalským a jinými pracovníky starokatolické církve mariavitů (Přátek), s děkanem býv. patriarchálního kostela v Aquileji (Itálie) a dalšími	

Ne vyplněné rubriky neproškrtnávejte, odpovídejte např. slovy „nemám“
 Prohlašuji, že jsem na otázky v dotazníku pravdivě odpověděl(a), nic nezatajil(a)

v Praze dne 30. června 1982

Miloš Palec
 Vlastnoruční podpis

NEVYPLNUJTE Změny v jednotlivých údajích a různé záznamy	Opravy a doplňky provedl
Údaje prostudoval a ověřil pracovník kádrového útvaru podpis: datum:	
Poznámka: Dotazník soustřeďuje pouze závažné údaje. Podrobněji je rozveďte v životopise, který je součástí tohoto dotazníku, a to svou dosavadní politickou a veřejnou činnost, své politické postoje v kritickém období let 1968-69 a další údaje ze života, své osobní zájmy, ocenění pracovních zásluh, veřejnou činnost, informace o politické angažovanosti své rodiny (rodičů, sourozenců, manžela(ky), dětí) a další informace, které pokládáte za nutné rozvést v životopise.	

Příloha č. 28: Curriculum Vitae (z osobního archivu Liběny Jírovské)

7. října 1949 byl promován doktorem filosofie
(v Collegiu maximo právnické fakulty)

Diplomová práce „Narodopisná monografie severo-
české sklářské obce na hrv. česko-německém jazy-

kovém pomezí.“ Vzhledem k tomu, že při promoci ne-
říjně doboval Bohu a poděčím za umožnění studia,
byl komunistickým režimem označen jako nespolehlivý
k službě ve svém oboru a donucen k práci pomoc-
níka dituška v podniku Janka Pražoforra (1949-1950)

Pak pro dvouměsíční brigádu v Čs. mykologické spo-
lečnosti, kde působil jako asistent prof. Smolbačky,
míjel místo v ústavní informační službě. Zde
pracoval od 1.10. 1951 do 31.10. 1952. 1.11. 1952
nastoupil vojenskou přesměrnou službu v lesce
Třebové, kterou ukončil na dvou letech 23.10. 1954
jako desátník.

23.12. 1954 složil průvadcovskou zkoušku.

V ČIS, která změnila název na ledok, místní dům
ovčárny a národní informační službu, pracoval
ve funkci vedoucího průvadcovské služby až
do prosince 1963.

Od 12.2. 1964 byl zaměstnan ve statistické
československé nápravě jako křesťan a pak
vedoucí Podnikového archivu až do důchodu
v roce 1983. V té době ještě získal na VŠE
vyšokoškolské absolutorium pro SBCS.

Od roku 1946 působil ve starokatolické církvi
a to od r. 1947 bez nároku na finanční odměnu.
Teprve 1. ledna získal malý plat od NVP spolu se
gmnovním faráři v Praze.

0.05 AZ-kvíz
0.35 Malá farma: Velikonoční pivo
1.00 Móda - Extravagance - Manýry

ČT 1

5.59 S
10.00
11.20
Tesco
12.00
12.30
13.25
14.20
15.20
16.30
17.00
17.30
18.25
19.30
20.20
22.20
0.15

Ve smyslu § 16 státního nařízení č. 22 š. Sb. ze dne
18.10.1949 vydaného podle zákona ze dne 14.10.1949
musel mít každý kněz státní souhlas k
vykonání duchovenské činnosti. Dr. Pulle však
nebyl pován státní správou kultou k
stímnému složení slibu, složil jej však pí-
semu, a dále spolupracoval s tehdejší ná-
rodní správou (8.2.59) církve starokatolické ve di-
nou předsedou Janem Říhou a po odcho-
du dr. Augustina Podoláka do Varnsdorfu
nastal jediným činným starokatolickým kně-
zem v Praze. Po návratu z vojenské služby se
marně snažil o umění k působení v
duchovenské službě v Praze. Působil jako
člen a předseda farní obce. Státní souhlas
ni získal až 21.5.1967. Slib složil na ONV
Praha 1 a stal se farářem v Praze bez
nároku na plat.

Během neoficiálního působení v církvi se
mu dostalo různých počet od zahraničních
bratrských církví. V roce 1959 obdržel čestný
doktorát theologie vys. th. učiliště
Kentucky (Louisville), brzy poté se stal
titulárním biskupem gardarským a
později získal i řád sv. Sebestiana z Anti-
ochie. Od roku 1955 se stal pařupcem
starokatolické církve na řídárních ekumenické
nady církvi právě založené.

V sedmdesátých letech, kdy byl biskupem starokat.

22.15 Kolo piné hvězd
23.10 Profesionálové (7/57)
0.05 AZ-kvíz
0.35 Malá farma: Velikonoční pivo
1.00 Móda - Extravagance - Manýry

nino meaveua a ja (3/3)
21.00 Helimadoc Film ČR (1993)
22.35 Milost... kama USA
0.20 B-

ČT 1

církeve dr. Augustin Podolák došlo v cirkvi k posko-
lu, dr. M. J. Pulec pôsobil v synodálnej rade, a bol
najbližším spolupracovníkom pozdvižených správci
biskupstva (po pensionovaní dr. Podoláka) - jak
dr. Ján Heger, tak dr. Rudolf Trouša, a keď
19. júna 1983 stal tú slavnosť inauguračnou
správcom biskupstva (v den svätých Federaľých
marocena)
V tejto funkcii pôsobil až do svojej smrti 9. února 1991
Pohreb sa konal 15. února 1991 ve 13 hod. v katedrál-
nom chráme sv. Cyrila a Metoději v Praze.

Neďalšieho predtým náhleho smrti (zemrel v
kancelárii SR na (ani tretí) infarkt myokardu
mät v úmyslu sa svojej funkcii resignoval a
vyjadril sa si suchým humorom jemu vlastným:
" Pretože nelze ani si znalostí desiatku proti
letadlům, ani představeného hrůvodcu v P/S,
ani řífa bankovního archívu řídit tak
sloužitý aparát jako je církev starokatolícká,
pohládám na nezbytné k této funkcii
odejít. Církev starokatolícká se totiž podobá
lodi bez stěsnů, bez kormidla, s porou-
chaným strojem a s roztrhanými plachetami,
kde posádka je nezkušená nebo velmi
neúspěšná, částečně neschopná, částečně
všeho schopná, v podpalubí sedí svržené
kapitány, sibož mysl je vše katemněd,

23.10 Profesionálové (7/57)
0.05 AZ-kvíz
0.35 Malá farma: Velikonoční pivo
1.00 Móda - Extravagance - Manýry

21.00 Helimadce říjnové (1993)
22.35 Milost... kama USA
0.20 B-

ČT 1

ale tím je ještě nebezpečnější, neboť není za
něčím odpovědný a navíc se do řízení
lodi zmišluje srovnanem největší síly
a směru vlnění je radia telegraficky
kapitáni ruských lodí, sice lépe vyba-
vených, ale jako vlastní situaci lodi
téměř vůbec nerozumějí..."

Nemoci 1983, 1984, 1991 infarkty
krvavé léčen pro angínu pectoris
špatně - F diaphnie
6.6.1957 mas hlavy, byl poražen motorkou

První manželství s Liběnou roz. Šiborovou

uzavřeno 8.4.1950 v Praze

Syn Radim narozen 29.6.1953 v Praze

rozvedeno 10.4.1959

Druhé manželství s Helenou roz. Hennišovou

uzavřeno 28.12.1963 v Praze

rozvedeno 22.12.1966 v Praze

25.10 Profesionál (1/31)

0.05 AZ-kvíz

0.35 Malá farma: Velikonoční pivo

1.00 Móda - Extravagance - Manýry

22.35 Mléko - Farmy USA

0.20 B-

0.15

ČT 1

Milos curriculum vitae

Naroden 19. 3. 1923 v Lačkolanech, pokrsten 2. 4. 1923

Domovská príslušnosť: Bušehrad

Do prvej triedy začal chodiť 2. 9. 1929 v Domazlicích
Potom pokračoval v Praze XVI. - Smíchovské na Pětitřídni
chlapecké obecní škole v letech 1929-30 a 1930-31.

Třetí a čtvrtou třídu navštěvoval v Praze - Štrasiměch
(I. pětitřídni smíšená obecní škola) v letech 1931-32 a
1932-33

Pátou třídu vyhodil v Štefaněvské pětitřídni státní
chlapecké škole lidové v Bratislavě r. 1933-34

Od 3. 9. do 22. 12. 1934 studoval na Masarykově státním
reálném gymnasiu v Bratislavě.

Od školního roku 1934-35 do šk. r. 1941-42, kdy složil
zkoušku dospělosti, studoval na Státním národním
(17. 6. 1942)
gymnasiu v Praze XII. Lobkovická nám.

nasledovala studia bohosloveské církve československé
v Praze v Praze 6, Vuchterlova 5 kde byl v kolejni
vychove od r. 1942. I. odbornou zkoušku složil

19. 10. 1944 s prospěchem velmi dobrým všemi hlasy.

V průběhu studia učil náboženství v Praze XVIII.

23.10 Profesionálové (7/57)
0.05 AZ-kvíz
0.35 Malá farma: Velikonoční pivo
1.00 Móda - Extravagance - Manýry

21.00 Nemilý...
22.35 Milos... drama USA
0.20 I-...

ČT 1

5.59
10.00
11.2
Tesco
12.0
12.3
13.2
14.2
15.2
16.3
17.0
17.3
18.2
19.3

Příloha 29: Přepisy

Přepisy rozhovorů uvádím v plném, doslovném znění. Mluvčí jsou vždy označeni jako D (David, tazatel) a R (respondent), kde na začátku dokumentu je vždy zmíněn respondent a další informace o rozhovoru. Vzhledem k tomu, že přepisy jsou zajímavé hlavně pro vyhledávání a celkově se jedná o zdroj specifické, rozhodl jsem se k jejich zveřejnění zvláštní formou. Celé přepisy jsou dostupné volně

na

<https://docs.google.com/document/d/1OozlOv3TBSDTFQbRS1D0mIrkuN32nAYU8CNyxJzB7yU/edit?usp=sharing> .

Opět bych rád zdůraznil, že se jedná o přepisy pořízené doslovně, bez krácení a komentáře v rozsahu 182 838 znaků – jejich uveřejnění v rámci diplomové práce bych pak považoval za nešťastné.

Plná délka rozhovorů znamená (obzvláště v druhém rozhovoru s Liběnou Jírovskou díky návštěvě její snachy) velké množství i zcela nesouvisejícího textu. Vzhledem k přílohovému charakteru přepisů a faktu, že se jen velmi těžko hledá hranice co ještě má vypovídající hodnotu a co už ne tak bylo rozhodnutí přepsat vše z nouze ctností. Nahrávky hovorů vzhledem k jejich nízké kvalitě mohu uvést na požádání, jedná se však ponejvíce o velmi špatně srozumitelnou řeč.